ZPRÁVA

O ČINNOSTI STÁTNÍHO ZASTUPITELSTVÍ

ZA ROK 2021

Textová část

V Brně dne 28. června 2022

4 NZN 501/2022

Seznam zkratek

NSZ	Nejvyšší státní zastupitelství
VSZ	Vrchní státní zastupitelství
KSZ	Krajské státní zastupitelství
MSZ	Městské státní zastupitelství (Městské státní zastupitelství v Praze, na úrovni krajského státního zastupitelství)
OSZ	Okresní státní zastupitelství
ObSZ	Obvodní státní zastupitelství (v obvodu Městského státního zastupitelství v Praze)
NS	Nejvyšší soud
NSS	Nejvyšší správní soud
VS	Vrchní soud
KS	Krajský soud
trestní zákon	zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů
trestní zákoník	zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
tr. ř. – trestní řád	zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů
zákon o státním zastupitelství	zákon č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství, ve znění pozdějších předpisů
ZSM	zákon č. 218/2003 Sb., o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže), ve znění pozdějších předpisů
zákon o TOPO	zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve znění pozdějších předpisů
ZMJS	zákon č. 104/2013 Sb., o mezinárodní justiční spolupráci v trestních věcech, ve znění pozdějších předpisů
o. s. ř.	zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
z. ř. s.	zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů
s. ř. s.	zákon č. 150/2002 Sb., soudní řád správní, ve znění pozdějších předpisů
OZ	zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
JŘSZ	vyhláška č. 23/1994 Sb., o jednacím řádu státního zastupitelství, zřízení poboček některých státních zastupitelství a podrobnostech o úkonech prováděných právními čekateli, ve znění pozdějších předpisů
Sb. rozh. tr.	Sbírka soudních rozhodnutí a stanovisek, část trestní
MV ČR	Ministerstvo vnitra
EPPO	Úřad evropského veřejného žalobce

OBSAH

I. ÚVOD – SHRNUTÍ 6

1. Obecné shrnutí 6

2. Shrnutí k jednotlivým oblastem výkonu působnosti 17

II. POZNATKY K VÝKONU PŮSOBNOSTI STÁTNÍHO ZASTUPITELSTVÍ V TRESTNÍ OBLASTI V ROCE 2021 25

1. Základní trendy vývoje kriminality 25

a) Celkový vývoj kriminality *(tab. II/1a až II/1g, grafy II/1h až II/1l)* 25
b) Odklony *(tab. II/1b, II/1c a III/8) včetně poznatků k aplikaci a četnosti institutu složení peněžité částky určené státu na pomoc obětem trestné činnosti podle zvláštního právního předpisu v přípravném řízení a v řízení před soudem (tab. III/8a a III/8b)* 29
c) Trestní odpovědnost právnických osob *(přehledy o stíhaných, podezřelých, obžalovaných a obviněných právnických osobách podle paragrafů II/1e, přehledy o vyřízených věcech a stíhaných a podezřelých právnických osobách podle státních zastupitelství a o celkovém počtu stíhaných právnických osob v letech 2012–2021 tab. II/1f).* 34
d) Nové jevy v kriminalitě 35
e) Vybrané hospodářské, majetkové a další trestné činy včetně trestných činů spojených s korupcí *(tab. II/2, II/2a, II/2b a II/2c, II/10)* 41
f) Vybrané trestné činy proti životu a zdraví, svobodě a lidské důstojnosti *(tab. II/3, II/3a, II/3b, II/3c, II/3d, II/3e, II/3f, II/3g , II/3h, II/3i, II/3j, II/3k, II/10)* 45
g) Trestné činy spáchané z rasových, národnostních a jiných nenávistných pohnutek *(tab. II/5, II/5a)* 50
h) Drogová kriminalita (*tab. II/7, II/10*) 52
i) Trestné činy v dopravě *(tab. II/7a, II/10)* 57
j) Trestné činy proti životnímu prostředí *(tab. II/9, II/9a)* 58
k) Činy jinak trestné spáchané dětmi mladšími 15 let, provinění páchaná mladistvými *(tab. II/4a, II/4b, II/4c, II/4d)* 60
l) Trestná činnost cizích státních příslušníků, trestná činnost spojená s nelegální migrací *(tab. II/6, II/6a)* 64
m) Trestná činnost příslušníků Policie ČR, Generální inspekce bezpečnostních sborů, Vojenské policie a zpravodajských služeb *(tab. II/8a, II/8b, II/8d)* 66

III. ČINNOST STÁTNÍHO ZASTUPITELSTVÍ V TRESTNÍM PROCESU PŘED ZAHÁJENÍM TRESTNÍHO STÍHÁNÍ, V PŘÍPRAVNÉM ŘÍZENÍ A V TRESTNÍM ŘÍZENÍ SOUDNÍM AŽ DO PRAVOMOCNÉHO SKONČENÍ TRESTNÍHO STÍHÁNÍ V ROCE 2021 68

1. Postup státních zástupců v přípravném řízení 68

a) Prověřování, vyšetřování a zkrácené přípravné řízení 68
b) Délka přípravného řízení *(tab. III/2a, III/2b, III/2c, III/2d)* 72
c) Vazební řízení *(tab. III/3a, III/3b, III/3c)* 75
d) Poznatky k návrhům na vzetí obviněných do vazby a rozhodování soudu o nich, jakož i o dalších rozhodnutích soudců a soudů o vazbě *(tab. III/3d, III/3e)* 75
e) Poznatky k ostatním návrhům a rozhodování soudu v přípravném řízení, k aplikaci § 76a trestního řádu o příkazu k zadržení, k účasti soudců na úkonech prověřování (§ 158a trestního řádu) a k § 8 odst. 5 trestního řádu *(tab. III/3f a III/3g)* 76

2. Postup státních zástupců ve stadiu projednání trestní věci v řízení před soudem 77
a) Obecné poznatky *(tab. III/9a, III/9b, III/9c, III/9d, III/9e, III/9f; přehledy týkající se ukládání peněžitých trestů v letech 2005–2020, samostatný přehled za rok 2021)* 77
b) Vrácení věci k došetření státnímu zástupci *(tab. III/7a, III/7b)* 84
c) Pravomocně zproštěné věci (*tab. III/9a*, III/9b, výslednost činnosti odborů závažné hospodářské a finanční kriminality VSZ v Praze a VSZ v Olomouci) 85

3. Dohled 86

IV. POZNATKY Z PŮSOBNOSTI NEJVYŠŠÍHO STÁTNÍHO ZASTUPITELSTVÍ 88

1. Trestní působnost 88
a) Trestní řízení *(tab. IV/1a, přehledy IV/1b, IV/1c)* 88
b) Přezkumná agenda *(tab. IV/2a, IV/2b, IV/3b, IV/3d, IV/4a až IV/4d, IV/5)* 89
c) Věci závažné hospodářské a finanční kriminality *(tab. IV/7)* 92
d) Mezinárodní justiční spolupráce *(tab. IV/6)* 92

2. Mimotrestní působnost 95
a) Návrhy podle § 66 odst. 2 soudního řádu správního *(přehled V/1c)* 95
b) Vstupová činnost podle § 51 zákona č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém *(tab. V/1a)* 95
c) Vstupová činnost ve věcech insolvencí a korporací *(tab. V/1d)* 95
d) Dozor nad zachováváním právních předpisů v místech výkonu omezení osobní svobody včetně analytiky a metodických aktivit 96

3. Zahraniční vztahy Nejvyššího státního zastupitelství 97

4. Ostatní agenda NSZ 99
a) Zvláštní zprávy 99
b) Pokyny obecné povahy (§ 12 odst. 1 zákona o státním zastupitelství; *tab. IV/8*) 99
c) Stanoviska ke sjednocení výkladu zákonů a jiných právních předpisů (§ 12 odst. 2 zákona o státním zastupitelství; *tab. IV/9*) 99
d) Podněty předsedovi Nejvyššího soudu k zaujetí sjednocujícího stanoviska (§ 12 odst. 4 zákona o státním zastupitelství) 100
e) Nejvyšší státní zastupitelství jako připomínkové místo 100
f) Přijímání podání u Nejvyššího státního zastupitelství 100
g) Vyřizování stížností na chování a na průtahy a další součinnost 102
h) Kárná řízení se státními zástupci v roce 2021 102
i) Národní korespondenti 103

V. NETRESTNÍ PŮSOBNOST STÁTNÍHO ZASTUPITELSTVÍ A VÝKON DOZORU NAD DODRŽOVÁNÍM PRÁVNÍCH PŘEDPISŮ V MÍSTECH ZÁKONNÉHO OMEZENÍ OSOBNÍ SVOBODY 104

1. Vstupová a návrhová činnost okresních státních zastupitelství *(tab. V/1b, V/2a)* 105

2. Vstupová a návrhová činnost krajských státních zastupitelství *(tab. V/2b, V/1b, V/1d)* 105

3. Výkon dozoru nad dodržováním právních předpisů v místech zákonného omezení osobní svobody *(tab. V/4a až V/4d)* 106
a) Dozor nad místy, kde je vykonávána ochranná a ústavní výchova *(tab. V/4c)* 106
b) Dozor nad věznicemi, v nichž je vykonávána vazba (*tab. V/4a)* 106
c) Dozor nad věznicemi, v nichž se vykonává trest odnětí svobody *(tab. V/4b)* 107

d) Dozor nad ústavy, v nichž se vykonává ochranné opatření zabezpečovací detence *(tab. V/4d)* 107

VI. PODMÍNKY PRO VÝKON PŮSOBNOSTI STÁTNÍHO ZASTUPITELSTVÍ V ROCE 2021 108

1. Novelizace právních předpisů 108

2. Personální a materiální zajištění výkonu působnosti 110

a) Personální zajištění výkonu působnosti *(tab. VI/1, tab. VI/2a, VI/2b odboru justičního Ministerstva spravedlnosti)* 110

b) Materiální zajištění výkonu působnosti a vzdělávání 112

VII. VZTAHY S ÚŘADEM EVROPSKÉHO VEŘEJNÉHO ŽALOBCE 113

I. ÚVOD – SHRNUTÍ

1. Obecné shrnutí

Zpráva o činnosti státního zastupitelství za rok 2021 byla vypracována na základě poznatků z výkonu působnosti Nejvyššího státního zastupitelství, podkladových zpráv od vrchních a krajských státních zastupitelství a statistických údajů Ministerstva spravedlnosti. Zpráva se člení na část textovou a část grafickou a tabulkovou. Statistická data jsou obsažena v tabulkové části, která vychází z právních kvalifikací trestných činů podle trestního zákoníku; do textu jsou statistické údaje převzaty jen v nezbytném rozsahu a na jednotlivé tabulky text zprávy na příslušných místech odkazuje.

Rovněž pro rok 2021 byla zásadním charakteristickým rysem probíhající pandemie nemoci COVID-19 způsobená koronavirem SARS-CoV-2.

Pod č. 391/2020 Sb. bylo publikováno usnesení vlády č. 957 ze dne 30. 9. 2020, kterým byl v souladu s čl. 5 a 6 ústavního zákona č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky, vyhlášen nouzový stav pro území České republiky z důvodu ohrožení zdraví v souvislosti s prokázáním výskytu koronaviru (SARS CoV-2 na území České republiky ode dne 5. 10. 2020 od 00:00 hod. na dobu 30 dnů, který byl pak postupně prodlužován (či nově vyhlašován) až do 11. 4. 2021. V dalším období již nebyl nouzový stav vyhlašován, postupovalo se podle ustanovení zákona č. 94/2021 Sb., o mimořádných opatřeních při epidemii onemocnění COVID-19 a o změně některých souvisejících zákonů, a podle ustanovení zákona č. 258/2000 Sb., o ochraně veřejného zdraví; příslušná mimořádná opatření Ministerstva zdravotnictví byla uveřejňována na jeho webových stránkách. Přesto ještě v průběhu roku 2021 bylo pod č. 434/2021 Sb. publikováno usnesení vlády č. 1065 ze dne 25. 11. 2021, kterým byl v souladu s čl. 5 a 6 ústavního zákona č. 110/1998 Sb., o bezpečnosti České republiky, opětovně vyhlášen nouzový stav pro území České republiky z důvodu ohrožení zdraví v souvislosti s prokázáním výskytu koronaviru SARS CoV-2 na území České republiky ode dne 26. 11. 2021 od 00:00 hod. na dobu 30 dnů. Dne 26. 12. 2021 byl nouzový stav ukončen a nebyl již podáván vládou návrh na jeho prodloužení; byla prováděna jen opatření podle ustanovení zákona č. 94/2021 Sb. a zákona o ochraně veřejného zdraví.

Pandemie COVID-19, navazující krizová opatření vlády a mimořádná opatření měly **vliv na snížení počtu evidované kriminality**; neměly však zásadní dopad na strukturu kriminality, která zůstala shodná jako v předcházejících letech. Shodně jako v roce 2020 se i v roce 2021 vyskytly případy vydírání s výhrůžkou šíření viru koronaviru SARS CoV-2, šíření poplašných zpráv, nebo naopak podávání trestních oznámení na vládu či její jednotlivé členy v souvislosti buď s tvrzenými přemrštěnými, nebo naopak nedostatečnými opatřeními proti šíření viru.

ObSZ pro Prahu 5 uvedlo, že bylo konáno prověřování v souvislosti s šířením tzv. hoaxů na sociálních sítích a zcela nepravdivých zpráv např. o úmrtích v rámci očkování. V souvislosti s očkováním byly zaznamenány i případy šíření či nabídky potvrzení o prodělání očkování, tzv. padělání covidpasu, které byly šířeny v rámci internetu. Prověřováním bylo zjištěno, že se nejednalo o fakticky realizované nabídky, ale podvodné jednání ve snaze získat toliko finanční prostředky.

Byl také evidován výskyt věcí, které se týkaly přečinu šíření nakažlivé lidské nemoci podle § 152 trestního zákoníku nebo přečinu šíření nakažlivé nemoci z nedbalosti podle § 153 trestního zákoníku, byť nikoli v takovém rozsahu jako v roce 2020. V souvislosti s pandemií COVID-19 se objevil do té doby prakticky se nevyskytující trestný čin vyhrožování s cílem působit na úřední osobu podle § 326 trestního zákoníku, kterého se dopustily osoby nesouhlasící s protiepidemickými opatřeními, které vyhrožovaly ministru zdravotnictví nebo pracovníkům Ministerstva zdravotnictví usmrcením právě pro přijetí těchto opatření.

Současně je třeba upozornit i na dopady novely trestního zákoníku, provedené s účinností od 1. 10. 2020 zákonem č. 333/2020 Sb., kterou došlo v § 138 odst. 1 trestního zákoníku mimo jiné i ke **změně ve výši minimální škody (škody nikoli nepatrné) u majetkových trestných činů**. Tyto změny se právě v roce 2021 projevily v plném rozsahu.

Na **poklesu kriminality** v době pandemie COVID-19 se nesporně podílela přítomnost policistů na veřejných místech, kde kontrolovali dodržování protiepidemiologických opatření, jakož i nižší koncentrace lidí v ulicích a v provozovnách obchodu a služeb, jak tomu bylo, stejně jako v roce 2020, i po podstatnou část roku 2021.

V roce 2021 se na **úseku trestním** znovu projevila tendence předcházejících let (výjimku představovaly pouze roky 2013 a 2019) spočívající **v poklesu počtu stíhaných osob a osob, vůči nimž bylo konáno zkrácené přípravné řízení.**

K základním údajům vztahujícím se k vedeným trestním řízením za rok 2021 lze uvést následující: celkem bylo v tomto roce sepsáno **169 006** záznamů o zahájení úkonů trestního řízení proti fyzické osobě a **939** záznamů o zahájení úkonů trestního řízení proti právnické osobě. V rámci vedených trestních řízení pak bylo vůči **64 364** fyzickým osobám a vůči **326** právnickým osobám zahájeno trestní stíhání nebo jim bylo sděleno podezření ve zkráceném přípravném řízení.

Skladba trestné činnosti podle nejčastějších právních kvalifikací
(počty zahájených trestních stíhání a zkrácených přípravných řízení v roce 2021)

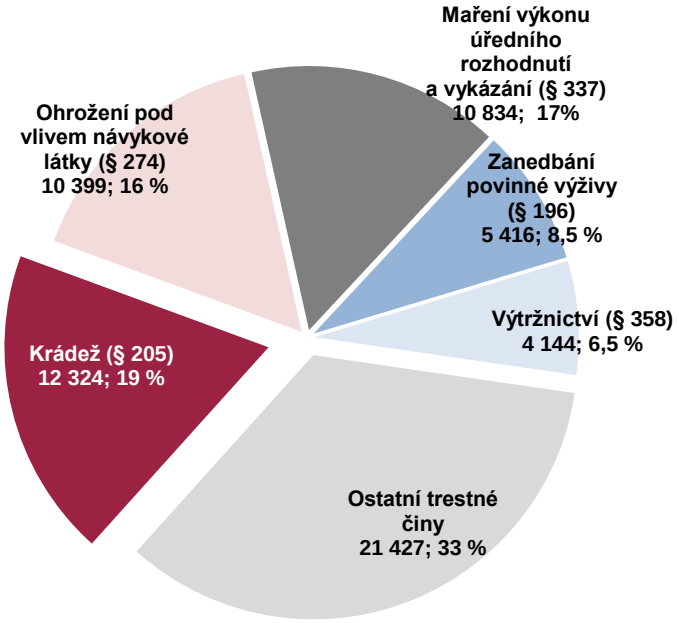

Převažující formou přípravného řízení nadále zůstává zkrácené přípravné řízení; této formy přípravného řízení bylo v roce 2021 užito vůči nepatrně vyššímu počtu osob než v roce 2020, ale stále výrazně méně než v letech 2014–2015, a to vůči **48,86 %** z celkového počtu všech osob. Na základě výsledků přípravného řízení pak byla na **58 717** fyzických osob a na **257** právnických osob podána obžaloba

nebo návrh na potrestání a na dalších **531** fyzických osob a **29** právnických osob byl podán návrh na schválení dohody o vině a trestu. Celkem tedy bylo v roce 2021 postaveno před soud **59 248** fyzických osob a **286** právnických osob.

Rok	Počet zahájených věcí*	Obžalováno osob	Podán návrh na potrestání	Zastaveno	Narov-nání	Podmíněně zastaveno (§ 307 tr. ř.)	Odsouzeno osob	% zproštění **
1994	375 869	65 139	X	4 393	x	2 509	51 931	**3,3**
1995	383 762	84 066	X	4 288	x	2 292	54 957	**2,7**
1996	376 411	85 347	X	4 120	64	3 891	57 974	**2,2**
1997	375 660	84 066	X	3 724	51	4 537	59 777	**2,4**
1998	398 303	73 905	X	2 837	8	3 113	54 083	**2,4**
1999	384 195	84 973	X	2 729	14	4 641	62 594	**2,2**
2000	374 954	86 074	X	2 620	25	6 166	63 211	**2,9**
2001	349 814	84 855	X	2 439	31	7 704	60 182	**2,9**
2002	397 120	77 210	16 671	1 300	45	6 744	65 098	**4,0**
2003	387 960	78 726	17 194	1 000	49	7 047	66 131	**4,3**
2004	378 686	75 861	18 569	770	39	6 602	68 443	**4,6**
2005	364 140	75 223	20 544	3 622	53	6 892	67 561	**4,8**
2006	344 732	70 477	27 403	3 223	38	7 387	69 445	**5,4**
2007	355 738	67 186	34 055	3 183	78	7 172	75 728	**5,2**
2008	335 961	63 079	35 367	3 065	135	6 764	75 882	**5,5**
2009	324 132	49 459	53 208	2 297	174	5 151	73 787	**6,5**
2010	315 802	42 933	49 874	1 960	148	3 718	70 651	**7,0**
2011	316 452	43 209	51 410	1 738	143	3 692	70 160	**6,6**
2012	305 700	37 984	57 205	1 525	97	2 967	71 471	**7,1**
2013	327 706	34 275	63 759	1 365	62	2 362	77 976	**6,9**
2014	291 665	33 790	62 437	1 081	57	2 223	72 825	**6,4**
2015	255 572	39 452	44 875	1 213	81	2 851	65 569	**5,7**
2016	236 090	38 431	39 707	1 094	79	2 857	61 423	**4,9**
2017	220 310	35 121	35 690	838	51	2 964	55 705	**5,3**
2018	**209 892**	**33 832**	**36 133**	**814**	**63**	**3 276**	**54 448**	**5,2**
2019	**211 859**	**32 965**	**37 614**	**791**	**87**	**3 245**	**55 594**	**4,7**
2020	**181 924**	**30 941**	**30 911**	**683**	**50**	**3 005**	**48 558**	**4,4**
2021	**169 006**	**28 912**	**29 805**	**714**	**54**	**2 627**	**49 647**	**4,0**

*) 1994–2001 – počet vyřízených trestních věcí
2002–2019 – počet záznamů o zahájení úkonů trestního řízení podle § 158 odst. 3 trestního řádu
**) Podíl počtu zproštěných osob [bez osob zproštěných podle § 226 písm. e) trestního řádu pro zánik trestnosti] k celkovému počtu obžalovaných osob v daném roce

Pokud jde o oblast nejzávažnější kriminality zpracovávané krajskými a vrchními státními zastupitelstvími, z následující tabulky vyplývá, že na vrchních státních zastupitelstvích dochází k nárůstu zpracovávaného objemu věcí v období od roku 2008 do roku 2020, byť v posledních třech letech byla zaznamenána tendence spočívající v poklesu v některých ukazatelích. U krajských státních zastupitelství byl patrný celkový pokles evidovaných trestních řízení až do roku 2018, v roce 2019 se projevil dílčí vzestup a v roce 2020 opětovný pokles. Byť podíly zprošťujících rozhodnutí bývají na krajských a vrchních státních zastupitelstvích vyšší, než je průměr, přesto i při uvedeném nápadu trestné činnosti docházelo k výše citovanému celkovému výraznému snížení zprošťujících rozhodnutí.

Rok	Počet věcí KSZ (§ 158 odst. 3 trestního řádu)	Počet věcí VSZ (§ 158 odst. 3 trestního řádu)	Obžalováno osob KSZ	Obžalováno osob VSZ	Podán návrh na potrestání KSZ	Podán návrh na potrestání VSZ
2008	3 968	111	1 595	68	0	0
2009	4 367	135	1 529	77	0	0
2010	1 524	75	1 152	128	0	0
2011	1 639	89	1 410	53	0	0
2012	2 629	128	1 496	112	56	0
2013	2 329	132	1 570	116	51	0
2014	2 391	140	1 491	88	46	0
2015	2 251	127	1 650	154	17	0
2016	2 322	339	1 567	158	16	0
2017	2 250	168	1 522	164	13	0
2018	**2 083**	**131**	**1 581**	**111**	**3**	**0**
2019	**2 188**	**127**	**1 514**	**133**	**8**	**0**
2020	**1 950**	**134**	**1 371**	**228**	**3**	**0**
2021	**1 813**	**85**	**1254**	**133**	**5**	**0**

V předcházejících letech byl dlouhodobě zaznamenáván **pokles kriminality,** jak bylo výše konstatováno, v roce 2021 tento trend pokračoval, byl přerušen pouze rokem 2019.

Z osob postavených před soud bylo v roce 2021 **zproštěno obžaloby** [bez důvodu zproštění podle § 226 písm. e) trestního řádu pro zánik trestnosti] na úrovni okresních státních zastupitelství **3,88 %** osob, na úrovni krajských státních zastupitelství **9,51 %** osob a na úrovni vrchních státních zastupitelství **8,55 %** osob, což souhrnně pro okresní, krajská a vrchní státní zastupitelství činí v průměru **4,0 %**.

Tabulka, která se vztahuje k **výsledkům činnosti VSZ v Praze i VSZ v Olomouci,** vychází z počtu obžalovaných osob v jednotlivých letech a následně je k těmto hodnotám uveden zjištěný výsledek v řízení před soudem (jde o dynamický charakter tabulky – vyplňování zpětně k roku, kdy byla podána obžaloba).

Statistika trestních věcí vedených vrchními státními zastupitelstvími (srov. i tabulku č. III/9)

		VSZ v Praze	VSZ v Olomouci	Celkem obě VSZ	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	Celkem
1	**Počet obžalovaných osob**	32	39	55	53	104	104	81	92	**101**	**198**	**139**	**998**
		31	54	64	37	62	84	109	50	**36**	**60**	**40**	**627**
		63	93	119	90	166	188	190	142	**137**	**258**	**179**	**1 625**
2	**Počet osob – vrácení k došetření (z řádku 1)**	0	0	0	0	1	21*	0	0	**3**	**10**	**6**	**41**
		3	1	0	0	8	0	0	0	**0**	**0**	**0**	**12**
		3	**1**	**0**	**0**	**9**	**21**	**0**	**0**	3	10	6	**53**
3	**Počet osob – rozhodnuto (z řádku 1)**	32	28	38	39	29	10	9	4	**22**	**46**	**24**	**281**
		28	48	49	29	8	8	7	6	**1**	**4**	**0**	**188**
		60	**76**	**87**	**68**	**37**	**18**	**16**	**10**	23	50	24	**469**
4	**Počet osob – odsouzeno (z řádku 3)**	16	20	19	31	22	6	7	4	**7**	**28**	**10**	**170**
		28	43	47	28	8	7	7	0	**1**	**3**	**0**	**172**
		44	**63**	**66**	**59**	**30**	**13**	**14**	**4**	8	31	10	**342**
5	**Počet osob – zproštěno (z řádku 3)**	5	2	19**	6	7	3	2	0	**7**	**0**	**1**	**52**
		0	5	2	1	0	1	0	0	**0**	**0**	**0**	**9**
		5	**7**	**21**	**7**	**7**	**4**	**2**	**0**	7	0	1	**61**
6	**Počet osob – nevyřízeno (z řádku 1)**	0	11	17	14	74	73	72	89	**86**	**156**	**114**	**706**
		0	3	11	7	46	76	102	47	**35**	**56**	**40**	**423**
		0	**14**	**28**	**21**	**120**	**149**	**174**	**138**	121	212	154	**1 129**
7	**Počet osob – jiné rozhodnutí (zastaveno amnestie, úmrtí, postoupeno, podmíněně zastaveno) (z řádku 1)**	11	6	0	2	0	1	0	0	**8**	**18**	**15**	**61**
		0	2	4	1	0	1	0	6	**0**	**1**	**0**	**15**
		11	**8**	**4**	**3**	**0**	**2**	**0**	**6**	8	19	15	**76**

*) 1994–2001 – počet vyřízených trestních věcí
2002–2020 – počet záznamů o zahájení úkonů trestního řízení podle § 158 odst. 3 trestního řádu

**) Podíl počtu zproštěných osob [bez osob zproštěných podle § 226 písm. e) trestního řádu pro zánik trestnosti] k celkovému počtu obžalovaných osob v daném roce

Z této tabulky především vyplývá, že od roku 2011 byla státním zástupcem vrchního státního zastupitelství podána **obžaloba** celkem na **1 625** osob. Z tohoto celkového počtu osob bylo od roku 2011 **pravomocně odsouzeno** celkem **342** osob, což činí **21,05 %,** a **pravomocně zproštěno obžaloby** bylo celkem **61** osob, což činí **3,75 %**. Pokud vycházíme z počtu osob **469,** o nichž bylo pravomocně rozhodnuto, tak

podíl 342 osob pravomocně odsouzených činí **72,9 %** a podíl 61 osob pravomocně zproštěných obžaloby je **13,01 %** (rozdíl činí jiný druh rozhodnutí). Zatím ve sledovaném období představuje průměrný počet zproštěných osob méně než 10 osob ročně.

Současně je však třeba zdůraznit, že z celkového počtu 1 625 osob, na které byla od roku 2011 podána obžaloba, bylo pravomocně rozhodnuto pouze o 469 osobách, tedy o 28,87 %. Tento údaj je velmi důležitý, protože u 71,13 % osob, na které byla podána obžaloba od roku 2011 do roku 2021, není dosud pravomocně rozhodnuto. I u obžalob v letech 2012 až 2014 je rozhodnuto toliko u podílu osob v rozmezí od 73 % do 82 %, následně v roce 2015 je rozhodnuto o cca 22 % osob a od roku 2016 je v jednotlivých letech rozhodnuto o méně než 10 % osob. U **VSZ v Olomouci** lze zatím vysledovat 100% úspěšnost obžalob v letech 2011, 2015, 2017 až 2021, obdobně u **VSZ v Praze** pro rok 2018 a 2020.

Procentuální vyjádření má přitom spíše orientační charakter a nevystihuje dostatečně reálnou situaci, protože v celkově malém nápadu věcí u vrchních státních zastupitelství i jednotlivá skupinová trestní věc (obžaloba podána na skupinu osob) odsouzená nebo zproštěná znamená v procentuálním vyjádření změnu i v řádu desítek procent; taková hodnota pak nemá dostatečnou vypovídací a srovnávací hodnotu. U celkově malých hodnot obžalovaných osob u věcí vrchních státních zastupitelství se jeví vhodnější vycházet z porovnání počtů osob v jednotlivých kategoriích uvedených v tabulce; zde však skupinové věci končí často odsuzujícím nebo zprošťujícím rozhodnutím pro celou skupinu osob (toto je třeba posuzovat ve vztahu k celkově malému počtu vysoce náročných věcí).

Z uvedené tabulky jednoznačně vyplývají v průměru relativně dlouhé doby řízení před soudem ve věcech, ve kterých obžaloba byla podána státním zástupcem vrchního státního zastupitelství. Ve vztahu k obvykle mimořádné skutkové a právní složitosti trestních věcí, které jsou na vrchních státních zastupitelstvích zpracovávány, lze považovat v tabulce uvedené výsledky činnosti za odpovídající a velmi dobré.

Ačkoliv **zkrácené přípravné řízení** je stále dominantní formou přípravného řízení, nedosahuje úrovně četnosti z minulých let. Od vydání stanoviska trestního kolegia NS ze dne 25. 9. 2014 sp. zn. Tpjn 303/2014 (č. 52/2014 Sb. rozh. tr.) dochází v aplikační praxi k důslednějšímu zvažování splnění podmínek pro konání zkráceného přípravného řízení, a to i s ohledem na dobu, která uplynula od spáchání trestného činu, popř. od zahájení trestního řízení.

Počet věcí vyřizovaných ve zkráceném přípravném řízení byl ovlivněn kromě jiného i tím, že **v době pandemie COVID-19** bylo možno v řadě věcí shledávat **znak kvalifikované skutkové podstaty** spočívající ve spáchání činu za jiné události vážně ohrožující život nebo zdraví lidí, veřejný pořádek nebo majetek, takže řada jinak za standardních okolností méně závažných trestných činů byla právně posouzena jako zločiny, především krádeže podle § 205 odst. 2, 4 písm. b) trestního zákoníku. Tyto věci pak nepřicházelo v úvahu vyřizovat ve formě zkráceného přípravného řízení. Ke změně došlo až v souvislosti s rozhodnutím NS ze dne 16. 3. 2021 sp. zn. 15 Tdo 110/2021 (č. 19/2021 Sb. rozh. tr.), proto výše uvedené platí pro příslušnou část roku 2021.

Zmíněné tendence se promítly i do **uplatňování odklonů v přípravném řízení.** V roce 2021 byly odklony v podobě podmíněného zastavení trestního stíhání využívány častěji než podmíněné odložení podání návrhu na potrestání ve zkráceném přípravném řízení, celkově však byl zaznamenán pokles u obou těchto institutů. Ze seminářů k problematice odklonů, jež se uskutečnily již v roce 2018, mj. vyplynulo, že zásadní je především včasné zapojení Probační a mediační služby do řešení dané

věci a náležitá úroveň komunikace státního zástupce a policejního orgánu. Poznatky o kvalitní součinnosti státních zastupitelství s Probační a mediační službou byly potvrzeny i v roce 2021, jakkoli pandemie COVID-19 měla dopad i na činnost Probační a mediační služby a míru její aktivity. Pokles u podmíněného zastavení trestního stíhání (i podmíněného odložení podání návrhu na potrestání) je možno klást do souvislosti s celkovým snížením nápadu méně závažné trestné činnosti v návaznosti na pandemii COVID-19. Svoji roli sehrála i složitá epidemiologická situace v rámci republiky a ztížená ekonomická situace u samotných pachatelů trestné činnosti. Lze také vycházet z toho, že význam z hlediska nižších počtů podmíněných zastavení trestního stíhání (podmíněných odložení podání návrhu na potrestání) měl i nárůst počtu sjednávaných dohod o vině a trestu v přípravném řízení po nabytí účinnosti zákona č. 333/2020 Sb. Podmíněné zastavení trestního stíhání, resp. podmíněné odložení podání návrhu na potrestání, se aplikuje zejména u majetkové trestné činnosti a trestné činnosti v dopravě, dále také u trestných činů zanedbání povinné výživy, výtržnictví, ublížení na zdraví a maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání. **Institut dohody o vině a trestu se prosazuje ve výrazně větším rozsahu**; tomu napomohlo zejména rozšíření uplatnění tohoto institutu po citované novele trestních předpisů provedené zákonem č. 333/2020 Sb.

169 006

zahájených trestních řízení vůči fyzickým osobám

59 248

fyzických osob postaveno před soud

4,0 %

zproštěných obžalob

Význam zákona o **trestní odpovědnosti právnických osob** z pohledu statisticky vykázaných osob, proti nimž bylo vedeno trestní stíhání (popř. byly obžalovány), jakkoli došlo k nevýraznému poklesu hlavních statistických ukazatelů, vzrostl. Lze mít za to, že tato právní úprava, byť aplikovaná s některými přetrvávajícími obtížemi (např. problém tzv. „prázdných schránek“), již získala své pevné místo v právním řádu. Zejména v oblasti postihu hospodářské, majetkové a finanční kriminality a korupce je význam této úpravy naprosto nezastupitelný. Výskyt případů aplikace ustanovení § 8 odst. 5 zákona o TOPO byl zatím poměrně malý a nejzávažnější otázkou bylo, zda postihuje právnickou osobu formální důkazní břemeno ohledně prokázání skutečností uvedených v § 8 odst. 5 zákona o TOPO. Praxe se jednoznačně kloní k závěru, že byť na prokázání těchto skutečností má právnická osoba materiální zájem a tento důvod vyvinění jí prospívá, platí zásada oficiality (§ 2 odst. 4 trestního řádu) a v mezích, v jakých to přichází v úvahu, musí rozhodné skutkové okolnosti prokazovat především orgány činné v trestním řízení.

Navrhování a ukládání peněžitých trestů byla také v roce 2021 věnována maximální pozornost, která byla vedena úsilím o zásadní změnu v oblasti sankční praxe, aby se v České republice (tak jako v zahraničí) v mnohem větší míře ukládaly peněžité tresty jako alternativa nebo doplňující sankce k trestu odnětí svobody. Peněžité tresty jsou rovněž jedním z efektivních nástrojů postihu závažné finanční a ekonomické kriminality. O správnosti zvolené strategie započaté v roce 2017 svědčí skutečnost, že rovněž v roce 2021 nastal opětovný výraznější nárůst uložených peněžitých trestů, neboť poměr počtu uložených peněžitých trestů k počtu odsouzených osob v roce 2021 dosáhl celkových **24,4 %** (v roce 2020 to bylo 21,66 %, v roce 2019 19,07 % a v roce 2015 dokonce jen 5,82 %).

Podíl uložených peněžitých trestů ve vztahu k počtu odsouzených osob

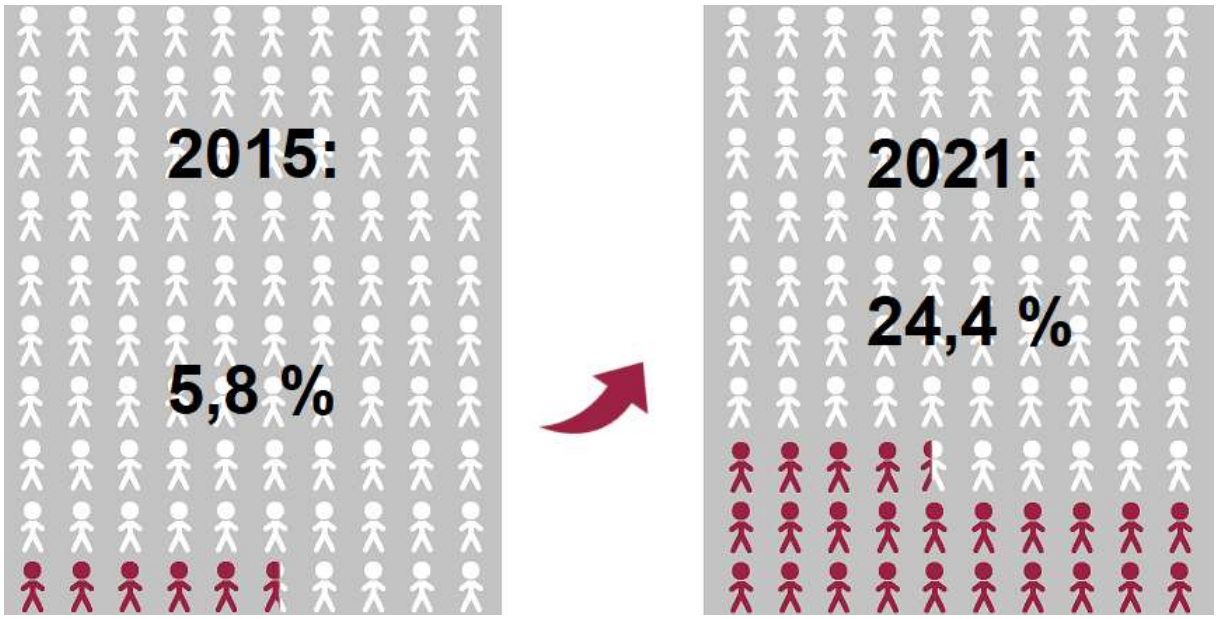

V oblasti **vyhledávání, zajišťování a odčerpávání výnosů z trestné činnosti** pokračovala i v roce 2021 osvědčená praxe účasti specializovaných státních zástupců sdružených v neformální síti na společných vzdělávacích akcích s policejními specialisty a metodiky, jakkoli možnosti osobních setkání byly omezeny v důsledku epidemie COVID-19. Celkově byly v roce 2021 policejními orgány a státními zástupci zajištěny majetkové hodnoty ve výši cca 7,01 mld. Kč. Vysokou míru výtěžnosti prokazují především instituty zajištění nástrojů a výnosů podle § 79a trestního řádu (peněžní prostředky na účtu v bance), zajištění náhradní hodnoty podle § 79g trestního řádu a zajištění nemovité věci (blíže srov. *tab. II/2b*). Odhalit často sofistikovaně ukryté nelegální zisky a výnosy z trestné činnosti pomáhá finanční šetření, které je součástí samotného trestního řízení. Zajištěný majetek se pak vrací poškozeným nebo na základě soudního rozhodnutí propadá (event. se zabírá) státu, který jej dále používá ve prospěch poškozených a obětí trestné činnosti (viz zákon č. 59/2017 Sb., o použití peněžních prostředků z majetkových trestních sankcí uložených v trestním řízení a o změně některých zákonů).

24,4 %

peněžitých trestů (v poměru k počtu odsouzených osob)

7 mld. Kč

zajištěných majetkových hodnot v trestním řízení

Rok 2021 přinesl změnu ve vedení Nejvyššího státního zastupitelství. Po rezignaci Pavla Zemana vláda dne 3. července 2021 jmenovala JUDr. Igora Stříže, který předchozích deset let působil jako náměstek nejvyššího státního zástupce. První den ve funkci Igor Stříž přiblížil novinářům své představy, priority a plány na tiskové konferenci.

V červenci 2021 doplnil nejvyšší státní zástupce svůj tým o dalšího náměstka, kterým se stal dosavadní státní zástupce mezinárodního odboru NSZ JUDr. Přemysl Polák (první zprava), v nejužším vedení NSZ zůstal také Mgr. Jiří Pavlík (uprostřed).

V únoru roku 2022 byla bezpečnostní situace v Evropě výrazně ovlivněna **útokem Ruské federace na Ukrajinu**. Nejvyšší státní zastupitelství formou tiskové zprávy varovalo před zneužíváním ústavně garantované svobody projevu nejzávažnějšími případy podpory zločinů podle mezinárodního práva.

Následně byl novelizován jednací řád státního zastupitelství, přičemž příslušnost pro oblast válečných zločinů byla přesunuta na vrchní státní zastupitelství. Státní zástupce Vrchního státní zastupitelství v Praze vykonává dozor v trestních věcech vedených Národní centrálou proti organizovanému zločinu, v rámci nichž jsou shromažďovány důkazy a prověřováno páchání válečných trestných činů v souvislosti se shora uvedeným útokem.

V srpnu 2021 NSZ navštívila generální prokurátorka Ukrajiny Irina Venediktovová. S vedením NSZ tehdy jednala především o spolupráci u případů tzv. zahraničních bojovníků na Donbase. V roce 2022 po propuknutí konfliktu na Ukrajině se spolupráce českého státního zastupitelství s ukrajinskou prokuraturou ještě prohloubila.

V souvislosti s děním na Ukrajině se výrazné odezvy a pozornosti dočkala tisková zpráva z 26. února 2021, v níž NSZ upozornilo na možné trestní dopady krajních případů jednání podporujícího a schvalujícího ruskou agresi.

2. Shrnutí k jednotlivým oblastem výkonu působnosti

Jak bylo uvedeno výše, v roce 2021 se opětovně projevil trend spočívající ve snížení registrované kriminality. Podstatný vliv na snížení objemu kriminality v roce 2021 měla pandemie COVID-19 a s ní spojená opatření či omezení.

Pokud **jde o strukturu kriminality,** také v roce 2021 platilo, že stále převažovala **majetková trestná činnost,** podíl těchto trestných činů, zejména trestného činu krádeže, v roce 2021 zůstal v zásadě na úrovni roku 2020.

U **násilné trestné činnosti** se projevuje stagnace, byť se stále lze setkat s agresivitou a brutalitou pachatelů. Této trestné činnosti se účastní i mladiství a osoby mladší 15 let. U trestné činnosti páchané těmito osobami (resp. činů jinak trestných, jichž se dopouštějí **osoby mladší 15 let**) se v roce 2021, a to v souladu s trendy předchozích let (výjimku představoval pouze rok 2019), projevil opětovně pokles.

Pro páchání **daňové kriminality** je charakteristická vyšší sofistikovanost, organizovanost a zapojení mezinárodního prvku. Daňová kriminalita tak i přes dokladovaný pokles nadále zůstává závažným negativním společenským fenoménem s významnými dopady na ekonomiku státu. Postih daňové kriminality tedy klade nadále vyšší nároky jak na odbornost orgánů činných v trestním řízení, tak zejména na jejich vzájemnou komunikaci s orgány daňové správy. V tomto směru lze jako důležitý prvek v boji proti daňové kriminalitě (v oblasti daně z přidané hodnoty a spotřební daně) nadále hodnotit činnost Daňové Kobry (jak Centrální Kobry, tak i Regionální Kobry v rámci jednotlivých krajů) jako efektivní metody práce vedoucí ke zlepšení operativní výměny informací policejního orgánu a správce daně.

V oblasti **trestné činnosti korupčního charakteru** se v roce 2021 projevil trend spočívající (oproti předcházejícímu roku) v poklesu trestně stíhaných osob a osob postavených před soud. Naopak ale lze vidět nárůst počtu osob trestně stíhaných pro trestný čin podplácení podle § 331 trestního zákoníku a rovněž přijetí úplatku podle § 332 trestního zákoníku. Výrazný pokles trestně stíhaných osob byl meziročně zaznamenán u trestného činu zjednání výhody při zadání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a veřejné dražbě podle § 256 trestního zákoníku. Je však třeba si uvědomit, že v řádovém počtu jednotek či desítek obviněných i jen jedna trestní věc s více trestně stíhanými osobami může mít výraznější vliv na meziroční srovnání. Vzhledem ke specifičnosti roku 2021 z hlediska pandemie COVID-19 je nadto nutné statistické údaje posuzovat nanejvýš obezřetně. Oblast nezákonného ovlivňování veřejných zakázek představuje nadále významnou formu páchání trestné činnosti spojené s korupcí. Tento typ trestné činnosti je velmi komplikované odhalovat a prokazovat s ohledem na působení organizovaných skupin osob na různých článcích procesu zadávání veřejných zakázek, kdy není možné trestnou činnost prokazovat pomocí svědeckých výpovědí a většinou ani pomocí oficiální dokumentace.

I v roce 2021 pokračovaly trendy z předchozích let, navíc umocněné vlivem pandemie COVID-19, která vedla k rychlému a výraznému přesunutí značné části aktivit z reálného světa do **kyberprostoru.** Zejména je nutno poukázat na bezprecedentní rozvoj online komunikací v oblastech pracovních, ale zejména vzdělávacích, kdy zásadní část druhého pololetí školního roku 2020/2021 probíhalo vzdělávání na všech úrovních školství v online podobě. Stejně tak i pracovní setkávání a jednání se na jaře a na sklonku roku 2021 odehrávala v převážné míře formou online.

Na rozdíl od roku 2020 však již zároveň došlo k návratu jednání probíhajících i v prezenční formě. Je zjevné, že tento trend bude pokračovat a že kromě jednání, seminářů atd. v prezenční podobě bude pokračovat i konání těchto setkání formou hybridní či zcela online. V souvislosti s uzavřením společnosti, omezenými možnostmi cestovat, provozovat sporty a koníčky došlo také k enormnímu nárůstu volnočasových aktivit provozovaných prostřednictvím sítí, a to ať už se jedná o sociální sítě, hraní her nebo streamování hudby a filmů atd.

Již tak dynamický rozvoj informačních technologií a jejich uvádění na trh v neustálých vylepšeních a obměnách (například využití šifrování jako standardu, včetně využití biometrických dat, bezdrátové šifrované přenosy mezi synchronizovanými zařízeními, masivní ukládání dat ve vzdálených úložištích, stále se zjednodušující možnosti využití kryptoměn, nové elektronické platební metody atd.) byl v roce 2021 ještě výrazně akcelerován jako reakce na omezení způsobená pandemií COVID-19.

Odhalování trestné činnosti páchané v kyberprostoru je mimořádně komplikované a mimo výjimečné případy českých pachatelů (a to pachatelů nezkušených, nevyužívajících prostředky zakrytí své identity a používajících běžné bankovní účty či nákupy registrovatelných komodit) se nepodaří pachatele zjistit. Trestní řízení v těchto věcech, je-li prováděno standardním způsobem (včetně mezinárodní justiční i policejní spolupráce), je přitom časově i ekonomicky velmi náročné. Nárůst počtu a náročnost dozoru v těchto věcech (návrhy podle § 88a trestního řádu, evropské vyšetřovací příkazy, žádosti o mezinárodní právní pomoc, překlady do a z cizího jazyka) pak vedou k tomu, že v těchto věcech musí vykonávat dozor nejen specialisté na hospodářskou trestnou činnost. Náročnost objasňování kybernetické trestné činnosti by si zasloužila stanovení samostatné specializace ve smyslu pokynu obecné povahy č. 4/2009, Vzorového organizačního řádu, neboť zcela zastínila finanční trestnou činnost, a naopak se projevuje ve všech druzích páchané trestné činnosti.

V roce 2021 se objevila a masivně rozšířila nová forma trestné činnosti (tzv. vishing) spočívající v tom, že pachatelé telefonicky kontaktují poškozeného a vydávají se za pracovníka banky nebo policie (popř. postupně obou institucí), informují poškozeného o údajném napadení jeho bankovního účtu, popř. napadení banky, a přesvědčí ho o nutnosti okamžitě peníze z účtu vybrat a vložit je na jiný (údajně bezpečný) účet – a to buď prostřednictvím vkladomatu na bankovní účet pachatele, nebo prostřednictvím bitcoinového bankomatu do bitcoinové peněženky pachatele. Alternativou těchto podvodných jednání je, že volající pachatel přesvědčí pod shora uvedenými záminkami nebo pod záminkou skvělého zhodnocení úspor poškozeného, aby na svůj počítač nainstaloval program na vzdálenou správu, a následně transakce z účtu poškozeného provede sám pachatel prostřednictvím internetového bankovnictví poškozeného. Jedná se o novou metodu pachatelů, kteří telefonicky napřímo kontaktují poškozené. Cílem pachatelů je získat citlivé informace (přístupové údaje k internetovému bankovnictví apod.) nebo donutit volaného k nějaké činnosti. Principem tohoto typu jednání je zejména důvěra poškozených osob v lidský hlas a využívání některých metod psychické manipulace. Úspěšné je především zacílení na starší osoby a ty, kteří jsou méně zdatní v oblasti využívání počítačové techniky.

V oblasti **trestných činů z nenávisti (hate crimes)** v roce 2021 došlo opětovně k mírnému poklesu počtu stíhaných osob. V kontextu trestných činů extremistického

a nenávistného charakteru převažovaly obdobně jako v roce 2020 projevy sympatií k nacistickým či neonacistickým hnutím, a to zejména v podobě hajlování za současných verbálních prohlášení „Sieg heil“ či „cikáni do plynu“, ale objevily se i případy veřejného prezentování další související symboliky (hákový kříž, symbolika SS atp.). Z hanlivých projevů vůči neromským menšinám byly zaznamenány výroky zejména vůči Židům a v řádu jednotek též vůči muslimům, černochům, homosexuálům či transgender osobám. Řada nenávistných projevů byla páchána opět ve virtuálním prostoru, přičemž fenoménem se stoupající tendencí se staly výhrůžné e-maily a internetové nenávistné výroky vůči představitelům vlády a médií z důvodu nesouhlasu s opatřeními přijímanými v boji s pandemií COVID-19. V roce 2021 se situace nezměnila ani ohledně fyzického napadání nebo vyhrožování mezi romským a „majoritním“ etnikem, a to s přibližně stejnou četností ze strany menšiny a opačně. Ani v roce 2021 nicméně podle informací státního zastupitelství nedošlo k rasově motivovaným útokům, jimiž by byla způsobena smrt. Lze však očekávat některé nové podoby tohoto druhu kriminality v souvislosti s válečným konfliktem na Ukrajině a možnou verbální adorací agresora či naopak útoky vůči rusky mluvícím občanům.

Ohledně **obchodování s lidmi,** a to popřípadě i za **účelem pracovního vykořisťování,** je třeba uvést, že počet stíhaných i obžalovaných osob pro trestný čin obchodování s lidmi (§ 168 trestního zákoníku) i v roce 2021 výrazně vzrostl. Českou republiku lze i nadále považovat především za zemi cílovou a tranzitní, stále však také za zemi zdrojovou. Ve vztahu ke zjištěným formám obchodování se v prostředí České republiky nadále jedná o obchodování s lidmi za účelem sexuálního a pracovního vykořisťování. Pozornost je věnována případům, kdy dochází k propojení těchto forem, včetně nucených sňatků, resp. „sňatků s výhodou“, které představují nebezpečný trend vykořisťování obětí. Sňatky jsou organizovány zejména na území Velké Británie a Irska, kdy potenciální manželé pocházejí nejčastěji z Bangladéše, Afghánistánu a Pákistánu (viz též vylákání žen do ciziny pod záminkou uzavření sňatku a problematika pobytu a pohybu osob třetích zemí ve státech EU). Pozornost je věnována i nucení obětí obchodování s lidmi k trestné činnosti a žebrání. Jednání pachatelů působí sofistikovanějším dojmem, což potvrzovalo i využívání převážně lsti, zneužití závislosti nebo omylu, avšak u určitých sociálních skupin byly též zaznamenány násilné projevy jako prostředek k dosažení požadavků pachatelů nebo poslušnosti obětí.

Dbát je třeba na dodržení požadavku, aby orgány činné v trestním řízení provedly účinné vyšetřování, a dostály tak své pozitivní povinnosti ochrany základních práv obětí obchodování s lidmi. I nadále je třeba věnovat pozornost interpretaci pojmů otroctví, nucená práce a jiné formy vykořisťování a sledovat judikaturu Evropského soudu pro lidská práva k čl. 4 (zákaz otroctví, nevolnictví a nucené práce) Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod.

Státní zastupitelství i v roce 2021 věnovalo značnou pozornost fenoménu **domácího násilí.** To představuje negativní společenský jev, který zahrnuje celou škálu společensky nežádoucího jednání odehrávajícího se v soukromí „společného obydlí“, tedy privátního prostoru „za zavřenými dveřmi“. K vlivu pandemie COVID-19 na případy domácího násilí v České republice se průběžně vyjadřují neziskové organizace poskytující odborné poradenství a další služby pro oběti domácího násilí.

NSZ dne 8. 4. 2021 formou tiskové zprávy upozornilo na to, že omezení volného pohybu osob přijatá mimořádnými opatřeními a vyhlášení nouzového stavu mohou mít i výrazné dopady trestněprávní povahy mezi osobami blízkými. Období pandemie

COVID-19 může vyvolat nebo eskalovat napětí mezi spolu žijícími osobami, a to až do takové míry, že může docházet k jednáním, která mohou zakládat i trestní odpovědnost. Jedná se především o trestné činy spojené s domácím násilím nebo trestné činy sexuálně motivované. Oběti této trestné činnosti jsou v době omezení volného pohybu osob nastalou situací o to více zranitelné, neboť jsou s osobou agresora často v nepřetržitém kontaktu a mají ztíženou možnost vyhledat pomoc či podporu. Větší míra ohrožení v souvislosti s uvedeným mimořádným stavem nastává také u dětí, a to ve virtuálním prostředí zejména některými trestnými činy proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti (tzv. online sexuální zneužívání).

Významný zdroj informací o vlivu pandemie COVID-19 na násilí na ženách v České republice poskytuje výzkumná zpráva „Násilí na ženách v souvislosti s COVID-19“.[1]

Drogová scéna se zásadně nemění, jakkoli počty stíhaných (i obžalovaných) osob se v roce 2021, stejně jako v roce 2020, snížily. Vzestup počtu stíhaných i obžalovaných osob nastal v roce 2021 pouze u trestného činu přechovávání omamné a psychotropní látky a jedu podle § 284 trestního zákoníku. Příčiny tohoto fenoménu lze spatřovat především ve vnějších podmínkách života společnosti, vytvářejících v době pandemie COVID-19 nepříznivé podmínky pro páchání tohoto druhu trestné činnosti. Došlo k omezení pohybu osob v rámci České republiky i ve vztahu k cizině (omezení volného pohybu osob, kontrola hraničních přechodů), který je nezbytný jak pro zajištění zdrojů pro výrobu drog, tak zejména pro jejich distribuci a odbyt, což souvisí také s provozem různých zařízení pro konání hromadných akcí, koncertů, barů a restaurací apod. V minulosti také bylo významné, až převažující procento prekurzorů pro výrobu metamfetaminu dováženo ze zahraničí, čemuž zabránila protiepidemická opatření. Projevilo se rovněž podstatné omezení činnosti orgánů činných v trestním řízení, a to konkrétně policejních orgánů při odhalování tohoto druhu trestné činnosti z důvodů redukce počtu policistů vykonávajících službu (karanténa, střídání směn apod.), omezení kontaktů a s tím spojeného operativního šetření při pronikání do prostředí apod. Nikoli zanedbatelným faktorem ovlivňujícím pokles evidované drogové kriminality jak aktuálně, tak do budoucna však bude také vysoce pravděpodobné rozšiřování distribuce drog s využitím internetových obchodů a zasíláním zásilek na určené adresy, což snižuje rizika odhalení trestné činnosti a naopak klade zvýšené nároky na postup policejních orgánů při postihu pachatelů trestné činnosti. V tomto smyslu lze část drogové kriminality přiřadit z hlediska forem páchání k trestné činnosti s využitím informačních technologií.

Do konce roku 2021 přetrvávala příznivá situace zcela stabilní právní úpravy, neboť nedošlo ke změně primárních norem upravujících trestní odpovědnost pro drogové trestné činy. Nicméně pro další období došlo v roce 2021 ke kontroverzní změně právní úpravy obsažené v zákoně č. 167/1998 Sb., o návykových látkách, a to v oblasti týkající se produkce konopí. Původní záměr spíše technické úpravy administrativy spojené s produkcí léčivého konopí byl pozměněn v rámci projednávání v Poslanecké sněmovně Parlamentu České republiky. Výslednou podobou zákona č. 366/2021 Sb. tak došlo k poměrně výrazným terminologickým změnám ve vymezení konopí.

[1] Srov. Sociologický ústav AV ČR; Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy: Násilí na ženách v souvislosti s COVID-19.
Dostupná na: https://fhs.cuni.cz/FHS-2587-version1-nasili_na_zenach_v_souvislosti_s_covid_19.pdf.

I v roce 2021 pokračovala nejistota aplikační praxe v důsledku závěrů vyplývajících z usnesení Soudního dvora Evropské unie ze dne 2. 3. 2017 sp. zn. C-497/16. Toliko pro rekapitulaci lze shrnout, že podle tohoto rozhodnutí léčivé přípravky obsahující látku, která je jinak prekurzorem podle příslušného nařízení č. 273/2004 o prekurzorech drog, nelze samy o sobě považovat za prekurzor, ale jsou podřazeny právnímu režimu léčivých přípravků. Uvedenou aplikační nejasnost by mělo odstranit stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu, jehož první verze byla připravena již v roce 2019. V rámci projednávání připomínek však byly navrhované teze stanoviska podrobeny kritice a následně byla připravena další verze návrhu stanoviska, avšak upravený návrh byl do opakovaného připomínkového řízení předložen až počátkem roku 2022 (sp. zn. Tpjn 301/2018).

Pokud jde o aplikační praxi v oblasti drogových trestných činů, lze, s výše uvedenou výhradou právního posouzení léčivých prostředků s obsahem prekurzoru, i nadále považovat judikaturu zejména NS za v podstatě zcela ustálenou (ke stabilitě judikatury nepochybně pozitivně přispívá skutečnost, že trestní věci týkající se drog projednává u Nejvyššího soudu specializovaný senát č. 11) a v praxi nižších soudů za obecně respektovanou. Bez vážnějších obtíží se uplatňuje pojetí trestného činu nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 283 trestního zákoníku za určitých okolností jako trestného činu trvajícího.

Z hlediska trendů v páchání drogové trestné činnosti i nadále přetrvává částečný přesun organizované drogové trestné činnosti do prostředí internetu, zejména jeho skrytých struktur, tzv. darknetu. Tento do určité míry posílila i pandemie COVID-19 a s ní spojená omezující opatření. S nárůstem drogové kriminality na internetu souvisí jednoznačný trend nárůstu zásilek s obsahem omamných a psychotropních látek zasílaných prostřednictvím běžných zasilatelských či poštovních služeb. V takových případech je přitom samozřejmostí i přeshraniční prvek, zejména v rámci volného pohybu zboží na území členských států Evropské unie. Právě tento trend má za důsledek vzrůstající počet záchytů přeshraničních zásilek obsahujících omamné a psychotropní látky, což souvisí s tím, že elektronicky uzavřený drogový obchod je třeba vždy završit fyzickým dodáním takové látky odběrateli.

V oblasti **trestné činnosti v dopravě**, zvláště silniční se projevil nárůst trestné činnosti všeobecně, dále i v souvislosti se stíháním řidičů pod vlivem návykových látek. Dochází nadále k pozvolnému a místy i výraznějšímu přesunu páchání trestné činnosti podle § 274 trestního zákoníku z ovlivnění alkoholem do ovlivnění omamnou či psychotropní látkou.

KSZ v Ústí nad Labem poukazuje na aplikační problémy spojené s užíváním elektrokol a elektrokoloběžek v silničním provozu, neboť ze strany některých výrobců (zpravidla z Číny) a dovozců dochází k umělému snižování jak výkonu motorů, tak i nejvyšší konstrukční rychlosti tak, aby tato vozidla nepodléhala povinnosti držení řidičského oprávnění, stejně jako hrazení zákonných pojistek.

Pokud jde o **trestný čin organizování a umožnění nedovoleného překročení státní hranice** podle § 340 trestního zákoníku, nedošlo k žádnému dramatickému vzestupu počtu osob, proti nimž bylo vedeno trestní řízení; úroveň evidované kriminality ani zdaleka nedosahuje stavu z let 1998 až 2005. To však nic nemění na nebezpečnosti tohoto protiprávního jednání a hrozeb s ním spojených. Fenomén **ilegální migrace** se zatím v oblasti výkonu trestní jurisdikce na území České republiky nijak zásadně neprojevil, což však nelze do budoucna rozhodně vyloučit.

Ve vztahu k aktuální problematice **trestního procesu a dozoru státního zástupce nad zachováváním zákonnosti v přípravném řízení** je nadále velice pozitivně hodnocena z hlediska efektivity výkonu dozorové činnosti možnost přístupu do policejního informačního systému ETŘ, kdy nová funkce státnímu zástupci zobrazuje jednotlivé kroky policejního orgánu. Tímto způsobem lze vykonávat dozor ve všech trestních věcech fakticky každodenně a online, díky čemuž je možné činnost policejního orgánu též online korigovat. Dopad lze spatřovat i ve snížení zátěže zaměstnanců kanceláře. Byl již také zajištěn přístup do ETŘ provozovaného Generální inspekcí bezpečnostních sborů. Jedná se o rozšíření dohody o využívání ETŘ o celní orgány.

Byl zaznamenán pozitivní trend zkvalitnění postupu policejních orgánů ve fázi přípravného řízení, i když určitá pochybení nadále nelze zcela vyloučit, na druhé straně zde stále přetrvával evidentní dopad pandemie COVID-19. Tato pandemie nepochybně ovlivňovala rychlost a plynulost přípravného řízení, a to ať už z důvodů směnného provozu, výskytu nemoci či karantény apod., příp. z důvodu častých omluv předvolávaných osob k úkonům trestního řízení, případně absence obhájců u těchto úkonů z důvodu nemoci. Rovněž tak doba vyřizování žádostí o právní pomoc a evropských vyšetřovacích příkazů se prodloužila. Dalším z faktorů, který negativně a dlouhodobě ovlivňuje přípravné řízení, je skutečnost, že dochází k výrazné fluktuaci v rámci policejního sboru, kdy přicházejí neustále noví, odborně méně zdatní policisté, což klade zvýšené nároky na dozorovou činnost ze strany státního zástupce, který mnohdy supluje činnost policejního orgánu nebo musí jeho činnost trvale ovlivňovat či korigovat. **Dozor státního zástupce v přípravném řízení byl s ohledem na vlastní systémová opatření a zejména flexibilitu státních zástupců vykonáván i nadále v nezměněném rozsahu i kvalitě, přestože byl prováděn v permanentně epidemiologicky nepříznivé situaci.**

Přetrvávají dobré součinnostní vztahy mezi **Generální inspekcí bezpečnostních sborů** a státními zástupci. V drtivé většině případů jsou výstupy Generální inspekce bezpečnostních sborů na odpovídající odborné úrovni. Komunikace s vedením Generální inspekce bezpečnostních sborů je zcela bezproblémová a lze konstatovat výraznou ochotu k řešení případných problémů.

V působení **Národní centrály proti organizovanému zločinu a jejích útvarů** bylo možno v roce 2021 zaznamenat některé dílčí problémy vyplývající z nedostatku kvalitních vyšetřovatelů, kteří by byli schopni v rozumném čase zpracovat výsledky prověřování společně s výstupy z operativně pátracích prostředků a zapracovat je do usnesení o zahájení trestního stíhání podle § 160 odst. 1 trestního řádu. Jinak ale NSZ velmi oceňuje úsilí vedení Národní centrály proti organizovanému zločinu vedené snahou o zkvalitnění nepříliš příznivé situace, která nastala po reorganizaci provedené v roce 2016.

Zvlášť byly hodnoceny dopady **nové právní úpravy vztahující se k činnosti znalců, znaleckých kanceláří a znaleckých ústavů (zákon č. 254/2019 Sb., o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech) a tlumočníků a překladatelů** (zákon č. 354/2019 Sb., o soudních tlumočnících a soudních překladatelích). Je možno konstatovat, že znalecké posudky pro své ryze odborné hodnocení posuzované problematiky představují nezastupitelný důkazní prostředek v trestním řízení. Jejich úroveň však bývá rozkolísaná, navíc nedostatek soudních znalců v některých exponovaných oborech (např. zdravotnictví, odvětví psychiatrie, dětské psychiatrie, sexuologie, klinické psychologie) způsobuje, že se soudní znalci

ocitají pod vyšším tlakem, pro nedostatek času vyhotovují znalecké posudky s delší časovou prodlevou, případně zpracování nově zadaného posudku pro zaneprázdněnost zcela odmítnou.

Pro zkvalitnění činnosti soudních znalců je potřebné důsledné využívání postupu podle § 36 odst. 1 zákona č. 254/2019 Sb. a oznamování veškerých významných porušení tohoto zákona či porušení s významným dopadem do řízení, ve kterém byl znalec přibrán, aby v příslušném seznamu zůstali pouze kvalitní znalci. Odměna znalců i tlumočníků a překladatelů by měla odpovídat významu jejich práce (činnosti).

V rámci zkvalitnění písemných posudků znalců a jejich upotřebitelnosti v dalších fázích řízení se jeví nezbytné využívat ustanovení § 14 odst. 1 písm. e) zákona č. 254/2019 Sb., pokud se vyskytuje dlouhodobě nízká kvalita podávaných znaleckých posudků znalce. Výkon dohledu Ministerstva spravedlnosti by měl bez zbytečného odkladu reagovat na obdržené poznatky postupem podle § 36 odst. 1 zákona č. 254/2019 Sb., čímž se zajistí, že reakce na případné selhání znalce bude rychlá a přiměřená.

V **mimotrestní působnosti** státní zastupitelství dosahují standardně výsledků přiměřených vytvořeným podmínkám (zejména personálním) a zdrojům poznatků, a to i za stavu pandemie COVID-19. Zaměření mimotrestní působnosti státního zastupitelství se zásadně nemění a vyplývá z postavení státního zastupitelství jako orgánu chránícího veřejný zájem a poskytujícího ochranu skupinám osob, u nichž mu to zákon přiznává. Trvalá pozornost je věnována efektivnímu výkonu této působnosti, nikoli jen četnosti učiněných opatření. Opět se poukazuje na některé formální aktivity založené právní úpravou (zejména na nevhodnou obligatornost návrhového oprávnění podle § 90 ZSM, jakkoli nalezení optimální podoby tohoto oprávnění je velmi komplikovanou záležitostí).

V průběhu roku 2021, s omezeními vyplývajícími z pandemie COVID-19, kdy se nezřídka uplatňovala distanční forma a online komunikace, pokračovalo státní zastupitelství v jednáních nad aktuálními otázkami trestního řízení se všemi orgány činnými v trestním řízení, zejména s představiteli soudů a Policie ČR, Generální inspekce bezpečnostních sborů, Generálního ředitelství cel, Vojenské policie a Vězeňské služby ČR. Dále NSZ v roce 2021 rozvíjelo užší spolupráci s Veřejným ochráncem práv, Nejvyšším kontrolním úřadem, Úřadem pro ochranu hospodářské soutěže, stejně jako s Národním úřadem pro kybernetickou a informační bezpečnost, neboť oblast působnosti těchto institucí se částečně překrývá nebo navazuje na působnost státního zastupitelství. Rozvíjela se také spolupráce s Technickou univerzitou v Ostravě, Masarykovou univerzitou v Brně a s Institutem pro kriminologii a sociální prevenci.

Státní zástupci nepracují pouze se spisovým materiálem, při výkonu dozoru se účastní řady úkonů trestního řízení přímo v terénu, například ohledání místa činu, domovních prohlídek, výslechů apod., jak ukazují ilustrační snímky.

II. POZNATKY K VÝKONU PŮSOBNOSTI STÁTNÍHO ZASTUPITELSTVÍ V TRESTNÍ OBLASTI V ROCE 2021

1. Základní trendy vývoje kriminality

a) Celkový vývoj kriminality *(tab. II/1a až II/1g, grafy II/1h až II/1l)*

Nápad trestních věcí u státního zastupitelství se podle počtu zaevidovaných záznamů o zahájení úkonů trestního řízení sepsaných policejními orgány podle § 158 odst. 3 věty první trestního řádu ve všeobecných rejstřících státního zastupitelství, v oddílu „Přípravné řízení“ *(tab. II/1d)* v roce 2021 oproti roku 2020 **snížil**, byť ne tak výrazně jako v předchozím roce, a to o **12 918**, tj. **o 7,1 %** (v předcházejících letech, počínaje rokem 2013, se, s výjimkou roku 2019, vždy jednalo o pokles), pokud by byly započítány pouze **fyzické osoby**. Záznamy o zahájení úkonů trestního řízení se v letech 2012 až 2021 týkaly také **právnických osob**. V roce 2021 bylo evidováno **939** takových záznamů (-134 oproti roku 2020).

Počty záznamů o zahájení úkonů trestního řízení

Rok	Fyzické osoby	Právnické osoby	Celkem
2011	316 452	0	316 452
2012	305 700	1 185	306 885
2013	327 706	558	328 263
2014	291 665	626	292 291
2015	255 572	650	256 222
2016	236 075	867	236 942
2017	220 310	938	221 248
2018	**209 892**	**1 013**	**210 905**
2019	**211 859**	**1 254**	**213 113**
2020	**181 924**	**1 073**	**182 997**
2021	**169 006**	**939**	**169 945**

Podle údajů policejní statistiky se počet objasněných trestných činů snížil ze 77 786 na **72 493** (-5 293, -6,8 %). Míra objasněnosti se zvýšila o 0,3 % na **47,3 %**.

V roce 2021 došlo oproti roku 2020, ale v souladu s trendem let předcházejících, k dalšímu poklesu počtu stíhaných osob a osob, proti nimž bylo vedeno zkrácené přípravné řízení, na celkem **64 364** (-3 480, -5,13 %). Úroveň kriminality se v posledních letech permanentně snižovala, v roce 2015 v největší míře, uvedený trend pokračoval i v dalších letech (s již výše zmíněnou výjimkou roku 2019), ale v roce 2021 na to navázal opětovný pokles.

Podstatný vliv na **snížení objemu kriminality** v roce 2021 měla epidemie pandemie COVID-19 a s ní spojená opatření či omezení.

Např. v obvodu **MSZ v Praze** byl zaznamenán pokles kriminality, především pak drobné majetkové kriminality. Došlo také ovšem k částečnému přesunu této drobné majetkové trestné činnosti pod kvalifikované skutkové podstaty příslušných trestných činů, a to především v souvislosti s opakovaným vyhlašováním a trváním nouzového stavu. Vliv na skladbu trestné činnosti má též faktický úbytek zahraničních turistů a pracovníků v hlavním městě. Ve společnosti nadále převládaly uspokojivé majetkové poměry, které bylo možno vyvozovat z předcházejícího růstu ekonomiky a navyšování příjmů u značné části populace napříč celým jejím spektrem. Jako stálý trend, u kterého došlo v roce 2021 k dalšímu umocnění následkem přesunu sociální komunikace (kontaktu) a k realizování obchodních styků do virtuálního prostředí, byla trestná činnost páchaná ve virtuálním prostoru či prostřednictvím prostředků vzdálené komunikace (především prostřednictvím sítě internetu).

Také **KSZ v Praze** zdůrazňuje, že omezení pohybu a kontaktu osob, uzavření prodejen, obchodů a dalších veřejných zařízení, zvýšení dohledu Policie ČR na dodržování protiepidemických opatření, vyloučení či omezení možnosti přeshraničního cestování a uzavření hranic kontrolou Policie ČR představovaly klíčové faktory ovlivňující a limitující páchání trestné činnosti. Na druhé straně tytéž okolnosti vytvářely vhodné podmínky pro páchání trestných činů souvisejících se vzniklou situací, jejichž odhalení a objasnění lze očekávat v následujícím období (podvodná jednání, daňová kriminalita, internetová kriminalita apod.). Současně došlo v důsledku omezujících opatření na straně orgánů činných v trestním řízení k situaci snižující jejich akceschopnost a výkon oproti předchozím obdobím, což bylo způsobeno zejména omezením počtu reálně nasazených osob služebně činných v policejních orgánech i dalších zaměstnanců orgánů činných v trestním řízení v důsledku režimu střídání směn, nasazení k plnění jiných úkolů, izolování v karanténě či vyřazení z důvodu onemocnění, dále pak omezením osobních kontaktů v rámci jednotlivých orgánů i při kontaktu pracovníky mezi různými orgány, což bylo provázeno nahrazením těchto osobních kontaktů rozšířením používání elektronické komunikace. Projevil se i dopad novelizace § 138 trestního zákoníku, provedené s účinností od 1. 10. 2020 zákonem č. 333/2020 Sb., tj. především zvýšení hranice výše škod podmiňujících uplatnění trestní odpovědnosti. Vzhledem k tomu, že v rámci struktury kriminality zaujímá dlouhodobě podstatnou roli majetková trestná činnost, měla legislativní změna nepochybně dopad právě na případy drobné majetkové kriminality, jejíž část přešla do sféry přestupkového řízení.

Podle **KSZ v Ústí nad Labem** dalším podstatným důvodem poklesu nápadu trestné činnosti v roce 2021 je již opakovaně konstatovaný její přesun do kyberprostoru, kde zůstává neodhalena, neboť policejní orgány nedisponují technologiemi, které by umožňovaly zachytit komunikaci probíhající prostřednictvím aplikačních komunikačních programů (WhatsApp, Messenger, Facebook), nemají-li koncové body, a je problém zachytit i další komunikaci prostřednictvím internetu, když pachatelé se pokaždé z jiných IP adres připojují z různých míst. Současně ale vlivem lepších technologií jsou zabezpečována osobní motorová vozidla (sledovaná majiteli či agenturami přes GSM s možností dálkového zastavení vozidla) i nemovitosti (zabezpečení objektů se signalizací a kamerovým systémem). Nikoli nepodstatným důvodem zjištěného trendu je i to, že mnoho poškozených bagatelní majetkovou trestnou činnost (vloupání do rekreačních chat apod.) neoznamuje vlivem zkušeností s trestním řízením (výslechy na policii i opakovaná předvolávání k soudu, nezjištěný pachatel, a vždy v podstatě nevymahatelný výrok o náhradě škody).

Počty stíhání a zkrácených přípravných řízení

Rok	Stíháno a konáno zkrácené přípravné řízení	Rozdíl	%
2011	102 955	0	
2012	103 416	+461	+0,45 %
2013	105 858	+2 442	+2,36 %
2014	103 591	-2 267	-2,14 %
2015	91 582	-12 009	-11,59 %
2016	84 938	-6 644	- 7,25 %
2017	77 205	-7 733	- 9,1 %
2018	**76 687**	**-518**	**-0,67 %**
2019	**77 311**	**+624**	**+0,81 %**
2020	**67 844**	**-9 467**	**-12,25 %**
2021	**64 364**	**-3 480**	**-5,13 %**

Takřka ve stejné míře (absolutně i relativně) jako u osob stíhaných a osob, proti nimž bylo vedeno zkrácené přípravné řízení, poklesl také počet **obžalovaných osob a osob, na něž byl podán návrh na potrestání,** na **58 717** osob celkem (tj. -3 135 osob, což je -5,07 %).

Podíl počtu **osob, u nichž byla věc vyřízena jinými způsoby v přípravném řízení,** se v roce 2021 oproti roku 2020 snížil, a to na **7,95 %** (-0,49 %), ale ani v tomto roce se tak neprojevila tendence z roku 2014, kdy tento podíl dosáhl nejnižšího počtu za celé období od roku 1989 (podrobnosti plynou z *tab. II/1a).*

Počet **stíhaných osob** (tedy bez zkráceného přípravného řízení) se snížil z 35 052 osob v roce 2020 na **32 916** v roce 2021, tj. o **6,09 %** (to odpovídá, až na výjimku v roce 2015, trendu předcházejících let, byť v mnohem výraznější podobě). A počet **obžalovaných osob** zaznamenával v roce 2021 obdobný trend, protože se snížil z 30 941 v roce 2020 na **28 912** v roce 2021, tj. o **6,56 %.**

Pokud jde o **zkrácené přípravné řízení,** v roce 2021 byla tato forma předsoudního stadia trestního procesu uplatněna vůči nepatrně vyššímu počtu osob oproti roku 2020, ale stále vůči výrazně nižšímu počtu osob oproti údajům za roky 2009 až 2019. Zkrácené přípravné řízení bylo konáno vůči **31 448** osobám (-1 344 oproti roku 2020). Stále tedy platí, že zkrácené přípravné řízení ztrácí svůj charakter převažující formy přípravného řízení, protože jeho podíl až do roku 2014 neustále narůstal, což se týkalo vývoje od zavedení tohoto institutu novelou trestního řádu č. 265/2001 Sb. (touto formou bylo v roce 2014 vyřízeno **63,9 %** z celkového počtu všech osob, avšak v roce 2021 **48,86 %**).

Vývoj počtu stíhaných a obžalovaných osob v letech 2011–2021

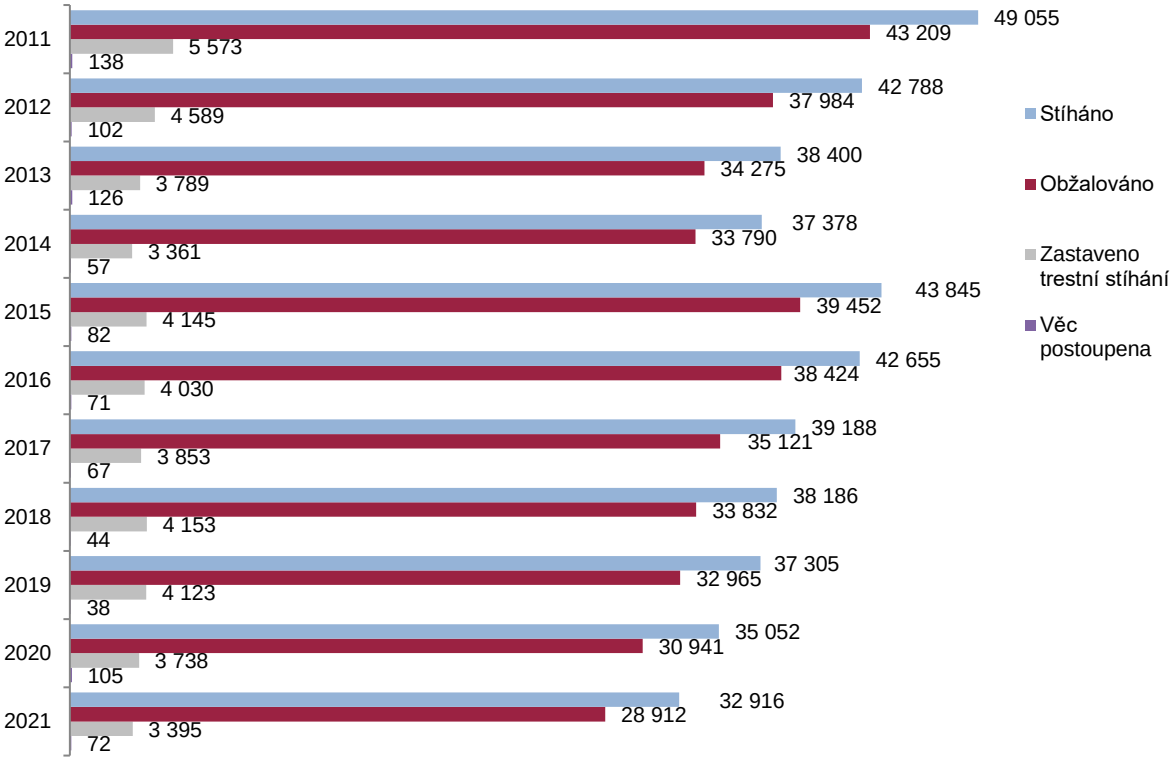

Vývoj počtu osob řešených ve zkráceném přípravném řízení

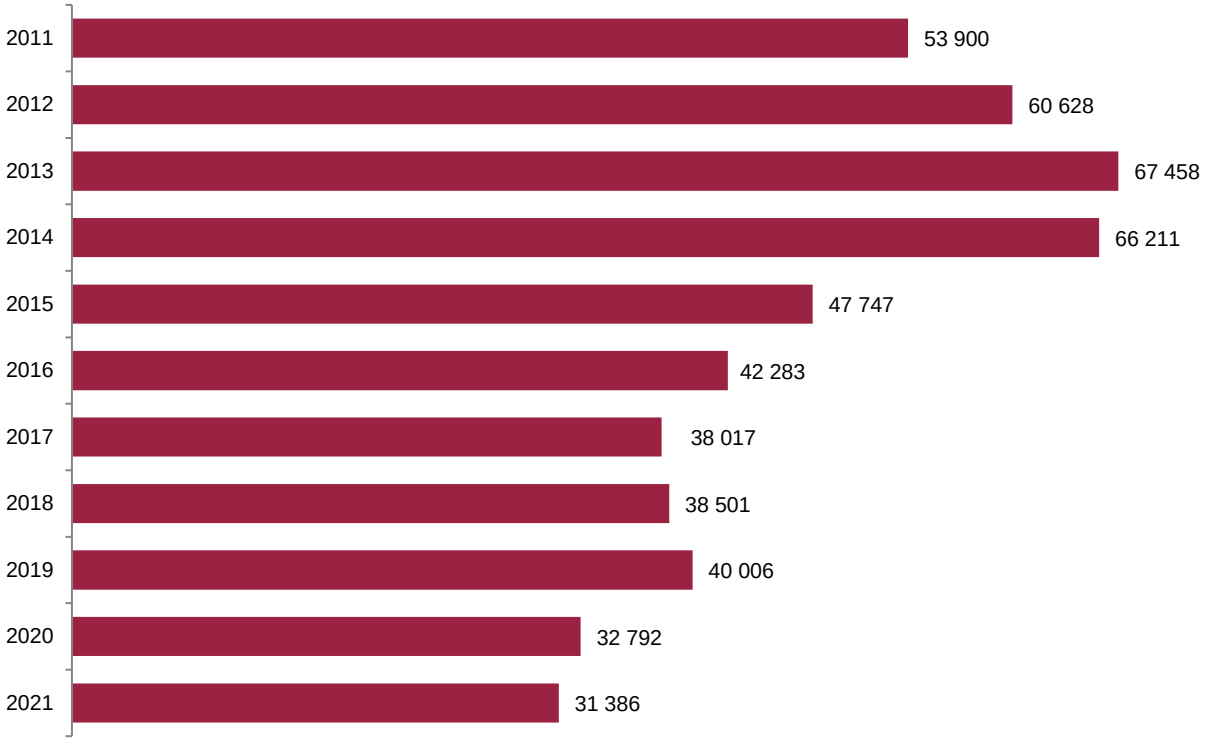

Počet **osob, proti nimž bylo trestní stíhání zastaveno (včetně podmíněných zastavení a narovnání),** se v roce 2021 snížil na **3 395** osob (oproti 3 738 osobám v roce 2020). Při relativním srovnání ve vztahu k celkovému počtu stíhaných osob se uvedený ukazatel v roce 2021, na rozdíl od údajů z let 2018 a 2019, a shodně jako v roce 2020, snížil (činil **10,31 %,** oproti 10,66 % v roce 2020). Pokud by tedy byl zohledněn výlučně ukazatel **osob, proti kterým bylo trestní stíhání zastaveno,** v roce 2021 byl sice zaznamenán odlišný trend jako v předcházejících letech, neboť nepokračoval trend spočívající v nepřetržitém poklesu tohoto ukazatele. Šlo však o zvýšení zcela nevýrazné (v roce 2021 se jednalo o **714** osob, stále druhý nejnižší absolutní počet, pokud v roce 2020 to bylo 683 osob, **+31**; v roce 2005 se jednalo ovšem o 3 622 osob); vývoj tohoto ukazatele od roku 2005 je patrný z *tab. II/1b).*

U **postoupených věcí** (podle počtu osob) došlo v roce 2021 oproti údajům z předchozího roku k poklesu (při stále velmi nízkých absolutních počtech) na **72** osob (**-33**), přičemž podíl těchto případů na celkovém počtu stíhaných osob zůstává nadále zanedbatelný (0,22 % v roce 2021).

b) Odklony *(tab. II/1b, II/1c a III/8) včetně poznatků k aplikaci a četnosti institutu složení peněžité částky určené státu na pomoc obětem trestné činnosti podle zvláštního právního předpisu v přípravném řízení a v řízení před soudem (tab. III/8a a III/8b)*

Ve vyšetřování bylo **narovnáním** (§ 309 trestního řádu) vyřízeno jen zanedbatelné množství případů, a to **54** osob. Tento počet byl oproti roku 2020 jen zcela nevýrazně vyšší, konkrétně o 4 osoby, ale o 33 osob nižší než v roce 2019. Nadále jde o minimální absolutní počty, je to pouhých **0,16 %** (**+0,02 %**) z celkového počtu stíhaných osob. Ve zkráceném přípravném řízení bylo **narovnáním** vyřízeno jen **6** osob. Celkově bylo tedy v přípravném řízení skončeno řízení za použití narovnání vůči **60** osobám (-48 ve vztahu k roku 2019). V poměru ke všem osobám vyřízeným v přípravném řízení (oběma zmíněnými formami) to je **0,09 %.** Stále platí, že v existující podobě se narovnání využívá sporadicky, a nezmění-li se jeho úprava, zřejmě tomu tak zůstane i do budoucna.

U **podmíněného zastavení trestního stíhání** (§ 307 trestního řádu) se ve vyšetřování projevil tentokrát pokles, byť zcela nepatrný. Podmíněné zastavení bylo v roce 2021 použito celkem u **2 627** osob (v roce 2020 u 3 005 osob). Celkově se uvedená forma odklonu podílela **7,98 %** na vyřízení osob původně stíhaných ve vyšetřování (v roce 2020 činil tento podíl 9,7 %).

Počet osob, u nichž bylo **podmíněně odloženo podání návrhu na potrestání**, činil v roce 2021 celkem **1 502,** došlo ke snížení o **13,18 %** (tento pokles odpovídá i trendu z předcházejících let). Tento odklon se podílel na celkovém počtu osob řešených ve zkráceném přípravném řízení ze **4,78 %** (rok předtím 5,28 %). Celkový počet osob, ohledně nichž bylo využito této formy odklonu (jak ve standardním, tak i ve zkráceném přípravném řízení), činil v roce 2021 celkem **4 129** (v roce 2020 4 736 a v roce 2019 5 488), jednalo se tedy o pokles o **12,82 %** (v předcházejícím roce šlo také o pokles o 13,7 %).

Odklony tabulka II/1b, II/1c						
Rok	**Schváleno narovnání**	**Věc odložena za schválení narovnání**	**Celkem**	**Podmíněně zastaveno trestní stíhání**	**Podmíněně odloženo podání návrhu na potrestání**	**Celkem**
2011	143	20	163	3 692	2 124	5 816
2012	97	44	141	2 967	2 952	5 919
2013	62	55	117	2 362	3 299	5 661
2014	57	38	95	2 223	3 351	5 574
2015	82	28	110	2 851	2 553	5 404
2016	79	16	87	2 857	2 375	5 232
2017	51	11	62	2 964	2 153	5 117
2018	63	26	89	3 276	2 203	5 479
2019	**87**	**21**	**108**	**3 245**	**2 243**	**5 488**
2020	**50**	**9**	**59**	**3 005**	**1 730**	**4 736**
2021	**54**	**6**	**60**	**2 627**	**1 502**	**4 129**

Na výše zmiňovaném poměru rozhodnutí o podmíněném zastavení trestního stíhání a rozhodnutí o podmíněném odložení podání návrhu na potrestání se do jisté míry projevuje dopad pandemie COVID-19.

VSZ v Praze zmínilo poznatky **KSZ v Ústí nad Labem** a **KSZ v Hradci Králové** o tom, že nejčastěji používaným odklonem je podmíněné zastavení trestního stíhání podle § 307 odst. 1 trestního řádu. K využití odklonů podle § 307 odst. 2, resp. § 179g odst. 2 trestního řádu dochází v menším rozsahu, byť aplikační praxe disponuje vyšším množstvím trestních věcí, kde lze takovéto druhy odklonu aplikovat.

KSZ v Hradci Králové uvádí, že jednou z příčin trvale nízkého podílu odklonů (i podmíněného zastavení trestního stíhání a podmíněného odložení podání návrhu na potrestání) je neochota doznat se ke spáchání skutku, neochota k náhradě škody nebo k uzavření dohody o její náhradě v přípravném řízení či ve zkráceném přípravném řízení, a to v případech, v nichž by to přicházelo v úvahu.

VSZ v Olomouci klade pokles počtu případů podmíněného zastavení trestního stíhání (podmíněného odložení podání návrhu na potrestání) do souvislosti s celkovým snížením nápadu méně závažné trestné činnosti v návaznosti na pandemii COVID-19. Svoji roli sehrála i složitá epidemiologická situace v rámci republiky a ztížená ekonomická situace u samotných pachatelů trestné činnosti.

Tradičně nejvyšší počet odklonů (pokud jde o podmíněné zastavení trestního stíhání a podmíněné odložení podání návrhu na potrestání) vykázaly Jihomoravský kraj (**924** osob, -150 oproti roku 2020, tj. **9,53 %** ze všech stíhaných osob včetně zkráceného přípravného řízení) a Severomoravský kraj (**825** osob, -139, **6,73 %**) a až pak následovaly hlavní město Praha (**608** osob, -38, **7,12 %),** Východočeský kraj (**452** osob, -10, **7,73 %**), Severočeský kraj (**445** osob, -69, **4,17 %**), Středočeský kraj (**366** osob, -78, **5,1 %**), Západočeský kraj (**295** osob, -29, **5,2 %**) a Jihočeský kraj (**208** osob, -95, **4,8 %**).

Poznatky k aplikaci a četnosti institutu složení peněžité částky určené státu na pomoc obětem trestné činnosti podle zvláštního právního předpisu v přípravném řízení a v řízení před soudem plynou z *tabulek III/8a, III/8b, III/8c a III/8d;* jedná se o statistické údaje za rok 2021.

Ze statistických údajů vyplývá, že v roce 2021 bylo státními zástupci přípravné řízení vyřízeno odklonem celkově u **4 129 osob** (podmíněné zastavení trestního stíhání, podmíněné odložení podání návrhů na potrestání) a **659** takto odkloněných osob složilo finanční částku na pomoc obětem trestné činnosti podle § 307 odst. 2 písm. b) trestního řádu, resp. podle § 179g odst. 2 písm. b) trestního řádu, což v procentuálním poměru činí 16 %. Společně s narovnáním se tak jedná o **17,1 %** odkloněných osob **s majetkovým postihem.**

Statistické údaje především poměrně jednoznačně nasvědčují nejednotné aplikační praxi státního zastupitelství s odlišnými přístupy v rámci soustavy státního zastupitelství na různých jejích úrovních.

Z hlediska celokrajských výsledků jsou v podstatě pouze některá krajská státní zastupitelství, v obvodu jejichž působnosti je majetkový postih u odklonů aplikován ve zvýšené míře, a to **MSZ v Praze,** u něhož je ve zkráceném přípravném řízení evidováno u podmíněných odložení podání návrhů na potrestání **44,3%** odkloněných osob s majetkovým postihem (v případě podmíněných zastavení trestního stíhání bylo takových osob **19,7 %), KSZ v Praze** (ve zkráceném přípravném řízení je evidováno u podmíněných odložení podání návrhů na potrestání **38 %** odkloněných osob s majetkovým postihem; u podmíněných zastavení trestního stíhání činil uvedený podíl **11 %)**, **KSZ v Ostravě** (s **20,3 %** majetkově postižených obviněných osob u podmíněných zastavení trestního stíhání, u osob, vůči nimž bylo podmíněně odloženo podání návrhu na potrestání, činil uvedený podíl **18,6 %).** U **KSZ v Ostravě** nutno vzít v úvahu i to, že zde bylo vůči **45** osobám uplatněno narovnání, což činí podíl na celkovém počtu osob v rámci celé České republiky **83,33 %.**

U **KSZ v Ústí nad Labem** činil tento podíl osob s majetkovým postihem u podmíněných zastavení trestního stíhání **10,3 %** (a u osob, vůči nimž bylo podmíněně odloženo podání návrhu na potrestání, **17,9 %).** U **KSZ v Hradci Králové** dosáhl uvedený podíl majetkového postihu v případě podmíněného zastavení trestního stíhání **10,2 %** a v případě podmíněného odložení podání návrhu na potrestání **16,8 %**. U **KSZ v Plzni** pak u podmíněného zastavení trestního stíhání **7,7 %** a v případě podmíněného odložení podání návrhu na potrestání **19,5 %**. **U KSZ v Brně** je evidováno u podmíněných odložení podání návrhů na potrestání **15,9 %** odkloněných osob s majetkovým postihem; u podmíněných zastavení trestního stíhání činil uvedený podíl **7,9 %.**

Ze statistických údajů dále vyplývá, že je celá řada okresních státních zastupitelství, u kterých počet odklonů s majetkovým postihem dosahuje hranice 60 až 70 %. Vysledovat lze rovněž to, že majetkový postih u odklonů je nejvíce realizován na okresních státních zastupitelstvích, v jejichž obvodu je soudy ukládán také nejvyšší počet peněžitých trestů. Tato skutečnost nasvědčuje tomu, že na těchto okresních státních zastupitelstvích přistupují k problematice peněžitých trestů i k problematice majetkového postihu v rámci odklonů komplexně a systémově.

MSZ v Praze předkládá poznatky **ObSZ pro Prahu 6,** kde ke složení peněžité částky určené státu na pomoc obětem trestné činnosti ve zkráceném přípravném řízení dochází v cca 11 % případů. Jedná se o případy trestné činnosti v dopravě, resp. vždy u přečinů ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 274 trestního zákoníku. V případě majetkových trestných činů dochází k jeho využití u solventních pachatelů, u nichž tímto postupem není ohrožena náhrada škody poškozeným.

NSZ se bude v budoucnu zaměřovat právě na komplex otázek souvisejících s majetkovým postihem v případech, kdy jsou v přípravném řízení uplatňovány odklony. Je přitom nutno vzít v úvahu, že obviněný (resp. podezřelý ve zkráceném přípravném řízení) získává odklonem mimořádný benefit (neodsouzení, nepostavení před soud, dosažení trestní bezúhonnosti při splnění stanovených podmínek), přičemž nehradí ani náklady trestního řízení, které by při odsouzení byl povinen uhradit v řízení před soudem. Přitom i společnost, nadto i orgány činné v trestním řízení, získávají odklonem výhodu objasnění věci (v podobě dalšími důkazy podloženého doznání k činu) a rychlejšího rozhodnutí ve věci s menšími náklady řízení. Není proto dán žádný racionální důvod, který by měl bránit tomu, aby dobrodiní odklonu nebylo kompenzováno postižením pachatele trestného činu v jeho vlastní majetkové sféře. Majetkový postih obviněného (podezřelého) v rámci odklonu by tedy v zásadě měl být pravidlem, nikoli výjimkou, jak tomu nezřídka bylo i v roce 2021, jakkoli oproti údajům za rok 2020 bylo v roce 2021 zaznamenáno zlepšení. Za překážku pro realizaci majetkového postihu u odklonu by bylo možno považovat zpravidla pouze situaci, že by takový postup byl na úkor uspokojení oprávněných majetkových nároků poškozeného.

Návrhy na schválení dohody o vině a trestu byly v roce 2021 aplikovány ve vztahu k **531** (+**262**) fyzickým osobám (nejsou započteny dohody uzavřené v řízení před soudem). Uvedený institut byl dále využit ohledně **29** (+**18**) právnických osob. U **506** fyzických osob se tak stalo ve vyšetřování a ve vztahu k **25** fyzickým osobám ve zkráceném přípravném řízení (Podrobněji viz *tabulky II/1b, II/1c, II/1e, výkaz II/1g, grafy II/1i a II/1j, tabulky II/2, II/3, II/4f, II/10*). Srov. také přehled týkající se srovnání dohod o vině a trestu u státních zastupitelství a u soudů v letech 2012 až 2021 *[tab. II/1e].*

Výrazný vzestup počtu osob, ohledně nichž byl v roce 2021 uplatněn institut dohody o vině a trestu, jednoznačně vyplývá z novely provedené zákonem č. 333/2020 Sb.

Rok	Návrhy na schválení dohody o vině a trestu ve vyšetřování	Návrhy na schválení dohody o vině a trestu ve zkráceném přípravném řízení	Návrhy na schválení dohody o vině a trestu celkem
2012	24	5	29
2013	103	15	118
2014	79	7	86
2015	107	6	113
2016	89	6	95
2017	110	6	116
2018	**135**	**4**	**139**
2019	**154**	**6**	**160**
2020	**249**	**20**	**269**
2021	**506**	**25**	**531**

Po novele trestního řádu provedené s účinností od 1. 10. 2020 zákonem č. 333/2020 Sb. vzrostl výrazně počet sjednaných dohod o vině a trestu, stejně tak nastal vzestup uzavřených dohod o vině a trestu i o ty, co byly sjednány v řízení před soudem, nicméně soudy ve větší míře přistupují spíše k aplikaci institutu prohlášení viny, když sjednávání dohody o vině a trestu považují za komplikované a nepříliš ekonomické.

VSZ v Olomouci k tomu uvádí, že jak dohoda o vině a trestu, tak i prohlášení viny, jsou aplikovány u různorodé trestné činnosti z hlediska jejího právního posouzení, a to u trestné činnosti majetkové, hospodářské, násilné, včetně vražd i sexuálně motivované trestné činnosti, jakož i u drogové trestné činnosti. Stejně tak bylo zaznamenáno užití obou institutů jak v trestních věcech s jedním obviněným, tak i v trestních věcech skupinových; v nich se pak vyskytly případy, kdy dané instituty byly aplikovány ve vztahu ke všem obviněným, ale i jen k některým z nich. Stále častěji se objevují případy, kdy obhájci již krátce po zahájení trestního stíhání podávají žádost o tento postup, což výrazně urychluje a zjednodušuje celé vyšetřování. Státní zástupci pak většinou vycházejí z toho, že čím dříve je taková dohoda uzavřena, tím nižšího trestu může pachatel dosáhnout. Komunikace s obhájci je bezproblémová a většinou poměrně neformální (též prostřednictvím emailu či telefonu). Problémy se nevyskytují ani v řízení před soudem, kdy je hlavní líčení za účelem uzavření dohody většinou odročeno. V několika

případech došlo ke sjednání dohody i v přerušeném hlavním líčení. Skutečnost, že lze úspěšně sjednat v rámci přípravného řízení dohodu o vině a trestu i v případech nejzávažnějších trestných činů, přináší nejen ekonomický efekt vedeného trestního řízení, ale i určitou ochranu obětí trestných činů či jejich pozůstalých před mediální prezentací.

Možnost sjednat dohodu o vině a trestu i v případě zločinů je považováno za přínosné. Pachatelé závažné hospodářské i korupční trestné činnosti o tento institut zájem mají. Jednání ve smyslu § 175a odst. 2 trestního řádu zpravidla předchází neformální předjednání, např. prostřednictvím e-mailové komunikace. Teprve po neformálním vzájemném ujištění, že sjednání dohody možné je, dochází k osobnímu jednání, které obvykle směřuje předjednaným směrem.

KSZ v Českých Budějovicích zaznamenalo iniciativu obhájců i soudů ke sjednávání dohod o vině a trestu v trestních věcech, ve kterých v prvním stupni koná řízení krajský soud (§ 17 trestního řádu), a to především ve složitějších věcech, kde lze rovněž pro státní zástupce ušetřit velké množství času i práce, které lze věnovat jiným věcem. Jelikož sjednání dohody o vině a trestu nemusí vést výlučně k podmíněně odloženým trestům odnětí svobody, iniciativa obhájců posléze poněkud pominula. Doznání obviněného v tomto kontextu především v raném stadiu trestního řízení je nutno posuzovat ve spojení s ostatními opatřenými důkazy. Vznikne-li podezření na účelové jednání, nelze k dohodě o vině a trestu přistupovat, resp. lze tuto možnost zvážit až v pozdějším stadiu trestního řízení. Nepravdivé doznání nebylo detekováno. V jednom případě spoluobviněný uzavřel dohodu o vině a trestu, protože chtěl nižší trest, načež v jiném řízení jako svědek popřel, že skutek spáchal (to pak vedlo k podání návrhu na povolení obnovy, o kterém však dosud nebylo pravomocně rozhodnuto).

KSZ v Ústí nad Labem uvádí, že u řady majetkových a hospodářských trestných činů je případné uzavření dohody o vině a trestu komplikováno příliš vysokým počtem poškozených. Policejní orgány byly instruovány, aby v případě, že obviněný projeví svým postojem zájem o případné uzavření dohody, vedly obviněné k tomu, aby kontaktovali, případně prostřednictvím obhájce, státního zástupce, který je dohodu připraven sjednat.

Jak již bylo uvedeno v předchozích zprávách o činnosti, dne 7. 12. 2018 bylo mezi NSZ a Českou advokátní komorou podepsáno Memorandum o součinnosti, které stanovuje zásady vzájemné komunikace mezi státními zástupci a obhájci v průběhu trestního řízení při jednání o odklonech anebo dohodě o vině a trestu. Tento dokument měl usnadnit úroveň komunikace mezi hlavními aktéry trestního procesu, a přispět tak ke zrychlení a zefektivnění řízení. Předmětná dohoda byla opětovně počátkem roku 2022 vyhodnocena (za období roku 2021), přičemž byly opatřeny poznatky od vrchních a krajských státních zastupitelství. Bylo konstatováno, že státní zástupci s obhájci v jednotlivých trestních věcech nadále, obdobně jako v minulosti před podpisem Memoranda o součinnosti, spolupracují, komunikuji osobně i telefonicky při dodržování profesní etiky. Zvýšila se aktivita advokátů při iniciování využití institutu dohody o prohlášení viny a přijetí trestu podle § 175a trestního řádu, a to zejména v závěrečném stadiu vyšetřování či po předložení vyšetřovacího spisu státnímu zastupitelství s návrhem policejního orgánu na podání obžaloby, přičemž při vyřizování těchto návrhů je ze strany státních zástupců postupováno v souladu s trestním řádem při respektování zásad obsažených v čl. 2 Memoranda o součinnosti. Vyšší míru aktivity obhájců lze přičítat také samotné novele provedené zákonem č. 333/2020 Sb. Ač byla nepochybně, shodně jako v roce 2020, spolupráce v roce 2021 poznamenána epidemiologickou situaci, přesto se uskutečnila regionální setkání se zástupci advokátů v rámci Jihočeského a Severočeského kraje. Dne 31. 5. 2022 se uskutečnila také společná partnerská akce Justiční akademie a České advokátní komory, která se zaměřila na postřehy, poznatky a vyhodnocení dosavadní spolupráce za dobu účinnosti Memoranda o součinnosti, zejména pak po novele zákona č. 333/2020 Sb., včetně příkladů dobré praxe.

48,86 %

osob řešeno ve zkráceném přípravném řízení

4 129

uskutečněných odklonů v trestním řízení

531

uzavřených dohod o vině a trestu

c) **Trestní odpovědnost právnických osob** *(přehledy o stíhaných, podezřelých, obžalovaných a obviněných právnických osobách podle paragrafů II/1e, přehledy o vyřízených věcech a stíhaných a podezřelých právnických osobách podle státních zastupitelství a o celkovém počtu stíhaných právnických osob v letech 2012–2021 tab. II/1f).*

V roce 2021 bylo v oddílu „Přípravné řízení“ v rejstřících ZN, KZN a VZN evidováno celkem **939** věcí týkajících se důvodného podezření ze spáchání některého trestného činu vyplývajícího z výčtu v § 7 zákona o TOPO právnickou osobou (v roce 2020 jich bylo 1 073).

Struktura trestné činnosti právnických osob byla i v roce 2021 velmi různorodá. Podrobnější informace ohledně skutkových podstat trestných činů, pro něž bylo trestní stíhání vedeno, popřípadě byla podána obžaloba, vyplývají z *přehledů II/1e.*

Vývoj trestních řízení právnických osob

Rok	Stíháno	Obžalováno	Zkrácené přípravné řízení	Návrh na potrestání	Návrh na schválení dohody o vině a trestu	Podmíněné zastavení trestního stíhání a podmíněné odložení podání návrhu
2012	20	4	0	0	0	0
2013	42	15	5	5	0	4
2014	88	81	39	35	4	5
2015	224	209	8	6	1	6
2016	239	213	6	6	1	9
2017	242	210	2	2	1	16
2018	291	258	5	2	4	20
2019	366	311	5	4	10	20
2020	337	268	1	0	11	27
2021	326	257	0	0	29	26

Nové případy aplikace § 8 odst. 5 zákona o TOPO (ve znění novely provedené zákonem č. 183/2016 Sb.) se v roce 2020 nevyskytly, a lze tedy plně odkázat jak na zprávu o činnosti za rok 2019, tak i na zvláštní zprávu o poznatcích z aplikace § 8 odst. 5 a dalších ustanovení zákona č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, ve znění zákona č. 183/2016 Sb., ze dne 7. 5. 2019 sp. zn. 4 NZN 604/2018.[2]

Problematice trestní odpovědnosti právnických osob byla průběžně věnována výrazná a odpovídající pozornost ze strany jednotlivých státních zastupitelství, nebyly

[2] Viz na webovém odkazu:
https://verejnazaloba.cz/wp-content/uploads/2020/01/Zvl%C3%A1%C5%A1tn%C3%AD-zpr%C3%A1va-o-poznatc%C3%ADch-z-aplikace-%C2%A7-8-odst.-5-a-dal%C5%A1%C3%ADch-ustanoven%C3%AD-z%C3%A1kona-o-trestn%C3%AD-odpov%C4%9Bdnosti-pr%C3%A1vnick%C3%BDch-osob-a-%C5%99%C3%ADzen%C3%AD-proti-nim-k-7.-5.-2019.pdf

zaznamenány ani signalizovány negativní jevy, nové trendy či výkladové nebo aplikační problémy.

Velmi kladně je posuzována **metodická příručka k zákonu o TOPO**, vypracovaná odborem trestního řízení NSZ sp. zn. 7 SE 126/2019, která byla publikována na Extranetu státního zastupitelství a je průběžně aktualizována (naposledy ke dni 1. 5. 2022), stejně tak je kladně hodnocen **materiál „Aplikace § 8 odst. 5 zákona o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, průvodce právní úpravou pro státní zástupce“**, třetí přepracované vydání ze dne 9. 11. 2020 sp. zn. 1 SL 113/2020.

d) Nové jevy v kriminalitě

9 518

případů kybernetické kriminality

I v roce 2021 pokračovaly trendy z předchozích let, navíc umocněné vlivem pandemie COVID-19, která vedla k rychlému a výraznému přesunutí značné části aktivit z reálného světa do kyberprostoru. Zejména je nutno poukázat na bezprecedentní rozvoj online komunikací v oblastech pracovních, ale zejména vzdělávacích, kdy zásadní část druhého pololetí školního roku 2020/2021 probíhalo vzdělávání na všech úrovních školství v online podobě. Stejně tak i pracovní setkávání a jednání se na jaře a na sklonku roku 2021 odehrávala v převážné míře formou online.

Na rozdíl od roku 2020 však již zároveň došlo k návratu jednání probíhajících i v prezenční formě. V souvislosti s uzavřením společnosti, omezenými možnostmi cestovat, provozovat sporty a koníčky došlo také k enormnímu nárůstu volnočasových aktivit provozovaných prostřednictvím sítí, a to ať už se jedná o sociální sítě, hraní her nebo streamování hudby a filmů atd.

Již tak dynamický rozvoj informačních technologií a jejich uvádění na trh v neustálých vylepšeních a obměnách (například využití šifrování jako standardu, včetně využití biometrických dat, bezdrátové šifrované přenosy mezi synchronizovanými zařízeními, masivní ukládání dat ve vzdálených úložištích, stále se zjednodušující možnosti využití kryptoměn, nové elektronické platební metody atd.) byl v roce 2021 ještě výrazně akcelerován jako reakce na omezení způsobená pandemií COVID-19.

S tím vším pochopitelně souvisel také nárůst a další přesun páchání trestné činnosti z reálného prostoru do kyberprostoru, který ale podle dosavadních statistických údajů ani zdaleka neodpovídal procentuálnímu nárůstu využívání internetu a informačních technologií.

KSZ v Praze velice výstižně uvedlo, že v průběhu roku 2021 jsou evidovány nadále ve zvýšené míře případy páchání trestné činnosti s využitím výpočetní techniky a elektronické komunikace s tím, že výpočetní technika a „virtuální“ prostor byly prostředkem pro páchání trestné činnosti zejména v oblasti majetkové trestné činnosti (typicky viz podvody při provozování e-shopů, falešné zasílání elektronických faktur s výzvou k proplacení) a v oblasti mravnostní kriminality a kriminality páchané na dětech. Pokud se jedná o způsoby a formy páchání trestné činnosti prostřednictvím elektronické

komunikace, lze plně odkázat na poznatky z předchozích zpráv o činnosti s tím, že nové přístupy pachatelů k využití těchto prostředků páchání trestné činnosti nebyly evidovány či spíše se jinde již dříve uplatňované formy trestné činnosti stávají předmětem trestního řízení stále většího okruhu státních zastupitelství.

Z informací a zkušeností ze zahraničí lze také dovodit, že v průběhu roku 2021 docházelo nadále, stejně jako v roce 2020, k masivnímu nárůstu porušování autorských práv na internetu, a to zejména streamováním filmů, hudby a počítačových her, což lze logicky dovodit ze situace, která v roce 2021 panovala a která vedla k nárůstu oficiálního streamování těchto produktů v řádech desítek procent. Tato trestná činnost však zůstává vysoce latentní a velmi těžko odhalitelná a dokladovatelná, takže se neprojevuje v oficiálních statistikách kybernetické kriminality, resp. kriminality páchané v kyberprostoru.

Prověřování a vyšetřování podobné trestné činnosti je zdlouhavé a nákladné. Drtivá většina finančních prostředků pocházejících z kybernetické majetkové trestné činnosti je přeposílaná do zahraničních peněžních institucí nebo okamžitě převedena na některou z kryptoměn. Za uplynulé období lze pozorovat masivní využívání virtuálních měn (kryptoměn) jako prostředku k zametení stop a současně i k legalizaci výnosů z trestné činnosti.

Podle Zprávy o stavu vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku v České republice v roce 2021 (ve srovnání s rokem 2020) trestná činnost spáchaná prostřednictvím internetu i jiných sítí zaznamenala v roce 2021 nárůst na **9 518 skutků** (**+1 445, +17,8 %**). Nejčastěji byly tímto způsobem spáchány podvody mezi soukromými osobami (4 087, +719, +21,3 %), neoprávněný přístup a poškození záznamu v počítačovém systému, opatření a přechovávání přístupového zařízení a hesla (**1 682, +522, +45,0 %**) a úvěrové podvody (**645, -64, -9,0 %**). Stále tedy platí, že nejrozšířenější oblastí trestných činů v rámci ostatní kriminality páchané v kyberprostoru je majetková trestná činnost, nejčastěji různá jednání kvalifikovaná jako podvod, trestné činy páchané pomocí internetu v oblasti poškozování a zneužití záznamu na nosiči informací, dále pak v oblasti mravnostních trestných činů, v oblasti neoprávněného držení platebního prostředku a konečně trestných činů v oblasti porušování autorského práva a porušování práv k autorské známce.

U kybernetické kriminality lze dlouhodobě sledovat růst počtu případů. Meziročně stoupl počet skutků tzv. hackingu (útoky na počítačové systémy s následným vydíráním) **o 45 %**. Je nutné podoktnout, že určitá část protiprávního jednání spočívá souběhově i v napadení emailových účtů, resp. jejich přístupových údajů, případně v napadení přístupových údajů sociálních sítí. Potvrzuje se předpokládaný trend, a to postupný přesun trestné činnosti jako takové do kyberprostoru. Pokud se týče kybernetické kriminality v užším slova smyslu, pokračoval trend tzv. ransomwarových kybernetických útoků, který postihuje celou Evropu. V roce 2021 narůstal nadále počet incidentů, které se jeví jako útoky, za nimiž může stát cizí státní moc.

U podvodných jednání (nejčetněji zastoupené trestné činy v oblasti kybernetické kriminality) je charakteristické, že již vyžadují vyšší míru technických znalostí, znalostí internetového provozu a služeb v něm poskytovaných. Jde především o mnohokrát se opakující vlny podvodných falešných mailových zpráv, případně zpráv v rámci jiných komunikačních kanálů, kterými se pachatelé snaží vylákat citlivé, osobní nebo jiné údaje od adresátů nebo do cílových zařízení nainstalovat škodlivý software. Zde je nejčastěji problém v koncových uživatelích, kteří nerespektují základní bezpečnostní opatření v rámci elektronických komunikací a používají stejné přihlašovací údaje do různých služeb, bez ohledu na jejich možné zneužití. Pro tyto tzv. vlny je typické, že trvají velmi krátce, nejčastěji jen několik dnů, a mají poměrně široký dosah.

Další významnou součástí jsou investiční podvody, respektive podvodná jednání s legendou investice, především do kryptoměn. Pachatelé často využívají internetové reklamy na sociálních sítích a dalších platformách a často připravují velmi kvalitně, téměř profesionálně zpracované webové stránky prezentující jejich podvodnou platformu. Setrvalým problémem je klasický phishing ve všech formách (typicky například romance podvody s legendou jako americký voják), dále BEC podvody, inzertní podvody, reverzní inzertní podvody (kdy obětí je prodávající) a registrován je i nárůst případů podvodných platebních bran.

V roce 2021 se objevila a masivně rozšířila nová forma trestné činnosti (tzv. vishing) spočívající v tom, že pachatelé telefonicky kontaktují poškozeného a vydávají se za pracovníka banky nebo policie (popř. postupně obou institucí), informují poškozeného o údajném napadení jeho bankovního účtu, popř. napadení banky, a přesvědčí ho o nutnosti okamžitě peníze z účtu vybrat a vložit je na jiný (údajně bezpečný) účet – a to buď prostřednictvím vkladomatu na bankovní účet pachatele, nebo prostřednictvím bitcoinového bankomatu do bitcoinové peněženky pachatele. Alternativou těchto podvodných jednání je, že volající pachatel přesvědčí pod shora uvedenými záminkami nebo pod záminkou skvělého zhodnocení úspor poškozeného, aby na svůj počítač nainstaloval program na vzdálenou správu, a následně transakce z účtu poškozeného provede sám pachatel prostřednictvím internetového bankovnictví poškozeného. Jedná se o novou metodu pachatelů, kteří telefonicky napřímo kontaktují poškozené. Cílem pachatelů je získat citlivé informace (přístupové údaje k internetovému bankovnictví apod.) nebo donutit volaného k nějaké činnosti. Principem tohoto typu jednání je zejména důvěra poškozených osob v lidský hlas. Úspěšné je především zacílení na starší osoby a ty, kteří jsou méně zdatní v oblasti využívání počítačové techniky.

MSZ v Praze uvádí, že byly zaznamenány případy, kdy fyzické osoby na základě inzerce na stránkách Facebook nebo jinde v prostoru internetu uzavřely formulářové „smlouvy o zhodnocení investic“ a na základě pokynů neznámé další osoby si nainstalovaly aplikaci, do které poté zadaly údaje ke svému bankovnímu účtu, osobní údaje a heslo a pak již „pouze“ sledovaly, jak jim mizí prostředky z účtu do zahraničí, kde jsou opakovaně přeposílány na další účty do dalších států i mimo Evropu. Ze způsobu provedení je zřejmé, že se jedná o sofistikovanou trestnou činnost organizovaných skupin, které využívají anonymizéry IP adres a použitých mobilních zařízení, u kterých jejich použití umožňuje na základě jiné legální aplikace, že se číslo volajícího „tváří“ jako telefonní číslo banky poškozeného.

KSZ v Ústí nad Labem sděluje, že trestná činnost spočívá ve vytvoření autentických napodobenin webových stránek peněžního ústavu (banky, záložny) internetového bankovnictví. Pachatel následně kontaktoval specifikovanou množinu klientů (pravděpodobně na základě uniklých dat nebo na základě znalosti interních opatření), kterým zaslal SMS zprávu s výzvou ke zřízení přístupu prostřednictvím SMART klíče (unikátní datový kód nahrazující dosavadní sekundární ověřování prostřednictvím zasílaných SMS zpráv). Pachatel při kontaktu použil technickou metodu spoofingu, kdy se odesílající telefonní číslo tvářilo jako řádné číslo banky (takto se v řadě případů zařadilo i do uživatelské konverzace). Poškození následně prostřednictvím odkazu vstupují na phisingové webové stránky v domnění, že se jedná o stránky banky, kdy po zadání osobních údajů pachatel (patrně prostřednictvím vytvořeného robota) vstoupí do skutečného internetového bankovnictví uživatele, provádí synchronně úkony uživatele na phisingových stránkách, čímž získává následně skutečný SMART klíč, a tohoto přístupu (který již nevyžaduje sekundární ověření přes SMS uživatele) zneužije k vlastnímu obohacení.

OSZ v Mladé Boleslavi popisuje průběh jednání tak, že poškození jsou kontaktováni s nabídkou „pomoci“ a následně dle pokynů pachatele nainstalují do svého počítače aplikaci umožňující pachateli dálkový přístup k počítači poškozeného a provádění bankovních transakcí přímo z jeho počítače. Poškození, kteří v rámci elektronické komunikace poskytnou neznámému subjektu své přístupové údaje do počítače a elektronického bankovnictví, jsou následně překvapeni tím, že neznámý pachatel odčerpal jejich finanční prostředky. Formou páchání této trestné činnosti je rovněž jednání pachatelů, vydávajících se za tzv. falešného bankéře s cílem přimět poškozené k fyzickému výběru jejich finančních prostředků a k jejich následnému vložení do bitcoinmatů. Při snaze poškozených o investování do bitcoinů dochází ze strany neznámých pachatelů ke zneužití údajů poskytnutých poškozenými a k odčerpávání peněz z účtů po instalování podvodné aplikace k obchodování s bitcoiny.

OSZ v Litoměřicích i OSZ v Mostě, OSZ v Liberci, OSZ v České Lípě a OSZ v Teplicích uvádějí, že velmi často jde o činnost se zahraničním prvkem, který vyžaduje mezinárodní právní pomoc – zjišťování uživatelů přístupů k internetu, zjišťování disponentů bankovních účtů a výslechy svědků. Ke komunikaci pachatele a poškozených dochází téměř výhradně prostřednictvím internetu, e-mailem, či prostřednictvím různých komunikátorů. Tato jednání jsou trestnou činností stále sofistikovanější s využitím nejnovějších postupů zakrývání trestné činnosti pomocí anonymizačních aplikací

a nedohledatelných IP adres a účtů v zahraničí, zejména v zemích mimo EU. **KSZ v Ostravě** upozornilo na to, že byť by se orgánům činným v trestním řízení podařilo zjistit, kde se vylákané prostředky nacházejí, tj. identifikovaly by např. příslušnou bitcoinovou adresu, nebylo by možné odcizené prostředky v trestním řízení zajistit a navrátit poškozenému (tak jako v případě finančních prostředků zajištěných na bankovním účtu), pokud by se orgánům činným v trestním řízení současně nepodařilo zjistit přístupové heslo k bitcoinové adrese, neboť s prostředky uloženými na konkrétní bitcoinové adrese může disponovat pouze a jedině osoba, která uvedené heslo zná.

Rovněž **KSZ v Brně** poukázalo na určitou změnu ve skladbě páchané trestné činnosti, k níž postupně dochází, jež spočívá v rozšířenosti vytváření phishingových stránek zdánlivě evokujících internetové stránky skutečných bankovních subjektů. Prostřednictvím těchto phishingových stránek pachatelé získávají přihlašovací údaje do internetového bankovnictví klientů bankovních institucí, které následně zneužívají pro realizaci neoprávněných platebních transakcí. Podvodně vylákané finanční prostředky jsou přeposílány na účty vedené v kryptoměnách, ty jsou pak tzv. zamixovány přes několik (virtuálních) směnáren obchodujících s kryptoměnami, čímž se původní finanční prostředky stávají de facto nedohledatelnými.

Nadále je nutno konstatovat, že kybernetické kriminalitě a kriminalitě v kybernetickém prostoru nahrává nízké právní vědomí veřejnosti v kombinaci s poměrně omezenými schopnostmi rozpoznat, předcházet a bránit se útokům využívajícím informační technologie, stejně jako nedostatečná regulace, která se jak na národní, tak na celoevropské úrovni značně zpožďuje za dynamickým rozvojem informačních technologií. Problémem zůstává i otázka právní regulace povinností poskytovatelů uchovávat a poskytovat údaje o službách a jejich uživatelích a s ní související absence právních nástrojů k získání dat nezbytných pro odhalování pachatelů v kyberprostoru.

KSZ v Hradci Králové zdůrazňuje, že nejčastěji se jednalo o trestný čin neoprávněného přístupu k počítačovému systému a nosiči informací podle § 230 trestního zákoníku a dále zejména též o trestný čin podvodu podle § 209 trestního zákoníku. Byly zjištěny případy sofistikovaných podvodů spojených např. s převody finančních prostředků z účtů poškozených či neoprávněný přístup na facebookový profil, ze kterého byly činěny podvodné nabídky a změněny přihlašovací údaje. U tohoto typu trestné činnosti je převažující formou e-mailová komunikace pachatele s poškozeným.

Rovněž tak **KSZ v Hradci Králové** uvádí, že další větší skupinou protiprávního jednání na internetu zůstává dlouhodobě trestná činnost mravnostního charakteru. Zde se nejčastěji jedná o šíření nebo držení dětské pornografie, navazování kontaktu s dětmi s cílem od nich vylákat erotické materiály a v menší míře také sexuální nátlak. Komunikace mezi dětmi a pachateli probíhá velmi často v uzavřených diskuzních fórech, na zahraničních komunikačních službách nebo na šifrovaných mobilních platformách, což velmi ztěžuje přesné zadokumentování důkazních materiálů, ale často také samotné odhalení takového jednání. Kromě popsaných způsobů jednání pachatelů byly zaznamenány také případy šikanování či pronásledování oběti pomocí elektronického přenosu a zálohování dat. Jde o jednání pachatelů, označované jako „stalking“. Obětmi mohou být děti školního věku, které jsou vystaveny šikaně ze strany spolužáků či svých vrstevníků. V některých případech se děti touto cestou stávají objektem zájmu a potažmo trestné činnosti pedofilních jedinců. Byly rovněž zaznamenány případy spočívající ve sledování a pronásledování oběti chorobně žárlivým partnerem.

Za nejvýznamnější soudní rozhodnutí v oblasti kyberkriminality v roce 2021 je možno označit **rozhodnutí Soudního dvora EU ze dne 2. března 2021 C-746/18, které se týká výkladu směrnice Evropského parlamentu a Rady č. 2002/58/ES, o soukromí a elektronických komunikacích, ve znění směrnice č. 2009/136/EC**, a podmínek, za nichž mohou členské státy EU svým vnitrostátním právem upravit sběr a použití provozních a lokalizačních údajů elektronické komunikace. Podstatným z tohoto rozhodnutí je zejména závěr o tom, že provozní a lokalizační údaje soukromých osob nemohou být zpřístupněny orgánům veřejné moci na základě rozhodnutí či povolení státního zástupce, který vykonává ve věci dozor nebo který má zastupovat ve věci obžalobu v řízení před soudem, neboť nesplňuje kritéria nezávislosti. V tomto ohledu je vnitrostátní právní úprava České republiky zcela souladná s právem EU, neboť provozní a lokalizační údaje pro účely trestního řízení lze ve smyslu § 88a odst. 1 trestního řádu zpřístupnit pouze na základě příkazu soudu.

Na citované rozhodnutí navazuje další **rozhodnutí Soudního dvora EU ze dne 16. 12. 2021 C-724/19,** v němž soud dospěl k názoru, že směrnice Evropského parlamentu a Rady 2014/41/EU ze dne 3. dubna 2014 o evropském vyšetřovacím příkazu v trestních věcech musí být vykládána v tom smyslu, že brání tomu, aby měl státní zástupce v přípravné fázi trestního řízení pravomoc k vydání evropského vyšetřovacího příkazu ve smyslu této směrnice, směřujícího k získání provozních a lokalizačních údajů v souvislosti s telekomunikačním provozem, jestliže u obdobného vnitrostátního případu přijetí vyšetřovacího úkonu, jehož účelem je přístup k takovým údajům, spadá do výlučné pravomoci soudce.

Z rozhodovací praxe NS lze zmínit především **rozhodnutí č. 52/2021 Sb. rozh. tr.,** z jehož právní věty vyplývá, že zpráva odeslaná a doručená prostřednictvím elektronické pošty je „jiným dokumentem uchovávaným v soukromí" ve smyslu § 183 odst. 1 trestního zákoníku, neboť každá e-mailová schránka, do níž jsou doručovány zprávy, je chráněna jedinečným přístupovým heslem a samotné zprávy jsou uchovávány na serverech, ke kterým nemají přístup neoprávněné osoby. Ačkoliv zpráva doručovaná e-mailem prochází jinými počítači předtím, než dosáhne cílový počítač, nelze z této skutečnosti dovodit, že by měla taková zpráva představovat formu veřejné komunikace, tedy komunikace, jež není vymezena konkrétními předem určenými subjekty.

Z rozhodnutí **NS sp. zn. 7 Tdo 482/2021** lze dovodit, že pokud obviněný zcela mimo své povinnosti příslušníka Policie ČR vstupoval do registrů v podobě počítačových systémů, obsahujících údaje o osobách, a v nich prováděl lustrace ve prospěch třetích, soukromých osob (na jejich objednávku), kterým výsledky lustrací předával a které je následně užívaly pro své, opět soukromé, potřeby (zejména při výkonu podnikání, přijímání nových zaměstnanců apod.), tedy v konečném důsledku za vzniku neoprávněného prospěchu (který může mít i nemajetkovou povahu, tedy jedná se i o každé imateriální zvýhodnění, které zde reálně také vzniklo), spáchal trestné činy neoprávněného přístupu k počítačovému systému a nosiči informací a zneužití pravomoci úřední osoby podle § 230 odst. 2 písm. a), odst. 3 písm. a) a podle § 329 odst. 1 písm. a) trestního zákoníku.

Rozhodnutí **NS sp. zn. 7 Tdo 483/2021** se vztahuje k problematice účastenství na předchozí trestní věci zneužití přístupu do informačního systému Policie ČR a neoprávněných lustrací v tomto systému k soukromým účelům ve formě návodu ke spáchání tohoto trestného činu.

Problematiku kybernetické kriminality lze shrnout konstatováním, že objasnění sofistikovanějších případů podvodného jednání páchaného prostřednictvím sítě internet je komplikováno jednak erudicí pachatelů, kteří se dokáží dokonale pohybovat i maskovat v kybernetickém prostředí, využívat všech jeho možností, jednak velmi často také cizím prvkem (mnohdy se i v jediném případě jedná o několik cizích zemí), a je dán předpoklad, že tento typ trestné činnosti je skupinami pachatelů páchán v rámci celé Evropy (v České republice s využitím česky komunikujících osob pomocí e-mailů, SMS zpráv či telefonátů). V mnohých případech kybernetické kriminality nejsou k dispozici účinné procesní nástroje, pomocí kterých by mohly být opatřeny rozhodné informace ke zjištění pachatele a k rozkrytí jeho trestné činnosti. Účinnému vyhledávání a zajišťování důkazů brání zejména rigidní procesní úprava získávání elektronických důkazů jak v tuzemsku, tak i v zahraničí.

Pokud jde o věci přímo související s **trestnou činností páchanou prostřednictvím virtuální měny,** je možno zmínit následující:

MSZ v Praze uvádí, že virtuální měna je v současnosti zcela běžně používána pachateli trestné činnosti. Bez legislativního ukotvení zákonné evidence konkrétního vlastníka virtuální peněženky je odhalení pachatele skrývajícího výnos trestné činnosti v měně bitcoin mnohdy nezjistitelné.

KSZ v Plzni zaznamenalo případy, kdy je zneužit zájem osob o nakoupení virtuálních měn za účelem jejich zhodnocení. Poté, co jsou poškozeným založeny účty ve virtuálním internetovém prostoru a poškození na tyto účty převedou finanční prostředky k obchodování s virtuální měnou, ztrácejí možnost s těmito prostředky nadále disponovat a tyto si přivlastní pachatelé.

Na **OSZ v Kutné Hoře** je vedena trestní věc týkající se protiprávního jednání neznámého pachatele spočívajícího v podvodném jednání, kdy se poškozený po shlédnutí reklamy na internetu, týkající se investice do kryptoměn, registroval na stránky společnosti Anycoin.cz, kam zaslal registrační

poplatek, naistaloval do svého počítače program umožňující vzdálenou správu počítače, což umožnilo pachateli ovládat PC poškozeného, a když pak poškozený poskytl také kopii svého občanského průkazu a svou fotografii, umožnil přístup do svého internetového bankovnictví George u ČS, a. s., nebránilo nic tomu, aby neznámý pachatel odeslal z účtu poškozeného na jiné účty 7.500 EUR, čímž byla poškozenému způsobena škoda ve výši 205.000 Kč.

Pokud se jedná o nové trendy podvodné trestné činnosti v souvislosti kryptoměnami, pak lze poukázat na tyto případy podvodné nabídky obchodu s kryptoměnami, kdy trestná činnost pachatele spočívá v kontaktování poškozeného s nabídkou investice do kryptoměn (zejména do virtuální měny bitcoin). U **OSZ v Liberci** byly v průběhu roku 2021 zaznamenány jak případy nekalosoutěžního jednání ze strany skutečných registrovaných subjektů – zprostředkovatelů investičních obchodů se sídlem mimo území České republiky, tak i případy páchání trestné činnosti podvodně jednajícími pachateli, a to opětovně i při využití neznalosti poškozených, po nichž byla požadována instalace software do jejich zařízení (ve skutečnosti umožnění dálkového přístupu pachatelům). V souvislosti s těmito jevy lze rovněž doplnit, že napadené účty klientů bývají zpravidla pachateli využity ještě k legalizaci výnosů z další trestné činnosti, kdy jsou policejním orgánem dohledány pozdější příchozí a odchozí transakce. Pokud se dále jedná o sofistikovanost a technickou vybavenost pachatelů, byl ze strany orgánů činných v trestním řízení signalizován i poznatek ohledně obtížnějšího objasňování trestné činnosti po zahájení prověřování, a to vzhledem k omezeným prvotním výpovědím poškozených, na jejichž základě má být rekonstruováno jednání pachatele (poškození buďto v rámci vlastního studu nesdělují některé vlastní kroky součinnosti poskytované pachateli nebo nejsou vzhledem ke svým kybernetickým a technickým znalostem schopni řádně vlastní součinnost ve prospěch pachatele popsat).

KSZ v Hradci Králové uvedlo, že tato forma trestné činnosti je v poslední době na vzestupu, a to s ohledem na nárůst hodnoty kryptoměn, zejména měny bitcoin, a anonymitě účtů. Trestní řízení ohledně těchto trestných činů je náročné zejména v tom směru, že je nezbytné vyžadovat řadu důkazů cestou justičních orgánů cizích států.

KSZ v Hradci Králové dále v této souvislosti uvádí případ, kdy skupina pachatelů, cizích státních občanů, z území jiného členského státu EU odesílala do České republiky smyšlené e-mailové upomínky různých společností o úhradu fiktivních dluhů za nikdy neprovedené služby. Tyto „společnosti“ nechávali pachatelé v podvodném úmyslu v tuzemsku reálně zakládat, avšak fakticky žádnou činnost nevykonávaly a bylo využito pouze účtů těchto „mrtvých schránek“, na které poškození, kterých bylo několik tisíc, odesílali požadované částky za domnělé dluhy. Pachatelé využívali situace, kdy poškození byli předem pečlivě vybíráni tak, že šlo o finančně zajištěné osoby, jako jsou lékaři se soukromou praxí, podnikatelé a podobně. Těm bylo uváděno, že jde o dluhy několik let staré, v řádu několika tisíců korun, např. za provedenou reklamu, průzkum trhu, zařazení do reklamního seznamu firem apod. Poškození ve většině případů tyto upomínky dál neprověřovali, a to i s ohledem na relativně nízkou požadovanou částku, a uhradili je na určený účet. Takto získané finanční prostředky poté pachatelé velmi rychle vybírali z bankomatů na území jiného státu a ponechávali si je. Aby zamezili snadnému odhalení, zakládali stále nové fiktivní společnosti, kterých bylo nakonec zjištěno cca čtyřicet.

Národní korespondent pro kybernetickou kriminalitu a práva k nehmotným statkům koordinuje činnost sítě specializovaných státních zástupců. Tato síť se poprvé sešla v listopadu 2017 v zařízení Ministerstva vnitra společně s vedoucími všech oddělení informační kriminality Policie České republiky a s vedoucími pracovníky sekce kybernetické kriminality Národní centrály proti organizovanému zločinu. Členství specializovaných státních zástupců v neformální síti bylo ze strany jednotlivých krajských a vrchních státních zastupitelství opětovně potvrzeno. V roce 2021 však byla činnost této sítě vzhledem k pandemii COVID-19 utlumena. Je proto nezbytné, aby tato síť v následujícím období obnovila co nejrychleji po uklidnění pandemické situace činnost.

Nenávistné projevy na internetu jako stále ještě poměrně nová forma kriminality jsou zmíněny pod **písm. h)** níže.

e) Vybrané hospodářské, majetkové a další trestné činy včetně trestných činů spojených s korupcí *(tab. II/2, II/2a, II/2b a II/2c, II/10)*

Tato trestná činnost vykazuje stále tendenci ke stagnaci; vzestup počtu stíhaných i obžalovaných osob se projevil jen u některých trestných činů. V podrobnostech lze odkázat na *tab. II/2.*

Celkově (viz *tab. II/10*) bylo v roce 2021 stíháno (včetně vyřízení ve zkráceném přípravném řízení) pro trestný čin zpronevěry podle § 206 trestního zákoníku **858** osob, což znamená pokles oproti roku 2020 o **17,97 %**. Vůbec nejpočetnějším byl v tomto ukazateli nadále trestný čin krádeže (§ 205 trestního zákoníku), pro který bylo stíháno a řešeno ve zkráceném přípravném řízení **12 324** osob (-523), což představuje **19,15 %** podíl na celkové kriminalitě v roce 2020 (+0,21 % oproti roku 2020). Pro trestný čin podvodu (§ 209 trestního zákoníku) bylo stíháno (a řešeno ve zkráceném přípravném řízení) celkem **2 530** (-425) osob, takže v součtu tyto tři majetkové trestné činy představují s **15 712** (**-1 136**) stíhanými (a ve zkráceném přípravném řízení řešenými) osobami **24,41 %** podíl na celkové kriminalitě v roce 2021.

Pokud jde o **trestný čin zkrácení daně, poplatku a podobné povinné platby** (§ 240 trestního zákoníku), počet stíhaných osob se v roce 2021 oproti roku 2020 opětovně snížil (463 stíhaných, -24; -4,93 %), byť ne tak výrazně jako v předcházejícím roce.

Hlavní příčiny lze spatřovat nepochybně v pokračování zavedených omezení v návaznosti na pandemii COVID-19, kdy velké části firem klesly tržby při současném růstu nákladů a v důsledku uvedeného poklesl i jejich zisk, který by bylo možné potencionálně krátit. Dalším faktorem ovlivňujícím pokles daňové kriminality je novelizace trestního zákoníku (zákonem č. 333/2020 Sb.) a zvýšení hranic výše škody, včetně větší škody, a tedy i většího rozsahu krácení daně, nyní nejméně 100.000 Kč.

Pro páchání daňové kriminality (především u § 240 trestního zákoníku) je pak charakteristická vyšší sofistikovanost, organizovanost a zapojení mezinárodního prvku. Daňová kriminalita tak i přes dokladovaný pokles nadále zůstává závažným negativním společenským fenoménem s významnými dopady na ekonomiku státu.

Přes omezení zavedená v důsledku pandemie COVID-19 pokračovala i v roce 2021 fungující úzká spolupráce mezi orgány činnými v trestním řízení a orgány daňové správy, což umožňuje případy řešit operativně s důrazem na efektivitu vzájemné spolupráce. V tomto směru lze spolupráci hodnotit jako přínosnou a projekt Daňové Kobry jako efektivní a důležitý prvek v boji proti daňové kriminalitě.

VSZ v Praze zaznamenává nárůst organizovanosti a sofistikovanosti tohoto druhu trestné činnosti (včetně stoupajícího rozsahu zkrácení daní), do které je zapojováno stále více právnických osob se sídlem registrovaným v tuzemsku i v zahraničí, které jsou formálně zastupovány osobami z řad tzv. bílých koňů, fakticky jsou však řízeny osobami stojícími v pozadí; podstata trestné činnosti zpravidla spočívá ve vytváření podvodných fakturačních řetězců, ve kterých dochází k přefakturaci zpravidla stavebních, poradenských či reklamních služeb, u nichž je obtížné prokázat, že nebyly poskytnuty nebo nebyly poskytnuty v deklarovaném rozsahu či že jejich cena je nepřiměřená.

V souvislosti s pandemií COVID-19 a vyhlášenými nouzovými stavy bylo prověřováno policejním orgánem NCOZ pod dozorem státních zástupců VSZ v Praze několik trestních věcí nehospodárného nakládání s veřejnými prostředky v souvislosti s nákupy zejména ochranných prostředků, kdy se jednalo o podezření z trestných činů porušení povinnosti při správě cizího majetku podle § 220 trestního zákoníku a trestných činů spáchaných v souvislosti s veřejnými zakázkami podle § 248, § 256 či § 257 trestního zákoníku, přičemž však vzhledem ke skutečnosti, že bylo možné v dané situaci realizovat nákupy mimo zadávací řízení na základě výjimky podle § 29 písm. c) zákona č. 134/2016 Sb., o zadávání veřejných zakázek, nebylo v těchto případech možné dovodit trestní odpovědnost konkrétních osob.

Shodně jako v roce 2020 i v průběhu roku 2021 byly evidovány případy trestních řízení vedených pro podezření ze spáchání trestného činu podle § 240 trestního zákoníku protiprávním jednáním spočívajícím v podávání žádostí o kompenzační bonus v souvislosti s krizovým opatřením při výskytu onemocnění COVID-19 a pro ten účel předkládání nepravdivých údajů a falešných dokladů, a to s využitím elektronické komunikace.

K daňové trestné činnosti lze dále konstatovat, že stále přetrvávají tzv. **karuselové podvody,** nicméně vlivem aktivity daňové správy a kontrolních hlášení není již tato trestná činnost aktuálně na vzestupu.

U **KSZ v Brně** došlo ke snížení jejich počtu a k jejich přesunu na okresní státní zastupitelství, která se dříve s tímto druhem protiprávního jednání prakticky nesetkávala (ad posun výše způsobených škod). Změnu rozsahu tohoto typu trestné činnosti nutno spatřovat zejména v důslednější činnosti orgánů finanční správy a existencí kontrolních hlášení, která, kromě jiného, umožňují překlenout skutečnost, že se „ztratí“ účetnictví daňového subjektu. Na základě plnění této povinnosti jsou daňové podvody mnohem snáze detekovatelné a rovněž prokazatelné. Vzhledem k tomu, že daňová trestná činnost je vždy odhalována s určitým časovým odstupem, postupně se výhody kontrolních hlášení projevují stále výrazněji. Na druhou stranu je tento instrument spojen s vyššími nároky na analýzu poskytovaných dat ze strany správce daně. Trestná činnost tohoto charakteru je aktuálně páchána spíše ve formě zapojení většího množství koncových společností, které požadují mnohem nižší částky nadměrných odpočtů, případně si snižují reálnou daňovou povinnost. Stále se objevuje poskytování reklamních a marketingových služeb.

KSZ v Brně dále zdůraznilo, že novým a rozšiřujícím se typem daňové trestné činnosti je její páchání v rámci agenturního zaměstnávání, a to zejména v souvislosti se zaměstnáváním cizinců. Agentury práce mohou zaměstnávat fyzické osoby jako kmenové zaměstnance anebo mohou, mají-li k tomu udělené příslušné povolení, zprostředkovávat své zaměstnance formou dočasného přidělení k výkonu práce u jiné právnické nebo fyzické osoby. Pravidlem je, že tyto subjekty mají poměrně vysoké příjmy a nízké daňově uznatelné náklady. Ty jsou „řešeny“ vykazováním nákupu fiktivního zboží nebo služeb, často v poměrně propracovaných řetězcích obchodních společností. V některých případech dochází i ke krácení daně z příjmů fyzických osob nebo jiných zákonných odvodů za zaměstnance. I zde je patrná vysoká sofistikovanost a organizovanost této trestné činnosti i její mezinárodní prvek. V podstatě pravidelně dochází k využívání hovorů a zasílání zpráv prostřednictvím aplikací, které je prakticky nemožné monitorovat. Nikoli výjimečně jsou používány též různě zabezpečené telefony a šifrované notebooky nebo harddisky.

V této souvislosti nezbývá než vyzdvihnout spolupráci s pověřenými orgány Generálního ředitelství cel, které disponují dostatečnými materiálními i personálními zdroji ke zpracovávání tzv. živých trestních věcí. Osvědčuje se spolupráce v rámci projektu Kobra, který zajišťuje též kvalitní a operativní komunikaci s finančními úřady, zejména s odděleními rizik (i když kvůli pandemii COVID-19 byla pravidelná osobní setkávání nadále omezena).

Pro bližší ilustraci v oblasti **zajišťování a odčerpávání výnosů z trestné činnosti** lze uvést přehled **„Zajištěné majetkové hodnoty za rok 2019, 2020 a 2021 dle zajišťovacích institutů“**; *tab. II/2b* je v příloze.

Celkově byly v roce 2021 policejními orgány a státními zástupci v trestním řízení **zajištěny majetkové hodnoty ve výši 7,01 mld. Kč**, čímž došlo k navýšení zajištěného majetku oproti roku 2020 (v roce 2020 došlo k zajištění majetku v hodnotě 6,55 mld. Kč).

V oblasti vyhledávání, zajišťování a odčerpávání výnosů z trestné činnosti bylo v roce 2021 pokračováno ve spolupráci s metodickým pracovištěm Národní centrály proti organizovanému zločinu včetně konání společných vzdělávacích akcí za účasti specializovaných státních zástupců krajských a vrchních státních zastupitelství, policejních specialistů a metodiků a zástupců dalších orgánů a institucí. Zvýšená pozornost byla v rámci těchto aktivit v roce 2021 věnována problematice rozšířených konfiskací podle § 102a trestního zákoníku.

Pro úspěšnou realizaci majetkových trestních sankcí a uspokojení oprávněných majetkových nároků poškozených subjektů je často nezbytné zajištění budoucího výkonu majetkové sankce či nároku poškozeného již v průběhu přípravného řízení.

Na vysoké úrovni zůstal v roce 2021 zachován rovněž poměr mezi zajištěným majetkem a celkově způsobenou škodou, který dosáhl výše 32 % (v období let 2004–2010 docházelo k zajištění majetku v trestním řízení v průměrné roční výši 1,3 mld. Kč s poměrem k celkově způsobené škodě v ročním průměru pouhých 5,1 %). Odhalit často sofistikovaně ukryté nelegální zisky a výnosy z trestné činnosti pomáhá finanční šetření, které je součástí samotného trestního řízení.

167
osob vyšetřovaných pro korupční trestné činy

K postihu **korupce** lze uvést, že v roce 2021 se projevil trend spočívající (oproti předcházejícímu roku) v poklesu trestně stíhaných osob a osob postavených před soud pro korupční trestnou činnost v roce 2021 ve srovnání s rokem 2020. Naopak lze vidět nárůst počtu osob trestně stíhaných pro trestný čin podplácení podle § 331 trestního zákoníku a rovněž přijetí úplatku podle § 332 trestního zákoníku oproti roku 2020. Výrazný pokles trestně stíhaných osob byl meziročně zaznamenán též u trestného činu zjednání výhody při zadání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a veřejné dražbě podle § 256 trestního zákoníku.

Je třeba si však uvědomit, že v řádovém počtu jednotek či desítek obviněných i jen jedna trestní věc s více trestně stíhanými osobami může mít výraznější vliv na meziroční srovnání. Podrobnosti jinak vyplývají především z *tab. č. II/2a.*

Meziroční srovnání období let 2020 a 2021 podává rovněž následující tabulka:

Trestný čin Trestní zákoník/ trestní zákon	2020				2021			
	Stíháno Sděleno podezření	Obžalováno Návrh na potrestání Dohoda o vině a trestu	Odklon (§ 307, § 309, § 179g)	Počet osob vyřízených v řízení před soudem (odsouzeno/ zproštěno)	Stíháno Sděleno podezření	Obžalováno Návrh na potrestání Dohoda o vině a trestu	Odklon (§ 307, § 309, § 179g)	Počet osob vyřízených v řízení před soudem (odsouzeno/ zproštěno)
§ 226 (§ 256b)	0	0	0	0/0	2	2	0	0/1
§ 256 (§128a)	77	72	3	14/15	2	2	0	28/13
§ 257 (§128b)	2	2	0	1/0	7	7	0	2/0
§ 258 (§ 128c)	0	0	0	0/0	2	1	1	3/0
§ 331 (§ 160)	32	27	4	23/13	42	40	1	24/1
§ 332 (§ 161)	69	68	1	72/17	81	78	2	58/0
§ 333 (§ 162)	0	0	0	3/0	4	4	0	1/0

Ohledně indexu vnímání korupce Transparency International za rok 2021 Česká republika zůstala meziročně na stejné, tedy 49. pozici, spolu s Maltou a Mauriciem. V rámci zemí EU je Česká republika na 19. místě. Transparency International jako hlavní příčiny stagnace uvedla chybějící protikorupční legislativu, privatizaci veřejného sektoru a nedořešené korupční kauzy.

V roce 2021 byl v souladu se směrnicí Evropského parlamentu a Rady (EU) 2019/1937 ze dne 23. 10. 2019, o ochraně osob, které oznamují porušení práva Unie, na NSZ zřízen **Vnitřní oznamovací systém porušení práva Evropské unie.** Na základě Dohody o vnitřním oznamovacím systému ze dne 17. 12. 2021 byl vnitřní oznamovací systém zřízen a provozován pro následující povinné subjekty: NSZ, VSZ v Olomouci, KSZ v Praze, KSZ v Českých Budějovicích, KSZ v Plzni, KSZ v Hradci Králové, KSZ v Brně a KSZ v Ostravě (a to včetně okresních státních zastupitelství nebo jim na roveň postavených státních zastupitelství).

Více než 260 lidí čelilo v roce 2021 stíhání za legalizaci výnosů z trestné činnosti, dalších 50 za stejný delikt z nedbalosti. NSZ se v prosinci zapojilo do mezinárodní osvětové kampaně boje proti praní špinavých peněz.

V červnu 2021 představitelé veřejné žaloby pěti středoevropských zemí podepsali v Budapešti deklaraci k prohloubení přeshraniční spolupráce v boji proti kyberzločinu.

Pokud se jedná o **trestnou činnost volených funkcionářů,** lze zmínit níže uvedenou trestní věc.

Dne 19. 1. 2021 byla u KS v Ústí nad Labem podána obžaloba na celkem 24 obviněných pro zločin dotačního podvodu podle § 212 trestního zákoníku a zločin zneužití pravomoci úřední osoby podle § 329 trestního zákoníku v různých kombinacích, přičemž dvacet dva dnes již obžalovaných mělo spáchat trestnou činnost v postavení starostů, popř. místostarostů obcí v souvislosti s podáním žádosti o dotaci z dotačního titulu č. 2 programu „Obnova obecního a krajského majetku postiženého živelní nebo jinou pohromou“, přičemž v žádostech o poskytnutí dotace uváděli nepravdivé skutečnosti o samotném vzniku škody na obecním majetku, případně jeho příčiny či rozsahu škody. Tato trestní věc je výjimečná počtem obviněných (aktuálně již obžalovaných) i dobou trvání vyšetřování (8 let). Do doby vyšetřování se velmi významně promítaly zkušenosti s rozhodovací praxí KS v Ústí nad Labem a VS v Praze, kde souběžně vedená trestní řízení v tematicky obdobných trestních věcech končila neúspěchem obžaloby. Proto bylo dokazování v přípravném řízení v této věci prováděno nestandardně podrobně ve snaze připravit pro řízení před soudem takové kvantum důkazů v takové kvalitě, aby bylo co nejvíce minimalizováno riziko neúspěchu obžaloby.

Jinak trestná činnost volených funkcionářů byla zaznamenávána spíše jen sporadicky, v jednotkách případů. V obvodu **VSZ v Olomouci** šlo zejména o případy, kdy nové vedení obce podalo trestní oznámení na její předchozí vedení, přičemž většinou vycházelo z nově provedených auditů, které poukazovaly na nesrovnalosti v účetnictví, absenci účetních dokladů, pochybení při veřejných zakázkách apod. Podezřelí se obvykle hájili tím, že jednali v souladu s rozhodnutím zastupitelstva obce, případně se odvolávali na důsledky pochybení svých předchůdců ve funkci. Zjištěné nedostatky v hospodaření obcí většinou neposkytly dostatečně průkazný podklad k vyvození trestní odpovědnosti konkrétní osoby.

f) Vybrané trestné činy proti životu a zdraví, svobodě a lidské důstojnosti *(tab. II/3, II/3a, II/3b, II/3c, II/3d, II/3e, II/3f, II/3g , II/3h, II/3i, II/3j, II/3k, II/10)*

Stav a úroveň stíhání **vybraných trestných činů proti životu, zdraví, svobodě a lidské důstojnosti** vyplývá z *tab. II/3.* Vývoj postihu **trestného činu vraždy** (§ 140 trestního zákoníku) zachycuje *tab. II/3a,* která zahrnuje rovněž počty odsouzených osob i skutky vykazované policejní statistikou, a to za období let 1994 až 2021. U trestného činu vraždy v roce 2021 došlo v souladu s trendem z let 2015, 2017 a 2019 k výraznému poklesu počtů osob stíhaných i obžalovaných.

V roce 2021 byla zaregistrována v obvodu **VSZ v Praze** trestní věc, kde se pachatelem zločinu vraždy podle § 140 trestního zákoníku stala osoba výrazně seniorního věku. Jedná se o věc **KSZ v Ústí nad Labem,** v níž je dosud vedeno přípravné řízení, v němž je jako obviněná stíhána R. H., nar. 1946, pro zločin vraždy podle § 140 odst. 1 trestního zákoníku, jehož se měla dopustit tím, že v přesně nezjištěné době v srpnu 2021 v obytné světnici chalupy v H. č. p. 57, po vzájemném sporu fyzicky napadla svého manžela A. H., nar. 23. 3. 1945, který k ní stál otočený zády, když si přinesla topůrko k sekyře, rozmáchla se a udeřila jej zezadu do hlavy, v důsledku čehož se sklátil k zemi; následně čekala do noci, uvnitř domu mu pomocí nože oddělila horní končetiny, na zahradě u domu vykopala díru, kterou zaházela větvemi, manželovo tělo přivezla na kolečku, nožem mu odřízla dolní končetiny, tělo shodila do vykopané jámy a za pomocí benzínu jej zapálila, následně udržovala oheň do ranních hodin druhého dne, přičemž v pálení pokračovala i ve dnech následujících a popel postupně odnášela k blízkému potoku, kde jej vysypávala.

Pro rok 2021 již byl charakteristický (oproti roku 2020) **nižší výskyt trestných činů šíření nakažlivé lidské nemoci podle § 152 trestního zákoníku a šíření nakažlivé lidské nemoci z nedbalosti podle § 153 trestního zákoníku v důsledku pandemie COVID-19.**

KSZ v Praze sděluje, že trestné činy podle § 152 trestního zákoníku byly v roce 2021 evidovány výjimečně a jednalo se o ojedinělé selhání jednotlivců s onemocněním COVID-19, která nebyla spojena

s cílem či záměrem dalšího šíření onemocnění, ale spíše sobeckým podceněním zdravotního stavu, a nebyl způsoben těžší následek.

Pokud jde o poznatky k **privilegovaným skutkovým podstatám zabití, popř. ublížení na zdraví z omluvitelné pohnutky**, pro trestný čin zabití podle § 141 trestního zákoníku byla v roce 2021 stíhána a obžalována jedna osoba (+1). Pro trestný čin ublížení na zdraví z omluvitelné pohnutky podle § 146a trestního zákoníku bylo v roce 2021 stíháno 8 osob (+4), obžalováno bylo 6 (+3) osob, zkrácené přípravné řízení bylo konáno proti 2 osobám (+1) a na jednu osobu byl podán návrh na potrestání (0).

U případů **loupeží** byl v roce 2021 zaznamenán opětovně pokles oproti roku 2020 (stejně jako v předchozím roce), výjimkou byl jen vzestup v roce 2019, jinak jde o trvalou tendenci (podrobnosti plynou z *tab. II/3*). Absolutní počty stíhaných i obžalovaných osob byly nejnižší od roku 1989.

U **těžkého ublížení na zdraví spáchaného úmyslnou formou zavinění** (§ 145 trestního zákoníku) došlo v roce 2021 opětovně k dalšímu poklesu počtu stíhaných i obžalovaných osob na 501 (-2) a 477 (-37). I zde se jedná o nejnižší absolutní počty stíhaných i obžalovaných od roku 1989.

U **ublížení na zdraví spáchaného úmyslně** (§ 146 trestního zákoníku), kde je třeba vzít v úvahu i institut zkráceného přípravného řízení, bylo v roce 2021 vedeno trestní řízení proti **2 369** osobám (-239 oproti roku 2020), jedná se o pokračování trendu z předcházejících let.

U **KSZ v Hradci Králové** byly zaznamenány v rámci výkonu dozoru v přípravném řízení případy, kdy selhalo ochranné léčení nařízené soudem v ambulantní formě, takže se nabízejí otázky, jak zodpovědně či naopak formálně je ze strany lékařů, u nichž je ochranné léčení nařízeno, k výkonu ochranného léčení přistupováno a jak tedy vůbec nastavit fungování ambulantní formy ochranného léčení. Za všechny lze uvést trestní věc, ve které jde o případ obviněného, který formálně řádně vykonával ochranné léčení psychiatrické a ochranné léčení sexuologické v ambulantní formě, přičemž příslušný lékař nezjistil, že řádně neužívá tlumící medikaci, a domníval se, že ochranné léčení plní svůj účel. Obviněný v rámci zkušební doby podmíněných odsouzení z roku 2019 a 2020 (mj. pro trestné činy šíření pornografie, zneužití dítěte k výrobě pornografie a ohrožování výchovy dítěte podle § 191, § 193 a § 201 trestního zákoníku), kdy v minulosti se už podroboval ústavnímu ochrannému léčení sexuologickému (z důvodu odsouzení za trestný čin znásilnění v roce 1998), nadále páchal sexuálně motivovanou trestnou činnost, která vyústila ve znásilnění dítěte mladšího 15 let. Pachatel prostřednictvím falešných účtů v aplikacích Messenger a Instagram po období v rozsahu nejméně 18 měsíců poškozené dítě (dívku ve věku 12 let) poté, co z něho vylákal intimní fotografie, prostřednictvím rafinovaně promyšlené, zákeřné a stupňující se manipulace a četných protiprávních pohrůžek násilí a jiných pro poškozené dítě možných závažných příkoří pro svoje deviantně sexuální uspokojení nesčetněkrát donutil, aby mu pro něj zhotovovalo a zasílalo svoje další intimní snímky, a to nejen fotky, ale i masturbační videa, nebo se sebeukájelo v rámci jím vynucených videochatů. Vše vyústilo v jejich osobní setkání, kam poškozené dítě pro bezvýchodnost situace a v naivitě, že by to tím již definitivně vše mohlo konečně nějak skončit, za obviněným bylo nuceno přijet a obviněný jej v pronajatém apartmánu znásilnil. I potom s ním pak nadále chtěl být pro další sexuální uspokojování v kontaktu a plánoval další společný sex, a proto poškozené dítě za podpory kamarádky konečně dokázalo již vše oznámit na policii.

510

případů

domácího násilí

Násilí, k němuž dochází ve společnosti mezi blízkými osobami, je jednou z nejrozšířenějších forem násilí. Z trestněprávního hlediska je **domácí násilí** v České republice upraveno v § 199 trestního zákoníku a rozumí se jím týrání osoby blízké nebo jiné žijící s pachatelem ve společném obydlí. Souvisejícím trestným činem je i trestný čin týrání svěřené osoby podle § 198 trestního zákoníku. Nelze rovněž opomenout, že v souvislosti s domácím

násilím přicházejí v úvahu i jiné trestné činy, spáchané zpravidla v souběhu (např. trestný čin znásilnění či trestné činy proti zdraví).

Podrobnosti ke stavu postihu trestné činnosti spojené s **domácím násilím** v roce 2020 plynou z *tabulek č. II/3b až II/3k.* Z těchto statistických údajů je především zřejmé, že v období let 2012 až 2020 se počet případů domácího násilí pohybuje mezi **500 až 660 věcmi;** v roce 2021 se jednalo o **510** případů.

V roce 2021 bylo pro trestný čin týrání osoby žijící ve společném obydlí (ve společně obývaném bytě nebo domě) podle § 199 trestního zákoníku stíháno **302** (+24) osob, zkrácené přípravné řízení nebylo konáno ohledně žádné osoby, celkem tedy jde o **302** osob stíhaných a ohledně nichž bylo konáno zkrácené přípravné řízení.

NSZ dne 8. 4. 2021 formou tiskové zprávy upozornilo na to, že omezení volného pohybu osob přijatá mimořádnými opatřeními a vyhlášení nouzového stavu může mít i výrazné dopady trestněprávní povahy mezi osobami blízkými.

Období pandemie COVID-19 může vyvolat nebo eskalovat napětí mezi spolu žijícími osobami, a to až do takové míry, že může docházet k jednáním, která mohou zakládat i trestní odpovědnost. Jedná se především o trestné činy spojené s domácím násilím nebo trestné činy sexuálně motivované. Oběti této trestné činnosti jsou v době omezení volného pohybu osob nastalou situací o to více zranitelné, neboť jsou s osobou agresora často v nepřetržitém kontaktu a mají ztížené možnosti vyhledat pomoc či podporu. Větší míra ohrožení v souvislosti s uvedeným mimořádným stavem nastává také u dětí, a to ve virtuálním prostředí zejména některými trestnými činy proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti (tzv. online sexuální zneužívání).

Významný zdroj informací o vlivu pandemie COVID-19 na násilí na ženách v České republice poskytuje výzkumná zpráva **„Násilí na ženách v souvislosti s COVID-19“** (srov. Sociologický ústav AV ČR; Fakulta humanitních studií Univerzity Karlovy: Násilí na ženách v souvislosti s COVID-19).[3] Výsledky výzkumu, které byly představeny v únoru 2021, ukázaly mimo jiné na to, že izolace způsobená karanténou přispěla k četnosti, intenzitě a dopadům násilí. Výrazně se zvýšila poptávka po službách pomáhajících organizací. Výzkum také ukázal, že pandemie přispěla k četnosti případů i intenzitě domácího násilí, ale zvýšil se práh pro jeho hlášení či pro vyhledání pomoci u institucí ze strany obětí. Organizace i ostatní pilíře pomoci navíc zaznamenaly výrazné zvýšení hlášení případů po skončení tzv. lockdownu. Domácímu násilí čelí v důsledku karanténních opatření a distanční školní výuky více i děti.

Pandemie COVID-19 měla dopady také v podobě zvýšené zátěže na psychiku. Podle oslovených terapeutek způsobovalo intenzivnější sdílení domácnosti s násilníkem drtivější traumatizaci obětí. Krize urychlila již tak probíhající konflikty v rodině, což se projevilo např. i v tom, že se neziskovým organizacím začaly častěji o pomoc hlásit ženy, které v problematickém vztahu žily velmi dlouhou dobu.

Z hlediska hmotněprávního činila v praxi aplikační problémy správná právní kvalifikace protiprávního jednání pachatele, jehož se obviněný dopustil následně po „časově“ ukončeném skutku tzv. domácího násilí, a to v období svého vykázání, provedeného podle § 44 a násl. zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky. Obviněnému bylo kladeno za vinu, že v době policejního vykázání přišel do místa svého bydliště, z něhož byl vykázán, držel v ruce nůž a na svoji družku opakovaně křičel, že ji zabije, protože mu zničila život, čímž vzbudil u své družky důvodnou obavu o její zdraví a život. Vzhledem ke skutečnosti, že vytýkané jednání obviněného nebylo možno kvalifikovat jako přečin nebezpečného pronásledování podle § 354 odst. 1 trestního zákoníku (nemělo totiž souvislý a trvalý charakter), bylo dozorovým státním zástupcem právně posouzeno jako přečin nebezpečného vyhrožování podle § 353 odst. 1, 2 písm. c) trestního zákoníku. Z důvodu zpětvzetí souhlasu poškozené s trestním stíháním obviněného přistoupil pak státní zástupce k aplikaci § 172 odst. 1 písm. d) trestního řádu s přihlédnutím k § 11 odst. 1 písm. l) trestního řádu a trestní stíhání obviněného zastavil. Toto usnesení však bylo shledáno nezákonným a bylo podle § 174a odst. 1 trestního řádu zrušeno. V dané trestní věci bylo namístě popsaný skutek právně kvalifikovat jako jednočinný souběh přečinu

[3] Výzkumná zpráva je dostupná na:
https://fhs.cuni.cz/FHS-2587-version1-nasili_na_zenach_v_souvislosti_s_covid_19.pdf

nebezpečného vyhrožování podle § 353 odst. 1, 2 písm. c) a přečinu maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 odst. 2 trestního zákoníku (ten spáchá osoba, která se dopustí závažného nebo opakovaného jednání, aby zmařila vykázání provedené podle jiného právního předpisu nebo rozhodnutí o předběžném opatření soudu, kterým se ukládá povinnost dočasně opustit společné obydlí a jeho bezprostřední okolí a zdržet se vstupu do něj nebo povinnost zdržet se styku s navrhovatelem a navazování kontaktů s ním). Zároveň není sporu o tom, že předmětem ochrany poskytované tímto ustanovením je řádný výkon vykázání provedeného podle § 44 a násl. zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky. Porušil-li tedy obviněný pokyn Policie ČR opustit společné obydlí takovým způsobem, že se v okamžiku porušení tohoto pokynu vstupem do obydlí dopustil typově obdobného trestného činu, který byl důvodem vykázání, je možno pokládat za dostatečně podložené, že mohl současně spáchat i přečin maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 odst. 2 trestního zákoníku.

Ohledně **obchodování s lidmi,** a to popřípadě i za **účelem pracovního vykořisťování,** je třeba uvést, že počet stíhaných i obžalovaných osob pro trestný čin obchodování s lidmi (§ 168 trestního zákoníku) i v roce 2021 vzrostl. Bylo zaznamenáno **22** osob stíhaných a **21** obžalovaných.

Českou republiku lze i nadále považovat především za zemi cílovou a tranzitní, stále však také za zemi zdrojovou. Ve vztahu ke zjištěným formám obchodování se v prostředí České republiky nadále jedná o obchodování s lidmi za účelem sexuálního a pracovního vykořisťování. Pozornost je věnována případům, kdy dochází k propojení těchto forem, včetně nucených sňatků, resp. „sňatků s výhodou“, které představují nebezpečný trend vykořisťování obětí. Sňatky jsou organizovány zejména na území Velké Británie a Irska, kdy potenciální manželé pocházejí nejčastěji z Bangladéše, Afghánistánu a Pákistánu (viz též vylákání žen do ciziny pod záminkou uzavření sňatku a problematika pobytu a pohybu osob třetích zemí ve státech EU). Pozornost je věnována i nucení obětí obchodování s lidmi k trestné činnosti a žebrání. Jednání pachatelů působí sofistikovanějším dojmem, což potvrzovalo i využívání převážně lsti, zneužití závislosti nebo omylu, avšak u určitých sociálních skupin byly též zaznamenány násilné projevy jako prostředek k dosažení požadavků pachatelů nebo poslušnosti obětí.

Pachatelé cílí zejména na osoby ze sociálně a vzdělanostně slabšího prostředí České republiky. Osoby jsou pachateli často vylákány do zahraničí (zejména do Velké Británie), kde muži jsou nuceni vykonávat fyzicky náročnou práci. Pachatelé odebírají poškozeným při výplatě všechnu nebo drtivou část vydělané mzdy, mnohdy prostřednictvím platebních karet, které pachatelé poškozeným spolu s účty zařídili v tamních bankovních ústavech. V některých případech navíc poškozené zadluží úvěry na pořízené účty. Ženy jsou nuceny k prostituci nebo k uzavření sňatku s občany zemí mimo EU. Vzhledem k tomu, že mezi komunity, z nichž byla směřována „poptávka“ po ženách z České republiky, patřili zejména státní příslušníci Bangladéše, Pákistánu a Afghánistánu a Nigérie, souvisí tento trend v obchodování s lidmi úzce i s problematikou pohybu a pobytu osob ze třetích zemí, které jsou v současné době rizikové i z hlediska terorismu, ve státech EU. K organizování tohoto jednání docházelo zejména na území Velké Británie, podíleli se na něm rovněž státní příslušníci České republiky, kteří se ve Velké Británii dlouhodobě zdržují. V této oblasti nelegálních aktivit a trestné činnosti se angažovala především romská komunita z České republiky a Slovenské republiky.

Pozornost je věnována i problematice včasné identifikace obětí obchodování s lidmi (domácích i zahraničních), protože jenom tehdy, pokud je oběť identifikována, může profitovat ze statusu, který jí náleží, a plně prosazovat svá práva. Identifikace dětských obětí a pomoc jim v přístupu k jejich právům bez ohledu na jejich zemi původu je nezbytná.

Dbát je třeba na dodržení požadavku, aby orgány činné v trestním řízení provedly účinné vyšetřování a dostály tak své pozitivní povinnosti ochrany základních práv obětí obchodování s lidmi. I nadále je třeba věnovat pozornost interpretaci pojmů otroctví, nucená práce a jiné formy vykořisťování a sledovat judikaturu Evropského soudu pro lidská práva k čl. 4 (zákaz otroctví, nevolnictví a nucené práce) Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod.

I za mimořádné situace, jakou je pandemie COVID-19, je nezbytné analyzovat výskyt nových trendů v kriminalitě spáchaných za tohoto stavu, zaměřit pozornost na účinný postih pachatelů trestného činu obchodování s lidmi, jakož i na poskytnutí ochrany obětem obchodování s lidmi.

Situace i v roce 2021 byla ovlivňována opatřeními v souvislosti s pandemií COVID-19. Po uvolnění restrikcí došlo částečně k návratu zahraničních dělníků do České republiky. Dále byla obnovena letecká doprava a uvolněny státní hranice, což umožnilo podezřelým osobám znovu

dopravovat potencionální oběti do cílových zahraničních destinací, kde dochází k následnému vykořisťování českých občanů. Jinak problematika obchodování s lidmi nezaznamenala v roce 2021 ve srovnání s předchozím rokem žádné zásadní změny ve zjištěných formách obchodování s lidmi, ani ve způsobech jednání pachatelů této trestné činnosti (jednalo se nejčastěji o formu užití obětí obchodování s lidmi k jiným formám vykořisťování, dále pak užití k prostituci a k nuceným pracím anebo kořistění z takového jednání. V jednom případě byla také zaznamenána forma „otroctví a nevolnictví“. Lze rovněž konstatovat, že problematika obchodování s lidmi, tak jak byla zjišťována na území České republiky, je obdobná jako v ostatních členských státech EU a koreluje s aktuálními evropskými trendy tohoto typu organizovaného zločinu. Tento závěr vyplývá mimo jiné zejména z informací získávaných v průběhu expertních jednání v rámci projektu Europolu EMPACT THB.

V případech s podezřením na obchodování s lidmi za účelem užití k nuceným pracím nebo k jiným formám vykořisťování byl na území České republiky typickým způsobem páchání model z předchozích let. Stále bylo významným činitelem tzv. agenturní zaměstnávání, případně se v této oblasti projevily aktivity právnických osob, které mají povolení ze strany Ministerstva práce a sociálních věcí ke zprostředkování práce. Jako země původu zájemců o pracovní uplatnění byly v roce 2021 nejčastěji zastoupeny státy z balkánského regionu, zejména Rumunsko, Bulharsko, ale též Filipíny, Mongolsko a Nepál. U zaměstnanců z Ukrajiny se velmi často jednalo o držitele polských turistických víz. Rovněž byl zaznamenán trend zaměstnávání moldavských státních příslušníků na padělané rumunské doklady, a to z důvodu snadnějšího přístupu na pracovní trh pro občany členských států EU.

Po uvolnění restrikcí v souvislosti s pandemií COVID-19 došlo částečně k obnovení provozu nočních erotických klubů. Nejčastěji jsou však poskytovány sexuální služby v tzv. „privátech", popř. eskortní servis. Pouliční prostituce je dlouhodobě na ústupu a lze ji zaznamenat jen v menší míře a v konkrétních lokalitách (nejčastěji zejména v Ústeckém a Jihočeském kraji). Jedná se téměř ve všech případech o prostituci dobrovolnou.

Pokud jde o princip *non-punishment,* který zahrnuje netrestání obětí obchodování s lidmi, jakož i jejich nestíhání, a to za činy související s jejich postavením obchodovaných osob, Česká republika nemá v trestním zákoníku, nebo jiném relevantním právním předpisu, žádné zvláštní ustanovení zakotvující uvedený princip. Naplňování požadavků plynoucích z tohoto principu by se tak mělo stát zejména na základě ustanovení trestního zákoníku upravujících krajní nouzi. Rovněž dotazník skupiny odborníků pro boj proti obchodování s lidmi GRETA, vyplněný českou vládou v rámci prvního hodnotícího kola, spojuje princip *non-punishment* s ustanovením o krajní nouzi a dále také s možností upustit od potrestání podle § 46 a § 47 trestního zákoníku. Je třeba připomenout, že dokumenty soft-law vykládající Palermský protokol a Úmluvu proti obchodování s lidmi uvádějí, že princip *non-punishment* musí být vykládán tak, že ukládá jak povinnost zavést možnost neuložení trestu, tak i možnost zastavení trestního stíhání. Směrnice 2011/36/EU tento požadavek dokonce stanoví výslovně v čl. 8. Pokud by v dané věci byly naplněny podmínky krajní nouze, bylo by již v průběhu prověřování možné věc odložit podle § 159a odst. 1 věty první trestního řádu, popřípadě by po zahájení trestního stíhání bylo možné zastavit je podle § 172 odst. 1 písm. b) trestního řádu. Pokud by však podmínky krajní nouze splněny nebyly, v zásadě jedinou procesní možností, jak zastavit trestní stíhání, by bylo jeho zastavení z důvodu neúčelnosti trestního stíhání podle § 172 odst. 2 písm. c) trestního řádu.

Konference Rady Evropy na téma konec obchodu s dětmi ve dnech 4.–5. 5. 2021 byla organizována v rámci projektu THB LIBERI a skupina odborníků Rady Evropy pro boj proti obchodování s lidmi (GRETA) v rámci německého předsednictví Výboru ministrů Rady Evropy. Úmluva Rady Evropy o opatřeních proti obchodování s lidmi vyžaduje, aby státy, které jsou jejími stranami, přijaly zvláštní opatření ke snížení zranitelnosti dětí vůči obchodování s lidmi, a to zejména vytvořením zvláštního ochranného prostředí. Skupina odborníků GRETA při sledování citované Úmluvy věnovala zvláštní pozornost rozvoji preventivních opatření zaměřených na děti v nejzranitelnějších situacích, jakož i ochraně práv dětských obětí obchodování s lidmi. Cílem konference bylo sdílet zkušenosti a podpořit diskusi o různých aspektech prevence a boje proti obchodování s dětmi a mládeží s důrazem na komplexní přístup založený na lidských právech a mezinárodním partnerství.

g) Trestné činy spáchané z rasových, národnostních a jiných nenávistných pohnutek *(tab. II/5, II/5a)*

111

osob stíháno za nenávistné trestné činy

Tendence charakteristické pro vývoj **trestné činnosti spáchané z rasových, národnostních nebo jiných nenávistných pohnutek** vyplývají z *tab. II/5* a *II/5a.*

V roce 2021 došlo opětovně k mírnému poklesu počtu stíhaných osob pro trestné činy spáchané z rasových, národnostních a jiných nenávistných pohnutek (celkem **111** stíhaných osob). Shodně jako v roce předešlém byl v roce 2021 zaznamenán pokles počtu obžalovaných osob za tuto trestnou činnost (celkem **72** osob). Naopak počty věcí vyřizovaných ve zkráceném přípravném řízení nezaznamenaly v posledních letech významných změn. V roce 2021 se konalo zkrácené přípravné řízení u **25** osob a na **14** osob byl podán návrh na potrestání.

V kontextu trestných činů extremistického a nenávistného charakteru převažovaly obdobně jako v roce 2020 projevy sympatií k nacistickým či neonacistickým hnutím, a to zejména v podobě hajlování za současných verbálních prohlášení „Sieg heil“ či „cikáni do plynu“, ale objevily se i případy veřejného prezentování další související symboliky (hákový kříž, symbolika SS atp.). Z hanlivých projevů vůči neromským menšinám byly zaznamenány výroky zejména vůči Židům. Řada nenávistných projevů byla páchána opět ve virtuálním prostoru, přičemž fenoménem se stoupající tendencí se staly výhrůžné e-maily a internetové nenávistné výroky vůči představitelům vlády a médií z důvodu nesouhlasu s opatřeními přijímanými v boji s pandemií koronaviru. V roce 2021 se situace nezměnila ani ohledně fyzického napadání nebo vyhrožování mezi romským a „majoritním“ etnikem, a to s přibližně stejnou četností ze strany menšiny a opačně. Nicméně ani v roce 2021 podle informací státního zastupitelství nedošlo k rasově motivovaným útokům, jimiž by byla způsobena smrt.

V jedné trestní věci extremistického charakteru, která byla v přípravném řízení odložena podle § 159a odst. 1 věty první trestního řádu, iniciovalo NSZ výkon dohledu, v jehož důsledku bylo zahájeno trestní stíhání nakladatelství B. P., s. r. o. jako právnické osoby a jeho jednatelky jako osoby fyzické pro přečin popírání, zpochybňování, schvalování a ospravedlňování genocidia podle § 405 trestního zákoníku, jehož se měly dopustit zajištěním překladu a následným prodejem knihy „The Myth of the Six“ autora Davida L. Hoggana. Originál publikace byl volně dostupný ke stažení na webových stránkách ústavu pro historický přehled a reprodukci, K uvedenému jednání došlo, ač fyzická i právnická osoba byly srozuměny s tím, že obsah této knihy patří do diskurzu popírání holocaustu a prostředí lidí popírajících holocaust.

Z pravomocně skončených věcí nenávistného charakteru lze zmínit mediálně známý případ fotografie žáků první třídy základní školy s převážnou většinou dětí romského a arabského původu, kterou na sociální síti Facebook komentoval mj. V. K. slovy „Ještě že jsou ze ZŠ Plynárenská. Řešení se přímo nabízí. Neříkej, že Tě to nenapadlo!!!“ Uvedené jednání bylo kvalifikováno jako přečin podněcování k nenávisti vůči skupině osob nebo k omezování jejich práv a svobod podle § 356 odst. 1, 3 písm. a) trestního zákoníku, s čímž se ztotožnil i NS v usnesení sp. zn. 3 Tdo 564/2021.

Pro stejný přečin byl pravomocně odsouzen rovněž M. K., vystupující také pod jménem „W. K.“, neboť na internetu publikoval celkem tři články pod názvy „Je budoucnost Evropy islámská?“, „Řešení migrace“ a „Boj s pašeráky migrantů je hloupost“, v nichž podněcoval nenávist vůči přistěhovalcům

obecně, jakož i konkrétně vůči osobám vyznávajícím islám, negroidní rase a arabskému etniku. Trestnost a závažnost daného jednání byla potvrzena též usnesením NS sp. zn. 4 Tdo 130/2021.

Jako jednání nedosahující společenské škodlivosti trestného činu byl naproti tomu posouzen nenávistný výrok Ing. M. L. publikovaný na jeho facebookovém profilu, v němž urážel a vybízel k usmrcení prezidenta České republiky a poslanců hlasujících pro schválení zákona o zdanění církevních restitucí. Nejvyšší soud však v usnesení sp. zn. 8 Tdo 1171/2020 potvrzujícím, že toto konkrétní jednání není trestným činem, podotkl, že i za názory vyjádřené v prostředí sociálních sítí lze za splnění potřebných předpokladů vyvodit trestní odpovědnost, takže na takové jednání je třeba vztáhnout shodné parametry jako na vyjádření činěná v nevirtuálním prostoru.

Osoby páchající trestnou činnost Hate Crime prostřednictvím internetu se v tomto virtuálním a anonymním prostředí cítí v bezpečí, zejména pokud se pohybují v komunitě osob s obdobným smýšlením, v důsledku čehož nehledí na používaná slova a dávají otevřeně průchod svým názorům.

V oblasti nenávistných trestných činů bylo NSZ v roce 2021 činné rovněž v souvislosti s Memorandem o porozumění [uzavřeným v roce 2019 mezi NSZ, Úřadem pro demokratické instituce a lidská práva (ODIHR) při OBSE a Justiční akademií] o implementaci Programu školení pro státní zástupce ve věci trestných činů páchaných z nenávisti (Program PAHCT). V daném směru byl v říjnu 2021 uspořádán odborný seminář na téma „Hate crime“, který byl adresován zájemcům z řad soudců a státních zástupců, a v roce 2022 je plánováno konání dalších tří školení pro specialisty na stíhání nenávistné trestné činnosti na okresních a krajských státních zastupitelstvích.

V oblasti **teroristických trestných činů** se v roce 2021 zvýšil počet vedených trestních řízení na **87** ze 66 řízení v roce 2020. Z hlediska kategorií těchto trestních věcí vzrostl počet verbálních trestných činů spočívajících ve vyhrožování teroristickým trestným činem podle § 312f trestního zákoníku.

V rámci aktivit vedoucích k teroristickému útoku došlo k pravomocnému odsouzení W. M. Y., F. A. a L. S. k 15 letům odnětí svobody pro zapojení se do bojů na straně tzv. Islámského státu a následnou účast na jeho činnostech (propaganda, učitel, kuchař). Pro trestnou činnost obdobného charakteru byl k 14,5 letům odnětí svobody odsouzen také S. S., který v Sýrii předal finanční prostředky vysbírané na území České republiky a Slovenska na podporu organizace Džabhat an-Nusra, přičemž pro zrakovou vadu upustil od záměru zapojit se aktivně do bojů na straně této organizace a dále pořádal finanční sbírky na území České republiky a Slovenské republiky a podporoval zde M. H. v zapojení se do ozbrojeného konfliktu v Sýrii. Prověřovány jsou i další případy finanční podpory teroristických aktivit v Sýrii, jakož i českých a slovenských bojovníků na straně tzv. Doněcké lidové republiky či Kurdů bojujících v řadách Kurdské strany pracujících (PKK).

Z tzv. zahraničních bojovníků, jež se zapojili do bojů na straně tzv. Doněcké lidové republiky proti Ukrajině, byli v roce 2021 odsouzeny 4 osoby, z toho A. F. k 21 letům odnětí svobody a trestu vyhoštění a M. K. k 20 letům odnětí svobody pravomocně; L. N. a P. B. nepravomocně (oba k 20 letům odnětí svobody). Pro tutéž trestnou činnost byly v dalších třech věcech podány obžaloby a v dalších třech věcech probíhá přípravné řízení. Pro související trestnou činnost je stíhána také organizovaná protistátní skupina Československí vojáci v záloze za mír, z. s., a její členové, kteří měli finančně podporovat české bojovníky na straně tzv. Doněcké lidové republiky a zorganizovat zapojení se do bojů na území východní Ukrajiny, kde měli zároveň získat informace ohledně technik boje s nepřítelem, a po návratu do České republiky cvičit další osoby z řad zmíněné organizované skupiny, aby je mohli využít pro případné politické změny v zemi.

V rámci verbálních teroristických trestných činů výhrůžného charakteru byly v roce 2021 řešeny celkem 4 trestní věci týkající se vyhrožování vládě České republiky či jejím členům nebo zaměstnancům ministerstev (zejména Ministerstva zdravotnictví), a to v souvislosti s opatřeními přijímanými v reakci na pandemii COVID-19. Z toho 2 pachatelé byli pravomocně odsouzeni k podmíněnému trestu odnětí svobody, další trestní stíhání bylo zastaveno pro nepříčetnost pachatele v době spáchání činů a poslední z těchto věcí byla odložena pro nemožnost identifikovat osobu pachatele. K trestu odnětí svobody v trvání 5 let byl odsouzen M. Y., jenž z výkonu trestu odnětí svobody adresoval dopisy mj. Ministerstvu spravedlnosti, které měly vyznít, že je psal člen skupiny AL-VIRA vyznávající islám, přičemž v nich vyhrožoval odpálením bomby s jedem v šesti městech v potrubích s pitnou vodou, pokud nedojde k propuštění pěti konkrétních osob a k předání 10.000.000 Kč. Kromě toho je prověřováno vyhrožování

hejtmanům tří krajů za účelem získání finančního obnosu, a to vypuštěním jedovatého plynu fosgen na území jejich krajů.

Co se týče internetového schvalování terorismu, převážná většina trestních věcí souvisela i v roce 2021 s teroristickým útokem na Novém Zélandu, přičemž jediný případ schvalování útoku na české občany v Afghánistánu byl s ohledem na neprokázaný „teroristický motiv" útočníka posouzen jen jako „obecné" schvalování trestného činu podle § 365 trestního zákoníku. Jinak došlo v roce 2021 k odsouzení celkem 13 pachatelů pro schvalování teroristického útoku B. Tarranta, přičemž byli za užití § 58 odst. 1 trestního zákoníku nebo po schválení dohody o vině a trestu či prohlášení viny odsouzeni k podmíněnému trestu odnětí svobody, případně jim byla uložena též povinnost přispět na peněžitou pomoc obětem trestné činnosti. Odchylně byl posouzen jeden případ schvalování útoku na Novém Zélandu jako „obecného" schvalování trestného činu podle § 365 trestního zákoníku, dané trestní stíhání však bylo podmíněně zastaveno také s uložením povinnosti přispět na peněžitou pomoc obětem trestné činnosti. Jeden obdobný případ, v němž v postavení obviněného figuroval mladistvý, byl ukončen zastavením trestního stíhání z důvodu absence veřejného zájmu podle § 172 odst. 2 písm. c) trestního řádu.

h) **Drogová kriminalita** (*tab. II/7, II/10*)

2 370 osob

stíháno za trestné činy podle § 283 trestního zákoníku

V roce 2021 byl zaznamenán u trestného činu nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 283 trestního zákoníku, stejně jako v roce 2020 i v roce 2019, pokles, a to na **2 370** stíhaných osob a **2 123** obžalovaných osob (návrh na schválení dohody o vině a trestu byl podán na **90** osob). Vzestup počtu stíhaných i obžalovaných osob nastal v roce 2021 pouze u trestného činu přechovávání omamné a psychotropní látky a jedu podle § 284 trestního zákoníku. Jinak u ostatních drogových trestných činů nastal pokles počtu osob stíhaných i obžalovaných. Podrobnosti plynou z *tab. II/7.*

KSZ v Praze a **KSZ v Ústí nad Labem** uvedla k příčinám snížení počtu osob, proti kterým bylo v roce 2021 vedeno trestní stíhání pro trestný čin podle § 283 trestního zákoníku a které byly následně postaveny před soud, tyto lze spatřovat především ve vnějších podmínkách života společnosti, vytvářejících v době pandemie COVID-19 nepříznivé podmínky pro páchání tohoto druhu trestné činnosti. Došlo k omezení pohybu osob v rámci České republiky i ve vztahu k cizině (omezení volného pohybu osob, kontrola hraničních přechodů), který je nezbytný jak pro zajištění zdrojů pro výrobu drog, tak zejména pro jejich distribuci a odbyt, což souvisí také s provozem různých zařízení pro konání hromadných akcí, koncertů, barů a restaurací apod. V minulosti také bylo významné, až převažující procento prekurzorů pro výrobu metamfetaminu dováženo ze zahraničí, čemuž zabránila protiepidemická opatření. Projevilo se rovněž podstatné omezení činnosti orgánů činných v trestním řízení, a to konkrétně policejních orgánů při odhalování tohoto druhu trestné činnosti z důvodů redukce počtu policistů reálně vykonávajících službu (karanténa, střídání směn apod.), omezení kontaktů a s tím spojeného operativního šetření při pronikání do prostředí apod. Nikoli zanedbatelným faktorem ovlivňujícím pokles evidované drogové kriminality jak aktuálně, tak do budoucna, však bude také vysoce pravděpodobné rozšiřování distribuce drog s využitím internetových obchodů a zasíláním zásilek na určené adresy, což snižuje rizika odhalení trestné činnosti a naopak klade zvýšené nároky na postup policejních orgánů při postihu pachatelů trestné činnosti. V tomto smyslu lze část drogové kriminality přiřadit z hlediska forem páchání k trestné činnosti s využitím informačních technologií.

Také **OSZ v Hodoníně** uvedlo, že zejména v době zavřených či kontrolovaných hranic se Slovenskem neměli výrobci pervitinu možnost (či ji měli výrazně ztíženou) dovážet ze Slovenska léky s pseudoefedrinem, jejichž prodej je v České republice regulován a na Slovensku nikoliv. Díky tomu bylo zaznamenáno u některých konkrétních výrobců snížení četnosti či úplné přerušení výroby pervitinu.

Také byla zaznamenána menší četnost „příležitostných“ prodejů drog, což mělo souvislost se zákazem či omezením různých společenských a kulturních akcí.

Podle **VSZ v Olomouci** je drogová trestná činnost je ze své podstaty velmi latentní aktivitou a je nutné tuto trestnou činnost aktivně vyhledávat a dokumentovat. Ještě více specifická je situace v prostředí věznic. Hlavními zdroji informací při sledování trendů či aktuálních změn na drogové scéně je především přímý kontakt se zájmovými osobami, případně operativní technika. Tyto aktivity však byly po dobu nouzového stavu z důvodu státem přijatých opatření významně omezeny. Drogová scéna má navíc svou vlastní dynamiku a dokáže velmi pružně reagovat na aktuální situaci. Situace se také výrazně liší v jednotlivých krajích, především v souvislosti s nabídkou drog, dostupností prekurzorů, blízkostí hranic, s počty a preferencí uživatelů, kupní silou apod. V době přijatých mimořádných proticovidových opatření byla operativně pátrací činnost policie poměrně významně omezena, což se nutně muselo projevit v poklesu zahájených trestních řízení, zadržených pachatelů apod. Druhým významným faktorem byl i pokles nabídky drog, především v prostředí noční zábavy, neboť došlo k uzavření barů, diskoték či restaurací a dalších obdobných podniků. S tím byl spojen, zejména ve větších městech, pokles zahraničních turistů, kteří jsou jedni z významných uživatelů tanečních drog. Svou roli samozřejmě sehrál i strach z nemoci COVID-19 mezi závislými osobami, omezení možnosti cestování atd. Přestože nejméně od dubna roku 2021 došlo k všeobecnému rozvolnění protiepidemických opatření, do větších měst se zčásti vrátil turismus, rozvolnily se možnosti cestování a situace na drogové scéně se postupně navrátila do původního stavu, počet zjištěných trestných činů má nadále setrvale klesající tendenci.

MSZ v Praze uvádí, že v současné době nastupuje nová vlna mladých pachatelů v oblasti pašování MDMA, zejména v rámci dovozu z Nizozemí, kdy významnou roli sehrává i darknet jako nelegální internetová síť. Platby za omamné a psychotropní látky jsou stále častěji realizovány prostřednictvím virtuální měny, dnes již volně směnitelné za FIAT měnu (měna s nuceným oběhem). Situaci při odhalování a objasňování uvedené trestné činnosti komplikuje využívání tzv. anonymizérů či jiných kryptovacích prostředků. Situaci při jejím objasňování komplikuje i fakt, že má mezinárodní přesah a konkrétní údaje je třeba zjišťovat prostřednictvím dožádání o právní pomoc či prostřednictvím evropského vyšetřovacího příkazu, kdy některé státy na takové žádosti nereagují dostatečně pružně či je vůbec nevyřizují. Objasňování trestné činnosti rovněž ztěžuje fakt, že pachatelé stále více využívají místo telefonického kontaktu mobilních aplikací, jejichž provoz téměř nelze v reálném čase zaznamenávat.

KSZ v Hradci Králové konstatuje, že v roce 2021 se s postupným rozvolňováním opatření v souvislosti s pandemií COVID-19 drogová trestná činnost přece jen postupně vracela do situace před pandemií, tj. zejména v souvislosti s uvolněním cestování jak v rámci České republiky, tak v rámci EU, opětovně byly zaznamenány případy dovozu léčiv ze zahraničí za účelem výroby pervitinu a vývozu marihuany do zahraničí. Pokud jde o drogy samotné, v roce 2021 nenastal žádný zvrat v druhu a rozsahu zaznamenaných narkotik. Stále se dominantně objevuje pervitin a marihuana, zcela výjimečně jiné druhy drog, zejména kokain. Pokud jde o pervitin, byla zaznamenána výroba i z jiných léčiv než doposud, někdy dovážených přes státy bývalé Jugoslávie. Oproti předchozímu roku se velmi rozvinul trend obhajoby pachatelů o koupi marihuany jako CBD konopí nebo pěstování konopí jako CBD varianty. Zároveň pachatelé – pěstitelé konopí stále častěji kamuflují pěstování vysoko obsahových odrůd tím, že tyto rostliny ukrývají mezi rostliny CBD konopí, což poměrně výrazně znesnadňuje jejich odhalení a klade mnohem větší důraz na připravenost policejních orgánů zasahujících na místě stran způsobů rozlišení vysoko obsahových rostlin od rostlin CBD. Následně je pak otázkou složitějšího dokazování subjektivní stránka u pachatele.

Do konce roku 2021 přetrvávala příznivá situace zcela stabilní právní úpravy, neboť nedošlo ke změně primárních norem upravujících trestní odpovědnost pro drogové trestné činy. Nicméně pro další období došlo v roce 2021 ke kontroverzní změně právní úpravy obsažené v zákoně č. 167/1998 Sb., o návykových látkách, a to v oblasti týkající se produkce konopí. Původní záměr spíše technické úpravy administrativy spojené s produkcí léčivého konopí byl pozměněn v rámci projednávání v Poslanecké sněmovně Parlamentu České republiky. Výslednou podobou zákona č. 366/2021 Sb. tak došlo k poměrně výrazným terminologickým změnám ve vymezení konopí. Jde konkrétně o nově přijatou definici rostliny technického konopí, za niž je s účinností od 1. 1. 2022 třeba považovat rostlinu z rodu konopí, ze které lze získat

konopí s obsahem nejvýše 1 % látek ze skupiny tetrahydrokanabinolů nebo pochází z osiva odrůd uvedených ve Společném katalogu odrůd druhů zemědělských rostlin. Došlo tak k výraznému, více než trojnásobnému nárůstu povolené hranice obsahu kanabinoidních látek v rostlině konopí. Vzhledem k přijatému datu účinnosti však nelze v současnosti odhadnout přímý dopad do oblasti právního postihu nedovoleného nakládání s ním v budoucnu.

Oproti předcházejícímu období (letům 2019 a 2020) došlo po čase k rozšíření seznamu návykových látek stanoveného ve formě nařízení vlády č. 463/2013 Sb., o seznamech návykových látek. Tato úprava umožňuje relativně flexibilní reakci na výskyt nových typů drog, čehož bylo v roce 2021 využito. Nařízením vlády č. 184/2021 Sb. bylo do příloh č. 3, 4 a 7 doplněno 49 nových omamných látek z kategorie syntetických opioidů. Jedná se o analogy již existujících nelegálně zneužívaných omamných látek, které v drtivé většině nemají žádné terapeutické využití. Zároveň s tím došlo k systematickým změnám v zařazení některých syntetických opioidů v rámci jednotlivých kategorií, což však nemá na jejich právní režim z hlediska trestního práva zásadní vliv.

I v roce 2021 pokračovala nejistota aplikační praxe v důsledku závěrů vyplývajících z usnesení Soudního dvora Evropské unie ze dne 2. 3. 2017 sp. zn. C-497/16.

Pokud jde o aplikační praxi v oblasti drogových trestných činů, lze, s výše uvedenou výhradou právního posouzení léčivých prostředků s obsahem prekurzoru, i nadále považovat judikaturu zejména NS za v podstatě zcela ustálenou (ke stabilitě judikatury nepochybně pozitivně přispívá skutečnost, že trestní věci týkající se drog projednává u Nejvyššího soudu specializovaný senát) a v praxi nižších soudů za obecně respektovanou. Bez vážnějších obtíží se uplatňuje pojetí trestného činu nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 283 trestního zákoníku za určitých okolností jako trestného činu trvajícího. Předpokladem takového závěru je zjištění, že jednání obviněného představuje souvislý děj, v němž nelze vysledovat žádné dělící momenty, pro které by se takové jednání rozpadalo na jednotlivé dílčí útoky pokračujícího trestného činu. Takovým pojítkem může být např. kontinuální proces výroby, popřípadě naplnění znaku „přechovávání pro jiného“ apod. Uvedené judikaturní závěry se uplatňují i nadále, jak vyplývá například i z rozhodnutí NS sp. zn. 11 Tdo 877/2021, sp. zn. 11 Tdo 711/2021 a sp. zn. 11 Tdo 1019/2021. Rubem tohoto pojetí však je, že odsouzení pachatele pro trvající trestný čin v určitém období představuje zároveň překážku věci rozhodnuté pro případné stíhání téhož pachatele pro další zjištěné jednání, které však časově spadá do již „odsouzeného“ období. Rovněž tuto situaci judikatura NS v roce 2021 řešila, jak dokumentuje rozhodnutí sp. zn. 11 Tdo 128/2021, přičemž v tomto směru NS soud shledal porušení zásady *ne bis in idem*.

V případě postihu nedovoleného nakládání s konopím se v poslední době objevují námitky související s legalizačními tendencemi a s rozvojem využívání léčebného konopí. Obhajoba tak s poukazem na prospěšné účinky některých v konopí obsažených látek a tvrzenou vyšší míru tolerance veřejnosti ke zneužívání konopí bagatelizuje závažnost drogové trestné činnosti spojené s tímto druhem drog. Na takové námitky reagoval NS ve svém rozhodnutí sp. zn. 11 Tdo 701/2020, v němž zdůraznil, že povaha konopí jakožto lehké drogy je již zohledněna ve stanovení konkrétní hranice množství většího než malého ve smyslu výše citovaného stanoviska č. 15/2014 Sb. rozh. tr.

I přes zmíněnou stabilitu judikatury byla i v roce 2021 zaznamenána některá zajímavá rozhodnutí NS z oblasti postihu drogové trestné činnosti.

Z hlediska zamýšleného prospěchu jakožto okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby NS setrvává na závěru, že odečíst je třeba pouze nezbytné náklady pro výrobu dané omamné a psychotropní látky, nikoli celkové náklady na provoz takové výroby (srov. například rozhodnutí NS sp. zn. 11 Tdo 1021/2021). V rozhodnutí sp. zn. 11 Tdo 1245/2020 však zároveň na druhou stranu NS zdůraznil nutnost vyjádřit pachatelovu vůli dosáhnout konkrétní hranice prospěchu ve skutkové větě rozsudku (tj. analogicky již v usnesení o zahájení trestního stíhání a v obžalobě). Získání takového prospěchu nemůže být presumováno jen na podkladě možné doby a rozsahu páchání daného drogového deliktu.

V rozhodnutí sp. zn. 11 Tdo 1222/2020 a obdobně v rozhodnutí sp. zn. 11 Tdo 248/2021 NS akceptoval, pokud je některému ze spolupachatelů na bázi organizované skupiny přičítán celkový rozsah páchání drogové trestné činnosti takovou skupinou. Pochopitelně ani v takovém případě nelze celkový rozsah spolupachateli přičítat automaticky, ale vždy záleží na tom, zda měl o takovém rozsahu činnosti celé skupiny alespoň představu.

V oblasti postihu distribuce drog ve věznicích pak lze zmínit, že i nadále NS akceptuje právní kvalifikaci jednání vězněné osoby spočívající v objednávání drogy od osoby zvenčí jako účastenství ve formě návodu či organizátorství k trestnému činu nedovolené výroby a jiného nakládání s omamnými a psychotropními látkami a s jedy podle § 283 trestního zákoníku. Podmínkou však je, aby taková objednávající vězněná osoba skutečně v jiném (dodavateli) vzbudila rozhodnutí spáchat takový trestný čin, resp. jeho spáchání zosnovala. Tento právní závěr proto v žádném případě nelze aplikovat na běžný vztah distributora a odběratele, neboť odlišným prvkem je zde právě již prvotní úmysl distributora látku dodat (byť třeba i na objednávku do budoucna). Pro postih distribuce drog ve věznicích je instruktivní i rozhodnutí NS sp. zn. 11 Tdo 853/2021, které se vyslovilo v této souvislosti hned ke dvěma otázkám. První byl závěr, že kázeňský postih vězně podle zákona o výkonu trestu odnětí svobody nevytváří překážku *ne bis in idem*. Druhým závěrem bylo, že telefonické hovory vězněných osob lze odposlouchávat na podkladě § 18 odst. 5 zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody, a takto pořízené záznamy jsou procesně použitelné, byť se nejedná o odposlechy pořízené na podkladě příkazu soudce podle § 88 trestního řádu.

Z rozhodovací praxe NS, byť se netýká výhradně drogové trestné činnosti, lze dále zmínit rozhodnutí sp. zn. 11 Tdo 435/2021. To se týká výkladu *neodkladnosti* domovní prohlídky z hlediska doby mezi vydáním příkazu k domovní prohlídce a její realizací. Nejvyšší soud v tomto rozhodnutí zdůraznil, že neodkladnost je třeba posuzovat ve vztahu k okamžiku budoucího zahájení trestního stíhání, nikoli ve vztahu k okamžiku vydání příslušného příkazu. Z toho vyplývá, že ani prodleva několika měsíců mezi vydáním příkazu a realizací domovní prohlídky nezpochybňuje, že se jednalo o úkon neodkladný.

Zmínit lze i dvě rozhodnutí, týkající se ne zcela běžně řešených situací. Prvním případem byla distribuce syntetického cannabinoidu „MDMB-CHMICA“, přičemž v důsledku intoxikace touto látkou ve spojení s konzumací alkoholu došlo ke smrti poškozeného. NS však ve svém rozhodnutí sp. zn. 11 Tdo 1162/2020 dovodil na straně pachatele pochybnosti o jeho zavinění ve vztahu ke smrtelnému následku, neboť ze skutkových zjištění vyplývalo, že pachatel si nebyl vědom toho, že nepředává „běžnou“ marihuanu, ale syntetickou látku se silnějším účinkem. Původní usnesení odvolacího soudu, jímž byl potvrzen odsuzující rozsudek, bylo proto zrušeno a odvolacímu soudu bylo přikázáno nové projednání a rozhodnutí věci. Druhým rozhodnutím, z hlediska závažnosti v podstatě na opačném konci spektra drogové kriminality, byl případ distribuce poloviny tablety substitučního léčiva Suboxone, které obsahuje účinnou látku buprenorfin, a to za podmínek speciální recidivy podle § 283 odst. 2 písm. b) trestního zákoníku. NS v tomto případě (rozhodnutí sp. zn. 11 Tdo 21/2021) dovodil, že ani minimální množství takto distribuované psychotropní látky není důvodem k aplikaci zásady subsidiarity trestní represe, a to mj. i s poukazem na okolnost podmiňující použití vyšší trestní sazby, na jejímž základě se jednalo o zvlášť závažný zločin. V tomto směru zaujal tedy striktnější postoj než ve skutkově a právně v podstatě totožné věci, v níž rozhodoval pod sp. zn. 11 Tdo 158/2019, v níž naopak zásadu subsidiarity trestní represe aplikoval.

V oblasti koncepce a realizace trestní politiky na úseku boje proti drogové trestné činnosti byly i v roce 2021 analyzovány aktuální trendy a vývoj této trestné činnosti. Palčivým problémem zůstává přeshraniční organizovaná drogová trestná činnost, zejména produkce metamfetaminu a jeho následný vývoz zejména do Německa a Rakouska.

Z hlediska trendů v páchání drogové trestné činnosti i nadále přetrvává částečný přesun organizované drogové trestné činnosti do prostředí internetu, zejména jeho skrytých struktur, tzv. *darknetu.* Tento do určité míry posílila i pandemie COVID-19 a s ní spojená omezující opatření. S nárůstem drogové kriminality na internetu souvisí jednoznačný trend nárůstu zásilek s obsahem omamných a psychotropních látek zasílaných prostřednictvím běžných zasilatelských či poštovních služeb. V takových případech je přitom samozřejmostí i přeshraniční prvek, zejména v rámci volného pohybu zboží na území členských států Evropské unie. Právě tento trend má za důsledek vzrůstající počet záchytů přeshraničních zásilek obsahujících omamné a psychotropní látky, což souvisí s tím, že elektronicky uzavřený drogový obchod je třeba vždy završit fyzickým dodáním takové látky odběrateli.

Podle **KSZ v Ostravě** jsou opakovaně zaznamenávány případy nelegálního dovozu omamných a psychotropních látek prostřednictvím pošty, kdy tyto látky jsou nakupovány prostřednictvím internetu, a lze důvodně předpokládat, že rozsah dané trestné činnosti je mnohonásobně větší, než je orgány činnými v trestním řízení podchyceno a odhaleno. Nelze přehlédnout, že zmíněný „obchod" nebyl nikterak dotčen pandemií COVID-19, neboť veškeré obchodní procesy se v daném směru realizují přes počítač, platby jsou uskutečňovány ve virtuálních měnách a drogy jsou zasílány v balíkových zásilkách (jediný dopad by snad mohl být v souvislosti s pandemií spatřován v tom, že právě vyvolaná pandemie vedla k obrovskému nárůstu zásilkového prodeje a zmíněný nárůst zásilek mohl způsobit procentuální pokles počtu realizovaných kontrol).

Jako příklady použití tzv. darknetu lze v dané souvislosti uvést trestní věci evidované u **OSZ v Novém Jičíně**. V první trestní věci byl dne 25. 6. 2021 policejním orgánem sepsán záznam o zahájení úkonů trestního řízení pro přečin podle § 283 odst. 1 trestního zákoníku ve stadiu pokusu podle § 21 trestního zákoníku, kterého se měl dopustit pachatel tím, že v blíže nezjištěné době do 13. 11. 2020 v Novém Jičíně, případně na jiném nezjištěném místě, objednal prostřednictvím skryté části internetu tzv. darknetu z neznámého místa, od dosud neznámé osoby z Nizozemí 10 dávek LSD ve formě malých papírků a tato látka byla v běžné papírové obálce adresována odběratelce do Nového Jičína, přičemž zásilka byla dne 13. 11. 2020 v rámci kontroly poštovních zásilek kontrolována a následně zajištěna orgánem Celní správy Spolkové republiky Německo. V další trestní věci byla na obviněného podána obžaloba pro přečin podle § 21 odst. 1, § 283 odst. 1 trestního zákoníku ve stadiu pokusu, kterého se měl dopustit objednáváním LSD a extáze prostřednictvím darknetu ze zahraničí.

Také **MSZ v Brně** připomnělo, že v oblasti drogové trestné činnosti se poměrně významným fenoménem posledního roku stala trestná činnost oznamovaná cizozemskými, zejména německými, orgány, která spočívá v objednání drogy ze zahraničí českými občany. Oznámení jsou činěna buď formou tzv. spontánní informace, případně přímo žádostí o převzetí trestního řízení. Skutkově se jedná o situaci, kdy si český občan, případně osoba zde žijící a užívající českou adresu, objedná přes internet (typicky z Nizozemí) omamné a psychotropní látky, tyto jsou pak zasílány objednateli poštou, ale jsou zadrženy celními orgány v Německu, odkud pak přichází oznámení, a to cestou NSZ či KSZ v Brně, místně příslušným je pak MSZ v Brně, i když se jedná o skutky často z celé České republiky, přinejmenším z celého Jihomoravského kraje, nicméně čin v Brně vyšel najevo. Ve většině případů se zjevně podle množství objednané drogy nejedná o dealery či překupníky, ale spíše běžné až rekreační uživatele omamných a psychotropních látek, kteří si je tímto způsobem nakupují.

Po přestávce vynucené pandemií COVID-19 byla v roce 2021 obnovena a završena činnost projektu „CO3DIL". Jednalo se o významný, Evropskou unií financovaný projekt široké mezinárodní spolupráce zejména policejních složek zapojených do boje proti nelegální produkci syntetických drog. Organizátorem projektu byla Národní protidrogová centrála, přičemž k účasti na tomto projektu bylo přizváno i NSZ.

Cílem tohoto projektu bylo posílení policejní spolupráce při odhalování zejména výrobních základen produkce syntetických drog, především metamfetaminu, amfetaminu a MDMA (extáze), jako jsou varny, jiné typy laboratoří, lisovny tablet, mezisklady prekurzorů apod. V rámci projektu byly sdíleny konkrétní poznatky o jednotlivých zločineckých aktivitách, metodice odhalování laboratoří a skladů a zmapování distribučních sítí jednotlivých organizovaných zločineckých uskupení.

NSZ v roce 2021 dále připomínkovalo návrh **metodického rozkazu ředitele Kriminalistického ústavu, který má zakotvit metodologii zkoumání zajištěného konopí, stanovení obsahu THC v konopí a ustanovit metodu pro kvalifikovaný odhad obsahu THC v rostlinách konopí v neukončeném stadiu růstu.** K metodologii zkoumání zajištěného konopí byly připomínky zaměřeny na soulad navrhované metody s obdobnou právní úpravou zakotvenou v právu EU. NSZ v tomto směru zdůraznilo nutnost transparentnosti statistických dat tak, aby výstupy kvalifikovaného odhadu byly přezkoumatelné, aby nebyla zpochybňována jejich důkazní validita.

Další oblastí týkající se zkoumání konopí, v níž se NSZ angažuje, je záměr vyvinout standardizovanou databázi genotypů jednotlivých kultivarů konopí z hlediska jejich obsahu cannabinoidních látek za účelem jejich porovnání se vzorky DNA z konopí zajištěného při nelegálním pěstování. Tato metoda by umožňovala i v případě zajištění rostlin konopí v počátečních stadiích růstu stanovit na základě rozboru DNA takové rostliny konkrétní kultivar, a tím zároveň určit pravděpodobný obsah cannabinoidů v případě dopěstování, včetně rozlišení zakázané účinné látky THC a případných dalších látek jako například CBD. Zavedení této metody do praxe orgánů činných v trestním řízení je však závislé na zajištění financování potřebného výzkumu a vývoje základní databáze.

S výjimkou završení projektu „CO3DIL" byly i nadále v roce 2021 v důsledku pandemie utlumeny dosavadní intenzivní mezinárodní kontakty s okolními státy na poli boje proti přeshraničnímu obchodu s omamnými a psychotropními látkami. Na přelomu listopadu a prosince se uskutečnilo na půdě International Law Enfrocement Academy v Budapešti intenzivní pětidenní školení státních zástupců specializujících se na postih drog pod záštitou odborníků z americké protidrogové centrály DEA. Tohoto kurzu se zúčastnili za Českou republiku dva státní zástupci.

Stejně tak nadále pokračuje, zejména za použití prostředků dálkové komunikace, mezinárodní spolupráce v konkrétních věcech, včetně vícestranné spolupráce zastřešované agenturou Evropské unie pro mezinárodní justiční spolupráci Eurojust.

i) Trestné činy v dopravě *(tab. II/7a, II/10)*

Pro **trestné činy spáchané v dopravě** bylo v roce 2021 (a to i v rámci zkráceného přípravného řízení) celkově stíháno **19 893** osob (v roce 2020 20 149 osob), šlo tedy o pokles tohoto ukazatele oproti roku 2020 o **1,27 %**. Obžaloba, resp. návrh na potrestání, byla podána na **18 400** osob (v roce 2020 na 18 693 osob); obžalobnost, tedy podíl trestních stíhání, která dospěla k podání obžaloby, dosáhla **92,49 %**). Vyšší podíl jiných vyřízení u tohoto druhu trestné činnosti představuje prakticky jen vyřízení věci podmíněným zastavením trestního stíhání, příp. podmíněným odložením podání návrhu na potrestání (použito celkem u **1 357** osob, **+20** oproti roku 2020, -146 oproti roku 2019). Ve zkráceném přípravném řízení byla vyřízena stále ještě převažující část této trestné činnosti. Tato zjednodušená forma přípravného řízení byla vedena v roce 2021 proti **79,39 %** (v roce 2020 proti 78,5 %) osobám stíhaným pro trestnou činnost v dopravě.

30,91 %

celkové kriminality připadá na trestné činy v dopravě

Trestná činnost v dopravě představovala v roce 2021 **30,91 %** podíl na celkové kriminalitě (v roce 2020 činil tento podíl 29,7 %). Trestný čin ohrožení pod vlivem návykové látky (§ 274 trestního zákoníku) zůstává zároveň jedním z nejčetnějších trestných činů. V roce 2021 bylo pro uvedený trestný čin stíháno a vyřízeno ve zkráceném přípravném řízení **10 399** osob (**-389** oproti roku 2020), v roce 2021 se jednalo o **16,16 %** ze všech pachatelů, vůči nimž bylo vedeno trestní stíhání nebo zkrácené přípravné řízení.

V roce 2021 již nepřetrvával zásadní aplikační problém – drogy za volantem, protože k jeho vyřešení zásadně přispělo stanovisko trestního kolegia Nejvyššího soudu ze dne 21. 10. 2020 sp. zn. Tpjn 300/2020 (srov. **č. 2/2020 Sb. rozh. stan.**). Podkladem k jeho vydání byl i podnět nejvyššího státního zástupce.

Stanovisko NS ze dne 21. 10. 2020 sp. zn. Tpjn 300/2020 a také pokyn obecné povahy NSZ č. 5/2019, o stanovení hodnot jiných návykových látek než alkoholu, při jejichž dosažení se osoba nachází ve stavu vylučujícím způsobilost vykonávat zaměstnání nebo jinou činnost ve smyslu § 274 odst. 1 trestního zákoníku, jsou plně respektovány jak ze strany přestupkových orgánů, tak ze strany orgánů činných v trestním řízení, včetně soudů.

Většině standardních dopravních nehod se vymykal případ, který byl veden na **KSZ v Brně** a byl kvalifikován jako trestný čin obecného ohrožení podle § 272 odst. 1, 2 písm. d) trestního zákoníku a trestný čin maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 odst. 1 písm. a) trestního zákoníku. Věc byla ukončena v roce 2021 rozsudkem VS v Olomouci a následně odmítnutím dovolání usnesením NS. Pachatel, který po požití alkoholu naprosto nepřiměřeně vysokou rychlostí riskantně řídil osobní motorové vozidlo, včetně jízdy obcí a i dalšími svými manévry včetně nebezpečného předjíždění a nedodržení odstupu od ostatních účastníků silničního provozu, havaroval a tečně se střetl s protijedoucím vozidlem, jehož řidička následkem utrpěných zranění zemřela, přičemž byl ohrožen rotujícím vozidlem i projíždějící cyklista, a pachatel řídil poté, co mu byl ve správním řízení pravomocně uložen zákaz činnosti, spočívající v zákazu řízení motorových vozidel. Pachatel byl odsouzen k úhrnnému trestu odnětí svobody v trvání 11 let a 6 měsíců se zařazením do věznice s ostrahou a k trestu zákazu činnosti spočívající v zákazu řízení všech motorových vozidel na dobu 10 let a byla mu stanovena náhrada způsobené majetkové škody.

KSZ v Ústí nad Labem poukazuje na aplikační problémy spojené s užíváním elektrokol a elektrokoloběžek v silničním provozu, neboť ze strany některých výrobců (zpravidla z Číny) a dovozců dochází k umělému snižování jak výkonu motorů, tak i nejvyšší konstrukční rychlosti tak, aby tato vozidla nepodléhala povinnosti držení řidičského oprávnění, stejně jako hrazení zákonných pojistek Některá výkladová stanoviska pro pověřené obce a správní orgány jsou rozporuplná a od toho se i odvíjí nejednotnost postupů jak správních, tak justičních orgánů. Novelou zákona č. 361/2000 Sb. provedenou zákonem č. 365/2021 Sb. sice došlo k úpravě skupiny vozidel u řidičských průkazů, kde v § 80a je dán limit pro skupiny AM konstrukční rychlostí převyšující 25 km/h a nepřevyšující 45 km/h, nicméně pokud budou připouštěny mechanické omezovače, je toto vymezení zjevně nedostatečné.

j) Trestné činy proti životnímu prostředí *(tab. II/9, II/9a)*

Tab. II/9 poskytuje přehled o „tradičních“ skutkových podstatách trestných činů proti životnímu prostředí (§ 293, § 294, § 295, § 299 až § 301 trestního zákoníku). *Tab. II/9a* zachycuje stav trestního postihu ohledně skutkových podstat trestných činů neoprávněného vypuštění znečišťujících látek podle § 297 trestního zákoníku a dále nově do hlavy VIII zvláštní části trestního zákoníku začleněných skutkových podstat týrání zvířat, zanedbání péče o zvíře z nedbalosti (§ 303 trestního zákoníku) a pytláctví (§ 304 trestního zákoníku). V roce 2021 bylo stíháno pro trestný čin neoprávněného nakládání s chráněnými volně žijícími živočichy a planě rostoucími rostlinami podle § 299 trestního zákoníku **17** (**+1**) osob a obžalováno bylo **10** (**+4**) osob, výskyt ostatních trestných činů spadajících do rámce „tradičních“ trestných činů byl jinak zcela výjimečný, výjimku představuje pouze trestný čin neoprávněného nakládání s odpady podle § 298 trestního zákoníku (7 stíhaných i obžalovaných osob).

Pro **trestný čin týrání zvířat** (§ 302 trestního zákoníku) bylo v roce 2021 stíháno **30** (**-16**) osob a **29** (**-12**) osob bylo obžalováno**,** zkrácené přípravné řízení bylo konáno ohledně **4** (**-5**) osob a návrh na potrestání byl podán na **2** (**-6**) osoby**.** Pro nově v trestním zákoníku upravený **trestný čin chovu zvířat v nevhodných podmínkách**

(§ 302a trestního zákoníku) bylo v roce 2021 stíháno 6 osob a 5 jich bylo obžalováno; zkrácené přípravné řízení se nekonalo proti žádné osobě).

Velmi zevrubnou informaci k výskytu a vývoji environmentální kriminality podalo **VSZ v Praze.**

Oproti roku 2020 byl pozorován mírný nárůst agendy, a to zejména v oblasti neoprávněného obchodu a jiného nakládání s ohroženými druhy rostlin a živočichů a neoprávněného nakládání s odpady. Ten se projevil zejména větším počtem prověřovaných věcí, z nichž část byla postoupena příslušným orgánům k projednání přestupku. Tento trend lze označit za pozitivní, neboť by to měl být orgán činný v trestním řízení, kdo rozhodne především v hraničních případech o tom, zda věc má být řešena v trestním řízení, nebo postačí vzhledem ke všem okolnostem postih mírnější formou mimotrestní. Pravomocným odsouzením bylo ukončeno několik výrazných trestních věcí, z nichž některé byly i mediálně sledovány. Jednalo se o případy neoprávněného nakládání s chráněnými volně žijícími živočichy a planě rostoucími rostlinami podle § 299 trestního zákoníku, konkrétně s kadávery tygrů, se sloními kly a výrobky ze slonoviny, rohem nosorožce nebo chráněnými druhy papoušků. Nejčastěji je postihována nelegální držba v souvislosti s nabízením k prodeji nebo nelegálním dovozem do České republiky.

Pravomocná odsouzení jsou registrována i v případech neoprávněného nakládání s odpady, a to nově i nedovolené přeshraniční přepravy odpadů (neoprávněné nakládání s odpady podle § 298 odst. 1 trestního zákoníku), kdy je Česká republiky nejčastěji zemí, kam ilegálně směřují odpady k likvidaci z jiných států EU. Stále je v převážné míře využíván *modus operandi* známý z předchozích let, tedy deklarace odpadů jako určených k využití náležejících do tzv. zeleného seznamu, k jejichž dovozu není potřeba oznámení a souhlasu příslušného orgánu, ačkoli ve skutečnosti jde o odpad určený k likvidaci na skládce, ve spalovně nebo jinak.

KSZ v Ostravě poukazuje na fakt, že již ve zprávě o činnosti za rok 2020 byl signalizován případ podezření ze spáchání přečinu poškození a ohrožení životního prostředí z nedbalosti podle § 294 trestního zákoníku, jehož se měl dopustit neznámý pachatel tím, že dne 20. 9. 2020, v blíže nezjištěné době, na blíže nezjištěném místě v povodí řeky Bečvy, v okolí obce Choryně, okres Vsetín, v rozporu s příslušným právním předpisem z hrubé nedbalosti spočívající v nedostatečném zpracování chemických odpadních vod, poškodil vodu jako složku životního prostředí ve větším rozsahu a na větším území, čímž měl způsobit masivní úhyn ryb různého druhu, hmotnosti a věku žijících v řece Bečvě po proudu od obce Choryně směrem k městu Hranice, v důsledku čehož došlo na úseku téměř 40 km toku k masivnímu úhynu 40 tun ryb v hodnotě převyšující částku 20 mil. Kč. V průběhu roku 2021 došlo k zahájení trestního stíhání jedné fyzické a jedné právnické osoby pro trestné činy podle § 293 odst. 1, 2 písm. b), d), e) trestního zákoníku a § 299 odst. 2 trestního zákoníku. Přípravné řízení trestní bylo skončeno dne 28. 3. 2022 podáním obžaloby na stíhané osoby k Okresnímu soudu ve Vsetíně, a to pro trestné činy podle § 293 odst. 1, 2 písm. b), e) trestního zákoníku a § 299 odst. 2 trestního zákoníku. Věc byla nepravomocně vrácena soudem státnímu zástupci k došetření, státní zástupce podal proti usnesení soudu I. stupně stížnost.

U **OSZ v Novém Jičíně** je konáno prověřování pro podezření ze spáchání přečinu poškození a ohrožení životního prostřední z nedbalosti podle § 294 odst. 1 trestního zákoníku, jehož se měl řidič nákladního vozu cizí státní příslušnosti dopustit tím, že na blíže nezjištěném místě dálnice D1 či v blízkosti jejího sjezdu v okrese Nový Jičín neopatrnou jízdou poškodil cisternu o objemu 24.000 l, v níž se nacházela zředěná 31 % kyselina chlorovodíková, která začala unikat z poškozeného pláště z cisterny na vozovku a poté do ovzduší po celé trase jeho jízdy až do zastavení u restauračního zařízení v Bludovicích (cca 15 km) na silnici I/57, kde byl na tuto skutečnost řidič upozorněn přítomnými svědky, kteří událost nahlásili policejním orgánům, přičemž v důsledku zamoření ovzduší bylo nutné provést evakuaci 32 obyvatel rodinných domů z nejbližšího okolí, ale došlo i k zamoření přilehlého potoka Zrzávka a pozemku v bezprostřední blízkosti cisterny a též pozemní komunikace. Prověřování této věci nadále probíhá.

V trestní věci **OSZ v Benešově** byly v roce 2021 pravomocně odsouzeny dvě osoby ve společném řízení pro přečin podle § 23, § 299 odst. 3 trestního zákoníku, jehož se dopustily dlouhodobým přechováváním a následným prodejem rohu nosorožce dvourohého. **OSZ v Benešově** pak poukazuje na poznatky jak z trestné činnosti proti zvířatům, a to mediálně prezentovanou věc surového usmrcení psa mačetou, kdy pachatel byl pravomocně odsouzen pro zločin podle § 302 odst. 1, 3 písm. b), c) trestního zákoníku, tak rostlinám, konkrétně na případ, v němž obviněná pro přečin

podle § 299 odst. 1, 3 písm. c) trestního zákoníku zadala vyjmutí velkých kamenů z mokřadní louky, přestože věděla, že se v dané lokalitě nachází zvlášť chráněná rostlina (prstnatec májový), čímž došlo k poničení 287 jedinců tohoto druhu. **OSZ v Příbrami** je také vedeno prověřování pro trestné činy podle § 283 odst. 1, § 299 odst. 1, § 302 odst. 1, 3 písm. b), § 304 odst. 1, 2 písm. d) trestního zákoníku, kterých se měli dopustit neznámí pachatelé rozmístěním otrávených nástrah s obsahem karborundu poblíž CHKO Brdy, přičemž došlo požitím nástrah k úhynu volně žijících živočichů, káňat, lišky, orla, jestřábů apod.

KSZ v Brně jako ojedinělou zvláštnost zmiňuje též věc **OSZ v Břeclavi,** kdy skupina pachatelů nabízela tři exempláře tygra k nelegálnímu odstřelu a dále nelegálně nakládala s artefakty zvířat chráněných Úmluvou CITES a Bernskou úmluvou. Jednání obviněných je kvalifikováno jako trestný čin podle § 299 odst. 2 trestního zákoníku, přičemž v současné době probíhá v této věci přípravné řízení.

VSZ v Praze zdůraznilo, že i nadále podstatnou část posuzované trestné činnosti tvoří týrání zvířat podle § 302 trestního zákoníku, které bylo s účinností od 1. 6. 2020 novelizováno zákonem č. 114/2020 Sb. Z rozhodnutí orgánů činných v trestním řízení je patrné, že novelizace nezpůsobila podstatnější problémy v aplikační praxi. V souvislosti s přijetím nové právní úpravy nedošlo k výraznému zvýšení počtu v trestním řízení projednávaných případů, ačkoli se k naplnění skutkové podstaty v současné době již nevyžaduje spáchání zvlášť surovým nebo trýznivým způsobem. Z rozhodnutí orgánů činných v trestním řízení je patrná jako dobrá praxe vzájemná spolupráce se Státní veterinární správou. Ustanovení § 302a trestního zákoníku upravující novou skutkovou podstatu chovu zvířat v nevhodných podmínkách je praxí rovněž aplikováno bez problémů, v odůvodněných případech na základě okolností podmiňujících použití vyšší trestní sazby, zejména jsou-li jednáním pachatele způsobeny trvalé následky nebo smrt většímu počtu zvířat, je respektována příslušnost státního zastupitelství podle § 17 odst. 1 trestního řádu daná zvýšením horní hranicí trestní sazby již citovanou novelou. V několika věcech byly podány obžaloby v souvislosti s tzv. množírnami nebo týráním zvířat v zařízeních, která se vydávala za útulky. V těchto věcech prakticky vždy přistupuje zištný motiv pachatelů projevující se i v právní kvalifikaci souběhu s některým majetkovým trestným činem. V odůvodněných případech je ukládán trest zákazu chovu zvířat podle § 74a trestního zákoníku, vloženého do trestního zákoníku rovněž novelou č. 114/2020 Sb.

Ve vztahu k trestné činnosti páchané na zvířatech poukazuje **KSZ v Brně** na to, že ve věci **MSZ v Brně** bylo řešeno týrání psa, kterého majitel nechal na přelomu prosince a ledna po dobu 14 dnů v mrazivém počasí uzamčeného v autě bez stravy a vody, pohybu, jakož i sociálního kontaktu a přívodu vzduchu, v důsledku čehož pes trýznivým způsobem zahynul. Věc byla posuzována jako zločin týrání zvířat podle § 302 odst. 1, 2 písm. a), odst. 3 písm. b), c) trestního zákoníku, přičemž pachateli byl uložen podmíněný trest odnětí svobody v trvání 1 roku s odkladem jeho výkonu na dobu 30 měsíců a dále peněžitý trest ve výši 75.000 Kč.

k) Činy jinak trestné spáchané dětmi mladšími 15 let, provinění páchaná mladistvými *(tab. II/4a, II/4b, II/4c, II/4d)*

(1) Mladiství *(tab. II/4a, II/4b, II/4c a II/4d)*

U **mladistvých** dlouhodobě pokračuje trend, jehož příčiny mohou spočívat, jak bylo konstatováno již ve zprávách o činnosti za předcházející roky, především v demografickém vývoji, avšak jednoznačnou odpověď pouze na základě statistických údajů na tuto otázku zatím dát nelze. Jakkoli však v roce 2017 i v roce 2018 se projevil zcela dílčí vzestup počtu mladistvých, kteří čelili trestnímu stíhání nebo zkrácenému přípravnému řízení (i obžalovaných a osob, na něž byl podán návrh na potrestání), v roce 2019 a ještě více v roce 2020 a 2021 nastal opětovný pokles obou výše uvedených ukazatelů, takže se plně projevila tendence vývoje z let 2011 až 2016. Platí nadále i to, že rozložení trestné činnosti této kategorie pachatelů do míst a regionů není rovnoměrné a může být podmíněno více faktory.

Počty stíhaných a obžalovaných mladistvých osob

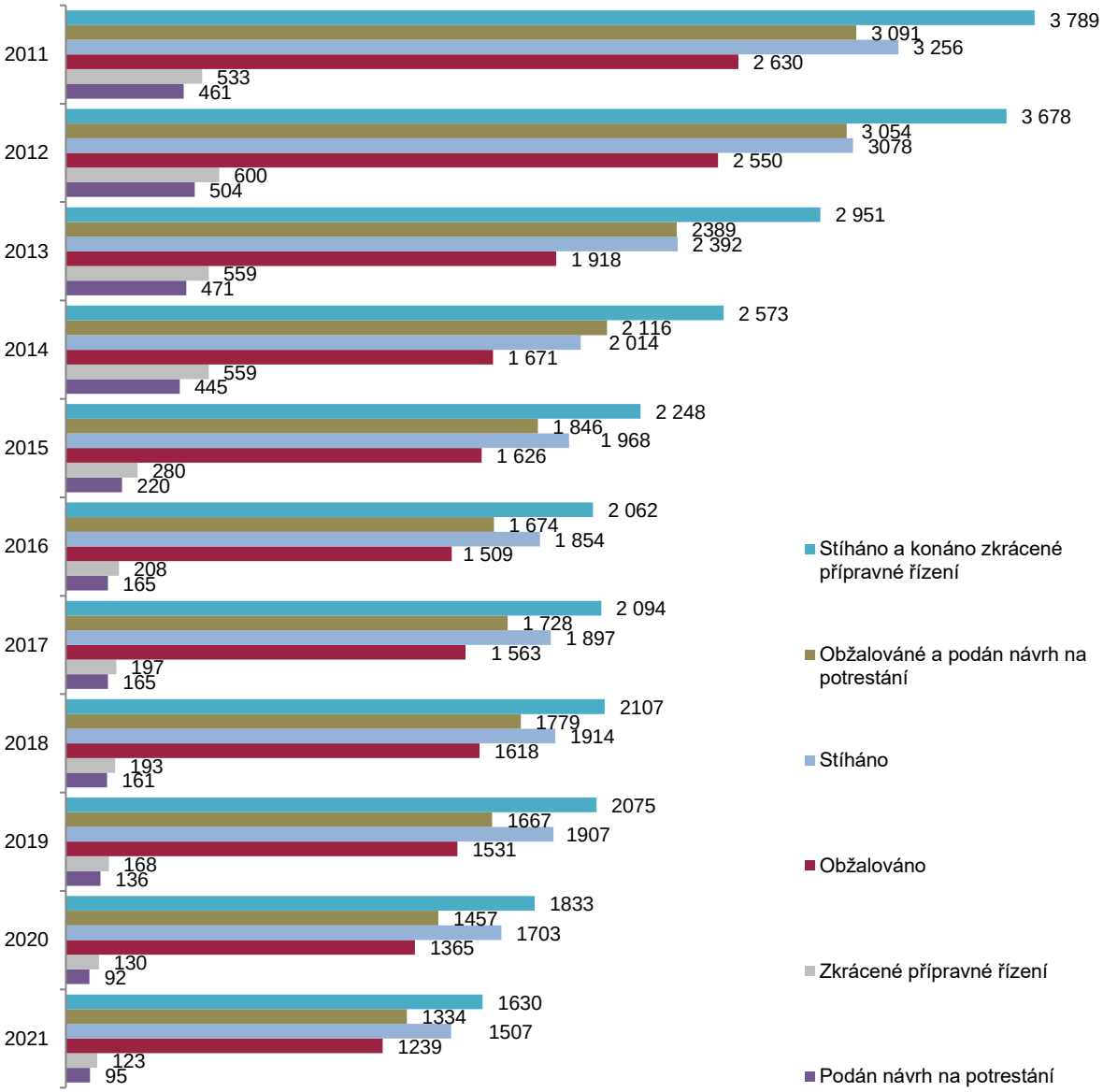

VSZ v Olomouci uvádí, že ve skladbě trestné činnosti absolutně dominuje provinění krádeže podle § 205 trestního zákoníku, mnohdy spáchané v souběhu s proviněním porušování domovní svobody podle § 178 trestního zákoníku či proviněním poškození cizí věci podle § 228 trestního zákoníku (byť v důsledku novelizace § 138 trestního zákoníku došlo v porovnání s předcházejícím rokem k výraznému poklesu evidované právní kvalifikace v případech trestní odpovědnosti mladistvých). Dalším nejčetněji se vyskytujícím proviněním, pro které bylo vedeno trestní řízení ve věcech mladistvých, bylo provinění maření výkonu úředního rozhodnutí podle § 337 trestního zákoníku či provinění výtržnictví podle § 358 trestního zákoníku.

KSZ v Praze z hlediska způsobu páchání trestné činnosti mladistvými poznamenává, že se nadále výrazně uplatňuje páchání trestných činů s využitím výpočetní techniky, internetu a sociálních sítí (sexuálně motivovaná trestná činnost, nebo šikana v podobě zveřejnění různých skrytě pořízených nahrávek, jednání snižující důstojnost spolužáků apod., popř. jsou na sociálních sítích publikovány příspěvky, jimiž se pachatel „chlubí“ svým činem a tento prezentuje). Běžné využívání moderních technologií a snadný přístup ke kvalitním technickým zařízením u mladistvých se sociálním zázemím tak nadále vytváří – ve spojení s nižší mírou odpovědnosti a relativní anonymitou pohybu na internetu – podmínky pro páchání trestné činnosti mladistvých s využitím informačních technologií, a to s předpokládanou vysokou latencí kriminality.

Posuzovat jako určitý nový jev této formy kriminality lze v obvodu **KSZ v Českých Budějovicích** scházení se tzv. fighterských skupin za účelem vzájemných bitek.

Ani podle počtu obžalovaných **mladistvých** (bez návrhů na potrestání; těch bylo podáno na mladistvé v roce 2021 výrazně méně) se charakter trestné činnosti páchané mladistvými nijak výrazně nemění.

V kategorii nejzávažnějších trestných činů bylo obžalováno pro trestný čin (provinění):

- **vraždy** (§ 140 trestního zákoníku) **7** mladistvých**,** což představuje podíl na všech obžalovaných osobách pro tento trestný čin 7,22 **%** (nárůst o **3,37 %**),

- **loupeže** (§ 173 trestního zákoníku) **159** mladistvých, jejich podíl na všech obžalovaných pro tento trestný čin činil v roce 2021 **15,93 %** (jde o zvýšení o **1,63 %**),

- **znásilnění** (§ 185 trestního zákoníku) **25** (**-14**) mladistvých, jejich podíl na všech obžalovaných pro uvedený trestný čin činil **8,47 %** (**-4,75 %**),

- **krádeže** (§ 205 trestního zákoníku) **307** mladistvých, o **72** méně než v roce 2020, v předchozích letech se tyto absolutní počty pohybovaly i kolem 6 000–7 000 mladistvých; s podílem na všech obžalovaných osobách pro trestný čin krádeže **4,52 %**, tj. **-0,96 %**.

(2) Děti mladší než 15 let *(tab. II/4a)*

V kategorii dětí do 15 let věku, pro nedostatek věku trestně neodpovědných, bylo vykázáno podle statistických údajů **1 324** osob (v roce 2020 se jednalo o 1 636 osob). Byl zde tedy opakovaně zaznamenán pokles, je ovšem otázkou, zda se nejednalo stále o jeden z důsledků pandemie COVID-19. Pokles je představován údajem **-19,07 %** (v roce 2020 o 10,21 %).

Převažovala protiprávní jednání v podobě činů jinak trestných, které naplňovaly znaky skutkové podstaty přečinů, a pouze v menším počtu případů byly evidovány skutky, které naplňovaly znaky skutkové podstaty zločinů. Z hlediska nejčastěji zastoupených druhů trestných činů pak v celkovém počtu činů jinak trestných, jichž se dopustily děti mladší 15 let, jednoznačně dominuje majetková trestná činnost, následují násilné delikty a v menším rozsahu pak byly evidovány drogové trestné činy a sexuálně motivované trestné činy.

S ohledem na poznatky ke struktuře a míře závažnosti činů jinak trestných, spáchaných dětmi do 15 let, je tak nadále aktuální zjištění, že se nezřídka jednalo o delikty s typově menším stupněm společenské škodlivosti a v části takto evidované dětské delikvence by s ohledem na povahu jednání a osobu nezletilého postačovala k nápravě a prevenci i jiná opatření nežli opatření ukládaná po provedeném řízení soudem (opatření v rodině, ve škole, aktivita orgánu sociálně právní ochrany dětí). V tomto smyslu se model obligatorních návrhů státního zastupitelství podle § 90 a násl. ZSM může jevit jako formální, neefektivní a nehospodárný, přičemž vhodnou změnou právní úpravy co do kroků navazujících na pravomocné odložení trestní věci z důvodu věku pachatele by byl vytvořen prostor pro to, aby byly k soudu k projednání a přijetí opatření předkládány pouze věci závažnější dětské kriminality, zejména nelze-li nápravy a působení na dítě dosáhnout jinými prostředky. Je však možno usuzovat, že zatím je velmi problematické nahrazení této právní úpravy dostatečně účinným způsobem, jak řešit kriminalitu osob mladších než 15 let, a proto k legislativní změně dosud nedošlo [a to ani v souvislosti s reakcí na rozhodnutí Evropského výboru pro sociální práva ve věci International Commission of Jurists (ICJ) proti České republice].

(3) Trestná činnost namířená proti mládeži *(tab. II/4f, II/10)*

Nadále je jedním z nejčastěji se vyskytujících trestných činů **trestný čin zanedbání povinné výživy** (§ 196 trestního zákoníku), jakkoli také v roce 2021 byl zaznamenán další poměrně výrazný pokles.

Počty trestních řízení pro trestný čin zanedbání povinné výživy

tabulka II/4f

Rok	Stíháno	Obžalováno	Zkrácené přípravné řízení	Podán návrh na potrestání	Celkem stíháno a konáno zkrácené přípravné řízení	Celkem obžalováno a podán návrh na potrestání
2011	9 017	8 395	4 553	4 537	13 570	12 932
2012	6 634	6 156	6 165	6 138	12 799	12 294
2013	5 089	4 760	7 886	7 880	12 975	12 640
2014	4 862	4 574	7 367	7 350	12 229	11 924
2015	5 894	5 528	4 533	4 528	10 427	10 056
2016	5 394	5 012	3 824	3 824	9 218	8 836
2017	4 452	4 153	3 107	3 106	7 559	7 259
2018	4 122	3 826	2 944	2 942	7 066	6 768
2019	3 968	3 677	2 662	2 661	6 630	6 338
2020	3 469	3 261	2 228	2 228	5 697	5 489
2021	3 355	3 118	2 061	2 060	5 416	5 178

5 178 osob postaveno před soud kvůli zanedbání povinné výživy

8,4 % celkové trestné činnosti připadá na tento trestný čin

Jen tento trestný čin se tedy stále podílí z **8,4 %** na veškeré trestné činnosti a z **8,82 %** na počtu osob obžalovaných, což ovlivňuje i počet odsouzených umístěných ve výkonu trestu odnětí svobody (přes poměrně nízký podíl nepodmíněných trestů odnětí svobody lze v této kategorii pachatelů nadále předpokládat vyšší podíl odsouzených, u nichž byl původní trest přeměněn v nepodmíněný trest odnětí svobody). Na zvyšující se podíl této trestné činnosti upozorňovaly zprávy o činnosti státního zastupitelství za rok 2010 až 2020, ale jak je zřejmé, situace se zlepšuje jen velmi pozvolna.

Vůči dětem byly namířeny ovšem i podstatně závažnější trestné činy. Podrobnosti plynou z *tab. II/4f.* Poznatky týkající se domácího násilí jsou uvedeny v bodě II. g).

Za nejzávažnější problém je i nadále považován kritický nedostatek znalců z oboru zdravotnictví, odvětví dětská psychiatrie a zejména sexuologie a odvětví klinická dětská psychologie, případně znalců z oboru školství a kultura, specializace

psychologie dětí a mládeže. Přitom prokazatelně přibývá sexuálně motivovaných trestných činů mezi nezletilými a je třeba posoudit, zda jde o sexuálně motivované jednání nebo o „dětskou hru“. Není výjimkou, že i u pachatele činu jinak trestného se objevuje recidiva sexuálních jednání a sexuální deviace. Negativní důsledky nedostatku znalců na průběh trestního řízení se projevují na jeho délce, zpracování znaleckých posudků se pohybuje v délce 8 až 12 měsíců od zadání, a to i u věcí vazebních. Blíže srov. také v bodě **III. 1. a).**

l) Trestná činnost cizích státních příslušníků, trestná činnost spojená s nelegální migrací *(tab. II/6, II/6a)*

Podle Zprávy o stavu v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku v roce 2021 (ve srovnání s rokem 2020) cizinci spáchali **6 340** (**-10, -0,16 %**) trestných činů, tedy **8,6 %** objasněných trestných činů. V roce 2021 se z celkového počtu **75 405** trestně stíhaných osob jednalo o **6 367** cizinců, což představuje **8,4 %** (**- 1755, -10 %**) z počtu stíhaných osob vykazovaných policejní statistikou.

Cizí státní příslušníci se výraznější měrou i v průběhu roku 2021 podíleli především na páchání trestné činnosti na úseku drog. Dalšími druhy trestné činnosti, které byly v případě cizinců zaznamenány, jsou trestné činy související s řízením motorového vozidla pod vlivem alkoholu nebo jiné návykové látky, popř. i v souvislosti s dopravními nehodami, neplněním vyživovací povinnosti, s legalizací výnosů z trestné činnosti (spáchané např. tak, že cizinec si založí u českého peněžního ústavu účet, na který přicházejí podvodně vylákané platby ze zahraničních účtů, které jsou následně vybírány), výjimečně je to i zvlášť závažná trestná činnost proti životu a zdraví, ať již páchaná v cizinecké komunitě, nebo i na českých občanech. Vyskytly se i případy, kdy se cizí státní příslušníci začali objevovat jako tzv. bílí koně v korporacích zapojených do daňové trestné činnosti. Cizinci páchají i majetkovou trestnou činnost v kyberprostoru (internetové podvody).

Podle údajů Ministerstva spravedlnosti [zjištěno ze **Zprávy v oblasti migrace a integrace cizinců na území České republiky za rok 2021]** bylo v roce 2021 pravomocně odsouzeno celkem **4 996** cizinců (meziročně o 5,9 % více). Podíl cizinců na celkovém počtu osob odsouzených v České republice dosáhl hodnoty 10,1 %. Největší zastoupení mezi odsouzenými cizinci měli státní příslušníci Slovenska (1 582; +124), Ukrajiny (1 364; +261), Polska (295; -22), Rumunska (263; -12), Moldavska (256; +61), Bulharska (189; -3), Vietnamu (187; -20) a Ruska (90; +7).

Pokud jde o **trestné činy organizování a umožnění nedovoleného překročení státní hranice podle § 340 trestního zákoníku,** bližší informace plynou z *tab. II/6a.* Nelze dovodit, že by v období posledních let došlo k nějakému dramatickému vzestupu počtu osob, proti nimž bylo vedeno trestní řízení; úroveň evidované kriminality ani zdaleka nedosahuje stavu z let 1998 až 2005. To však nic nemění na nebezpečnosti tohoto fenoménu a hrozeb s ním spojených, zejména do budoucna.

Ze **Zprávy o stavu v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku** plyne, že v roce 2021 (ve srovnání s rokem 2020) bylo zjištěno celkem **11 170** (**+4 077, +57,5 %**) osob při nelegální migraci na území České republice. V porovnání s rokem 2020 se tedy jedná o markantní zvýšení. Z tohoto celkového počtu bylo **10 835** (**+4 190, +63,1 %**) osob (**97 %**) odhaleno při nelegálním pobytu a **335** osob (**3 %**) zjištěno při nelegální migraci přes vnější schengenskou hranici České republiky. Na prvním místě jsou občané Ukrajiny, kteří se více jak z poloviny podílejí na celkovém počtu (5 844 osob, 53,9 %). U občanů Ukrajiny došlo v meziročním srovnání k nejvyššímu nárůstu, a to o 2 602 osob (+80,3 %). S odstupem se na druhém místě umístili občané Moldavska (1 548 osob, 14,3 %, +556 osob, +56 %). Na třetím místě byli občané Afghánistánu (529 osob, 4,9 %, +381 osob, +257,4 %). Čtvrté místo patří občanům Sýrie (428 osob, 4 %, +305 osob, +248 %). Páté místo obsadili občané Vietnamu (309 osob, 2,9 %, +78 osob, +33,8 %).

Trestná činnost cizinců (stíhání a konáno zkrácené přípravné řízení)

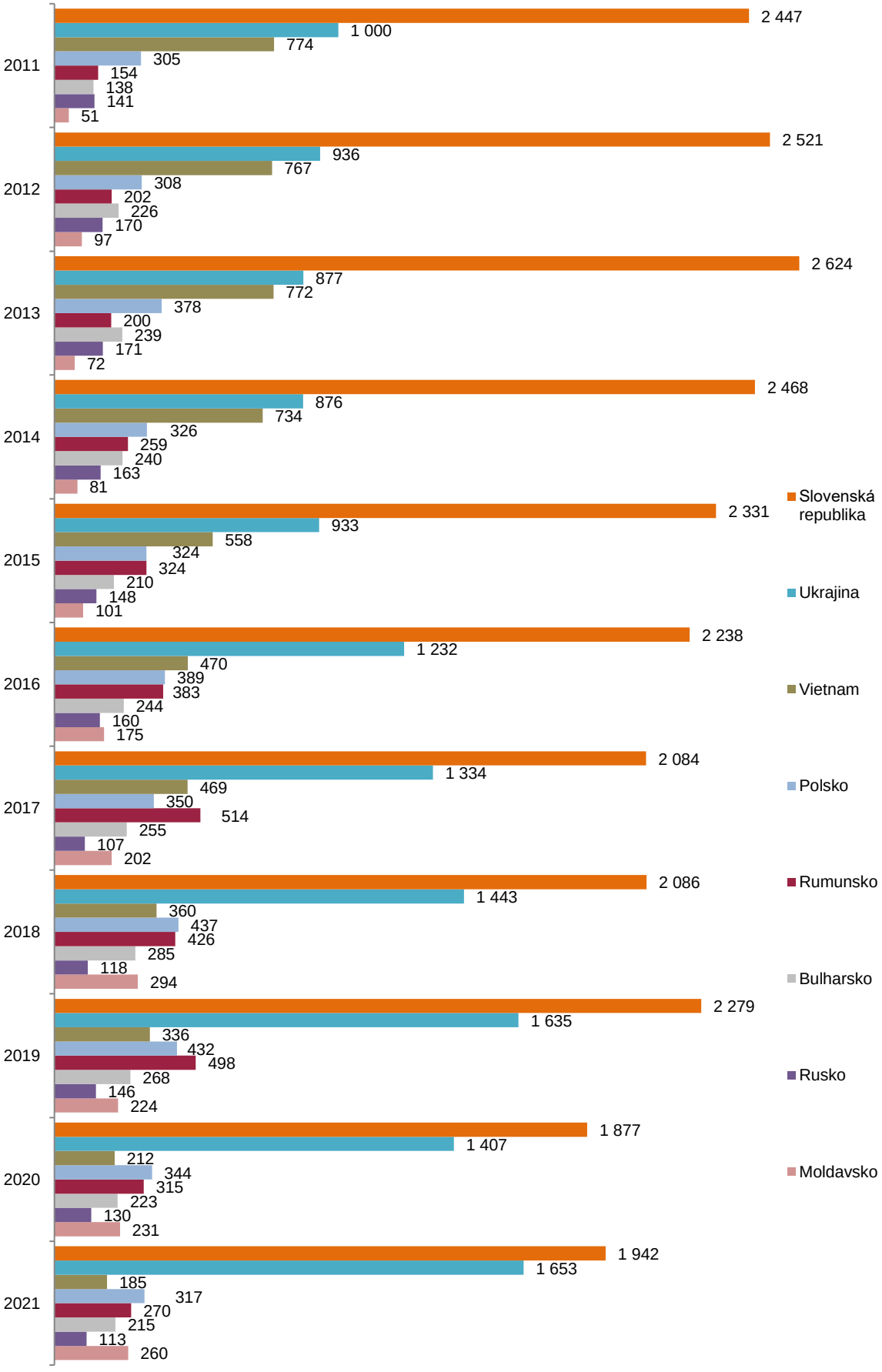

m) Trestná činnost příslušníků Policie ČR, Generální inspekce bezpečnostních sborů, Vojenské policie a zpravodajských služeb *(tab. II/8a, II/8b, II/8d)*

U trestné činnosti **příslušníků Policie České republiky**, zpravodajských služeb (tj. Bezpečnostní informační služby, Úřadu pro zahraniční styky a informace, Vojenského zpravodajství) a Vojenské policie (u níž koná vyšetřování a zkrácené přípravné řízení státní zástupce), došlo v roce 2021 k zachování zcela shodných počtů stíhaných (**100**)**;** u obžalovaných osob se oproti tomu jedná o pokles (**67; -6**). Shodná tendence se projevila, byť při velmi nízkých absolutních počtech, i ve zkráceném přípravném řízení (**5**).

Nejvíce příslušníků bezpečnostních sborů bylo stíháno pro trestný čin zneužití pravomoci úřední osoby podle § 329 trestního zákoníku, u tohoto trestného činu byl zaznamenán vzestup na **35** osob (**+11** oproti roku 2020, +5 oproti roku 2019), z toho bylo obžalováno **29** osob (**+7** oproti roku 2020 a +1 oproti roku 2019). Vzestup nastal i u dalších skutkových podstat, např. u trestného činu přijímání úplatku podle § 331 trestního zákoníku s **9** stíhanými (**+6** oproti roku 2020) a **7** obžalovanými osobami (**+4** oproti roku 2020).

VSZ v Praze upozorňuje na to, že trestná činnost příslušníků Policie ČR, ať již byla prověřována či vyšetřována, představuje širší spektrum různé trestné činnosti, např. trestnou činnost v dopravě, korupci, neoprávněné nahlížení do policejních evidencí (neoprávněný přístup k počítačovému systému). Již není namístě konstatování, že by v této trestné činnosti převládalo prověřování či vyšetřování nepřiměřenosti služebních zákroků, jak tomu bylo v minulosti.

Nadále jsou prověřovány a následně vyšetřovány věci podezření příslušníků Vězeňské služby České republiky z fyzických napadení odsouzených vězňů, a to napříč věznicemi. Tato jednání byla ve sledovaném období prověřována (vyšetřována) v převážné většině jako podezření ze spáchání zvlášť závažného zločinu zneužití pravomoci úřední osoby podle § 329 odst. 1 písm. a), odst. 2 písm. e) trestního zákoníku, případně přečinu zneužití pravomoci úřední osoby podle § 329 odst. 1 písm. a) trestního zákoníku, méně často jako zločinu mučení a jiného nelidského a krutého zacházení podle § 149 odst. 1, 2 písm. a), d) trestního zákoníku.

I v roce 2021 byly zaznamenány případy distribuce drog do věznic, na nichž se podíleli příslušníci Vězeňské služby.

Přečin zneužití pravomoci úřední osoby podle § 329 odst. 1 trestního zákoníku se nejčastěji týká nejrůznějších jednání příslušníků Vězeňské služby souvisejících s výkonem jejich pravomoci či v jednočinném souběhu s dalšími trestnými činy (jednalo se například o nezákonnou manipulaci s obsahem protokolů o podaných vysvětleních, nesepsání protokolu o úkonu, o souběh s trestným činem ublížení na zdraví apod.). Oproti minulému období byl zaznamenán nárůst prověřování přečinů porušení povinnosti dozorčí nebo jiné služby podle § 390 odst. 1 trestního zákoníku, jichž se měli dopustit příslušníci Vězeňské služby České republiky zařazení jako dozorci ve věznicích. Nejčastěji se jednalo o případy, kdy neprováděli dostatečné kontroly cel a osobní kontroly odsouzených, neohlásili spáchání kázeňského přestupku odsouzenými, nereagovali na zdravotní obtíže či špatný psychický stav odsouzených a nepřijali účinná opatření, sledovali v době služby televizi apod.

Naprostá většina prověřovaných případů byla detekována samotnou Vězeňskou službou České republiky.

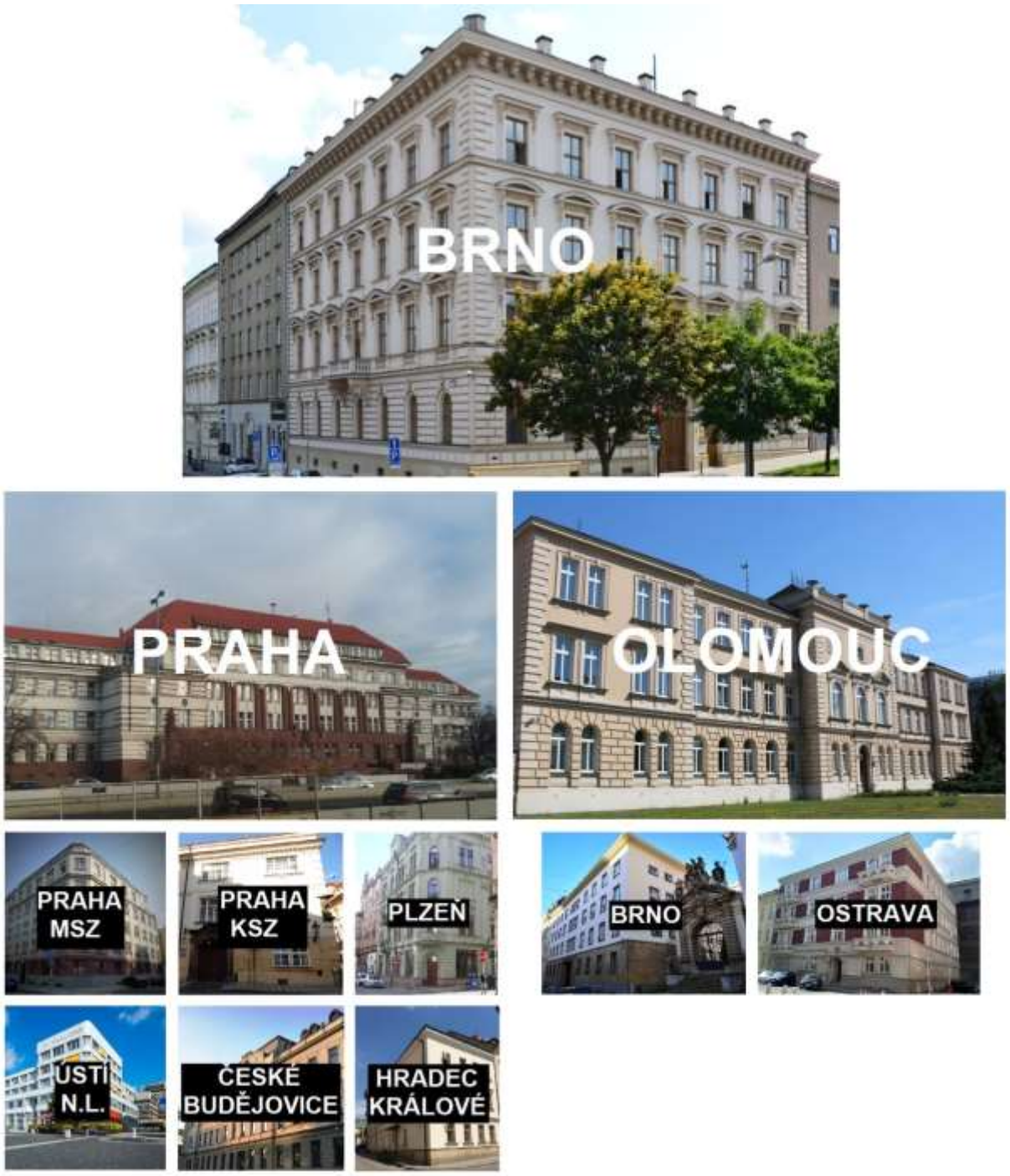

*Vrchol soustavy státního zastupitelství představuje **Nejvyšší státní zastupitelství** se sídlem v Brně. V Praze a Olomouci pak sídlí dvě **vrchní státní zastupitelství**, kterým jsou podřízena **krajská státní zastupitelství**. Těm pak podléhají státní zastupitelství na okresní úrovni. Výjimku tvoří hlavní město, kde působí místo okresních obvodní státní zastupitelství podle příslušnosti jednotlivých městských obvodů a těm je nadřízené Městské státní zastupitelství v Praze.*

III. ČINNOST STÁTNÍHO ZASTUPITELSTVÍ V TRESTNÍM PROCESU PŘED ZAHÁJENÍM TRESTNÍHO STÍHÁNÍ, V PŘÍPRAVNÉM ŘÍZENÍ A V TRESTNÍM ŘÍZENÍ SOUDNÍM AŽ DO PRAVOMOCNÉHO SKONČENÍ TRESTNÍHO STÍHÁNÍ V ROCE 2021

1. Postup státních zástupců v přípravném řízení

a) Prověřování, vyšetřování a zkrácené přípravné řízení

Nadále je velice pozitivně hodnocena z hlediska efektivity výkonu dozorové činnosti možnost přístupu do policejního informačního systému ETŘ, kdy nová funkce státnímu zástupci zobrazuje jednotlivé kroky policejního orgánu. Tímto způsobem lze vykonávat dozor ve všech trestních věcech fakticky každodenně a online, díky čemuž je možné činnost policejního orgánu též online korigovat. Dopad lze spatřovat i ve snížení zátěže zaměstnanců kanceláře. Byl již také zajištěn přístup do ETŘ provozovaného Generální inspekcí bezpečnostních sborů. V průběhu roku 2022 se očekává rovněž rozšíření dohody o využívání ETŘ o celní orgány.

Ohledně aplikace **zákona č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů,** nevyvstaly žádné zásadní problémy.

KSZ v Hradci Králové uvedlo, že doba přetrvávající pandemie COVID-19 přispěla k rozšíření využívání videokonferencí a jiných forem online přenosů mimo jiné i při realizaci úkonů trestního řízení. To se ve vztahu k ochraně obětí před sekundární viktimizací pozitivně promítlo do zvýšené četnosti využívání audiovizuální formy jejich svědeckých výslechů v řízení před soudy, pokud se jako zvlášť zranitelné oběti podle § 20 odst. 4 zákona o obětech trestných činů vyjádřily, že si nepřejí bezprostřední vizuální kontakt s osobou, proti které se vede trestní řízení. To současně přispívá k posílení práva obžalovaného na účinnou obhajobu a ke zrychlení řízení, protože může přímo sledovat průběh svědecké výpovědi oběti a soud jej nemusí dodatečně seznamovat se svědeckou výpovědí oběti, která by jinak byla vyslýchána v nepřítomnosti obžalovaného, a musela čekat, zda poté obžalovaný bude či nebude vůči ní mít doplňující dotazy.

K nové právní úpravě vztahující se k činnosti znalců, znaleckých kanceláří a znaleckých ústavů (zákon č. 254/2019 Sb., o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech) a tlumočníků a překladatelů (zákon č. 354/2019 Sb., o soudních tlumočnících a soudních překladatelích) je možno uvést především následující poznatky.

Znalecké posudky pro své ryze odborné hodnocení posuzované problematiky představují nezastupitelný důkazní prostředek v trestním řízení. Jejich úroveň bývá rozkolísaná, navíc nedostatek soudních znalců v některých exponovaných oborech způsobuje, že se soudní znalci ocitají pod vyšším tlakem, pro nedostatek času vyhotovují znalecké posudky s delší časovou prodlevou, případně zpracování nově zadaného posudku pro zaneprázdněnost zcela odmítnou. Objevují se posudky velmi kvalitní a fundované, k jejichž předložení ovšem dochází až s výrazně delším časovým odstupem (i kolem 1 roku) od přibrání znalce, nebo znalecké posudky nepříliš kvalitní, méně podrobné, šablonovité, které bývají vyhotoveny v kratší době od okamžiku přibrání znalce. K předložení části vyžádaných znaleckých posudků z odvětví psychiatrie, klinické psychologie, znalci přistupují s vědomím nedostatečné doby vyšetření probanda (obviněného, poškozeného). Posudek nezřídka závěry nedostatečně komparuje se zdravotnickou dokumentací vyšetřované osoby,

resp. reaguje na chybně položené otázky policejního orgánu v zadání znaleckého úkolu, nejsou-li včas korigovány ze strany dozorového státního zástupce. Znalecké posudky ojediněle neobstojí již před nalézacím soudem, načež je přibrán znalecký ústav, jehož závěry pak nebývají zpochybňovány.

VSZ v Praze poukazuje na to, že vyvstane-li v trestním řízení potřeba stanovit výši škody způsobené ve vztahu ke zcela unikátní věci, zařízení nebo prostředku, měl by být v seznamu znalců Ministerstva spravedlnosti zapsán dostatečný počet znaleckých ústavů pro takto vymezený obor. Jiný znalec by měl na takovou skutečnost zadavatele posudku upozornit a zpracování znaleckého posudku odmítnout.

Na úseku hospodářské a majetkové trestné činnosti jsou znalecké posudky zaměřeny především na ocenění výše prospěchu, škody či ne/majetkové újmy způsobené trestnou činností. Znalecké posudky opatřované orgány činnými v trestním řízení zpravidla mají požadovanou kvalitu a příslušní znalci v nalézacím řízení, popřípadě v řízení odvolacím, své závěry obvykle dostatečně přesvědčivě i obhájí. Jsou-li zadávány posudky osobami obviněnými, jsou takové posudky předkládány nejčastěji až v řízení před soudem. Takové posudky zpravidla vykazují podstatné vady; nikoli vždy znalci použijí adekvátní oceňovací metody, nebývají jim pokládány ani relevantní či jejich odbornosti korespondující otázky. Tito znalci často nemají k dispozici ani veškeré relevantní podklady z kompletního trestního spisu, spokojí se pouze s částí materiálů, kterou jim předává zadavatel posudku (obviněný). K přezkumu těchto znaleckých posudků soudy v roce 2021 mnohem častěji nepožadovaly zpracovat revizní znalecký posudek znaleckým ústavem, neboť se se závěry takovýchto znaleckých posudků dovedly již samy vypořádat.

Odbor závažné hospodářské a finanční kriminality VSZ v Praze upozorňuje na četnější snahy obviněných prostřednictvím jimi předkládaných znaleckých posudků rozporovat do té doby celkem jednoznačnou důkazní situaci a s ní korespondující závěry znaleckého posudku opatřeného policejním orgánem tak, aby ve shodě s uplatněnou obhajobou došlo ke znepřehlednění skutkového stavu věci a zejména znaleckého závěru o prokazatelném vzniku škody a její výši v případech, kdy vznik škody je zákonným znakem skutkové podstaty stíhaného trestného činu.

V aplikační praxi přetrvávají případy, kdy policejní orgán v některých věcech až nekriticky přejímá znalecké závěry, aniž by si udělal svůj vlastní názor na kvalitu znaleckého posudku a z něho plynoucích závěrů, především z pohledu jejich přezkoumatelnosti, a domáhal se upřesnění či doplnění. Toho využívají někteří znalci i znalecké ústavy tím, že např. při oceňování poskytnutých IT služeb (kvůli chybějícím podkladům dokladujícím skutečně provedené odborné činnosti) k hodnotě veřejné zakázky na dodání systému na výplatu sociálních dávek uvedou, že posuzovanou věc nemají fakticky s čím srovnat, aniž by o zajištění srovnávacích podkladů požádal orgán činný v trestním řízení, který je v řízení přibral.

KSZ v Českých Budějovicích eviduje problémy s účtováním jednotlivých úkonů znalci z oboru zdravotnictví, odvětví soudní lékařství. Znalci nad rámec provedené pitvy účtují další úkony (určení doby smrti, diferenciálně diagnostické úvahy a forenzní vyhodnocení, poradu obou znalců, podrobné studium spisového materiálu) a Policie ČR takto účtované znalečné krátí s poukazem na to, že uvedené úkony jsou zahrnuty v paušální odměně za provedenou pitvu, jak mj. vyplývá ze stanoviska Policejního prezidia ČR, Úřadu Služby kriminální policie a vyšetřování ze dne 8. 6. 2021 č. j. PPR-38943-38/ČJ-2020-990320, které bylo publikováno na extranetu státního zastupitelství. Proti usnesení policejních orgánů, jimiž je znalečné zkráceno, si znalci podávají stížnosti, které jsou zpravidla podle § 148 odst. 1 písm. c) trestního řádu pro nedůvodnost státními zástupci zamítány.

Jeden soudní znalec pak proti rozhodnutí státního zástupce o zamítnutí jeho stížnosti podané proti rozhodnutí policejního orgánu o určení znalečného podal ke KS v Českých Budějovicích jakožto soudu správnímu žalobu. Pravomoc tohoto soudu k rozhodování ve správním soudnictví ve věci určení odměny znalce opřel o usnesení Ústavního soudu ze dne 22. 10. 2003 sp. zn. I. ÚS 360/03. KS v Českých Budějovicích v usnesení ze dne 14. 12. 2021 č. j. 57 A 38/2021-24 přisvědčil argumentaci **KSZ v Českých Budějovicích,** že státní zástupce i policejní orgán rozhodovali jako orgány činné v trestním řízení výlučně podle § 110b trestního řádu, nikoliv jako správní orgány ve smyslu § 4 odst. 1 s. ř. s., přičemž otázky spjaté s průběhem konkrétního trestního řízení patří do výlučné příslušnosti orgánů činných v trestním řízení, a proto soud podle § 46 odst. 1 písm. d) s. ř. s. ve spojení s § 68 písm. e) a § 70 písm. f) s. ř. s. podanou žalobu odmítl jako nepřípustnou, když se žalobce domáhal přezkoumání rozhodnutí, které je z přezkoumání podle zvláštního zákona (trestního řádu) vyloučeno.

Další poznatek se vztahuje k zákonu č. 255/2019 Sb., jímž byl novelizován § 110b trestního řádu. V usnesení VS v Praze ze dne 4. 5. 2021 sp. zn. 10 To 31/2021 byl zaujat ojedinělý a dosavadní rozhodovací praxi se vymykající právní názor, že v případě znalce přibraného policejním orgánem podle § 105 odst. 1 trestního řádu v přípravném řízení je s ohledem na novou právní úpravu i v řízení před soudem příslušný určovat výši znalečného (a přiznané znalečné rovněž vyplácet) policejní orgán a nikoli soud. Uvedený aplikační problém byl vyřešen **rozh. č. 55/2021 Sb. rozh. tr.** [srov. též bod **IV. 4., písm. d)**].

K novým zákonům o znalecké, tlumočnické a překladatelské činnosti včetně prováděcích vyhlášek byl zaznamenán pouze spor o výklad § 5 vyhlášky č. 507/2020 Sb., o odměně a náhradách soudního tlumočníka a soudního překladatele, vyřešený judikaturou NS (**rozh. č. 56/2021 Sb. rozh. tr.**). Viz též **bod VI. 2. b).** Jen ojediněle některá státní zastupitelství poukazují na možnou příčinu v nízké výši zákonem stanovené odměny pro tlumočníky a překladatele v nových předpisech.

I nadále lze však pozorovat dlouhodobé nadužívání znaleckého dokazování v trestním řízení.

Byl zaznamenán pozitivní trend zkvalitnění postupu policejních orgánů ve fázi přípravného řízení, i když určitá pochybení nadále nelze zcela vyloučit, na druhé straně je zde stále evidentní dopad pandemie COVID-19.

MSZ v Praze obecně poukazuje na skutečnost, že se pandemie COVID-19 negativně projevila na délkách řízení. Je to způsobeno onemocněním touto nemocí a nařízením karantény či izolace, a to i vůči blízkým osobám nemocného člověka. To se vztahuje jak k osobám vyslýchaných svědků či obviněných, nýbrž i k osobám policistů a dozorových státních zástupců.

V obvodu **KSZ v Českých Budějovicích** bezproblémově fungují výslechy prostřednictvím videokonferencí, které jsou však využívány spíše sporadicky, častěji bylo využíváno dožádání klasických výslechů. Vlivem pandemie COVID-19 nebyly zákonné lhůty státním zástupcem prodlužovány v takové míře, jak k tomu docházelo v roce předešlém.

KSZ v Ústí nad Labem uvádí, že z důvodů nařízených protiepidemiologických opatření většina okresních státních zastupitelství nekonala pravidelné porady s policejními orgány. Případné nedostatky v postupu policejního orgánu byly řešeny individuálními konzultacemi jednotlivých dozorových státních zástupců v konkrétních věcech. Osoby služebně činné v policejních orgánech i nadále pracovaly v pracovních skupinách na směny, nicméně nebylo určeno jejich vzájemné zastupování, což působilo obtíže při potřebě přímých konzultací věcí se státními zástupci, jejichž práce směnný výkon práce u policejních orgánů nezohledňovala.

KSZ v Brně kriticky zmiňuje nedostatečnou personální kapacitu policejních orgánů, pokud zaznamenává problémy u věcí předávaných orgánu Policie ČR od celních orgánů s návrhem na zahájení trestního stíhání, přičemž mnohdy jde o velmi rozsáhlý spisový materiál, který si vyžaduje studium i po dobu několika měsíců. Jevilo by se proto vhodnějším, aby policejní orgán Policie České republiky byl do věci zainteresován dříve a podílel se na zpracování společně s celními orgány.

KSZ v Ostravě k vyšetřování poznamenává, že nadále přetrvávají pochybení z minulosti týkající se správnosti či úplnosti objasnění skutkového stavu věci a vypořádání se s argumentací obhajoby. Vyskytují se též nedostatky v právní kvalifikaci, objektivizaci způsobené škody nebo při posuzování nutnosti zpracování znaleckých posudků, případně jejich doplnění.

Z poznatků krajských a vrchních státních zastupitelství vyplývá velmi dobrá spolupráce a součinnost s Generální inspekcí bezpečnostních sborů. V drtivé většině případů jsou výstupy Generální inspekce bezpečnostních sborů na odpovídající odborné úrovni. Komunikace s vedením Generální inspekce bezpečnostních sborů je zcela bezproblémová a lze konstatovat výraznou ochotu k řešení případných problémů. Nebyly zaznamenány situace, že by byly sepisovány záznamy o zahájení úkonů trestního řízení na podkladě zjevně lživých a účelových trestních oznámení na příslušníky Policie České republiky, aniž by došlo k ověření alespoň základních skutečností.

K působení **Národní centrály proti organizovanému zločinu** a jejích útvarů **odbor závažné hospodářské a finanční kriminality VSZ v Praze** zaznamenal v roce 2021 jisté zvolnění, zpomalení v činnosti policejního orgánu především v důsledku nedostatku kvalitních vyšetřovatelů, kteří by byli schopni v rozumném čase zpracovat výsledky prověřování společně s výstupy z operativně pátracích prostředků a zapracovat je do usnesení o zahájení trestního stíhání. Vzhledem k tomu, že tento úkon je klíčový moment celého trestního řízení, nezbývá státnímu zástupci než se aktivně podílet na jeho tvorbě.

MSZ v Praze hodnotí spolupráci s útvary Národní centrály proti organizovanému zločinu velmi pozitivně, případné sporné body jsou řešeny operativně s okamžitou odezvou. Výhradu činí částečně k jisté personální nestabilitě, zejména k migraci osob služebně činných participujících na prověřování a vyšetřování trestné činnosti. Pozitivní hodnocení předkládá i **KSZ v Českých Budějovicích** s tím, že práci tamější expozitury Národní centrály proti organizovanému zločinu nenarušuje ani výpomoc na trestních věcech z jiných obvodů.

Poněkud kritičtější pohled na činnost Národní centrály proti organizovanému zločinu zastává **VSZ v Olomouci.** Poukazuje na to, že podle jeho názoru do značné míry vymizela vyhledávací činnost v oblasti dotačních podvodů a nakládání s veřejnými prostředky, zejména při administraci veřejných zakázek. Poukazuje rovněž na personální nestabilitu útvarů Národní centrály proti organizovanému zločinu; zde však nelze přehlédnout, že se jedná o problém policejních orgánů Policie ČR jako celku.

NSZ hodnotí nadále velice pozitivně zejména kvalitní součinnost s Národní centrálou proti organizovanému zločinu a velmi oceňuje úsilí vedení Národní centrály proti organizovanému zločinu o výrazné zkvalitnění nepříliš příznivé situace, která nastala po reorganizaci provedené v roce 2016.

Pokud jde o **zkrácené přípravné řízení,** aplikační praxe při využívání tohoto institutu v roce 2021 již naprosto dostatečně reagovala na postupnou změnu rozhodovací praxe okresních soudů, ovlivněnou stanoviskem trestního kolegia NS (č. 52/2014 Sb. rozh. tr.). Je však nutno vzít v úvahu i další faktory, zejména i nadále dopad pandemie COVID-19.

Podle **KSZ v Praze** snížení celkového počtu trestních věcí vyřizovaných ve zkráceném přípravném řízení je třeba klást do souvislosti se změnou dolní hranice výše škody rozhodné pro posouzení skutku jako trestného činu podle § 138 odst. 1 trestního zákoníku, ve znění novely provedené zákonem č. 333/2020 Sb.

KSZ v Ústí nad Labem má za to, že pokles věcí vyřizovaných ve zkráceném přípravném řízení byl způsoben dílem poklesem trestné činnosti v dopravě, dílem po jistou dobu roku 2021 zpřísněnou právní kvalifikací některých majetkových trestných činů z důvodu vyhlášeného stavu nouze.

Podle **VSZ v Olomouci** plné respektování stanoviska vyjádřeného v rozh. č. 52/2014 Sb. rozh. tr. vedlo ke zmenšenému počtu realizovaných zkrácených přípravných řízení, neboť ve složité pandemické situaci nebylo možno stanoveným podmínkám dostát (ať již v důsledku opakovaných omluv osob, které bylo nutno k posouzení dalšího postupu vyslechnout, či i z důvodu tzv. směnných provozů policejních orgánů, příp. opatření ze strany krajských hygienických stanic v souvislosti s nařizováním karantény).

b) Délka přípravného řízení *(tab. III/2a, III/2b, III/2c, III/2d)*

Délka řízení u policejního orgánu *(tab. III/2a)*

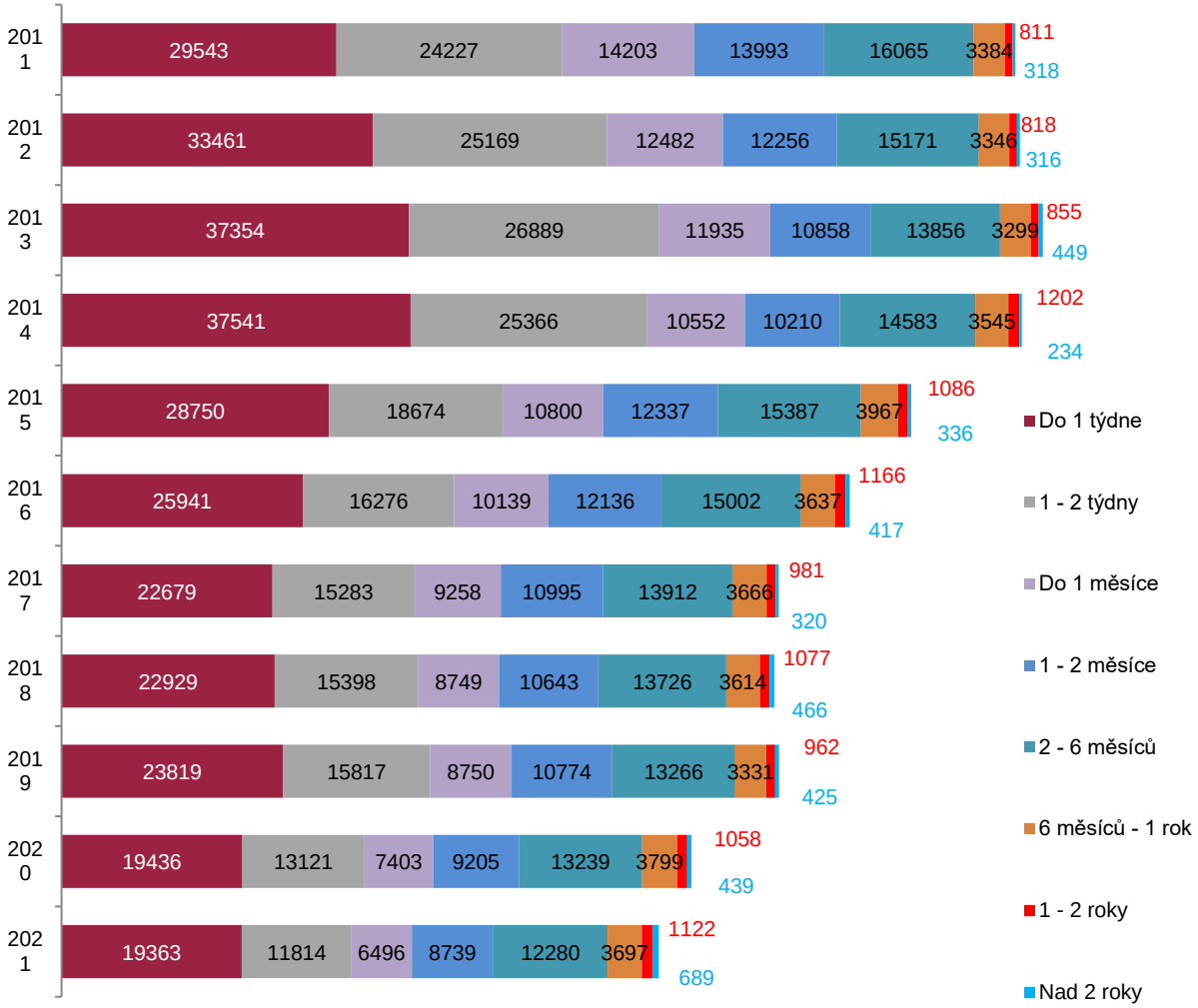

Podíl věcí vyřízených do jednoho týdne a do dvou týdnů se v roce 2021 zvýšil (z 48,09 % na **48,56 %**), projevilo se zde i to, že podíl zkráceného přípravného řízení v roce 2021 nevýrazně vzrostl. Na rozdíl od příznivého vývoje v roce 2019, v roce 2021 pokračovala tendence z roku 2020 a opětovně narostl i podíl věcí v rozmezí 1 až 2 roky a nad 2 roky (**2,82 %** v roce 2021 a 2,12 % v roce 2020). Pokud jde o věci v rozmezí 2 až 6 měsíců a nad 6 měsíců do 1 roku, zde nastalo dílčí snížení (**24,89 %** v roce 2021 a 25,17 % v roce 2020). Nadále se tedy projevuje vliv pandemie COVID-19, ale také nárůst důkazně složitější a náročnější trestné činnosti, kdy délku přípravného řízení prodlužuje nejen nedostatečné obsazení policejních útvarů, ale také např. vyřizování právních pomocí ze zahraničí. V zásadě se ale nejedná o zásadní pokles, resp. vzestup, je však nutno uvedenou skutečnost vzít v úvahu.

Pokud jde o délku řízení **u státního zástupce** *(tab. III/2b),* v nejkratší lhůtě do 1 týdne bylo vyřízeno **61,39 %** (**-0,2 %** oproti roku 2020), ve lhůtě od 1 do 2 týdnů to bylo **17,18 %** (**-0,14 %**), takže v úhrnné lhůtě **do 2 týdnů** od nápadu věci na státní zastupitelství po skončení řízení u policejního orgánu státní zástupci vyřídili celkem **78,57 %** (**-1,34 %**) věcí.

Délka řízení u státního zástupce *(tab. III/2b)*

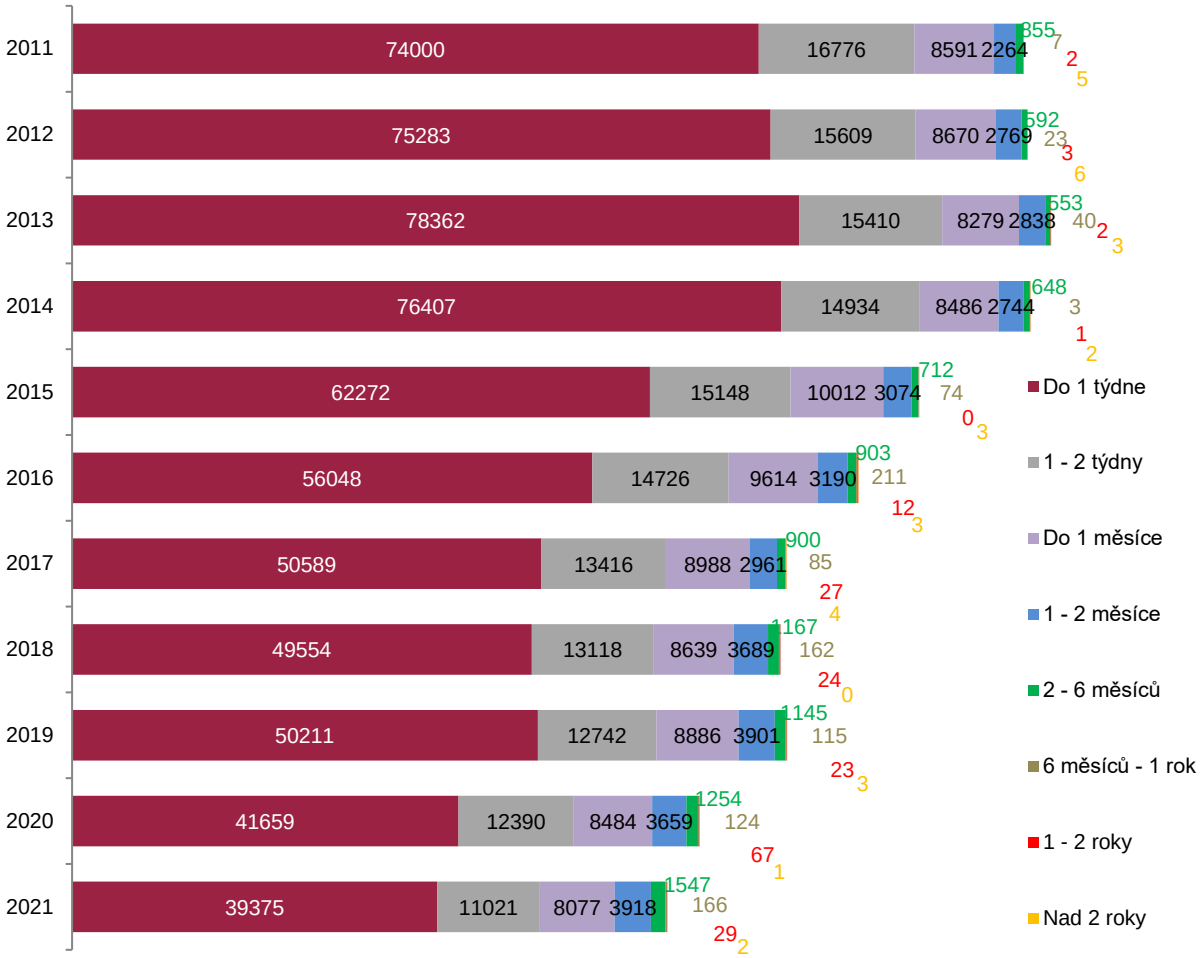

Nadále to ovšem znamená, že jen **21,43 %** (**+1,34 %**) věcí bylo vyřízeno ve lhůtě přesahující dobu 2 týdnů, což lze hodnotit stále nepochybně kladně.

Ve výrazně delších lhůtách od 6 měsíců do 1 roku bylo vyřízeno u státního zástupce celkem **166** (**+42**) věcí, ve lhůtě od 1 do 2 roků **29** (**-38**) věcí a ve lhůtě přesahující 2 roky byly vykázány jen **dvě** věci (**+1**)**.**

Ve všech těchto nejdelších lhůtách v souhrnu bylo proto v roce 2021 u státního zástupce vyřízeno celkem **197** (**+5**) věcí. Ukázalo se, že obžaloby (případně jiná konečná rozhodnutí státního zástupce) lze poměrně dobře zpracovávat i v režimu střídavého provozu nebo v domácím prostředí (home office).

78,6 %

věcí vyřídí státní zástupci

do dvou týdnů

61,4 % věcí vyřídí státní zástupci

do jednoho týdne

21,4 %

věcí vyřizováno státním zástupcem déle než dva týdny

Celková délka přípravného řízení (tab. III/2c)

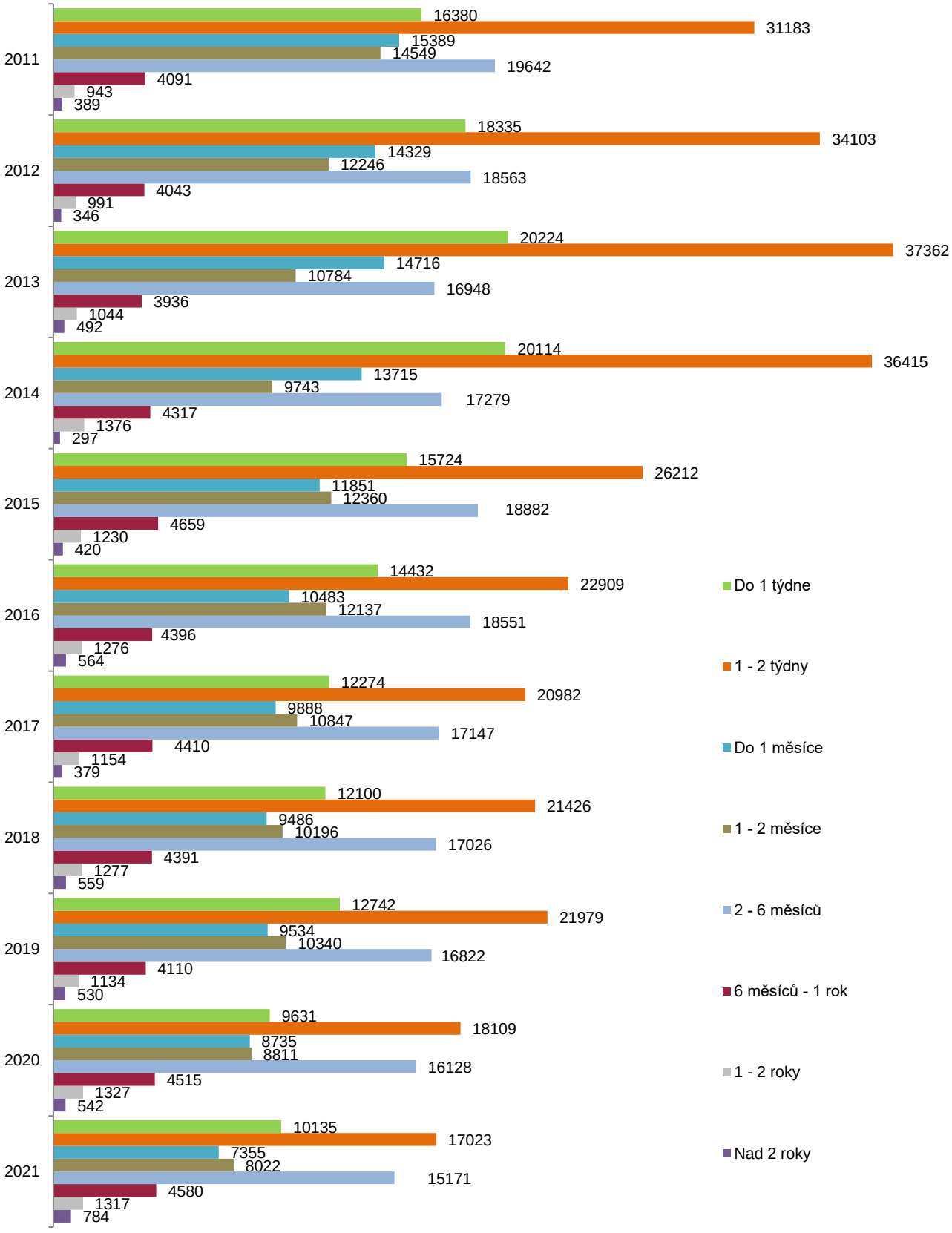

Statistické údaje svědčí o tom, že v roce 2021 byl vývoj odlišný od tendence předcházejících let vzhledem k tomu, že v tomto roce byl zaznamenán přece jen zcela dílčí vzestup zkráceného přípravného řízení mezi jednotlivými formami přípravného řízení oproti standardnímu přípravnému řízení. Podíl věcí s dobou trvání přípravného řízení **do 1 týdne** vzrostl, oproti tomu podíl věcí ve lhůtě **1–2 týdny** zcela nevýrazně poklesl, celkově však byl zaznamenán vzestup podílu těchto věcí (v roce 2021 **42,13 %** oproti roku 2020 -40,92 %), prodloužila se také délka přípravného řízení ve věcech vyřizovaných souhrnně **nad 6 měsíců** (v roce 2021 **10,39 %,** v roce 2020 9,42 %), oproti tomu to neplatilo i ve věcech vyřízených do 1 měsíce, do 2 měsíců a do 6 měsíců (v roce 2021 **47,48 %,** v roce 2020 49,67 %).

Rychlost přípravného řízení negativně ovlivňují především tyto jevy: nutnost vyžádání právní pomoci v zahraničí, nutnost znaleckého zkoumání a podání validního znaleckého posudku pro další fáze řízení, nedostatek znalců zejména psychiatrů a psychologů se specializací na dětské pacienty, nutnost rychlé, kvalitní analýzy a selekce značného množství zajištěných elektronických dat, nedostatečné či méně kvalifikované a nezkušené personální obsazení policejních útvarů po odchodu zkušených policistů.

Pandemie COVID-19 a vyhlášení nouzového stavu v České republice znamenaly především prodlevu v plynulosti trestního řízení z důvodu nemožnosti vyslechnout osoby (obviněného, svědka) z důvodu jejich onemocnění, příp. nařízené izolace či karantény, a to i v důsledku onemocnění jim blízkých osob. Státní zástupci nedisponují žádnými nástroji, jak přípravné řízení v nastalé situaci a za daných okolností efektivně urychlit. Délka řízení byla ovlivněna onemocněním a karanténou nejen pachatelů a svědků, ale i orgánů činných v trestním řízení.

c) Vazební řízení *(tab. III/3a, III/3b, III/3c)*

K 31. 12. 2021 bylo ve vazbě v působnosti **okresních státních zastupitelství** *(tab. III/3a_1)* celkem **445** (**-62**) osob.

Počet osob ve vazbě v působnosti **krajských a vrchních státních zastupitelství** *(tab. III/3a_2)* se v roce 2021 vyznačoval odlišnou tendencí než u okresních státních zastupitelství, dosáhl **275** (**+56**). Celkem bylo tedy k tomuto datu ve vazbě **720** osob (proti 726 osobám v roce 2020).

Jak plyne z *tab. III/3b,* z celkového počtu vazebně stíhaných obviněných bylo v roce 2021 celkem **96,24 %** osob vyřízeno podáním obžaloby, proti **47** osobám skončilo vazební řízení podáním návrhu na schválení dohody o vině a trestu, souhrnně tedy **98,14 %** vazebně stíhaných obviněných bylo postaveno před soud. Ohledně **42** osob bylo přípravné řízení skončeno zastavením trestního stíhání. Proti jednomu obviněnému bylo trestní stíhání přerušeno a ve vztahu k 3 osobám byla věc postoupena jinému orgánu.

d) Poznatky k návrhům na vzetí obviněných do vazby a rozhodování soudu o nich, jakož i o dalších rozhodnutích soudců a soudů o vazbě *(tab. III/3d, III/3e)*

Ohledně návrhů na vzetí do vazby (srov. *tab. III/3d* – výkaz o stavu vazeb za rok 2020, pro srovnání i údaje *tab. III/3e* – soudní výkaz o vazbách) u **okresních státních zastupitelství** byly v roce 2021 podány návrhy celkem na **2 320** (**-472**) osob, soudce vzal do vazby **2 093** (**-376**) osob, což činí podíl **90,22 %** (v roce 2020 88,43 %)**.** U **krajských státních zastupitelství** byly návrhy na vzetí do vazby podány na **425**

(**+23**) osob, soudce vzal do vazby **390** (**+12**) osob; podíl **91,76 %** (v roce 2020 94,03 %). U **vrchních státních zastupitelství** byly podány návrhy na vzetí do vazby na **18** (**-22**) osob a do vazby soudci vzali **13** (**+20**) osob; podíl **72,22 %** (v roce 2020 82,5 %). **Celkem byl tedy v roce 2021 návrh na vzetí do vazby podán na 2 763** (**-471**) osob, do vazby bylo vzato **2 496** (**-384**) osob, tj. **90,34 %** (v roce 2020 89,05 %).

VSZ v Praze zaznamenalo, že soud konal společné řízení o podaném návrhu na vzetí více obviněných osob do vazby vůči více obviněným osobám současně. Takto činil i v případě, kdy bylo vzetí obviněného do vazby navrhováno z koluzního důvodu podle § 67 písm. b) trestního řádu.

KSZ v Českých Budějovicích a rovněž **KSZ v Brně** připomíná, že nanejvýš vhodnou by byla novela § 26 trestního řádu, která by směřovala k centralizaci příslušnosti soudů pro úkony v přípravném řízení (zejména k rozhodování soudů o vzetí do vazby) a zakotvení institutu soudce pro přípravné řízení (jak se to fakticky již stalo u OS v Kroměříži a OS v Jihlavě).

KSZ v Ostravě opakovaně poukazuje na určité nedostatky při využívání elektronického monitorovacího systému. Organizačně a technicky je totiž za současných podmínek zcela nemožné dohled probačního úředníka bezodkladně doplnit i EMS („náramkem“), což je pro řadu rozhodování o vzetí obviněného do vazby podstatnou skutečností. **OSZ v Novém Jičíně** v této souvislosti uvádí, že i podle sdělení Probační a mediační služby ČR nelze prověření okolností důležitých pro aplikaci daného systému uskutečnit v průběhu zákonem stanovené lhůty pro zadržení a rozhodnutí o návrhu na vzetí obviněného do vazby. Aktuálně je však třeba vycházet z toho, že **elektronický monitorovací systém není funkční ani u vykonávaných trestů domácího vězení.**

e) Poznatky k ostatním návrhům a rozhodování soudu v přípravném řízení, k aplikaci § 76a trestního řádu o příkazu k zadržení, k účasti soudců na úkonech prověřování (§ 158a trestního řádu) a k § 8 odst. 5 trestního řádu *(tab. III/3f a III/3g)*

Návrhy státních zástupců i příkazy či nařízení soudců jsou podle § 160 odst. 4 poslední věty trestního řádu vždy dostatečně konkrétně zdůvodněné. V řízení před soudem zpravidla nedochází ke zpochybňování neodkladnosti či neopakovatelnosti provedených úkonů. Problémy nebyly zjištěny ani při sledování osob a věcí podle § 158d odst. 3 trestního řádu, týkalo-li se sledování komunikace prostřednictvím mobilních telefonů, tabletů a obdobných zařízení. Postup podle výkladového stanoviska nejvyššího státního zástupce č. 1/2015 Sb. v. s. NSZ je důsledně respektován.

VSZ v Praze zmiňuje přetrvávající problematiku návrhů podle § 85b odst. 4 trestního řádu, zejména vztahují-li se takové návrhy k elektronickým datům na zajištěných nosičích informací. Soudy opakovaně zastávají nikoli ojedinělý názor, že není v jejich moci se v rámci veřejného zasedání seznámit s obsahem těchto nosičů, jak požadoval Ústavní soud v nálezu ze dne 5. 3. 2021 sp. zn. II. ÚS 2007/10 - 1, a proto – aniž by fakticky řešily, zda obsahují či neobsahují informace podléhající advokátní mlčenlivosti – tyto bez dalšího vracejí. Takovou praxi však nelze pokládat za přijatelnou, řešení může poskytnout až připravovaná rekodifikace trestního práva procesního.

KSZ v Českých Budějovicích k problematice účasti soudců na úkonech přípravného řízení ve smyslu § 158a trestního řádu zopakovalo, že soudci se potřebných úkonů vždy v navržených termínech účastní a vstupují do nich jen v minimální míře, má-li být ohrožena zákonnost úkonu. Procesní použitelnost takových úkonů dosud nebyla oprávněnou osobou napadena.

KSZ v Brně uvádí, že účast soudců při úkonech prověřování podle § 158a trestního řádu a spolupráci státních zástupců se soudci v dosažitelnosti v roce 2021 lze označit za bezproblémovou. Účast státních zástupců při těchto úkonech je samozřejmostí, přitom je kladen důraz na to, aby účast u těchto, ale i u dalších úkonů přípravného řízení nebyla formální, ale účelnou, děje se tak zejména

u výslechů dětí, výslechů poškozených jako zranitelných obětí u závažné a sexuálně orientované trestné činnosti nebo rekognice in natura.

KSZ v Ostravě konstatuje, že v případech účasti soudců při úkonech prověřování platí v rámci tamního obvodu místní příslušnosti, že policejní orgán předkládá státnímu zástupci podnět k realizaci neodkladného či neopakovatelného úkonu podle § 158a trestního řádu. Státní zástupce následně příslušnému soudu předkládá návrh na provedení takového úkonu zpravidla již v okamžiku, kdy termín konání úkonu je již se soudcem předjednán.

Problémy při aplikaci **§ 8 odst. 5 trestního řádu** nebyly zaznamenány.

KSZ Ústí nad Labem zmínilo poznatek **OSZ v Litoměřicích,** kde v roce 2021 tímto procesním postupem požadovali udělení předchozího souhlasu ke sdělení údajů, na které se vztahuje povinnost mlčenlivosti držitele licence podle § 11 odst. 1 písm. g) a provozovatele distribuční soustavy podle § 25 odst. 10 písm. n) zákona č. 458/2000 Sb., o podmínkách podnikání a o výkonu státní správy v energetických odvětvích a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů. Požadované údaje se týkaly odběrových míst, totožnosti osob, na které jsou vedeny, zjištění, zda došlo k nárůstu spotřeby elektrické energie a jaká je výše záloh, přičemž subjektem, který měl tyto skutečnosti sdělit, byla společnost ČEZ Distribuce. Soud všem žádostem vyhověl.

KSZ v Ostravě konstatuje, že zmiňovaného institutu je využíváno zejména při nutném prolomení povinné mlčenlivosti zdravotních pojišťoven či vůči ústavu soudního lékařství, který provádí zdravotní pitvu zemřelých, a to v případech, kdy je předmětem prověřování náhlé úmrtí a podrobné výsledky provedené zdravotní pitvy jsou s ohledem na konkrétní okolnosti případu nutné pro zodpovědné vyhodnocení výsledků trestního řízení.

Rovněž **ObSZ pro Prahu 6** tímto postupem vyžaduje převážně informace o výsledcích pitev. Problémy evidují u Ústavu soudního lékařství Nemocnice Na Bulovce, kde se na výsledek běžně čeká i 4 měsíce.

K problematice stran **rozhodování soudů při aplikaci § 76a trestního řádu** nebyly avizovány žádné významnější poznatky. Soudci vyhovují návrhům státních zástupců na vydání příkazů k zadržení podle § 76a trestního řádu.

2. Postup státních zástupců ve stadiu projednání trestní věci v řízení před soudem

a) Obecné poznatky *(tab. III/9a, III/9b, III/9c, III/9d, III/9e, III/9f; přehledy týkající se ukládání peněžitých trestů v letech 2005–2020, samostatný přehled za rok 2021)*

Stadium **projednání trestní věci v řízení před soudem** se v roce 2021 – pokud jde o postup státních zástupců – vyznačovalo zcela shodnými charakteristikami jako v předchozích letech. Přetrvává vysoké procento obžalobnosti, a to současně při nízkém podílu pravomocně zproštěných věcí i při zaznamenaném nízkém podílu počtu věcí pravomocně vrácených státnímu zástupci k došetření. To nadále potvrzuje náležitou kvalitu přípravného řízení a v úzké spojitosti s tím i odpovědný přístup dozorových státních zástupců k vyřizování věcí v jejich působnosti. Podstatnější poznatky vyplývají z *tab. III/9a–e* (vedle *tab. III/9a* a *III/9b* vztahujících se k činnosti státního zastupitelství – přehledy o pravomocně vyřízených fyzických i právnických osobách podle soudů).

KSZ v Českých Budějovicích sdělilo, že v případech postupu dle § 180 odst. 2 poslední věty, odst. 3 trestního řádu státní zástupci k žádosti soudu zjišťují především adresy svědků, kteří by měli

vypovídat na podporu podané obžaloby. Státní zástupci v řízení před soudem aktivně opatřují důkazy i z vlastní iniciativy, pokud se tyto nabízejí v aktuální důkazní situaci, a v zásadě tyto důkazy následně se souhlasem soudu i provádějí (jedná se především o výslechy svědků). K aplikaci § 203 odst. 1 věty druhé trestního řádu dochází jen sporadicky a pouze u krajského soudu jako soudu prvního stupně. Rovněž k aplikaci § 215 odst. 2 a 3 trestního řádu dochází pouze u malého procenta věcí a většinou u krajského soudu jako soudu prvního stupně, kdy státní zástupce žádá o výslech znalce v případě rozporuplných posudků nebo o výslech důležitého svědka, který by měl vypovídat ve prospěch obžaloby.

KSZ v Brně v souvislosti s rozhodováním soudů dlouhodobě poukazuje na problémy související s krátkostí lhůty k podání stížnosti. Stávající délka tří dnů se jeví jako nedostatečná, a to vzhledem k závažnosti rozhodnutí, i při porovnání s mnohem delšími lhůtami pro řádné opravné prostředky v jiných procesních předpisech. Navíc s ohledem na doručování některých (zejména meritorních) usnesení soudu státnímu zástupci prostřednictvím datových schránek, kdy k doručení často dochází automatizovaně v pátek odpoledne (a to i po pracovní době), se stává, že na prostudování usnesení a zvážení podání stížnosti a související administrativní úkony zbývá jen jeden pracovní den, a to už ani není zmíněna situace, kdy je státní zástupce tento den zaneprázdněn jinými pracovními úkony mimo své pracoviště. *De lege ferenda* se podle **KSZ v Brně** prodloužení lhůty k podání stížnosti jeví jako nanejvýš žádoucí, směřující k posílení práv všech účastníků trestního řízení.

Velmi pozitivně je přijímána nová právní úprava § 177 písm. d) trestního řádu, ve znění novely provedené zákonem č. 333/2020 Sb., podle níž již **obžaloba státních zástupců musí obsahovat i návrh na uložení trestu, včetně uvedení, zda a jaké věci byly zajištěny pro účely jeho výkonu.**

Podle názoru **KSZ v Ostravě** (i jednotlivých okresních státních zastupitelství v jeho obvodu) v průběhu roku 2021 tato nová právní úprava v mnoha případech přispěla k tomu, aby obžalovaný v průběhu hlavního líčení přistoupil k prohlášení viny podle § 206c trestního řádu, na což je reagováno ze strany státních zástupců jejich stanoviskem k uvedenému postupu. Při úvahách o druhu a výši navrhovaného trestu je prohlášení viny zohledňováno, nicméně je také přihlíženo k fázi trestního řízení, v níž je prohlášení obžalovaným učiněno.

Podíl uložených peněžitých trestů k odsouzeným osobám v ČR v letech 2011–2021

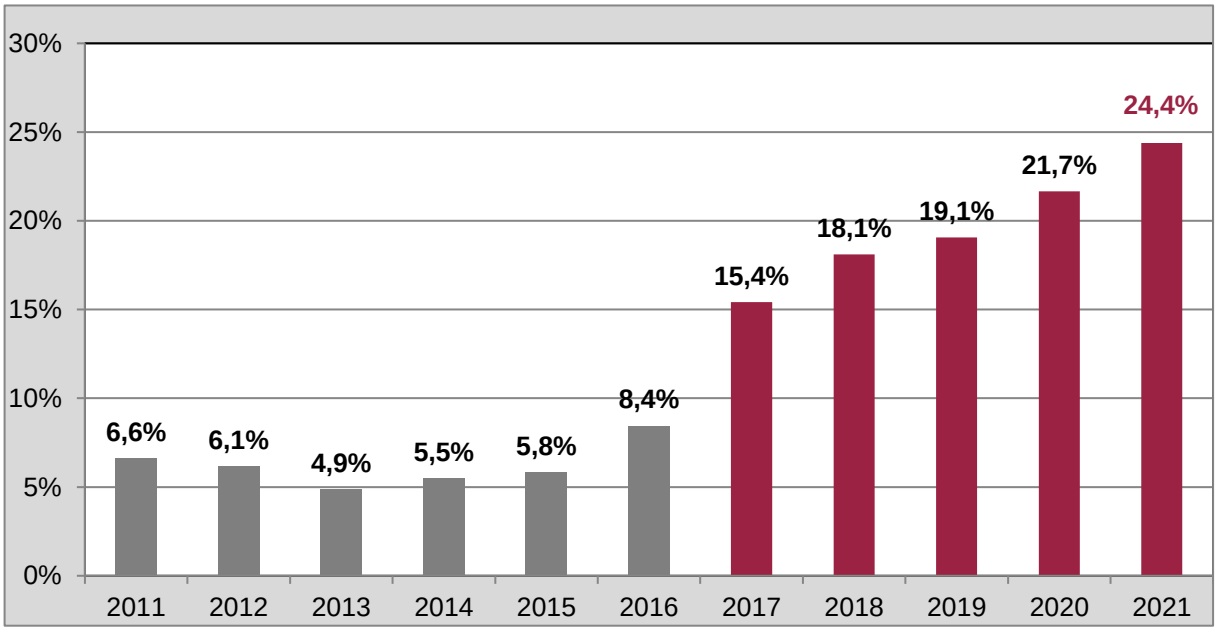

Navrhování a ukládání peněžitých trestů byla v roce 2021 opětovně věnována maximální pozornost, která byla vedena úsilím o zásadní změnu v oblasti sankční praxe, aby se v České republice (tak jako v zahraničí) v mnohem větší míře ukládaly peněžité tresty jako alternativa nebo doplňující sankce k trestu odnětí svobody.

Peněžité tresty jsou rovněž jedním z efektivních nástrojů postihu závažné finanční a ekonomické kriminality. O správnosti zvolené strategie, započaté v roce 2017 sérií společných odborných seminářů NSZ a NS, svědčí skutečnost, že také v roce 2021 pokračoval trend spočívající ve výraznějším nárůstu uložených peněžitých trestů, neboť poměr počtu uložených peněžitých trestů k počtu odsouzených osob v roce 2020 dosáhl celkových **24,39 %** (v roce 2020 to bylo 21,66 %, v roce 2019 19,07 %, přičemž v roce 2015 to bylo jen 4,65 %).

Nejvyšší počet peněžitých trestů k počtu odsouzených osob byl v roce 2021 uložen u okresních soudů v Příbrami (**57,82 %),** v Domažlicích (54,95 %), v Českém Krumlově (49,03 %), ve Žďáru nad Sázavou (48,48 %), u Krajského soudu v Českých Budějovicích (44,44 %), okresních soudů Praha-východ (44,42 %), v Nymburku (41,44 %) a v Šumperku (40,44 %). V roce 2021 již bylo zaznamenáno **75** (**+18** oproti roku 2020) soudů, u nichž bylo v poměru k počtu odsouzených osob uloženo více než 20 % peněžitých trestů, a dokonce **34** (**+14**) soudů, kde počet uložených peněžitých trestů přesahuje 30 %. Na druhou stranu jsou stále soudní okresy, kde je počet uložených peněžitých trestů ještě poměrně velmi nízký. V takových případech je možno vidět prostor pro zlepšení dosavadní praxe.

Těžiště ukládání peněžitých trestů je u okresních (obvodních) soudů, kde došlo k výraznému zvýšení počtu ukládaných peněžitých trestů. Podstatně se zlepšilo i zjišťování majetkových poměrů obviněných, kterému pod tlakem státních zástupců věnují policejní orgány již potřebnou pozornost. Především u okresních soudů je poměr ukládání peněžitých trestů vyšší, protože státní zastupitelství reaguje na neuložení peněžitých trestů ve vhodných případech odvoláním či odporem. Pokud došlo k navýšení počtů peněžitých trestů i jejich výše, stalo se tak na základě zvýšené návrhové aktivity dozorových státních zástupců, kteří při splnění zákonných podmínek pro jeho uložení návrh na uložení tohoto trestu činí vždy již v obžalobě či návrhu na potrestání. Pozitivně je možno hodnotit i nárůst uložených peněžitých trestů také u některých krajských soudů jako soudů prvního stupně.

Peněžité tresty se uplatňují převážně ve věcech trestné činnosti v dopravě, zejména ohrožení pod vlivem návykové látky, u majetkových trestných činů, výtržnictví nebo trestné činnosti páchané za okolností předjímaných v § 39 odst. 7 trestního zákoníku.

V obvodu **MSZ v Praze** dochází k návrhu uložení peněžitého trestu vždy, pokud jsou k tomu splněny zákonné podmínky, často v kombinaci s podmíněným i nepodmíněným trestem odnětí svobody. Výjimku tvoří případy odsouzení sociálně slabých obviněných, tzv. bílých koní a osob v insolvenci.

ObSZ pro Prahu 2 zmiňuje, že změna právní úpravy peněžitého trestu vedla ke zvýšení zájmu o jeho uložení a k jeho preferenci dokonce před podmíněným zastavením trestního stíhání podle § 307 odst. 2 písm. a) trestního řádu (vzhledem k tomu, že zaplacením peněžitého trestu se na pachatele hledí, jako by nebyl odsouzen). Prohlášení viny přispělo k výraznému urychlení hlavních líčení.

KSZ v Českých Budějovicích za rok 2021 dosáhlo celorepublikově nejlepšího poměru uložených peněžitých trestů (30,77 % věcí), na čemž se výrazně podílelo **OSZ v Českém Krumlově** (49 % věcí). Na samotném **KSZ v Českých Budějovicích** se tak stalo v nadstandardních 44,44 % věcí. Takových výsledků bylo dosaženo nejen metodickým vedením, ale především snahou všech státních zástupců, a to i v odvolacím řízení.

KSZ v Ústí nad Labem v kontextu poznatků z okresních státních zastupitelství eviduje nárůst ukládaných peněžitých trestů některými soudy, a to i o více než 100 % (např. u **OSZ v Chomutově),** ačkoli majetkové poměry pachatelů v severních Čechách pro takový výsledek příliš nesvědčí. Nejčastěji jsou peněžité tresty ukládány za trestnou činnost v dopravě (společně s trestem zákazu činnosti), případně u rozsáhlých hospodářských a majetkových trestných činů, ale např. i u drobnějších majetkových deliktů, deliktů drogových apod. Podle poznatků **OSZ v Lounech** je peněžitý trest ze strany obviněných považován za citelnější. K jeho neuložení dochází v případech, kdy to zjištěné majetkové poměry obviněného umožňují.

V obvodu **KSZ v Hradci Králové** v roce 2021 pokračovali státní zástupci v úsilí o ukládání peněžitých trestů v těch trestních věcech, které uložení tohoto trestu umožnily (hospodářská a finanční

kriminalita, trestná činnost v dopravě), ale oproti roku 2020 došlo k poklesu jeho pravomocného uložení, jelikož bylo v řízení před soudem projednáváno méně trestních věcí. Přesto k jeho uložení došlo ve 29 % věcí. Četnějšímu ukládání tohoto druhu trestu brání zejména nedobytnost a zájem na primárním využití majetku obviněného k náhradě způsobené škody. Peněžité tresty jsou ukládány v převážné většině trestných činů v dopravě, proti majetku, za hospodářské trestné činy.

KSZ v Brně upozorňuje, že v případě majetkové trestné činnosti je uložení peněžitého trestu limitováno § 68 odst. 6 trestního zákoníku. U většiny pachatelů je vedeno několik exekučních řízení nebo se jedná o osoby zcela nemajetné a bez zaměstnání, u nichž je s ohledem na jejich dlouhodobou neschopnost hradit své předchozí dluhy zcela zjevné, že by byl peněžitý trest nedobytný. U obviněných či podezřelých jsou zjišťovány majetkové poměry, jsou opatřovány výpisy z centrální evidence exekucí, z katastru nemovitostí a z evidence vozidel, což je pravidelnou součástí finančního šetření. Rozsah tohoto zjišťování je přímo úměrný výši zamýšleného návrhu na uložení peněžitého trestu. Návrhy na uložení peněžitých trestů jsou aprobovány vedoucími státními zástupci a v případě, že nejsou navrhovány, musí státní zástupce důvody, proč se tak nestalo, uvést v záznamu o přípravě k hlavnímu líčení.

KSZ v Ostravě konkrétně uvádí, že ani u jednoho z okresních státních zastupitelství v jeho obvodu nebyl podíl uložených peněžitých trestů nižší než 10 %. U **OSZ v Šumperku** peněžité tresty dosáhly hranice 40 %. Naproti tomu v obvodu **OSZ v Ostravě** dochází v porovnání s jinými velkými obvody k podstatně nižšímu počtu ukládaných peněžitých trestů. V této souvislosti se uvádí, že možnost uložení peněžitého trestu je do značné míry podmíněna sociální skladbou pachatelů, neboť velká část těchto osob je nezaměstnaná.

Ze strany **OSZ v Bruntále** je v dané souvislosti konstatováno, že i v roce 2021 se zvýšil zájem soudů peněžité tresty ukládat, v důsledku čehož nutnost podávat odvolání v případech, kdy byl tento trest státním zástupcem navrhován a nalézacím soudem nebyl uložen, byla výjimečná.

VSZ v Praze poukazuje na zcela výjimečné ukládání peněžitého trestu v odvolacím řízení ve věcech obecné a násilné kriminality oproti věcem hospodářské a majetkové kriminality, kdy tak odvolací soud činí mnohem častěji. V případě ukládání povinnosti k náhradě škody se vždy zvažuje účelnost a dobytnost takovéhoto trestu tak, aby nebyla zmařena možnost uspokojení nároku poškozených, současně je též zohledňován rozsah zajištěných majetkových hodnot. Majetkové sankce nebývají ze strany odvolacího soudu (VS v Praze) nijak významně korigovány (snižovány), naopak jsou jimi vyvažovány případné změny výměry jiných druhů uložených trestů, zejména trest odnětí svobody.

Přehled o počtu odsouzených osob a uložených peněžitých trestů a procentuální přepočet uložených peněžitých trestů vztažený k odsouzeným osobám v roce 2021

Soudní okres (obvod)	Odsouzeno osob	Počet peněžitých trestů	% peněžitých trestů k odsouzeným osobám
Příbram	486	281	57,82
Domažlice	273	150	54,95
Český Krumlov	359	176	49,03
Žďár nad Sázavou	328	159	48,48
KS České Budějovice	99	44	44,44
Praha-východ	788	350	44,42
Nymburk	403	167	41,44
Šumperk	638	258	40,44

Soudní okres (obvod)	Odsouzeno osob	Počet peněžitých trestů	% peněžitých trestů k odsouzeným osobám
Prostějov	396	155	39,14
Tachov	345	134	38,84
KS Brno	277	104	37,55
Jindřichův Hradec	379	139	36,68
Hodonín	493	177	35,90
Semily	207	74	35,75
Trutnov	476	170	35,71
Jičín	272	97	35,66
Pelhřimov	229	80	34,93
Třebíč	520	180	34,62
Klatovy	363	124	34,16
Náchod	556	187	33,63
Rakovník	241	81	33,61
Nový Jičín	730	242	33,15
Benešov	362	120	33,15
Kroměříž	482	153	31,74
Beroun	309	96	31,07
Zlín	605	185	30,58
Prachatice	239	72	30,13
Přerov	679	204	30,04
Karlovy Vary	569	170	29,88
Jeseník	278	82	29,50
Praha 10	610	179	29,34
Praha 9	722	209	28,95
Olomouc	893	257	28,78
Svitavy	393	113	28,75
Tábor	404	116	28,71
Rychnov nad Kněžnou	286	82	28,67
Uherské Hradiště	451	128	28,38
Rokycany	247	70	28,34
Brno-venkov	461	130	28,20

Strakonice	308	86	27,92
Pardubice	586	163	27,82
KS Hradec Králové	169	46	27,22
Frýdek-Místek	785	208	26,50
Mladá Boleslav	801	209	26,09
Znojmo	434	113	26,04
Vsetín	542	139	25,65
Blansko	295	75	25,42
Břeclav	460	116	25,22
Karviná	1 321	331	25,06
Praha 8	531	133	25,05
Praha 5	871	218	25,03

Okresy (kraje) s podílem peněžitých trestů v rozmezí 20,00–24,99 %	Hradec Králové, Ústí nad Orlicí, Kutná Hora, České Budějovice, MS Praha, Vyškov, Praha 2, Opava, Havlíčkův Brod, Kladno, Jihlava, Písek, Praha 4, Praha 7, Mělník, Plzeň-sever, Litoměřice, Chrudim

KSZ v Českých Budějovicích připomíná změnu spočívající v neukládání náhradního trestu odnětí svobody, jelikož se nově odvíjí od počtu uložených denních sazeb. Uvedená změna má vliv na nepravomocně skončené věci v řízení před soudem. V některých trestních věcech může být původní stanovení trestu s výslovně uvedeným náhradním trestem pro obviněného výhodnější (§ 2 odst. 1 trestního zákoníku). V případě podaného odvolání toliko ze strany obviněného pak nelze změnit rozhodnutí v jeho neprospěch a výrok o peněžitém trestu je nutno ponechat v původní verzi s výslovným uvedením náhradního trestu.

KSZ v Ústí nad Labem se staví pozitivně k rozšíření možností pro využití institutu **dohody o vině a trestu** nejen v přípravném řízení, nýbrž i **v řízení před soudem.** Uzavření dohody o vině a trestu je mnohdy komplikováno příliš vysokým počtem poškozených.

VSZ v Praze hodnotí pozitivně, že u trestného činu podpory a propagace terorismu podle § 312e odst. 4 trestního zákoníku a u trestného činu vyhrožování teroristickým útokem podle § 312f odst. 2 trestního zákoníku, u kterého v dané skutkové podstatě hrozí odnětí svobody na 5 až 15 let, došlo po novele trestního zákoníku provedené zákonem č. 333/2020 Sb. ke zrychlení trestního řízení, neboť lze sjednat dohodu o vině a trestu, pokud se pachatelé zaváží k zaslání určené částky na bankovní účet určený pro oběti trestné činnosti. Složení takové částky je státním zastupitelstvím i soudy považováno za okolnost odůvodňující mimořádné snížení trestu odnětí svobody pod spodní hranici zákonné trestní sazby podle § 58 odst. 3 trestního zákoníku. Složená částka je variabilní a odpovídá majetkovým poměrům pachatelů. Takový postup byl využit ve velkém množství trestních věcí (v 11 věcech z 19).

KSZ v Plzni zmiňuje, že častou motivací obviněných ke sjednání dohody o vině a trestu zejména u závažné trestné činnosti je snaha v řízení před soudem směnit doznání za nižší trest, leckdy až na samé hranici zákonné možnosti (obvykle podmíněného trestu odnětí svobody místo hrozícího nepodmíněného trestu odnětí svobody). Proto za účelem vyloučení možného excesu by měla být obligatorní předešlá aprobace ze strany vedoucího státního zástupce za účelem sjednocení různých postupů v rámci jednoho a téhož státního zastupitelství.

Také **MSZ v Praze** poznamenává, že sjednávání dohod o vině a trestu se zřetelně přesunulo až do stadia řízení před soudem, proto zejména k zachování srovnatelných výsledků řízení před soudem v rámci České republiky by měl být i návrh trestu ve sjednávané dohodě zahrnut do aprobačního oprávnění jednotlivých vedoucích státních zástupců.

KSZ v Praze připomíná, že s navýšením využití dohody o vině a trestu došlo dále k výraznému využívání institutu prohlášení viny podle § 206c trestního řádu (viz dále).

KSZ v Českých Budějovicích potvrzuje, že k uzavírání dohody o vině a trestu dochází mnohem výrazněji až v řízení před soudem, když pro přípravné řízení jde stále o aplikačně náročnou právní úpravu.

KSZ v Hradci Králové zmiňuje dílčí problém v souvislosti s uzavíráním dohod o vině a trestu a jejich schvalováním soudem, který vyvstal v otázce, zda lze v rámci dohody o vině a trestu řešit i ochranné opatření zabrání věci, protože právní úprava se zúčastněnou osobou jako možným účastníkem jednání o dohodě o vině a trestu výslovně nepočítá (srov. nález Ústavního soudu ze dne 7. 7. 2020 sp. zn. III. ÚS 84/20). Bez této výslovné úpravy zřejmě nezbývá než ve věcech, kde by došlo k uzavření a následnému schválení dohody o vině a trestu, řešit tuto mezeru v právní úpravě podáním samostatného návrhu na zabrání věci. V tomto ohledu by se nabízelo právní úpravu v relevantním směru novelizovat.

Institut dohody o vině a trestu lze obecně považovat za velmi efektivní nástroj k urychlení a zeefektivnění trestního procesu, ovšem za předpokladu dodržení zásady materiální pravdy a dalších základních zásad trestního řízení (vyjma zásad veřejnosti a bezprostřednosti, kterých se obviněný dobrovolně vzdává výměnou za zmírnění trestu). Bude důležité sledovat další vývoj aplikační praxe a dosáhnout sjednocení postupu státních zástupců při uzavírání dohod.

Pokud jde o institut **prohlášení viny (§ 206c trestního řádu)** zavedený novelou č. 333/2020 Sb., všechna nižší státní zastupitelství mají za to, že se jedná o institut užitečný, který je v aplikační praxi hojně využíván. Např. **VSZ v Praze** zdůrazňuje, že byl využíván zejména v případech, kdy před nalézacím soudem byla obžalovaným prohlášena vina, následně bylo vedeno dokazování jen k výroku o trestu, případně k výroku o náhradě škody či nemajetkové újmy. Často bylo použito moderační ustanovení § 58 odst. 2 písm. b) trestního zákoníku. Pokud by nastal nesoulad mezi návrhem trestu obsaženým v obžalobě a výsledným trestem v hlavním líčení za účasti intervenujícího státního zástupce, může to dozorového státního zástupce vést k podání odvolání, pokud výsledek řízení není adekvátní jeho představám. Některá krajská státní zastupitelství (**KSZ v Ústí nad Labem, MSZ v Praze, KSZ v Praze**) řeší tyto otázky v rámci aprobace, východisko lze spatřovat právě v úpravě zahrnuté do organizačních a aprobačních řádů, popř. v rámci pokynů vedoucích státních zástupců ve smyslu § 12e odst. 1 věty druhé zákona o státním zastupitelství (pokynů vztahujících se na více věcí určitého druhu). Nelze však mít za to, že by tyto situace bylo možno řešit úpravou v pokynu obecné povahy č. 9/2019, o postupu státních zástupců v trestním řízení, zde není fakticky, co sjednocovat, nehledě na to, že je zde úprava v čl. 112 odst. 6 pokynu obecné povahy č. 9/2019, z níž vyplývá, že státní zástupce není ohledně žádného návrhu vázán návrhy uvedenými v záznamu o přípravě na hlavní líčení, avšak při významných odchylkách uvede v záznamu o průběhu hlavního líčení důvody, které ho ke změně návrhu vedly; u velmi závažných odchylek, týkajících se zejména druhu a výše trestu, či výroku o zproštění obžaloby, pak státní zástupce zváží, zda není namístě ponechat si lhůtu k podání opravného prostředku i v případě, že soud jeho návrhu zcela vyhověl.

MSZ v Praze hodnotí pozitivně, že institut prohlášení viny dle § 206c trestního řádu má významný vliv na rychlost řízení před soudem, kde za těchto okolností odpadá dokazování viny, které se zaměřuje jen k výroku o trestu. Prohlášení viny obviněným je oproti sjednání dohody o vině a trestu v přerušeném hlavním líčení časově i administrativně daleko méně náročné. Obdobně i v obvodu **KSZ v Ústí nad Labem** případy prohlášení viny jednoznačně převažují nad sjednanými dohodami o vině a trestu. Výhrady **KSZ v Ústí nad Labem** směřují k souhlasu obviněného s právní kvalifikací uvedenou v obžalobě. V odvolacím řízení pak byly zachyceny případy, kdy právní kvalifikace v obžalobě nebyla přiléhavá, na což pak nemohlo být v odvolacím řízení v neprospěch obžalovaného nijak reagováno.

KSZ v Ostravě uvádí, že tresty v souvislosti s přijetím prohlášení viny jsou ukládány na dolní hranici zákonné trestní sazby, případně i mírně pod ní, jsou-li shledány podmínky postupu podle § 58

odst. 2 písm. b) trestního zákoníku. Pokud však mají státní zástupci za to, že význam prohlášení viny byl soudem přeceněn a uložený trest je nepřiměřeně mírný, využívají práva podat odvolání.

Podle **KSZ v Ústí nad Labem** někteří soudci institut prohlášení viny příliš přeceňují ve věcech, kde je otázka viny spolehlivě prokázána, naopak někde k aplikaci moderace podle § 58 odst. 2 trestního zákoníku nedochází prakticky vůbec (**OSZ v Litoměřicích, Liberci, Chomutově, Děčíně, České Lípě** či **v Lounech**).

Rovněž podle poznatků **KSZ v Brně** prohlášení viny při ukládání trestu nehraje zásadní roli, tresty jsou ukládány obdobně jako v případě, kdy tento institut není užit.

KSZ v Hradci Králové k uvedené otázce uvádí, že okresní soudy velmi často při využití institutu prohlášení viny automaticky snižují tresty navržené státním zástupcem, aniž by pro to existovaly zákonné důvody (např. byl-li pachatel přistižen při činu, pokud v přípravném řízení vinu popíral, řízení komplikoval, načež v řízení před soudem mnohdy jedná účelově). V obžalobě uvedený a pečlivě vypracovaný návrh trestu se tak za zcela účelového a mnohdy obhajobou až vykalkulovaného využití jednoho z výše uvedených institutů stává nedostižnou metou, od níž teprve soud odvíjí úvahu o trestu, a to výlučně ve smyslu trestu mírnějšího.

VSZ v Olomouci zdůrazňuje, že prohlášení viny bylo zaregistrováno ve věcech různorodé trestné činnosti. Za pozitivní lze zejména v případech rozsáhlé trestné činnosti považovat to, že v hlavním líčení již není nutno předvolávat velké množství svědků, v případech násilné či mravnostní kriminality není nutno před soudem vyslýchat zvlášť zranitelné oběti trestných činů a oživovat u nich traumatizující události.

Podle poznatků např. **OSZ v Bruntále** necelá polovina obviněných, stíhaných převážně pro méně závažnou trestnou činnost, nejpozději po zahájení hlavního líčení avizuje svůj zájem prohlásit vinu, přičemž mnohdy svůj úmysl obvinění avizují i předem zasláním vyplněného formuláře, který je obsažen v poučení jim zaslaným soudem s předvoláním k hlavnímu líčení. V takovýchto případech pak může soud plánovaný program hlavního líčení upravit a k tomuto již nepředvolávat i z důvodu ekonomičnosti svědky. Podle **OSZ v Jihlavě** je s využitím přijetí prohlášení viny v současné době vyřizována většina trestních věcí, které se dostanou do stadia hlavního líčení. Soud se pak zabývá pouze otázkou uložení trestu, čemuž odpovídá i rozsah odůvodnění rozsudku.

Případ nepřijetí prohlášení viny byl zaznamenán u **VSZ v Olomouci** (ve věci **KSZ v Brně).** VS v Olomouci podle § 206c odst. 5 trestního řádu rozhodl, že prohlášení viny obžalované nepřijímá. Podle soudu obžalovaná prohlášení učinila až v rámci odvolacího řízení, přičemž nebylo úplné, neboť obžalovaná měla nadále námitky vůči rozsahu trestné činnosti, která jí byla kladena za vinu, i proti závěrům o subjektivní stránce. VS v Olomouci přihlédl i k negativnímu stanovisku státního zástupce k prohlášení viny (§ 206c odst. 3 trestního řádu).

b) Vrácení věci k došetření státnímu zástupci *(tab. III/7a, III/7b)*

K **pravomocnému vrácení věci státnímu zástupci k došetření,** ať už z kteréhokoli důvodu, dochází nadále spíše ojediněle.

Okresním státním zastupitelstvím *(tab. III/7a)* bylo pravomocně vráceno soudem k došetření podle § 188 odst. 1 písm. e) trestního řádu celkem **38** (**-20**) věcí. Podle § 314c odst. 1 písm. a) trestního řádu to bylo **13** (**-11**) věcí, takže celkem **51** (**- 31**) věcí.

U **krajských a vrchních státních zastupitelství** *(tab. III/7b)* bylo pravomocně vráceno soudem státnímu zástupci k došetření **8** (**+3**) věcí [a ani jedna věc podle § 314c odst. 1 písm. a) trestního řádu; -1].

Celkem bylo státnímu zástupci pravomocně vráceno soudem k došetření **59** (**-29**) věcí, což v poměru k počtu obžalovaných osob představuje **0,20 %** (**-0,08 %**) věcí. Počet věcí, v nichž byl pravomocně soudem **odmítnut návrh na potrestání,** činil

v roce 2021 hodnotu **32** (**-39**). Lze tedy i nadále usuzovat, že se po vydání stanoviska trestního kolegia NS (č. 52/2014 Sb. rozh. tr.) již ustálila rozhodovací praxe ve vztahu k institutu odmítnutí návrhu na potrestání.

KSZ v Ostravě uvedlo i některé důvody, které soudy vedly k odmítnutí návrhů na potrestání. Šlo např. o pochybnosti o trestní odpovědnosti pachatele, u něhož byly shledány důvody k vyšetření jeho duševního stavu, absence znaleckého zkoumání zajištěných látek v případě trestného činu přechovávání omamné a psychotropní látky a jedu podle § 284 odst. 1, 2 trestního zákoníku. Důvodem tedy již nebylo neopatření znaleckého posudku z odvětví psychiatrie ve věcech trestných činů ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 274 trestního zákoníku, byly-li spáchány pod vlivem jiných návykových látek než alkoholu, ani nepřiměřená délka vedeného prověřování.

c) **Pravomocně zproštěné věci** (*tab. III/9a*, III/9b, výslednost činnosti odborů závažné hospodářské a finanční kriminality VSZ v Praze a VSZ v Olomouci)

Celkem bylo v roce 2021 pravomocně zproštěno, pokud jde o **okresní státní zastupitelství, 1 022** (**-141**) osob z 28 153 (-1 854) obžalovaných.

Ve vztahu k osobám postaveným před soud to představuje podíl **3,63 %** (v roce 2020 3,88 %). Ukazuje se tedy i nadále, že také v tomto ukazateli výsledek stabilně značí velmi dobrou kvalitu přípravného řízení, a to i při změně pohledu na jeho funkci důsledně koncipovanou jako na fázi skutečně přípravnou (tj. převážně jen shromažďující podklady pro dokazování v řízení před soudem). Už tradičně vyšší podíl zproštěných osob, byť ani zdaleka ne tak vysoký jako v roce 2011, kdy se jednalo o hodnotu 17,55 %, vykazují **krajská státní zastupitelství**, a to **126** (**+13**) osob z **1 325** (**-114**) obžalovaných, tedy **9,51 %** (v roce 2020 7,85 %).

VSZ v Olomouci uvádí, že zprošťující výroky ve smyslu § 226 písm. a) až d) trestního řádu do značné míry souvisejí s povinností státního zástupce podat obžalobu i v případech existence odporujících se důkazů, které je nutno provést a zhodnotit v hlavním líčení. Důvodem zproštění bývá i změna důkazní situace u samotného hlavního líčení.

Podílu pravomocně zproštěných osob u **vrchních státních zastupitelství** se s ohledem na mimořádnou pozornost v souvislosti s danou problematikou věnuje už úvodní kapitola zprávy o činnosti. Pro podrobnosti lze tedy odkázat na strany 9 až 11 a *tab. III/9.*

Z připojených tabulek lze zjistit podrobnější údaje vztahující se k výkonu působnosti odborů závažné hospodářské a finanční kriminality **VSZ v Praze** a **VSZ v Olomouci**. Jedná se o exkluzivní, ale zároveň i vysoce specializovanou agendu. **NSZ** vždy posuzovalo výsledky činnosti těchto odborů vrchních státních zastupitelství, v rámci výkonu dohledu, ve zprávách o činnosti, v rámci činnosti národního korespondenta pro boj proti finanční kriminalitě a praní peněz, pro vyhledávání, zajišťování a odčerpávání výnosů z trestné činnosti a pro ochranu finančních zájmů EU, jakož i při společných poradách.

3. Dohled

K výkonu (instančního) dohledu dochází nadále převážně na základě vnějších podnětů a méně často z vlastní iniciativy.

Podněty k výkonu dohledu mířily zejména do skutkových zjištění (polemika s hodnocením důkazů orgány činnými v trestním řízení) a namítaly porušování práv obhajoby (často právo na nahlížení do spisu). V menší míře byl prováděn dohled nad způsobem vyřízení podání podle § 16a odst. 7 zákona o státním zastupitelství.

MSZ v Praze poukazuje na to, že v roce 2021 byl vykonáván dohled v celé řadě věcí, ve kterých se oznamovatelé snažili intenzívně kriminalizovat původce učiněných zdravotních opatření, která měla snížit rizika šíření pandemie COVID-19 a tlumit její negativní dopady na život společnosti.

KSZ v Praze potvrdilo trend narůstajícího počtu vnějších podnětů k výkonu instančního dohledu podle § 12d zákona o státním zastupitelství, k jehož podání vybízí i judikatura Ústavního soudu (srov. např. usnesení sp. zn. II. ÚS 2166/14). Vztahují se k postupu státních zástupců okresních státních zastupitelství v přípravném řízení před zahájením trestního stíhání, popř. k usnesením policejního orgánu o odložení věci podle § 159a odst. 1 až 3 a 5 trestního řádu, proti kterému byla podána stížnost, kterou státní zástupce okresního státního zastupitelství zamítl jako nedůvodnou, nebo k vyřízení podnětů poškozených podle § 157a odst. 1 trestního řádu nebo podnětů jiných osob k uplatnění dozorových oprávnění státního zástupce ve vztahu k postupu policejních orgánů při vyřizování trestních oznámení nebo k průběhu trestního řízení. Zvýšený počet případů užití elektronické komunikace se státním zastupitelstvím zvyšuje počet podnětů k výkonu instančního dohledu, které po obsahové stránce nesměřují k věcnému vyřízení věci a vykazují spíše povahu šikanózních podání či jsou projevem zneužití zákonného práva.

U **KSZ v Českých Budějovicích** je institut dohledu podateli využíván ve vztahu k okresním státním zastupitelstvím zejména vůči postupu ve fázi prověřování. Rozšířené jsou podněty k výkonu dohledu ve věcech, ve kterých nedošlo k sepsání záznamu o zahájení úkonů trestního řízení postupem dle § 158 odst. 3 věty první trestního řádu, kdy podatel nejprve napadá založení oznámení *ad acta* ze strany policejního orgánu a následně i postup státního zástupce, pokud postup policejního orgánu shledá správným a zákonným.

Většina podnětů je vyhodnocena jako nedůvodná. Je-li podnět shledán důvodným a za účelem odstranění vad je vydán pokyn, ten je ze strany nejblíže nižšího státního zastupitelství vždy splněn.

V případech důvodných podnětů nedošlo ke zjištění zásadních pochybení, většinou se jednalo o pochybení v procesních otázkách, např. v zastoupení a doložení originálu nebo elektronicky podepsané plné moci, kolizi obhájce či zmocněnce (v případě společného trestního stíhání fyzických a právnických osob), zkrácení procesních práv některé ze stran způsobených řádným nedoručením opatření či rozhodnutí, vymezení nutného rozsahu prověřování a vyšetřování z hlediska řádného objasnění věci, doplnění znaleckých posudků, jakož i použité právní kvalifikace (zejména možného jednočinného či vícečinného souběhu trestných činů, vymezení jednotlivých skutků). Nebyly identifikovány vady závažné či neodstranitelné. Nebylo zjištěno pochybení, které by mělo za následek zmaření trestního řízení.

Podle **VSZ v Praze** k výkonu dohledu směřujícího k vyhodnocení úrovně a účinnosti předchozího dohledu podle § 2 odst. 2 JŘSZ se přistupuje zejména v případech podezření na závažné pochybení v postupu nižšího státního zastupitelství. Byl omezen jen na případy závažné, svou povahou zcela ojedinělé, zvláštního zřetele hodné. Reálně se jednalo o jednotky případů, kdy žádné závady identifikovány nebyly. Pokračuje trend, kdy někteří podatelé s evidentními kverulatorními sklony opakovaně přes obdržená poučení zasílají další obsahově shodné podněty, jelikož nesouhlasí s předešle učiněnými závěry.

Rovněž **KSZ v Ostravě** zmiňuje komplikace související s vyřizováním podání tzv. kverulantů v elektronické podobě s rozsáhlými a často nesouvisejícími přílohami. Podání neobsahují v drtivé

většině elektronický podpis, jsou zasílána každodenně a bez jakéhokoli relevantního doplnění či smysluplné reakce na výzvy zaslané podateli.

Také **VSZ v Olomouci** zcela výjimečně přistupuje k výkonu dohledu nad dohledovou činností krajských státních zastupitelství (tzv. dohled nad dohledem), přičemž k takovému postupu vydává předem stanovisko vedoucí státní zástupce.

V. POZNATKY Z PŮSOBNOSTI NEJVYŠŠÍHO STÁTNÍHO ZASTUPITELSTVÍ

1. Trestní působnost

a) Trestní řízení *(tab. IV/1a, přehledy IV/1b, IV/1c)*

Přezkumná činnost podle § 174a trestního řádu *(tab. IV/1a)*

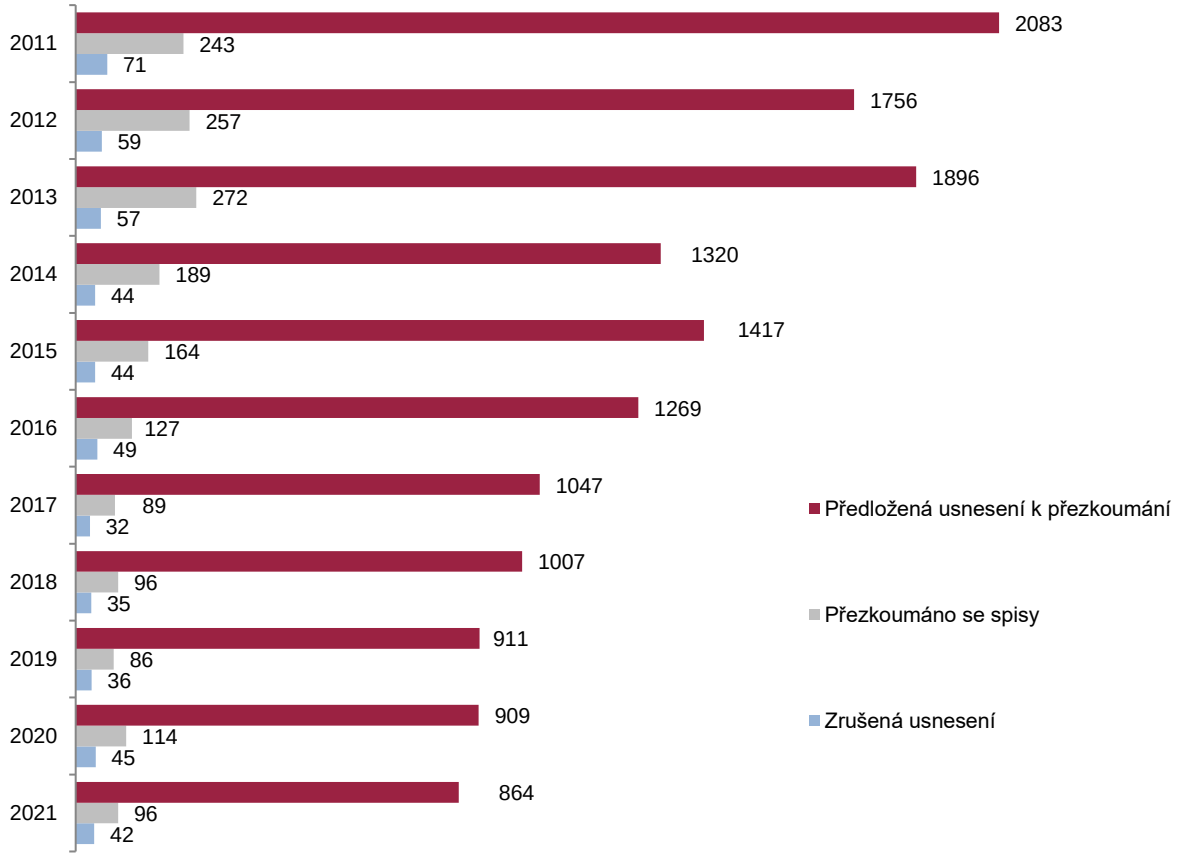

Při posuzování využití **mimořádného kasačního oprávnění nejvyššího státního zástupce podle § 174a odst. 1 trestního řádu** je vždy zvažována i účelnost takového rozhodnutí pro další řízení a postavení obviněného.

V agendě mimořádného fakultativního oprávnění nejvyššího státního zástupce spočívajícího v nařízení **kontroly skončené věci** (§ 12 odst. 3 zákona o státním zastupitelství; *přehled IV/1c*) evidoval odbor trestního řízení NSZ v roce 2021 celkem **24** (**-13**) podnětů k nařízení kontroly skončených věcí, ve **4** (**-2**) případech byla kontrola nařízena. Celkem byly provedeny **3** (**-4**) kontroly skončené věci. Při nařizování kontroly skončené věci jako mimořádného a fakultativního oprávnění nejvyššího státního zástupce je důsledně zvažováno, zda v důsledku postupu či nečinnosti nižšího státního zastupitelství je veřejný zájem dotčen závažným způsobem a (současně) zda k nápravě hrozícího nebo již nastalého zásahu do veřejného zájmu nepostačují standardní prostředky k nápravě (např. výkon dohledu vyšším státním

zastupitelstvím). Zároveň je již v okamžiku nařizování kontroly posuzována její účelnost a možnost nápravy případně zjištěných vad v dalším řízení. I přes malou četnost nařízených kontrol je třeba zdůraznit, že vyřizování podnětů ke kontrolám skončených věcí je věnována velká pozornost i po věcné stránce a důvodnost těchto podnětů je posuzována zpravidla na základě spisového materiálu dozorového či dohledového státního zastupitelství. Teprve v případě, kdy jsou zjištěny relevantní poznatky odůvodňující zásah NSZ a jsou splněna i výše naznačená kritéria, je zvažováno uplatnění kontrolního oprávnění nejvyššího státního zástupce.

Kontroly skončených věcí (§ 12 odst. 3 zákona o státním zastupitelství)

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Podnětů ke kontrole	60	45	53	43	38	46	**39**	**33**	**37**	**24**
Nařízeno	10	10	7	12	4	5	**6**	**2**	**6**	**4**
Provedeno	11	7	12	10	6	5	**3**	**3**	**7**	**3**
Nenařízeno	50	35	37	26	34	43	**35**	**32**	**24**	**25**

b) Přezkumná agenda *(tab. IV/2a, IV/2b, IV/3b, IV/3d, IV/4a až IV/4d, IV/5)*

aa) Dovolání *(tab. IV/2a, IV/2b)*

V agendě **dovolání** v roce 2021 napadlo Nejvyššímu státnímu zastupitelství celkem **1 119** (**-111**) věcí týkajících se **1 385** (**-112**) obviněných. **Odbor mimořádných opravných prostředků NSZ** podal vyjádření podle § 265h odst. 2 trestního řádu celkem v **1 403** (**+29**) případech. Státní zástupce se zpravidla nevyjadřuje v případech, kdy je z obsahu dovolání zcela zjevné, že uplatňované námitky neodpovídají žádnému ze zákonných dovolacích důvodů. Kvalita a celková úroveň dovolání podaných obviněnými roste nejen po formální, ale i po obsahové stránce. Zejména lze konstatovat, že tak jako v minulých letech obvinění již adekvátněji využívají extenzivní výklad dovolacího důvodu uvedeného v § 265b odst. 1 písm. g) trestního řádu, tj. možnost námitek týkajících se zejména opomenutých důkazů, nezákonných důkazů a existence tzv. extrémního rozporu. Stejně jako v předchozích letech bylo také v roce 2021 podáváno obviněnými nejčastěji dovolání opřené o důvod uvedený v § 265b odst. 1 písm. g) trestního řádu [po nabytí účinnosti novely č. 220/2021 Sb. § 265b odst. 1 písm. h) trestního řádu], a to jak samostatně, což se stalo v 676 věcech, tak v kombinaci s dalšími dovolacími důvody uvedenými v § 265b odst. 1 trestního řádu; nejčastěji s důvodem podle § 265b odst. 1 písm. l) trestního řádu.

U dovolání podaných obviněnými v roce 2021 NS projednal dovolání celkem v **988** případech. Přitom nejčastěji NS dovolání odmítal, a to celkem u **855** dovolání obviněných, což činí **87 %** všech podaných dovolání. NS plně nebo zčásti vyhověl dovoláním **133** obviněných, to činí **13 %** dosud projednaných věcí. V porovnání s minulým rokem se jedná o mírný nárůst, neboť úspěšnost za obdobné období v loňském roce činila 10 % z projednaných věcí. Tento nárůst lze do určité míry

vysvětlit zejména případy nesprávné aplikace § 205 odst. 4 písm. b) trestního zákoníku ve věcech krádeží spáchaných v době nouzového stavu vyhlášeného v návaznosti na pandemii COVID-19.

Trestní řád v § 265d odst. 1 písm. a) stanoví, že **nejvyšší státní zástupce** může podat **dovolání** na návrh krajského nebo vrchního státního zástupce anebo i bez takového návrhu pro nesprávnost kteréhokoli výroku rozhodnutí soudu, a to ve prospěch i v neprospěch obviněného.

Okresní (obvodní) státní zastupitelství podala v roce 2021 **30** návrhů (podnětů) na podání dovolání, **krajská státní zastupitelství 44** návrhů a **vrchní státní zastupitelství 34** návrhů. Na základě podnětů dalších osob – převážně poškozených v trestním řízení – pak byla přezkoumána správnost rozhodnutí soudů v **19** věcech, z nich ve dvou věcech bylo podáno dovolání, přičemž v obou těchto věcech byl podán i podnět VSZ v Praze; ostatní podněty k podání dovolání byly odloženy. Tři podněty k podání dovolání potom vzešly z vlastní iniciativy NSZ.

Dovolání (§ 265a a násl. trestního řádu)

	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
Počet podnětů a návrhů k dovolání NSZ	170	171	185	152	166	**129**	**131**	**130**
Počet podaných dovolání NSZ (%)	95 (56)	111 (65)	117 (63)	95 (63)	100 (60)	**74 (57)**	**68 (52)**	**61 (48)**
Úspěšnost / %	61,4	74,6	74	67,8	73,5	**66**	**71,8**	**67,3**

Nejvyšší státní zástupce se v průběhu roku 2021 rozhodl akceptovat celkem **61** z celkového počtu **130** návrhů či podnětů. Z těchto **61** akceptovaných návrhů či podnětů (vrchních, krajských a okresních státních zastupitelství a podnětů dalších osob) na podání dovolání nejvyšším státním zástupcem směřovalo celkem **52** podání v neprospěch obviněných (85 %), **2** dovolání směřovala současně ve prospěch i neprospěch a **7** dovolání ve prospěch obviněných. Pokud nebylo návrhům na podání dovolání nejvyššího státního zástupce vyhověno, stalo se tak převážně v těch věcech, v nichž měl nejvyšší státní zástupce jiný právní názor než předkladatelé, stanovisko nejvyššího státního zástupce týkající se odložení návrhů (podnětů) bylo vždy podrobně odůvodněno.

67 % dovolání NSZ vyhověno zcela nebo zčásti

Pokud jde o **úspěšnost dovolání nejvyššího státního zástupce,** NS ve věcech, v nichž rozhodl (tj. ve **49**), vyhověl či alespoň částečně vyhověl **33** podaným dovoláním, což činí **67,3 %**, odmítnuto bylo **15** dovolání, tj. **31 %,** a zamítnuto bylo jedno dovolání. O celkem **12** dovoláních nebylo rozhodnuto. Zmíněná úspěšnost nevybočuje z údajů z předchozích let.

Při hodnocení úspěšnosti dovolání nejvyššího státního zástupce je nutno vzít v úvahu, že některá dovolání jsou podávána i z judikaturních důvodů, a to i s vědomím, že dovolání může být odmítnuto. Výjimečně je dovolání odmítnuto i podle § 265i odst. 1 písm. f) trestního řádu, tedy, že projednání dovolání

by nemohlo změnit postavení obviněného, přestože je konstatována oprávněnost názoru nejvyššího státního zástupce.

Odbor mimořádných opravných prostředků NSZ hodnotí návrhovou činnost státních zastupitelství nižších stupňů, která směřují k uplatňování oprávnění nejvyššího státního zástupce podávat dovolání ve smyslu § 265d odst. 1 písm. a) trestního řádu, jako více než dobrou. Podávání dovolání nejvyšším státním zástupcem má pak význam nejen pro nápravu konkrétních pochybení v jednotlivých věcech, ale má klíčový význam pro usměrnění další rozhodovací praxe orgánů činných v trestním řízení.

V roce 2021 došlo k judikaturnímu sjednocení posuzování trestného činu krádeže spáchaného za nouzového stavu v souvislosti s šířením onemocnění COVID-19. Stalo se tak rozsudkem NS ze dne 16. 3. 2021 sp. zn. 15 Tdo 110/2021 (č. 19/2021 Sb. rozh. tr.). Z něho se podává, že k tomu, aby mohly být případy krádeží, které jsou jinak pouhými přečiny, posouzeny jako zločiny v důsledku naplnění některého ze zákonných znaků podle § 205 odst. 4 písm. b) trestního zákoníku a postiženy přísnějším trestem, nepostačuje pouze časová souvislost krádeže s událostí vážně ohrožující život nebo zdraví lidí, veřejný pořádek nebo majetek, ale musí zde být dána také věcná souvislost krádeže s takovým stavem či událostí. Tento judikaturní výklad ovlivnil rovněž činnost odboru mimořádných opravných prostředků v dovolací agendě, neboť bylo třeba vyřídit větší počet podnětů a návrhů na dovolání nejvyššího státního zástupce reagujících na uvedenou judikaturní změnu.

bb) Vyřizování podnětů ke stížnostem pro porušení zákona *(tab. IV/3b, IV/3d, IV/4a až IV/4d, IV/5)*

V agendě **stížností pro porušení zákona** se nápad **v celé soustavě státního zastupitelství** podle počtu vnějších podnětů výrazně zvýšil (podle *tab. IV/3b* a *IV/3d)* o **148** osob, tj. o **29,2 %** (v předchozích letech byl zaznamenáván spíše pokles, jen v roce 2016 se jednalo o zvýšení o plných 246 osob a v roce 2020 o 80 osob).

Nárůst jak počtu podnětů ke stížnostem pro porušení zákona (tak i podnětů činěných z vlastní iniciativy státního zastupitelství) proti předchozímu období souvisí mj. i se shora citovaným rozhodnutím velkého senátu trestního kolegia NS ze dne 16. 3. 2021 sp. zn. 15 Tdo 110/2021 (č. 19/2021 Sb. rozh. tr.). Ke stejnému závěru dospěl i Ústavní soud v nálezu ze dne 20. 7. 2021 sp. zn. IV. ÚS 767/21, který navíc poukázal i na ústavněprávní rozměr dané problematiky.

Údaje o činnosti **odboru mimořádných opravných prostředků NSZ** v této agendě plynou z *tab. IV/4a až IV/4d.*

Opakované podněty (remonstrace) tvoří nadále jen zanedbatelnou část z celkového počtu podnětů v agendě stížností pro porušení zákona, v roce 2021 šlo o **80** opakovaných podnětů.

Návrhy na podání stížnosti pro porušení zákona se v roce 2021 týkaly **137** (**+74**) osob.

VSZ v Praze poukazuje na věc, která byla předložena Ministerstvu spravedlnosti s návrhem na podání stížnosti pro porušení zákona v neprospěch obviněných, a to proti rozsudku VS v Praze ze dne 26. 6. 2019 č. j. 6 To 64/2018 – 34994, který rozhodoval jako odvolací soud ve věci vedené u KS v Praze pod sp. zn. 4 T 21/2013. Smyslem navrhovaného podání stížnosti bylo vyvolání judikaturního rozhodnutí NS o tom, zda je soud I. stupně vázán právním názorem nadřízeného (odvolacího) soudu ve smyslu § 264 odst. 1 trestního řádu, pokud právní názor odvolacího soudu je akademickým výrokem NS v řízení o stížnosti pro porušení zákona, podané v neprospěch obviněných, označen jako nezákonný, tj. zda je v obdobných případech právní názor NS aplikovatelný již na předmětnou věc (nebo zda takový závazný právní názor NS je možno aplikovat až ve věcech budoucích).

cc) Přezkoumání zákonnosti příkazu k odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu a příkazu k zjištění údajů o telekomunikačním provozu

NSZ v roce 2021 evidovalo **11** (0) případů, ve kterých rozhodoval NS o zákonnosti příkazu k odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu nebo příkazu ke zjištění údajů o telekomunikačním provozu. Ve **2** (0) případech NS přezkoumával zákonnost příkazu k odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu a v **9** (0) případech zákonnost příkazu ke zjištění údajů o telekomunikačním provozu.

NS v **1** (-1) věci konstatoval, že byl porušen zákon, v **8** (+2) případech, že zákon porušen nebyl, ve **2** (**-1**) případech návrh odmítl. Ve zmíněné agendě podává NSZ na vyžádání NS vyjádření k návrhu oprávněné osoby.

c) Věci závažné hospodářské a finanční kriminality *(tab. IV/7)*

Z poznatků **odboru závažné hospodářské a finanční kriminality NSZ** plyne, že v roce 2021 odbor závažné hospodářské a finanční kriminality NSZ zpracovával podklady k celkem **38** (**0**) žádostem vrchních státních zastupitelství o udělení předchozího souhlasu nejvyššího státního zástupce podle § 15 odst. 4 až 6 JŘSZ.

V roce 2021 na odbor závažné hospodářské a finanční kriminality NSZ napadlo v režimu § 146 odst. 2 písm. a) alinea druhá trestního řádu (dozorový státní zástupce dal pokyn nebo souhlas k usnesení o zahájení trestního stíhání) celkem **49** (**-67**) stížností obviněných v **16** (**-5**) věcech, přičemž zcela či částečně bylo usnesení o zahájení trestního stíhání zrušeno ze strany státního zástupce odboru závažné hospodářské a finanční kriminality NSZ u **3** (**-5**) obviněných ve **3** (**-2**) věcech (u 6 % obviněných v 19% věcí). V roce 2021 (stejně jako v roce 2020) došlo (zejména ve srovnání s roky 2017 a 2018) k výraznějšímu poklesu zrušených usnesení o zahájení trestního stíhání, neboť v letech 2017 a 2018 bylo ze strany státních zástupců odboru závažné hospodářské a finanční kriminality v řízení o stížnosti zrušeno usnesení o zahájení trestního stíhání v přibližně 50 % věcí.

V roce 2021 státní zástupci odboru závažné hospodářské a finanční kriminality NSZ zpracovávali podklady k přezkumné činnosti podle § 174a trestního řádu celkem v **19** (**+6**) věcech vůči **31** (**+12**) obviněným, jejichž trestní stíhání bylo zastaveno. Ve věcech v působnosti odboru závažné hospodářské a finanční kriminality NSZ nebylo v roce 2021 usnesení o zastavení trestního stíhání nejvyšším státním zástupcem zrušeno v **žádné** věci ani proti **žádné** osobě (vždy **-2**).

V roce 2021 došlo (stejně jako v roce 2020) k výraznějšímu poklesu počtu sporů o příslušnost, neboť státní zástupci odboru závažné hospodářské a finanční kriminality v roce 2021 rozhodovali celkem **2** (-2) spory o věcnou příslušnost. Přitom v roce 2019 bylo na odboru závažné hospodářské a finanční kriminality rozhodováno celkem 14 sporů o věcnou nebo místní příslušnost.

d) Mezinárodní justiční spolupráce *(tab. IV/6)*

Mezinárodní odbor NSZ plní úkoly v oblasti **mezinárodní justiční spolupráce v trestních věcech** v souladu s ustanoveními ZMJS, vykonává metodické vedení nižších státních zastupitelství v oblasti mezinárodní justiční spolupráce v trestních věcech, spolupracuje při vytváření společných vyšetřovacích týmů a vede jejich evidenci, zpracovává návrhy vyjádření NSZ k mezinárodním smlouvám a právním předpisům Evropské unie a České republiky, které se týkají mezinárodní justiční spolupráce v trestních věcech, navrhuje případy právní pomoci vhodné k registraci v Eurojustu, poskytuje národnímu členovi Eurojustu a jeho zástupci podporu

spočívající zejména v informování o změnách v oblasti mezinárodní justiční spolupráce, o odborných stanoviscích NSZ týkajících se postupu při mezinárodní justiční spolupráci včetně implementace práva Evropské unie.

K vyžádání právní pomoci státními zastupitelstvími v cizině mezinárodní odbor NSZ zdůrazňuje, že náročnost vyřizování žádostí státních zástupců o právní pomoc v trestních věcech je vysoká. Zejména případy, kdy jsou žádána elektronická data z jiných států, vyžadují velmi intenzivní a četnou komunikaci s jinými státy ve velmi krátkých termínech. Často je žádáno o vyřízení žádostí státních zástupců v zemích, se kterými není uzavřena mezinárodní smlouva, a nároky na podkladové materiály a komunikaci jsou podstatně vyšší.

Evropské vyšetřovací příkazy jsou doručovány pouze v přímém styku. Dozoroví státní zástupci se v této agendě obracejí na mezinárodní odbor NSZ pouze v případě, že se v jiném členském státě Evropské unie setkají s problémy.

Stalo se tak v celkem **4** případech, kdy většinou šlo o průtahy v řízení. Nejzásadnější problém však nadále přetrvává vůči Polské republice v oblasti přeshraničního sledování, kdy polské orgány navzdory osobním i korespondenčním jednáním nejsou schopny české evropské vyšetřovací příkazy týkající se tohoto úkonu zatím vyřizovat.

Prováděním evropských vyšetřovacích příkazů vydaných státními zástupci České republiky v jiných členských státech bylo zjištěno, že přímý právní styk nižším stupňům nečiní zásadní problémy. Výrazný podíl na tom má i metodika mezinárodního odboru NSZ publikovaná pro státní zástupce na extranetu a přednášková činnost vykonávaná státními zástupci mezinárodního odboru NSZ.

S odmítnutím výkonu evropského vyšetřovacího příkazu se státní zástupci České republiky setkávají jen výjimečně – jde buď o důvody faktické, nebo právní (např. nenaplnění požadavku oboustranné trestnosti). Pokud jde o časové limity vyřízení evropských vyšetřovacích příkazů vydaných v České republice v jiných členských státech Evropské unie, převažující zkušeností je, že směrnice o evropském vyšetřovacím příkazu nic podstatného nezměnila. Státy, které spolupracovaly dobře i za používání žádostí o právní pomoc, spolupracují dobře i nadále, ale státy, které měly se včasností vyřízení žádostí o právní pomoc problémy, je mají stále – nicméně obecně bylo stanovení pořádkových lhůt pro vyřízení evropského vyšetřovacího příkazu vítáno.

8

nových dohod o společných vyšetřovacích týmech

Mezinárodní odbor NSZ společně s národním členem České republiky v Eurojustu je rovněž zodpovědný za uzavírání dohod o společných vyšetřovacích týmech. Účastní se koordinačních schůzek k přípravě těchto týmů a vyhodnocování jejich činnosti. V roce 2021 bylo uzavřeno celkem **8** dohod o společných vyšetřovacích týmech, a to s těmito státy: Velká Británie, Slovensko, Polsko, Finsko a Rumunsko; z toho jeden společný vyšetřovací tým byl trojstranný (všechny dohody o společných vyšetřovacích týmech, ať už jsou sjednávány mezinárodním odborem NSZ nebo národním členem v Eurojustu, jsou registrovány v Eurojustu).

Mezinárodní odbor NSZ provedl analýzu činnosti **27** společných vyšetřovacích týmů, kterých se v roce 2021 aktivně účastnila Česká republika. Touto analýzou bylo zjištěno, že pandemie COVID-19, resp. v jejím rámci přijatá opatření, měla celkově vliv na probíhající společné vyšetřovací týmy, nicméně nedošlo k totální paralýze činnosti těchto týmů a jejich jednotlivých složek v domácích státech,

naopak i přes probíhající pandemii a přijatá opatření činnost všech společných vyšetřovacích týmů dále pokračovala.

České zastoupení otevřelo v Eurojustu v loňském roce z podnětu českých orgánů **118** (**-17**) nových případů a **121** (**-4**) případů bylo vůči českému zastoupení registrováno z podnětu ostatních členských států Evropské unie. Při započtení případů registrovaných ve vztahu k zemím, které mají v Eurojustu styčného žalobce, bylo české zastoupení činné celkem ve **239** (**-20**) nově registrovaných případech. V roce 2021 došlo ke zvýšení počtu koordinačních schůzek na **31** (oproti 26 v roce 2020). České zastoupení asistovalo při vzniku **8** společných vyšetřovacích týmů.

Mezi státy, které v Eurojustu nejčastěji žádají o asistenci, patří jako v předchozích letech Německo, Itálie a Francie. Česká republika byla třináctým nejčastěji registrujícím státem. Pokud jde o typologii trestné činnosti, převládá nadále podvodné jednání včetně daňové kriminality, legalizace výnosů z trestné činnosti a drogová kriminalita. Došlo k pozvolnému nárůstu případů kyberkriminality (174 oproti loňským 111 případům), kdy se jedná o pátý nejčastější zastoupený druh kriminality. K nárůstu došlo také v případech trestných činů proti finančním zájmům Evropské unie (128 oproti loňským 50), přesto se jedná toliko o 3% zastoupení. Nízký zůstává počet případů terorismu (1,6 % z celkového nápadu) a ilegální imigrace (2,4 %).

Pokud jde o české zastoupení, toto nejčastěji stejně jako v předchozích dvou letech žádalo o spolupráci Německo (28 případů), Velkou Británii (18 případů), Slovensko (12 případů) a Francii (11 případů).

Statistika znázorňující vývoj nápadu případů českého zastoupení v letech 2011 až 2021 *(EJ – Eurojust)*

	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021
ČR dožadující	69	69	76	84	88	107	113	136	119	135	118
ČR dožádaná	79	53	71	67	70	94	95	102	119	125	121
Věci neregistrované v EJ / stanoviska	44/14	44/34	42/34	75/61	56/40	32/37	46/50	35/33	37/38	32/29	41/34
Koordinační schůzky	16	16	20	23	32	28	22	24	34	26	31
Celkem v EJ registrováno věcí všemi státy	1441	1533	1576	1804	2214	2306	2550	3148	3643	4200	4808
Koordinační centra v EJ	--	--	--	2	4	1	0	1	2	6	4
Operativní setkání na Europolu	--	--	--	10	6	6	4	3	9	0	1

Mezinárodní odbor NSZ využívá různých možností urychlení vyřizování právní pomoci v zahraničí, a to zejména spolupráci s Interpolem, Evropskou justiční sítí, Eurojustem, sítí CARIN a styčnými důstojníky, kteří působí v České republice nebo pro Českou republiku v cizině. V rámci urgencí zejména ve státech, se kterými není Česká republika vázána mezinárodní smlouvou o vzájemné pomoci ve věcech trestních, je rovněž využíváno i diplomatických intervencí.

V průběhu roku 2021 se státní zástupci mezinárodního odboru NSZ aktivně účastnili jednání či pracovních skupin organizovaných Ministerstvem spravedlnosti (např. jednání s odborem azylové a migrační politiky MV, jednání pracovní skupiny pro přímé vyžadování elektronických důkazů od soukromých společností v cizině a jednání pracovní skupiny pro rozšíření možností odčerpávání nelegálně nabytého majetku). Videokonferenčně se účastnili i jednání se zástupci Evropské komise k problematice předávání trestního řízení, školení organizovaného zástupci Evropské komise na používání nového elektronického systému EU pro zasílání evropských vyšetřovacích příkazů a žádostí o právní pomoc.

Mezinárodní odbor NSZ v roce 2021 rovněž prováděl metodické vedení státních zastupitelství okresního a krajského stupně v řízeních o uznání a výkonu cizozemských rozhodnutí včetně rozhodnutí jiných členských států Evropské unie, zejména v souvislosti s podáváním písemných vyjádření státního zástupce v těchto řízeních, a sledování věci v případech vydávání do ciziny (celkem 27 případů) a v případech evropských zatýkacích rozkazů (celkem 255 případů). Naprostá většina těchto evropských zatýkacích rozkazů byla realizována předáním osoby.

Mezinárodní odbor NSZ zpracoval v roce 2021 stanoviska v oblasti mezinárodní justiční spolupráce v trestních věcech pro Ministerstvo spravedlnosti, nižší stupně státních zastupitelství a policii v **9** případech. V roce 2021 se mezinárodní odbor NSZ rovněž zabýval aktualizací svých dalších metodických pomůcek pro účely jejich zveřejnění na extranetu státního zastupitelství.

Případné aktuální problémy byly řešeny vzájemnou konzultací státních zástupců – specialistů na mezinárodní justiční spolupráci či operativními konzultacemi se státními zástupci mezinárodního odboru NSZ, zejména jednalo-li se o problémy s určitou naléhavostí vyřízení.

V této souvislosti nižší státní zastupitelství velmi oceňují přístup mezinárodního odboru NSZ ve vztahu k informovanosti specialistů na mezinárodní justiční spolupráci a vysoce jsou hodnoceny pracovní semináře a školení, byť formou online.

2. Mimotrestní působnost

a) Návrhy podle § 66 odst. 2 soudního řádu správního *(přehled V/1c)*

Ohledně počtu návrhů podaných nejvyšším státním zástupcem v roce 2021 podle § 66 odst. 2 s. ř. s. se odkazuje na údaje *přehledu V/1c,* který zachycuje počty těchto žalob za období 2003 až 2021. V roce 2021 byla podána **jedna** správní žaloba, odloženo bylo 6 (-10) věcí, přičemž do konce roku nebyla vyřízena jedna věc (-1).

b) Vstupová činnost podle § 51 zákona č. 91/2012 Sb., o mezinárodním právu soukromém *(tab. V/1a)*

V roce 2021 **NSZ** realizovalo svou pravomoc vstupovat do řízení o uznání cizích rozhodnutí ve věcech manželských. V uvedeném roce byl vstup proveden ve **153** (**+15**) věcech, což představuje nárůst o **10,87 %** oproti roku 2020, přičemž NS ve všech případech rozhodl v intencích návrhu NSZ.

c) Vstupová činnost ve věcech insolvencí a korporací *(tab. V/1d)*

Přehled počtu vstupů státního zastupitelství do zahájeného insolvenčního řízení, včetně incidenčních sporů, a moratoria podle § 7c insolvenčního zákona vyplývá z *tab. V/1d.*

Z oblasti působnosti státního zastupitelství v civilním řízení přetrvávají poznatky o tom, že insolvenční řízení je v některých případech sofistikovaným způsobem zneužíváno a je nástrojem legalizace protiprávního jednání s trestněprávním přesahem. Jedná se o důmyslné a delší dobu připravované deliktní způsoby součinnosti některých účastníků řízení s třetími osobami, které zpravidla zasahují i do dalších insolvenčních řízení, či manipulace s insolvenčním řízením tak, aby byla udržena kontrola nad provozem závodu dlužníka a bylo zabráněno, aby v rámci prohlášeného konkurzu došlo k odhalení problematických kroků insolvenčnímu řízení předcházejících apod. Jak bylo popsáno i v předchozích zprávách o činnosti, rizika zneužití insolvenčního řízení mají svůj původ v nastavení právní úpravy (viz např. problematiku tzv. „předbalené“ reorganizace).

V roce 2021 se insolvence specificky dotkly ve větší míře nejrůznějších investičních entit, které slibovaly svým věřitelům vyšší výnosy (typicky formou emisí dluhopisů, v některých případech se investiční operace nicméně blížily i „Ponziho“ schématu). U těchto typů insolvencí nelze identifikovat jednotný problém, spíše se v nich různě promítá snaha o manipulaci s insolvenčním řízením, snaha o zakrytí předchozího nezákonného vyvádění majetku a snaha o krácení skutečných věřitelů.

V rámci působnosti státního zastupitelství nebylo zjištěno, že by se do shora uvedené situace zásadně promítla pandemie onemocnění COVID-19.

d) Dozor nad zachováváním právních předpisů v místech výkonu omezení osobní svobody včetně analytiky a metodických aktivit

Odbor veřejné žaloby v netrestních věcech provedl v roce 2021 vyhodnocení způsobu výkonu dozoru v místech, kde je omezována osobní svoboda, v souvislosti s mimořádnými opatřeními přijatými kvůli výskytu onemocnění COVID-19 v roce 2020. **Vyhodnocení se týkalo jednak oblasti vězeňství, jednak oblasti výkonu ústavní a ochranné výchovy.**

Co se týče oblasti vězeňství, bylo vyhodnocením zjištěno, že přijatá protiepidemická opatření ovlivnila způsob výkonu dozoru ve smyslu § 4 odst. 1 písm. b) zákona o státním zastupitelství ve všech 36 dozorovaných subjektech. I přes nepříznivou epidemickou situaci, zejména na jaře a sklonku roku 2020, docházelo ze strany dozorových státních zástupců k prověrkové činnosti a ve **23** dozorovaných subjektech se podařilo provést minimálně **4** prověrky dle požadavků vyplývajících z čl. 6 odst. 3 písm. c) pokynu obecné povahy č. 10/2012, o výkonu dozoru nad dodržováním právních předpisů v místech, kde je podle zákonného oprávnění omezována osobní svoboda. Nebyl zjištěn případ, že by v některé z věznic nebyla v roce 2020 provedena dozorovým státním zástupcem ani jedna prověrka. Někteří dozoroví státní zástupci v reakci na epidemickou situaci a přijatá opatření použili i dříve nevyužívaný prostředek, a to videokonferenci, aby mohli realizovat rozhovory s vězněnými osobami.

Na základě výsledků vyhodnocení byla NSZ vydána metodická doporučení pro další prověrkovou činnost, u níž byl předpoklad, že bude ovlivněna pokračující pandemií COVID-19 a protiepidemickými opatřeními. Na dozorové státní zástupce bylo apelováno, že pokud epidemická situace znemožňuje jejich osobní přítomnost v dozorovaném subjektu nebo zásadním způsobem znemožňuje výkon dozorových oprávnění v dozorovaném subjektu, není možné rezignovat na výkon dozorových oprávnění v rámci dozoru ve smyslu § 4 odst. 1 písm. b) zákona o státním zastupitelství ve věznicích a ústavech pro výkon zabezpečovací detence. V takovém případě lze provést dozor i jiným způsobem (například vyžádáním si potřebných materiálů k provedení prověrky ve věznici a realizací rozhovorů s vězněnými osobami formou videokonference).

V souvislosti s realizací rozhovorů s vězněnými osobami bylo dozorovým státním zástupcům připomenuto, že rozhovor s vězněnou osobou (chovancem) je často jediným zdrojem, který může vést k odhalení porušení právního předpisu v souvislosti s výkonem vazby, trestu odnětí svobody a zabezpečovací detence.

Dozoroví státní zástupci byli též upozorněni na nezbytnost zaměření výkonu dozoru i na aplikaci protiepidemických opatření v jednotlivých dozorovaných subjektech a jejich možný dopad do práv vězněných osob.

Vyhodnocením oblasti výkonu ústavní a ochranné výchovy bylo zjištěno, že pandemie COVID-19 se ve sledovaném období promítla do dozorové činnosti státních zástupců výrazným způsobem. Ve větším množství nebyly dodrženy termíny prověrek stanovené v celoročních plánech prověrek, avšak velká část státních zástupců se zařízeními efektivně komunikovala, aby mohla prověrku, byť v jiném termínu, uskutečnit. V řadě případů byly omezeny osobní pohovory s dětmi, které jsou nedílnou součástí prověrek a představují cenný zdroj poznatků o zacházení s dětmi, včetně dodržování jejich práv a povinností. Vyhodnocení dále ukázalo, že epidemická situace ovlivnila taktéž praxi státních zástupců ve vydávání příkazů, kterých bylo k odstranění stavu odporujícího právním předpisům vydáno za sledované období pouze 8. Rovněž bylo zjištěno, že ani v souvislosti s přijímáním protiepidemických opatření nedošlo k nárůstu stížností dětí činěných u státního zastupitelství.

Odbor veřejné žaloby v netrestních věcech dále podle § 12 odst. 3 zákona o státním zastupitelství provedl **kontrolu skončené věci,** která se týkala podezření, že ve Věznici Rapotice dochází k systémové rutinní kontrole korespondence, jež požívá ochrany ustanovení § 17 odst. 3 zákona č. 169/1999 Sb., o výkonu trestu odnětí svobody a o změně některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů. V rámci metodické činnosti pak byli dozoroví státní zástupci seznámeni se zjištěným chybným postupem dozorového státního zástupce v této věci a s problematikou možné kontroly takové korespondence.

I nadále také dochází ke spolupráci s krajskými státními zastupitelstvími, jimž jsou zasílány doporučující přípisy k otevřeným tématům v oblasti ochranné a ústavní výchovy, a probíhá součinnostní spolupráce s Veřejným ochráncem práv.

3. Zahraniční vztahy Nejvyššího státního zastupitelství

V oblasti zahraničních vztahů NSZ působí především **kabinet nejvyššího státního zástupce** a **mezinárodní odbor**.

NSZ i nadále spolupracuje s významnými mezinárodními organizacemi zabývajícími se bojem proti trestné činnosti a s profesními organizacemi státních zástupců. Dále udržuje kontakty se zástupci zahraničních orgánů veřejné žaloby, ministerstev spravedlnosti, a to jak jejich přijetím zde v České republice v sídle úřadu, tak i v zahraničí, na domovské půdě partnerů. Nejintenzivnější spolupráce probíhá nadále s Eurojustem, v němž působí český národní člen a jeho zástupkyně (státní zástupci NSZ), dále je to OLAF (Evropský úřad pro boj proti podvodům), který NSZ pravidelně informuje o věcech trestních vedených českými justičními orgány, v nichž byla způsobena škoda na majetku EU. Ohledně spolupráce s Úřadem evropského veřejného žalobce srov. blíže v bodě VII.

Ohledně výměny informací s Evropským úřadem pro boj proti podvodným jednáním se odkazuje na to, co je uvedeno v bodě **VII.,** pokud jde o změny ve fungování AFCOS po zahájení činnosti EPPO.

V oblasti mezinárodních aktivit v roce 2021 byl nadále činný v rámci **Pracovní skupiny OECD proti podplácení v mezinárodních podnikatelských transakcích** národní korespondent pro boj proti finanční kriminalitě a praní peněz, pro vyhledávání, zajišťování a odčerpávání výnosů z trestné činnosti a pro ochranu finančních zájmů EU JUDr. Zdeněk Kasal. Ve vztahu k České republice byla v **červnu 2021** projednána **zpráva týkající se plnění doporučení WGB ze strany České republiky v rámci 4. fáze vzájemných hodnocení** (projednání této zprávy navazovalo na samotné hodnocení České republiky z června 2017 a první dvouletou zprávu o stavu implementace jednotlivých doporučení WGB obhajovala Česká republika v červnu 2019). Z původních 17 doporučení zůstávají v současnosti zcela neimplementovaná pouze dvě (ochrana oznamovatelů, zvýšení nezávislosti státního zástupců),

která jsou v gesci Ministerstva spravedlnosti a mohou být naplněna pouze přijetím odpovídajících legislativních změn.

Ohledně hodnocení České republiky ze strany mezinárodních hodnotících mechanismů v roce 2021 ve vztahu k postihu korupce byla publikována **zpráva Evropské unie Rule of Law za rok 2021** pro jednotlivé členské země. NSZ prostřednictvím národního korespondenta pro boj proti korupci poskytlo součinnost při přípravě této zprávy ve formě pohovoru a zaslání podkladů k jejímu zpracování. Předmětná zpráva jako celek vyznívá pro státní zastupitelství v zásadě pozitivně, je kladně hodnocena spolupráce státního zastupitelství s Policií České republiky a Finančním analytickým úřadem. Bylo konstatováno, že zdroje, specializace (zmíněny počty specializovaných SZ) a přístup k informacím jsou dostatečné pro efektivní boj proti korupcí a že snahy o potlačování korupce jsou vyvíjeny se stabilním počtem vyšetřování, stíhání a odsouzení. Dále bylo zmíněno, že soudy a státní zastupitelství byly předmětem kritiky ze strany vlády zpochybňující jejich nezávislost.

Poradní výbor evropských prokurátorů (Consultative Council of European Prosecutors – „CCPE“) zvolil na svém 16. plenárním zasedání dne 26. listopadu 2021 ve Štrasburku JUDr. Janu Zezulovou, Ph.D., státní zástupkyni analytického a legislativního odboru Nejvyššího státního zastupitelství, **viceprezidentkou pro rok 2022.**

Ustavení tohoto orgánu, který je složen ze státních zástupců 46 členských států Rady Evropy, významně přispívá k implementaci **Doporučení Rec (2000) 19 o úloze veřejné žaloby v systému trestní justice** a představuje klíčový instrument pro provádění aktivit směřujících k vytyčení standardů veřejné žaloby a principů právního státu. Zásadními aktivitami CCPE však zůstávají podpora efektivní implementace Doporučení do národních právních řádů, shromažďování informací o fungování státních zastupitelství, resp. prokuratur v jednotlivých státech a vypracování stanovisek („opinions“) k jednotlivým otázkám souvisejícím s postavením a fungováním veřejné žaloby a jejich prosazováním do vnitrostátních právních řádů členských států.

Poradní výbor evropských prokurátorů přijal dne 26. 11. 2021 na svém 16. plenárním zasedání **stanovisko č. 16 (2021) k dopadům rozhodnutí mezinárodních soudů a smluvních orgánů na praktickou nezávislost veřejných žalobců.** Téma bylo vybráno i přesto, že se mnohá rozhodnutí mezinárodních soudů a smluvních orgánů zaměřují spíše na nezávislost soudní moci. Avšak nezávislost moci soudní je úzce spojena s nezávislostí veřejných žalobců, neboť nezávislost a autonomie úřadů veřejné žaloby je podle názoru CCPE nezbytnou podmínkou nezávislosti soudní moci. Veřejní žalobci by měli být při svém rozhodování autonomní a měli by vykonávat své povinnosti bez vnějšího tlaku nebo vměšování, s ohledem na zásady dělby moci a odpovědnosti. V důsledku toho by měla být v členských státech souběžně s nezávislostí soudců přijata odpovídající ustanovení, která by rovněž posílila nezávislost, odpovědnost a etiku veřejných žalobců. Stanovisko může být užitečným vodítkem pro reformy soudnictví a veřejné žaloby, které mají podpořit stát při vytváření nebo zlepšování legislativního rámce pro organizační nezávislost veřejné žaloby, proces jmenování, hodnocení a odvolávání veřejných žalobců, jejich funkční období, nezasahování do jejich práce a další důležité aspekty týkající se jejich kariéry. Stanoviska CCPE jsou publikována na Extranetu státního zastupitelství – Poradní výbor evropských prokurátorů (CCPE) v anglické verzi, postupně je připravován i jejich český překlad.

Ve dnech **17. – 19. 10. 2021** se uskutečnilo **setkání státních zástupců NSZ s prokurátory z odboru netrestního, oddělení legislativy a ústavního práva Generální prokuratury Slovenské republiky.** Předmětem jednání byly především otázky vztahující se ke zpracování zpráv o činnosti státního zastupitelství za uplynulý rok. Např. zprávy o činnosti GP SR jsou na webovém odkazu: https://www.genpro.gov.sk/spravy-o-cinnosti/sprava-generalneho-prokuratora-slovenskej-republiky-o-cinnosti-prokuratury-v-roku-2020-a-po-3af4.html. Jednání se vztahovalo k tomu, jak je tato zpráva zpracovávána v České republice (způsob zpracování zprávy GP SR je obdobný, jen konečná redakce je mnohem více kolektivním dílem). Dále byla pozornost věnována stavu a vývoji kriminality v České republice, zásadním poznatkům v roce 2020, výkonu působnosti státního zastupitelství i v jiných oblastech působnosti včetně – a to především – oblasti personální. O působnosti státního zastupitelství v návaznosti na téma zpráv o činnosti (případně zvláštních zpráv) bylo jednáno ve všech v úvahu přicházejících souvislostech. V rámci diskuse na setkání s generálním prokurátorem Slovenské republiky bylo zmíněno specifické oprávnění generálního prokurátora podle § 363 trestního řádu č. 301/2005 Z. z., podle něhož generální prokurátor zruší pravomocné rozhodnutí prokurátora nebo policisty, pokud takovým rozhodnutím nebo v řízení, které mu předcházelo, byl porušen zákon.

4. Ostatní agenda NSZ

a) Zvláštní zprávy

V roce 2021 nebyla zpracována **žádná zvláštní zpráva.**

b) **Pokyny obecné povahy** (§ 12 odst. 1 zákona o státním zastupitelství; *tab. IV/8*)

V roce 2021 byl vydán především **pokyn obecné povahy č. 1/2021, kterým se mění pokyn obecné povahy č. 9/2019, o postupu státních zástupců v trestním řízení** (v návaznosti na zahájení činnosti Úřadu evropského veřejného žalobce – srov. blíže v bodě VII.).

Byl také (**pokynem obecné povahy č. 3/2021**) novelizován **pokyn obecné povahy č. 10/2013, o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních, ve znění pokynů obecné povahy č. 8/2016, č. 6/2019 a č. 5/2020, a pokyn obecné povahy č. 10/2019, o dokumentech státního zastupitelství a o změně kancelářského řádu státního zastupitelství.**

Všechny pokyny obecné povahy jsou nadále publikovány na webovém portálu soustavy státního zastupitelství. Jsou dostupné dále i na extranetu státního zastupitelství i v některých právních informačních systémech, takže jsou odborné i laické veřejnosti plně přístupné. Úplný přehled všech pokynů obecné povahy vydaných v roce 2021 je uveden v *tab. IV/8.*

c) **Stanoviska ke sjednocení výkladu zákonů a jiných právních předpisů** (§ 12 odst. 2 zákona o státním zastupitelství; *tab. IV/9*)

V roce 2021 nebylo vydáno **žádné výkladové stanovisko.** Převažující pozornost však byla zaměřena na tzv. **malá stanoviska, která operativně reagují na zjištěné aplikační problémy.**

Ta byla v roce 2021 vydána např. k otázce **možného souběhu trestného činu a přestupku v silniční dopravě,** k možnosti **zpřístupňování části spisů církvím a náboženským společnostem,** k **procesní použitelnosti protokolu o výslechu podezřelého podle § 179b odst. 3 trestního řádu v průběhu dokazování v řízení před soudem,** k otázce **výkonu pravomocně uloženého ochranného léčení po kasaci podle § 174a odst. 1 trestního řádu pravomocného usnesení o zastavení trestního stíhání,** k **podání učiněnému v elektronické podobě prostřednictvím služby BankID SIGN**, k **nicotnosti správního rozhodnutí o nařízení izolace a jejímu vlivu na trestní odpovědnost za trestné činy maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání podle § 337 odst. 1 písm. a) trestního zákoníku a šíření nakažlivé lidské nemoci podle § 152 trestního zákoníku,** k **padělání a pozměnění digitálního certifikátu EU COVID (tzv. covid pasu) a možnému posouzení příslušného jednání jako trestného činu padělání a pozměnění veřejné listiny podle § 348 trestního zákoníku nebo** k otázce **právní kvalifikace výhrůžného jednání, které souvisí s terorismem.**

d) Podněty předsedovi Nejvyššího soudu k zaujetí sjednocujícího stanoviska (§ 12 odst. 4 zákona o státním zastupitelství)

Nejvyšším státním zástupcem byl v roce 2021 podán jeden podnět předsedovi NS k zaujetí sjednocujícího stanoviska, a to sdělením ze dne 8. 10. 2021 sp. zn. 1 SL 720/2021.

Stalo se tak v souvislosti s otázkou přiznávání znalečného podle zákona č. 254/2019 Sb., o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech, a především podle ustanovení § 110b věty první trestního řádu, zda tak má činit orgán činný v trestním řízení, který znalce přibral, nebo orgán činný v trestním řízení, který vede řízení v době, kdy se o znalečném rozhoduje. Tento aplikační problém byl nakonec vyřešen rozh. č. 55/2021 Sb. rozh. tr.: **Vykonává-li znalec přibraný orgánem činným v přípravném řízení ve věci znaleckou činnost též v řízení před soudem (např. na základě předvolání k výslechu u hlavního líčení), soud podle § 110b trestního řádu určí výši jím vyúčtovaného znalečného. Pro účely přiznání znalečného se přibráním znalce k podání znaleckého posudku rozumí i jeho předvolání soudem k výslechu podle § 108 trestního řádu.**

e) Nejvyšší státní zastupitelství jako připomínkové místo

Usnesením vlády č. 75 ze dne 3. 2. 2016 bylo NSZ zařazeno mezi tzv. povinná připomínková místa ve smyslu čl. 5 odst. 1 písm. e) Legislativních pravidel vlády, a to pokud se ho jako organizační složky státu nebo jeho působnosti, anebo procesních pravidel, jimiž se řídí, návrh týká. V roce 2021 **NSZ** zpracovalo připomínky k návrhům zákonů a ostatních právních předpisů, včetně vlastních návrhů právních předpisů a jejich novel, v **78** věcech (-86) a připomínky k nejrůznějším materiálům nelegislativní povahy v **89** věcech (+8).

Přehled vybraných návrhů právních a jiných předpisů a dalších materiálů doručených NSZ k připomínkám se pravidelně publikuje na extranetu státního zastupitelství.

f) Přijímání podání u Nejvyššího státního zastupitelství

Kabinet nejvyššího státního zástupce se věnuje odborným právním agendám a výkonem své působnosti „odbřemeňuje“ výkonné odbory úřadu tak, aby se státní zástupci těchto odborů mohli více věnovat svým základním agendám podle své působnosti. V kabinetu je soustředěna též agenda kárných řízení. Největší podíl agendy kabinetu však tvoří vyřizování podání adresovaných státnímu zastupitelství (zejména trestní oznámení, stížnosti, podněty k výkonu dohledu, opravné prostředky). V této agendě bylo za rok 2021 přijato ve všech formách a druzích u **NSZ** celkem **3 766** podání (v roce 2020 se jednalo o 3 628 podání).

Lze opakovat z předchozích zpráv o činnosti, že přístup podatelů k internetu je stále dostupnější, navíc s ohledem na různá omezení spojená s pandemií COVID-19 se internet stal i jedinou praktickou možností, jak lze komunikovat s veřejnými institucemi a úřady, byť ne všichni z podatelů mají zřízen uznávaný elektronický podpis.

Mnoho podatelů také reagovalo svým podáním na aktuální politickou situaci, zejména na průběh trestního řízení s tehdejším předsedou vlády, otázku zvládání boje proti pandemii COVID-19, výbuch v muničním areálu ve Vrběticích či společenskou situaci v České republice a v zahraničí. V tomto směru však nelze vyloučit ani podání, jejichž obsahem mohou být dříve sdílené dezinformace. Rovněž tak podatelé ve zvýšené míře reagují na mediální vystoupení či publikovaný článek nejvyššího státního zástupce. Podatelé se velmi často také domáhají pomoci přímo po nejvyšším státním zástupci. Toto bylo zcela zřejmé zejména po jmenování JUDr. Igora Stříže novým nejvyšším státním zástupcem v červenci 2021.

Podstatnou část z celkového počtu všech věcí tvoří „opakovaná podání“, tedy podání uvádějící „nové“ skutečnosti, která ale navazují na podání původní. Je možno je chápat jako „nová podání“. Věcí „obživlých“ bylo v roce 2021 **54** (v roce 2020 110).

Je třeba uvést, že mnohá z doručených „opakovaných podání“ jsou po obsahové stránce těžko uchopitelná, často bez uvedení jakýchkoliv spisových značek, s velkým množstvím příloh, tudíž často i téměř nepřiřaditelná. Nelze vyloučit i případy téměř každodenního doručování těchto podání od stejné osoby. Takových věcí bylo v roce 2021 celkem **2 322,** v roce 2020 2 059.

Struktura podání byla v roce 2021 následující:

1) Přijímání podatelů osobně na NSZ či vyřizování telefonických dotazů

Celkový počet za rok 2021 činil **132** (v roce 2020 161). Telefonická podání obvykle reagují na předchozí sdělení o vyřízení věci ze strany NSZ. Telefonicky bylo vyřízeno celkem **132** věcí (v roce 2020 140), kdy podatelé jednak žádají o právní radu, případně reagují na předchozí vyrozumění týkající se jejich písemného podání, dožadují se vysvětlení ve snaze domoci se svých práv, popř. požadavků. Osobních návštěv bylo celkem **24**. To platí i přesto, že byť byly po většinu roku omezeny podmínky pro osobní jednání na NSZ, v tomto roce při současném upřednostnění jiného nežli osobního setkání došlo k osobnímu jednání mezi státním zástupcem přiděleným ke kabinetu nejvyššího státního zástupce a podatelem v uvedených případech.

2) Trestní oznámení

Celkový počet za rok 2021 byl **108** (v roce 2020 140). V této souvislosti je ovšem třeba zdůraznit, že podle § 16a odst. 1 věty před středníkem zákona o státním zastupitelství (i § 59 odst. 1 věty první trestního řádu) se podání vždy posuzuje podle svého obsahu a nikoli podle toho, jak je označeno, což podatelé mnohdy odmítají akceptovat, domáhají se toho, aby podání bylo vyhodnoceno jako „trestní oznámení“, což následně vede k přezkoumávání postupů státních zástupců v rámci vnitřního dohledu podle § 12e odst. 1 zákona o státním zastupitelství.

Podání podle obsahu vyhodnocená jako trestní oznámení se postupují s odkazem na § 17 odst. 1 JŘSZ věcně a místně příslušnému státnímu zastupitelství. Děje se tak i ve vztahu k anonymním podáním, pokud takováto podání obsahují relevantní údaje pro to, aby jejich obsah mohl být prověřen věcně a místně příslušným státním zastupitelstvím.

Jak bylo výše uvedeno, samostatnou kapitolou mohou být trestní oznámení spojená s pandemií COVID-19. I pro rok 2021 se jednalo o podání nejdříve spojená s podezřením ze spáchání trestného činu šíření poplašné zprávy podle § 357 trestního zákoníku v důsledku „předčasně“ zaváděných opatření vlády a Ministerstva zdravotnictví proti šíření onemocnění způsobeného virem SARS-CoV-2, později v podstatě na tytéž osoby dochází k podání trestních oznámení pro podezření ze spáchání trestných činů úředních osob v důsledku „později“ zaváděných opatření v boji proti témuž onemocnění. K tomuto ještě také přistoupila i otázka zavedení povinného očkování proti epidemii COVID-19, a to vše ve světle mnoha soudních rozhodnutí ze strany NSS, jež následně rušila mimořádná opatření Ministerstva zdravotnictví.

3) Podněty k postoupení věci jiným státním zastupitelstvím a jiným orgánům

Celkový počet za rok 2021 byl **321** (v roce 2020 423). Podatelé se obracejí na NSZ (mnohdy právě přímo na nejvyššího státního zástupce) ve snaze domoci se svých práv.

4) Nově učiněná podání

NSZ obdrželo v roce 2021 celkem **772** podání.

5) Nejasná podání

Do této kategorie spadají podání, ve kterých se podatelé vyjadřují k aktuálnímu dění v tuzemsku, tak i ve světě. Část podání tvoří naprosto nejasná podání chronických stěžovatelů zasílaná více institucím a mnohdy po dobu již několika let. Stejně jako v předchozím roce nejvíce v těchto podáních rezonovalo téma pandemie COVID-19. Navíc většina z podatelů nemá zřízen uznávaný elektronický podpis, což znamená, že v rámci výzvy k doplnění důvodů podání je třeba současně také podatele vyzvat k identifikaci. Rovněž se objevily případy, kdy došlo k napadení, resp. ke zneužití e-mailové adresy podatele a k následnému rozesílání nevyžádaných e-mailových zpráv nebo závadné elektronické korespondence na NSZ. Celkový počet v roce 2021 byl **343** (v roce 2020 294).

g) Vyřizování stížností na chování a na průtahy a další součinnost

Podání evidovaná v rejstříku 3 SPR se týkají jak stížností na státní zástupce NSZ, tak i stížností na státní zástupce nižších stupňů soustavy státního zastupitelství. V roce 2021 bylo u **NSZ** zaznamenáno celkem **10** (v roce 2020 36) **stížností** včetně **žádostí o přezkoumání vyřízení stížnosti vrchními státními zástupci.**

Stížnosti na průtahy při plnění úkolů státního zastupitelství byly v roce 2021 **3** (v roce 2020 13)**,** přičemž šlo vždy o stížnosti na průtahy ze strany vrchní státní zástupkyně v Praze, které byly shledány nedůvodnými.

Stížností na nevhodné chování státních zástupců bylo v roce 2021 **7** (v roce 2020 11), z toho ve **3** věcech, které se týkaly stížností na chování státních zástupců u nižších stupňů soustavy státního zastupitelství, došlo k postoupení vedoucím státním zástupcům příslušných státních zastupitelství. Jedna věc byla postoupena k dalšímu opatření odboru trestního řízení NSZ. V jedné věci se jednalo o stížnost na státního zástupce VSZ v Praze, jež byla NSZ zaslána pouze na vědomí, jinak byla podána vrchní státní zástupkyni v Praze. Ve dvou věcech byla vyřizována stížnost na chování vrchního státního zástupce v Olomouci, v obou případech byla ze strany nejvyššího státního zástupce vyhodnocena jako nedůvodná a odložena.

h) Kárná řízení se státními zástupci v roce 2021

V roce 2021 kárný senát NSS pravomocně rozhodl v **7** věcech, v nichž bylo vedeno kárné řízení proti státním zástupcům.

Pravomocně uznáno vinnými bylo celkem **5** státních zástupců. Jednání spočívalo v tom, že

- státní zástupce opomenutím přehlédl nejvyšší přípustnou dobu trvání vazby, následkem čehož došlo k překročení vazební lhůty u dvou obviněných, z nichž jeden byl držen nezákonně ve vazbě 1 měsíc a 3 dny a druhý 13 dnů, uloženo kárné opatření snížení platu o 10 % na dobu 4 měsíců,

- státní zástupce nečinností způsobil průtahy v rámci dvou trestních věcí, kdy nerozhodoval o stížnostech obviněných nebo nereagoval na žádosti policejního orgánu, uloženo kárné opatření snížení platu o 10 % na dobu 3 měsíců,

- státní zástupce opomenutím přehlédl nejvyšší přípustnou dobu trvání vazby, následkem čehož došlo k překročení vazební lhůty obviněného o 8 dnů, uloženo kárné opatření snížení platu o 10 % na dobu 2 měsíců,

- státní zástupkyně v rozporu s předpisy státního zastupitelství porušila aprobační proces a nepředložila k aprobaci obžalobu ani přípravu k hlavnímu líčení a následně uzavřela v téže věci dohodu o vině a trestu se skupinou pachatelů závažné trestné činnosti hluboko pod zákonem stanovenou minimální hranicí předvídané trestní sazby, uloženo kárné opatření snížení platu o 20 % na dobu 12 měsíců,

- státní zástupce byl při výkonu dozorových oprávnění nečinný ve 13 trestních věcech, v důsledku čehož zanikla marným uplynutím promlčecí doby trestní odpovědnost jedné osoby, nerozhodoval o žádostech Policie ČR nebo způsoboval nedůvodné průtahy; dále neprovedl řádně předběžnou finanční kontrolu v pozici příkazce finanční operace související s proplacením odměny tlumočníka, uloženo kárné opatření snížení platu o 30 % na dobu 18 měsíců.

Dlužno poznamenat, že ve 4 ze shora uvedených 5 věcí NSS po provedeném ústním jednání podle § 314r odst. 4 trestního řádu, přiměřeně aplikovaného v kárném řízení podle § 25 zákona č. 7/2002 Sb., o řízení ve věcech soudců, státních zástupců a soudních exekutorů, schválil dohodu uzavřenou mezi kárným navrhovatelem a kárně obviněným, přičemž v souladu s touto dohodou byl kárně obviněný uznán vinným kárným proviněním.

Proti jedné státní zástupkyni bylo kárné řízení **zastaveno.** Bylo jí kladeno za vinu, že po předchozím požití alkoholických nápojů řídila motorové vozidlo a způsobila dopravní nehodu. Kárně obviněné zanikla funkce státní zástupkyně, neboť byla pravomocně odsouzena pro úmyslný trestný čin, přečin ohrožení pod vlivem návykové látky podle § 274 odst. 1, 2 písm. a) trestního zákoníku.

Medializován byl případ bývalého nejvyššího státního zástupce Pavla Zemana, který byl **zproštěn kárného obvinění.** Kárný návrh byl podán pro skutek spočívající ve schválení a podepsání dovolání proti pravomocnému rozsudku v trestní věci, ve které mohl být kárně obviněný podjatý. NSS zdůraznil, že při rozhodování o podjatosti nelze hodnotit jen to, jak se podjatost jeví soudci nebo státnímu zástupci, ale musí se vzít v úvahu také to, zda je veřejnost bude za nepodjaté považovat. V této věci dospěl NSS k závěru, že ačkoli byla zjištěna určitá míra vztahu kárně obviněného k věci, on sám se za podjatého nepovažoval a současně nešlo o případ, kdy by byl vztah kárně obviněného k věci znám komukoliv. Z dokazování nevyplynulo, že by kárně obviněný věc ovlivňoval nebo se odchyloval od doporučení státních zástupců, kteří věc zpracovávali. V této situaci se podle NSS nedopustil státní zástupce kárného provinění, pokud sám vnímal vztah k věci jako natolik vzdálený, že nemohl zakládat jeho podjatost v trestní věci, neboť zároveň podle jeho názoru takto uvedený vztah mohla vnímat i značná část veřejnosti. Z tohoto důvodu NSS kárně obviněného zprostil kárného obvinění podle § 19 odst. 2 zákona č. 7/2002 Sb.

i) Národní korespondenti

Jak bylo uváděno již v předchozích zprávách o činnosti, opatřením nejvyššího státního zástupce č. 8/2016 ze dne 12. 4. 2016, jež nabylo účinnosti dnem 1. 5. 2016, bylo ustaveno celkem 10 národních korespondentů pro nejzásadnější oblasti kriminality a rovněž pro Eurojust, Evropskou soudní síť a pro společné vyšetřovací týmy. **Zprávy jednotlivých národních korespondentů o činnosti v roce 2021 byly publikovány na Extranetu státního zastupitelství a na webových stránkách NSZ současně se zveřejněním této Zprávy o činnosti**.

V říjnu 2021 se nejvyšší státní zástupce Igor Stříž spolu s náměstkem Přemyslem Polákem účastnili 15. poradního fóra generálních prokurátorů pořádaného agenturou Eurojust v Haagu, kde vrcholní představitelé veřejné žaloby jednali o otázkách digitalizace justice a spolupráci s Úřadem evropského veřejného žalobce.

Příležitost přiblížit agendu státního zastupitelství zákonodárcům bývá každoročně při návštěvách členů ústavně-právních výborů obou komor Parlamentu České republiky na NSZ, jejich pravidelnost v minulosti narušila covidová pandemie. Snímek je z jednání s poslanci v září 2021.

V. NETRESTNÍ PŮSOBNOST STÁTNÍHO ZASTUPITELSTVÍ A VÝKON DOZORU NAD DODRŽOVÁNÍM PRÁVNÍCH PŘEDPISŮ V MÍSTECH ZÁKONNÉHO OMEZENÍ OSOBNÍ SVOBODY

1. Vstupová a návrhová činnost okresních státních zastupitelství *(tab. V/1b, V/2a)*

Vstupem bylo vyřízeno v roce 2021 u **okresních státních zastupitelství 6038** (v roce 2020 6 354) věcí.

Návrhem bez ohledu na druh agendy *(tab. V/2a* – celkový počet návrhů podaných okresními státními zastupitelstvími, v úvahu nutno vzít, shodně jako v předcházejícím roce, i údaje sumářů výkazů o netrestní agendě státního zastupitelství, viz *s. 11 výkazu u tab. V/1b)* bylo u okresních státních zastupitelství vyřízeno **1 460** (v roce 2020 1 741) věcí.

Z hlediska struktury návrhové činnosti je třeba zmínit především agendu, která bezprostředně navazuje na zásadní úlohu státního zastupitelství v trestní oblasti působnosti, jíž je **návrhová činnost podle § 90 odst. 1 ZSM** *(tab. V/1b, viz s. 7).* Těchto návrhů bylo v roce 2021 podáno celkem **1 320** (v roce 2020 1 593).

Zcela minimální je nadále **návrhová činnost podle § 42 zákona o státním zastupitelství** na vyslovení neplatnosti smlouvy o převodu vlastnictví pro nedostatek smluvní volnosti u některého z účastníků smluvního vztahu *(tab. V/1b, s. 6),* v roce 2021 nebyl podán **žádný** takový návrh (v roce 2020 také žádný).

Oproti tomu **návrhů podle § 8 odst. 2 z. ř. s.** *(tab. V/1b, s. 8)* podala okresní státní zastupitelství celkem **139** (v roce 2020 146).

2. Vstupová a návrhová činnost krajských státních zastupitelství *(tab. V/2b, V/1b, V/1d)*

Krajská státní zastupitelství vstoupila v roce 2021 do řízení v **228** (v roce 2020 rovněž v 228) věcech.

Při dohledové a metodické činnosti zaznamenává **VSZ v Praze** přetrvávající útlum počtu vstupů do insolvenčního řízení, což je důsledek pandemické situace, a to včetně poklesu nápadu u insolvenčních soudů v souvislosti s aplikací zákona č. 191/2020 Sb., o některých opatřeních ke zmírnění dopadů epidemie koronaviru SARS CoV-2 na osoby účastnící se soudního řízení, poškozené, oběti trestných činů a právnické osoby a o změně insolvenčního zákona a občanského soudního řádu, který v návaznosti na některé zákonné možnosti (mimořádné moratorium atd.) sistuje povinnost dlužníků podat na sebe insolvenční návrh.

Přesto z *údajů tab. V/1d* zahrnující přehled počtu vstupů státního zastupitelství do zahájeného insolvenčního řízení, včetně incidenčních sporů, a moratoria podle § 7c insolvenčního zákona lze dovodit, že trend spočívající v poklesu byl nahrazen tendencí směřující naopak k vzestupu počtu vstupů [u MSZ v Praze a KSZ v Hradci Králové došlo k navýšení, u KSZ v Hradci Králové dokonce na dvojnásobek oproti roku 2020]. U většiny krajských státních zastupitelství přetrvával ale trend spočívající ve snížení této vstupové agendy.

V množství odvolacích řízení se **VSZ v Praze,** stejně jako v předchozích letech, setkává s pokračující snahou o odčerpávání prostředků z majetkové podstaty u skupiny dlužníků, kde se pro různé umělé procesní překážky (zejména opakované návrhy na reorganizaci) jen pomalu prosazuje adekvátní způsob řešení úpadku [k tomu srov. i to, co je uvedeno v bodě IV. 2. c)].

Dále se objevují případy, kdy je insolvenčního řízení využíváno k řešení jiných problémů, než je insolvence, např. sporů mezi společníky obchodní korporace, jak např. uvedlo **KSZ v Ústí nad Labem.**

KSZ v Ostravě stále více soustřeďuje svou aktivitu do incidenčních sporů a pokračuje v účasti v řízeních týkajících se velkých společností, kde je úpadek řešen v souvislosti s jejich koncernovým propojením. Tento postup společně s navyšováním procesní aktivity v řízení vede k prodlužování doby účasti **KSZ v Ostravě** v řízení a navyšování celkového počtu věcí, jichž se **KSZ v Ostravě** aktivně účastní. V roce 2021 se **KSZ v Ostravě** takto účastnilo 94 insolvenčních řízení.

Krajská státní zastupitelství podala v roce 2021 celkem **164** (v roce 2020 224) **návrhů** *(tab. V/1b, s. 23*).

3. Výkon dozoru nad dodržováním právních předpisů v místech zákonného omezení osobní svobody *(tab. V/4a až V/4d)*

a) Dozor nad místy, kde je vykonávána ochranná a ústavní výchova *(tab. V/4c)*

V roce 2021 podala státní zastupitelství celkem **5** (**+2**) návrhů na zrušení ochranné nebo ústavní výchovy a stejně jako v předcházejících letech **žádný** návrh na uložení ochranné (ústavní) výchovy. Příkazů k přijetí opatření vedoucích k odstranění stavu odporujícího právním předpisům vydali v roce 2021 státní zástupci vykonávající dozor v ústavech celkem **62** (**+14**), nařízení k propuštění dítěte drženého v ústavu nezákonně vydali státní zástupci v roce 2021 **3** (**+3**).

Vydané příkazy se zaměřovaly jednak na problémy vyskytující se již v roce 2020, tj. na nedostatky při ukládání opatření ve výchově, na úpravu ve vnitřním řádu vedoucí k omezení práva dětí v držení a užívání mobilních telefonů, resp. neuvedení osoby odpovědné za převzetí dítěte po jeho vypátrání na útěku, na to, že zamítnutí žádosti o povolení pobytu nebylo vydáno ve formě správního rozhodnutí, jednak nově na adaptační dobu, během níž nebyly povolovány příchozím dětem samostatné vycházky, ukládání opatření ve výchově, popř. na to, že při rozhodování o příspěvku na úhradu péče nebylo postupováno dle správního řádu, nebylo vycházeno z ustanovení zákona č. 119/2002 Sb., že primárně jsou povinni rodiče hradit příspěvek na péči a dítě se na hrazení příspěvku pouze podílí.

b) Dozor nad věznicemi, v nichž je vykonávána vazba (*tab. V/4a)*

V roce 2021 státní zástupci vykonávající dozor v tomto typu zákonného omezení osobní svobody vydali ve **3** (**-1**) případech příkaz k zachovávání předpisů platných pro výkon vazby, nařízení k propuštění osoby držené tam v rozporu s příslušným rozhodnutím orgánu činného v trestním řízení nebo bez takového rozhodnutí nevydali státní zástupci, stejně jako v letech 2014–2020, **žádné.**

Pokud jde o dopad pandemie COVID-19 na výkon dozoru, nebyl v dozorovaných zařízeních zjištěn případ extrémního výskytu virového onemocnění COVID-19 ani u zaměstnanců Vězeňské služby ČR, ani u osob ve výkonu vazby (obdobně to platilo ohledně osob odsouzených ve výkonu trestu odnětí svobody i osob ve výkonu zabezpečovací detence). Dozorované věznice věnovaly náležitou pozornost všem opatřením, která byla postupně přijímána ze strany různých státních orgánů.

c) Dozor nad věznicemi, v nichž se vykonává trest odnětí svobody *(tab. V/4b)*

Dozoroví státní zástupci krajských státních zastupitelství (a MSZ v Praze) v roce 2021 využili pravomoci vydávat příkazy k zachovávání předpisů platných pro výkon trestu odnětí svobody celkem v **17** (**+3**) případech.

Vydané příkazy se týkaly především nedodržování programu zacházení s odsouzenými, toho, že odsouzeným není poskytována dostatečná doba ke konzumaci stravy, nedostatků v dostupnosti zdravotní péče pro odsouzené a kvality této péče.

Pozornost dozorových státních zástupců byla zaměřena i na kompenzace poskytované v souvislosti s aplikací protiepidemických opatření. Vězněným osobám byla navyšována délka telefonických hovorů a nadále jim byla poskytována možnost kontaktů s rodinou prostřednictvím Skype. Ve vězeňských prodejnách byly dostupné přípravky s vitamíny a minerály v šumivé formě. Byl zvýšen limit pro nákup potravin a věcí osobní potřeby ve vězeňské prodejně. Ve věznicích byla rozšířena nabídka volnočasových aktivit, především sportovního charakteru. Též v roce 2021 odborní zaměstnanci věznic poskytovali vězněným osobám zvýšenou péči.

Nadále přetrvávajícím problémem, zejména u výkonu trestu odnětí svobody (platí to ale i ohledně výkonu vazby a také ohledně výkonu zabezpečovací detence), zůstává naplněnost až přeplněnost věznic a ústavů.

d) Dozor nad ústavy, v nichž se vykonává ochranné opatření zabezpečovací detence *(tab. V/4d)*

Jedná se o agendu vykonávanou od nabytí účinnosti zákona č. 129/2008 Sb., o výkonu zabezpečovací detence, dnem 1. 1. 2009 a trestního zákoníku (1. 1. 2010). Podrobnosti plynou z *tab. V/4d.* V roce 2021 nebyl vydán **žádný** příkaz k zachovávání předpisů platných pro výkon zabezpečovací detence, nařízení k propuštění osoby neprávem držené v ústavu pro výkon zabezpečovací detence nebylo vydáno **žádné,** stejně jako v předcházejících letech.

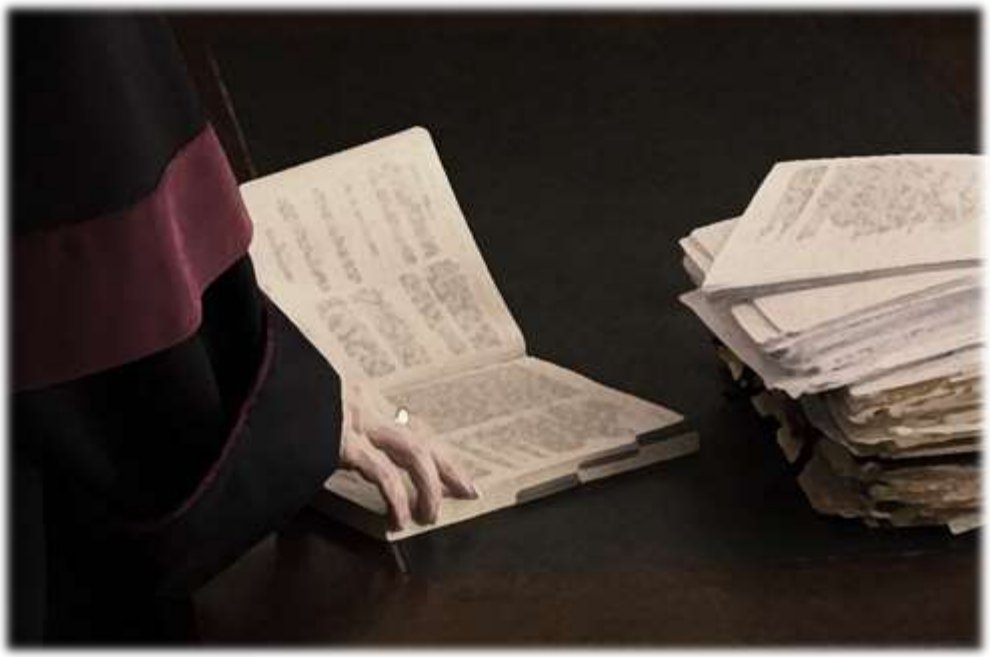

VI. PODMÍNKY PRO VÝKON PŮSOBNOSTI STÁTNÍHO ZASTUPITELSTVÍ V ROCE 2021

1. Novelizace právních předpisů

Úvodem je nutno zmínit **zásadní novelizaci trestního zákoníku, trestního řádu a dalších zákonů,** provedenou **zákonem č. 220/2021 Sb.,** která nabyla účinnosti v podstatné části až **od 1. 1. 2022,** resp. nabude účinnosti v některých částech až **dnem 1. 1. 2023.** V některých bodech však nabyla účinnosti dnem **1. 7. 2021.**

Novelou trestního řádu byla v § 158 odst. 6 trestního řádu vložena úprava, podle níž je-li úřední záznam podepsán osobou podávající vysvětlení, bude jí na žádost poskytnuta jeho kopie.

Úprava nového dovolacího důvodu obsažená v § 265b odst. 1 písm. g) trestního řádu [rozhodná skutková zjištění, která jsou určující pro naplnění znaků trestného činu, jsou ve zjevném rozporu s obsahem provedených důkazů nebo jsou založena na procesně nepoužitelných důkazech nebo ve vztahu k nim nebyly nedůvodně provedeny navrhované podstatné důkazy], který byl i tak založen na judikatuře Ústavního soudu (sp. zn. I. ÚS 2832/18) a NS (sp. zn. 15 Tdo 1474/2018; dále rozh. č. 31/2019-I. Sb. rozh. tr.), ale tento důvod pro podání dovolání bylo možno aplikovat výlučně ve prospěch obviněného, nabyla účinnosti až **dnem 1. 1. 2022.**

Novelizace trestního zákoníku spočívala zejména v tom, že vzhledem k požadavku směrnice Evropského parlamentu a Rady 2011/93/EU ze dne 13. prosince 2011 o boji proti pohlavnímu zneužívání a pohlavnímu vykořisťování dětí a proti dětské pornografii, kterou se nahrazuje rámcové rozhodnutí Rady 2004/68/SVV, aby v ní uvedené trestné činy bylo možno stíhat po dostatečně dlouhou dobu, byla skutková podstata trestného činu svádění k pohlavnímu styku podle § 202 trestního zákoníku zařazena mezi trestné činy, u nichž se do promlčecí doby nezapočítává doba, po kterou byla oběť tohoto trestného činu mladší osmnácti let [srov. § 34 odst. 3 písm. c) trestního zákoníku i. f., ve znění citované novely].

Novela trestního zákoníku upřesnila znaky charakterizující objektivní stránku skutkové podstaty trestného činu poškození finančních zájmů Evropské unie podle § 260 odst. 1 trestního zákoníku. Ačkoliv nadále jednání pachatele musí vést příkladmo k umožnění nesprávného použití nebo zadržování finančních prostředků pocházejících z rozpočtu Evropské unie nebo rozpočtů spravovaných Evropskou unií a kdy toto jednání nadále může spočívat buď ve vyhotovení, použití nebo předložení nepravdivých, nesprávných nebo neúplných dokladů, tak nově toto jednání může spočívat i v uvedení nepravdivých, nesprávných nebo neúplných údajů anebo zatajení dokladů nebo údajů.

Zákon č. 254/2019 Sb., o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech, nabyl účinnosti **dnem 1. 1. 2021.** Cílem nové právní úpravy je stabilizace znaleckého odvětví, především zkvalitnění výkonu této činnosti, zavedení právního nároku na jmenování znalcem po splnění předem jasně stanovených kritérií, zavedení možnosti znalců se spojit a společně vykonávat znaleckou činnost prostřednictvím znalecké kanceláře.

Zákon č. 354/2019 Sb., o soudních tlumočnících a soudních překladatelích nabyl účinnosti také dnem 1. 1. 2021. Zákon směřuje ke stabilizaci tlumočnického a překladatelského odvětví, a především ke zkvalitnění výkonu této činnosti.

Zákon č. 255/2019 Sb., kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákona o znalcích, znaleckých kancelářích a znaleckých ústavech a zákona o soudních tlumočnících a soudních překladatelích, nabyl účinnosti **dnem 1. 1. 2021.** Novela se dotkla mj. i trestního řádu (zejména § 28, § 29 a § 29a, pokud jde o tlumočníky, § 105 odst. 2, 3 a 5, § 109a, § 110, § 110b, § 111, pokud jde o znalce, znalecké kanceláře a znalecké ústavy, § 157 odst. 4 a 5, pokud jde o konzultanty v závažných a skutkově složitých věcech).

Vyhláška č. 503/2020 Sb., o výkonu znalecké činnosti, vyhláška č. 504/2020 Sb., o znalečném, vyhláška č. 505/2020 Sb., kterou se stanoví seznam znaleckých odvětví jednotlivých znaleckých oborů, jiná osvědčení o odborné způsobilosti, osvědčení vydaná profesními komorami a specializační studia pro obory a odvětví, vyhláška č. 506/2020 Sb., o výkonu tlumočnické a překladatelské činnosti, vyhláška č. 507/2020 Sb., o odměně a náhradách soudního tlumočníka a soudního překladatele, vyhláška č. 508/2020 Sb., o odměně a náhradě hotových výdajů konzultanta přibraného pro účely trestního řízení, tj. prováděcí předpisy k novým zákonům č. 254/2019 Sb., č. 255/2019 Sb. a č. 354/2019 Sb., nabyly shodně účinnosti **dnem 1. 1. 2021.**

Ústavní zákon č. 295/2021 Sb., kterým se mění Listina základních práv a svobod, ve znění ústavního zákona č. 162/1998 Sb., zakotvil **ústavní právo na obranu i se zbraní.** Právo bránit život svůj či život jiného člověka i se zbraní je zaručeno za podmínek, které stanoví zákon (srov. čl. 6 odst. 4 poslední větu Listiny základních práv a svobod, ve znění novely). Na zákonných podmínkách regulace se nic nemění, protože primárním cílem novely je ústavní zakotvení práva na obranu, nikoliv zbraňová regulace. Podmínky aplikace tohoto institutu nadále vycházejí z právních předpisů, jako je například trestní zákoník. Novela nabyla účinnosti **dnem 1. 10. 2021.**

Zákon č. 150/2021 Sb. novelizoval **zákon č. 289/2005 Sb., o Vojenském zpravodajství.** Vojenskému zpravodajství se tak umožňuje za splnění zákonných podmínek provádět cílenou detekci kybernetických útoků a hrozeb majících původ v zahraničí a směřujících proti důležitým zájmům státu, jejichž zajišťování je předmětem obrany České republiky podle zákona č. 222/1999 Sb., o zajišťování obrany České republiky, ve znění pozdějších předpisů, identifikaci a vyhodnocování detekovaných kybernetických útoků a hrozeb a jejich dopadů a opatření k odvracení detekovaných kybernetických útoků a hrozeb. Tento zákon nabyl účinnosti **dnem 1. 7. 2021.**

Pod **č. 206/2021** Sb. byl publikován **nález Ústavního soudu ze dne 27. 4. 2021 sp. zn. Pl. ÚS 98/20 ve věci návrhu na zrušení § 284, § 285 a § 289 odst. 3 trestního zákoníku.** V plenárním nálezu bylo rozhodnuto tak, že § 289 odst. 3 trestního zákoníku ve slovech „a jaké je jejich množství větší než malé ve smyslu ustanovení § 285 trestního zákoníku“ se zrušuje dnem vyhlášení tohoto nálezu ve Sbírce zákonů, tj. **dnem 26. 5. 2021.** Současně pozbývají platnosti § 2 a příloha č. 2 nařízení vlády č. 455/2009 Sb., kterým se pro účely trestního zákoníku stanoví, které rostliny nebo houby se považují za rostliny a houby obsahující omamnou nebo psychotropní látku a jaké je jejich množství větší než malé ve smyslu trestního zákoníku, ve znění nařízení vlády č. 3/2012 Sb., dnem vyhlášení tohoto nálezu ve Sbírce zákonů. Ve zbytku byl návrh zamítnut. Ústavní soud dále uvedl, že nepřistoupí-li zákonodárce k definování množství většího než malého u psychotropních látek, může vymezení tohoto pojmu ponechat k posouzení s přihlédnutím ke všem okolnostem daného případu obecným soudům. Proto užití neurčitých právních pojmů v případech, kdy je úmyslem zákonodárce omezit rozsah kriminalizace určitého jednání (konání nebo opomenutí), resp. stanovit dolní kvantitativní hranici trestnosti, lze považovat

za ústavně konformní. U zákonného pojmu „množství větší než malé“ rostlin a hub obsahujících omamnou a psychotropní látku, zmocňuje-li zákon v § 289 odst. 3 trestního zákoníku vládu k vydání nařízení vlády, požadavek na zákonný pramen práva a určitosti zákona splněn není, neboť až vláda nařízením č. 455/2009 Sb. určila toto množství. V důsledku toho byl porušen zákaz zasahovat do věcí vyhrazených zákonu, vyplývající z ústavního vymezení odvozené normotvorby exekutivy.

2. Personální a materiální zajištění výkonu působnosti

a) Personální zajištění výkonu působnosti *(tab. VI/1, tab. VI/2a, VI/2b odboru justičního Ministerstva spravedlnosti)*

Výkon působnosti státního zastupitelství je náležitě personálně zajištěn, plánované stavy státních zástupců jsou prakticky naplněny, v rámci celé České republiky jsou funkce státních zástupců obsazeny z **97,03 %** (v roce 2020 z 96,72 %).

Dne 17. 2. 2021 byla uzavřena mezi nejvyšším státním zástupcem a krajskými státními zástupci (městským státním zástupcem v Praze) **Dohoda o systemizaci státních zástupců okresních a krajských státních zastupitelství.** Dohodou, posléze schválenou ministryní spravedlnosti rozhodnutím ze dne 19. 5. 2021 č. j. MSP-39/2021-OOJ-SZ/4, byl stanoven **plán počtu státních zástupců na krajských státních zastupitelstvích a okresních a jim na roveň postavených státních zastupitelstvích v obvodu působnosti jednotlivých krajských státních zastupitelství (MSZ v Praze).**

MSZ v Praze považuje systemizaci státních zástupců i nadále za pro něj nevýhodnou ve vztahu k ostatním krajům. V současné době nastavený výpočet podle názoru MSZ v Praze nereflektuje složitost zpracovávaných věcí a vede k vyšší zátěži státního zástupce, která se neprojevuje v počtu věcí, ale právě v jejich složitosti a délce.

V obvodu **KSZ v Ústí nad Labem** je dle sjednané dohody o systemizaci plánován počet 166 státních zástupců. I přes opakovaně probíhající výběrová řízení se ani v roce 2021 nepodařilo všechna místa obsadit.

Pokud jde o **využívání asistentů a vyšších úředníků státního zastupitelství**, **MSZ v Praze** je toho názoru, že pozice vyšších úředníků jsou obrovským přínosem, např. s ohledem na rozsáhlou netrestní agendu, danou mj. i umístěním Psychiatrické nemocnice Bohnice. Vyšší úředník je využíván k postupu podle § 8 odst. 2 trestního řádu (údaje bank a správců daně), dále k přibírání tlumočníků a s tím související agendou týkající se evropských vyšetřovacích příkazů a žádostí o právní pomoc (předání k překladu, komunikace s tlumočníky, rozhodování o tlumočném). Vyřizuje dále agendu postupu podle § 308 a § 330 odst. 4 trestního řádu. Samostatně zpracovává evropské vyšetřovací příkazy, žádosti o právní pomoc, zajišťuje jejich překlady, následná vyúčtování, pořizuje výpisy z Centrální evidence účtů, Centrální evidence obyvatel, Rejstříku trestů, evidence přestupků, Centrální evidence stíhaných osob i dalších evidencí. V rámci obvodu působnosti **KSZ v Ústí nad Labem** působí celkem **5** vyšších úředníků státního zastupitelství, přičemž jejich činnost je hodnocena i nadále velmi kladně, je pro státní zástupce okresních státních zastupitelství důležitá v tom směru, že jim ulehčuje od realizace jednodušších úkonů spíše administrativního charakteru a umožňuje jim soustředit se na úkoly složitější. Asistenti působí na **NSZ,** jejich činnost je hodnocena velmi pozitivně. Jeden asistent nově působí i na **KSZ v Ústí nad Labem.**

Pozice vyšších úředníků státního zastupitelství nebyly v roce 2021 na **KSZ v Praze** a na okresních státních zastupitelstvích v jeho obvodu zřízeny, neboť přestože bylo v uplynulých letech zajištěno proškolení vybraných justičních pracovnic ve formě studia na Justiční akademii k získání odbornosti pro výkon práce vyššího úředníka státního zastupitelství, nemohla být zatím provedena systémově jednotná personální změna s ohledem na stav rozpočtových prostředků na platy zaměstnanců.

Nadále jsou velmi dobré zkušenosti se zapojením **právních čekatelů.** Vychází se z toho, že nároky kladené na práci státního zástupce není zpravidla možné splnit bez předchozí přípravné služby právního čekatele.

MSZ v Praze shodně uvádí, že význam právních čekatelů byl kladně hodnocen opakovaně, nikdo jiný není tak dobře připravován pro výkon funkce státního zástupce. Navíc je třemi lety čekatelské praxe prověřen, a pokud by se neosvědčil, nebyl by připuštěn k závěrečné zkoušce. Školení a semináře jsou dostatečné a na vysoké úrovni a pomáhají významně k naplňování účelu čekatelské praxe. Role právních čekatelů je nezastupitelná a je třeba tuto v soustavě státního zastupitelství podporovat.

KSZ v Praze zdůrazňuje, že z hlediska systémového zajištění doplňování počtu státních zástupců se nadále jeví role právních čekatelů jako zásadní a nezastupitelná, a to s ohledem na dlouhodobé zkušenosti z výběrových řízení na místa státních zástupců. Výsledky výběrových řízení na obsazení míst státních zástupců potvrzují, že právní čekatelé vysoce převyšují svými teoretickými i praktickými znalostmi a zkušenostmi ostatní uchazeče, zejména z řad advokacie.

K prohloubení odborných znalostí a praktických zkušeností právních čekatelů je nutno iniciovat a prosadit přijetí zákonné úpravy umožňující účast právního čekatele při zastupování státního zastupitelství v občanském soudním řízení, neboť i v této oblasti by měl a mohl právní čekatel získávat praktické zkušenosti a základ pro své případné další uplatnění i na netrestním úseku působnosti státního zastupitelství. **Příslušný legislativní návrh byl již Ministerstvu spravedlnosti předložen sdělením ze dne 6. 12. 2017 sp. zn. 1 SL 210/2016, byl zapracován do novely zákona o státním zastupitelství, která však nebyla vládou schválena ani předložena Poslanecké sněmovně. Lze důvodně předpokládat, že bude zařazen do nově připravované novely zákona o státním zastupitelství.**

Právní čekatele považuje **KSZ v Ústí nad Labem** nadále za naprosto klíčový prvek pro doplňování úřadů státního zastupitelství. Právní čekatelé získávají žádoucí návyky od zkušenějších kolegů (zejména školitelů), kteří jsou pečlivě vybíráni pro jejich přípravu, a to s důrazem na profesní i lidské stránky. I když po dobu jejich čekatelské praxe je do nich ze strany úřadu, u něhož praxi vykonávají, spíše investováno, tato praxe umožní daleko lépe působit na osobu budoucího státního zástupce, jež se při své přípravě formuje, a v případě následného výběrového řízení na místo státního zástupce je jeho práce i vystupování státnímu zastupitelství velmi dobře známo. Právní čekatel se rychle a snadněji zapracuje do funkce státního zástupce nežli osoba vstupující do soustavy státního zastupitelství zvenčí (z jiných právnických profesí), když má velmi dobrou povědomost i o interních předpisech soustavy státního zastupitelství. I když jsou plánované počty zaměstnanců a plánované počty právních čekatelů odděleny samostatnou dohodou o systemizaci míst zaměstnanců a dohodou o systemizaci míst právních čekatelů, jsou pro účely sledování personální obsazenosti státního zastupitelství právní čekatelé zařazeni do kategorie zaměstnanců, což není žádoucí. Přijímání právního čekatele do pracovního poměru podléhá zcela jiné proceduře nežli obsazení míst např. administrativních zaměstnanců.

Rovněž VSZ v Olomouci nadále podporuje důležitost institutu právních čekatelů v systému státního zastupitelství. Aplikační praxe pak dlouhodobě ukazuje, že tento způsob výchovy nových státních zástupců a zástupkyň je tím nejlepším a nejefektivnějším.

Každoroční setkání právních čekatelů se zástupci NSZ i Unie státních zástupců se kvůli covidovým restrikcím posunulo až na březen 2022.

b) Materiální zajištění výkonu působnosti a vzdělávání

Zajištění výkonu působnosti státního zastupitelství je závislé také na **obsazení jednotlivých státních zastupitelství kvalitním odborným administrativním aparátem, popř. aparátem v oboru informačních technologií.** Státní zastupitelství není z důvodu podstatně nižšího platového ohodnocení administrativních zaměstnanců na trhu práce konkurenceschopné (zejména ve větších městech); současně jsou zaznamenány i časté odchody zkušených či zapracovaných zaměstnanců do soukromé sféry.

MSZ v Praze jako nejvýznamnější rizikový faktor do budoucna vnímá platové podhodnocení odborného administrativního aparátu. Při odchodu stávajících zaměstnanců do důchodu je obtížné nahradit odborný administrativní aparát novými pracovníky, neboť nástupní tabulkový plat, a to včetně osobního ohodnocení, není motivační. Pohybuje se na hranici (i pod ní) minimální zaručené mzdy. Nebezpečí nemožnosti dostatečně a kvalitně obsadit místa odborného administrativního aparátu je pak významně zvýšeno právě v hlavním městě Praze, v němž jsou náklady na bydlení významně vyšší než jinde. Případné dojíždění je ovlivněno zvyšováním cen za dopravu a časovou zátěží. Současný tabulkový plat odborného administrativního aparátu není v prostředí hlavního města Prahy na trhu práce konkurenceschopný.

Uvádí rovněž, že vysoce problematickou otázkou nadále zůstává naplňování počtu zaměstnanců s předepsaným vysokoškolským vzděláním, celkový počet je naplněn zhruba z 50 %, a to vzhledem k rozdílům v průměrných výdělcích zaměstnanců státní správy a v podnikatelském sektoru na území hlavního města Prahy. Tuto otázku by mohlo do budoucna příznivě omezit jen navýšení platových tarifů. Další problematickou oblastí se jeví mzdová politika v oboru informačních technologií, která neumožňuje nabírat na uvolněná místa v tomto oboru dostatečně kvalifikovaný personál, a státní zastupitelství je tak odkázáno na nábor většinou lidí těsně po škole, které je třeba navíc „zaučit“. Tímto vzniká reálný problém s fluktuací zaměstnanců, kdy po zácviku a získání určité praxe odcházejí na mnohem lépe placená místa mimo státní správu.

Také **KSZ v Českých Budějovicích** poukazuje na to, že největší personální problémy jsou vzhledem ke katastrofálnímu finančnímu podhodnocení s obsazováním míst administrativy a pracovníků v oboru informačních technologií.

K zamezení kumulace většího počtu osob na pracovišti využívali státní zástupci a někteří administrativní zaměstnanci home office. Určitý negativní dopad lze spatřovat v omezení sociálních kontaktů mezi zaměstnanci. Na druhé straně ale v důsledku pandemie mohl nastat rychlejší přechod do online prostoru a využívání home office jako nové formy práce a také řešení některých záležitostí formou videokonferencí mohlo přinést úsporu času. Lze proto důvodně usuzovat, že ačkoli narostly požadavky na materiální vybavení, především na pořízení ochranných pomůcek a dezinfekce, bylo třeba zabezpečit podmínky pro práci z domova, což se setkávalo s nedostatkem potřebného vybavení výpočetní technikou (byla proto dána v poměrně široké míře i možnost využívat vlastní počítače), přes uvedené lze konstatovat, že pandemie COVID-19 fungování úřadů státního zastupitelství dramaticky neovlivnila.

Pandemie COVID-19 výrazně omezila prezenční akce pořádané Justiční akademií a byly upřednostněny formy streamovaných přednášek, které mnohdy také narážejí na technické vybavení. Při uzavření objektů Justiční akademie byly velmi kladně hodnoceny dálkovým způsobem realizované semináře a kurzy pro státní zástupce.

Je možno konstatovat, že již zdomácnělo pořádání online porad a seminářů, které jsou ekonomicky i časově výhodné. Online školení i pracovní porady byly běžně pořádány jak Justiční akademií, ministerstvy, nadřízenými složkami, tak i v rámci krajů. Forma takových školení je považována za velice vhodnou nejen pro státní zástupce a právní čekatele, ale zejména pro administrativní zaměstnance. Je však samozřejmě třeba bedlivě, v každém jednotlivém případě, zvažovat vhodnost online pořádání takových akcí. Vhodnost online formy není dána např. u vzdělávacích akcí či seminářů zaměřených na výměnu zkušeností jednotlivých specialistů na trestnou činnost.

VII. VZTAHY S ÚŘADEM EVROPSKÉHO VEŘEJNÉHO ŽALOBCE
(tab. VII/1a až VII/1c)

Začátkem roku 2021 vrcholily přípravy na započetí činnosti Úřadu evropského veřejného žalobce. **Samotná činnost EPPO byla pak zahájena dnem 1. 6. 2021.**

Radou EU již byl jmenován evropský žalobce za Českou republiku (Mgr. Petr Klement, státní zástupce NSZ) dne 29. 7. 2020 a Kolegiem EPPO **devět evropských pověřených žalobců** (dne 5. 2. 2021 Mgr. Radek Mezlík, státní zástupce VSZ v Olomouci, Mgr. Pavel Pukovec, náměstek nejvyššího státního zástupce, JUDr. Petra Vítková, státní zástupkyně KSZ v Praze, dne 7. 4. 2021 JUDr. Zdeňka Pavlásková, Ph.D., státní zástupkyně OSZ v Českých Budějovicích, Mgr. Petr Hořín, státní zástupce KSZ v Ústí nad Labem, pobočky v Liberci, dne 12. 10. 2021 Mgr. Daniela Bártíková, státní zástupkyně VSZ v Praze, JUDr. Adam Bašný, náměstek vrchní státní zástupkyně v Praze, Mgr. Vít Koupil, státní zástupce VSZ v Olomouci, a dne 1. 4. 2022 JUDr. Martin Novák, státní zástupce MSZ v Praze).

Zahájení činnosti EPPO předcházela součinnost soustavy státního zastupitelství s cílem vytvořit podmínky pro řádné předložení trestních věcí EPPO ke zvážení možnosti jejich převzetí (evokace). Tato příprava byla v rámci soustavy státního zastupitelství za vzájemné součinnosti s NSZ, evropským žalobcem a evropskými pověřenými žalobci provedena tak, aby dohodnutý postup umožnil bezprostředně po zahájení činnosti EPPO předání všech věcí s potencionální působností EPPO, stejně jako na to přímo navazující vydání příslušných rozhodnutí o evokaci či naopak neevokaci jednotlivých trestních věcí. V rámci úvodní fáze zahájení výkonu působnosti EPPO probíhalo i neformální řešení některých procesních otázek spojených s předáváním věcí EPPO. Pro účely jednotného a koordinovaného postupu soustavy státního zastupitelství byla ze strany NSZ zpracována i **metodika postupu pro určení a následné předložení konkrétních trestních věcí EPPO,** a to v návaznosti na jednotlivá kritéria jeho příslušnosti, týkající se doby spáchání skutku, jeho charakteru, právního posouzení či způsobených následků.

Především tak došlo k novelizaci pokynu obecné povahy č. 9/2019, o postupu státních zástupců v trestním řízení, ve znění pozdějších změn. Pokynem obecné povahy č. 2/2021 byly upraveny a upřesněny především okolnosti postupu dozorových státních zástupců při úvodním vyhodnocování poznatků zakládajících možnou příslušnost EPPO, otázky související se způsobem předání informací, resp. trestní věci EPPO. Dále byla upřesněna a rozdělena působnost jednotlivých stupňů soustavy státního zastupitelství při zajištění realizace jednotlivých úkonů, jejichž provedení nařízení Rady (EU) 2017/1939 ze dne 12. 10. 2017, kterým se provádí posílená spolupráce za účelem zřízení Úřadu evropského veřejného žalobce, při součinnosti s EPPO obecně svěřuje národním orgánům veřejné žaloby. Podle charakteru úkonů byla působnost rozdělena mezi NSZ na straně jedné v případech, kdy se součinnost primárně týká otázek posuzování příslušnosti orgánů EPPO a soustavy státního zastupitelství pro výkon dozoru, a mezi příslušné dozorové státní zastupitelství na straně druhé v případech, kdy se součinnost s EPPO týká konkrétních věcí, které již na daném stupni v minulosti byly předmětem výkonu dozoru.

Současně došlo k úpravě informačních povinností v rámci soustavy státního zastupitelství, ukládaných pokynem obecné povahy č. 10/2011, o informacích, ve znění pozdějších změn. Nadále zůstala zachována informační povinnost dozorových státních zástupců vůči odboru závažné hospodářské a finanční kriminality NSZ ohledně nápadu všech nových věcí dotýkajících se finančních zájmů EU. Tato informační povinnost vůči odboru závažné hospodářské a finanční kriminality NSZ byla dále rozšířena o **informace týkající se předávání konkrétních trestních věcí EPPO** a dále o podání **informací v případě, kdy se EPPO přímo obrací na dozorové státní zástupce při realizaci konkrétních kroků podle příslušných ustanovení nařízení 2017/1939.** Smyslem rozšíření informační povinnosti je primárně zajištění nezbytné míry přehledu o probíhající součinnosti soustavy státního zastupitelství s EPPO, a to i s přihlédnutím k tomu, že NSZ dle přijaté koncepce v rámci soustavy státního zastupitelství zůstává orgánem, do jehož působnosti má, vedle rozhodování případných sporů

o příslušnost mezi EPPO a národními orgány veřejné žaloby, spadat i součinnost umožňující za podmínek stanovených nařízením 2017/1939, eventuálně nezbytných souhlasů národních orgánů, postupovat část trestních věcí, spadajících jinak do působnosti EPPO, zpět národním orgánům veřejné žaloby k výkonu dozoru a výkonu další působnosti v trestním řízení. Lze předpokládat, že tato oblast nezbytné součinnosti mezi evropskými a národními orgány veřejné žaloby se projeví teprve v budoucnu, v návaznosti na postupně narůstající agendu EPPO.

Podrobnosti o **rozsahu předávaných věcí** i o **právních kvalifikacích trestných činů,** o něž se jednalo, i o **přeshraniční spolupráci** v souladu s čl. 31 nařízení 2017/1939 vyplývají z *tab. VII/1a až VII/1c.*[4]

Ze strany **odboru závažné hospodářské a finanční kriminality NSZ** je další průběžné sledování trestních věcí, dotýkajících se finančních zájmů EU, v nichž vykonávají dozor státní zástupci především krajských (a pouze výjimečně i okresních) státních zastupitelství, s cílem metodického využití zaměřeno zejména na oblast zapojení úředních osob do páchání trestné činnosti (ať již v postavení členů místní samosprávy jako zástupců žadatelů o dotace, tak i v postavení osob, do jejichž působnosti patří rozhodování v procesech distribuce evropských zdrojů, případně v postavení zástupců veřejných zadavatelů zakázek financovaných z EU). Dalšími kritérii pro sledování věcí pak zůstává úzce související trestní odpovědnost právnických osob (nejčastěji v postavení žadatelů o dotace, případně subjektů, které se společně s žadatelem aktivně podílejí na podvodném získání dotací) i souvislost trestné činnosti se sférou veřejného zadávání a nezákonného ovlivňování veřejných zakázek spolufinancovaných z vnitrostátních i evropských zdrojů.

V rámci jednání mezi NSZ, Ministerstvem financí a Národní centrálou proti organizovanému zločinu byly v průběhu roku 2021 dohodnuty nezbytné změny **pro výměnu informací s úřadem OLAF v rámci fungování komunikační sítě AFCOS.** Tyto změny vyplývají z faktu, že NSZ, resp. celá soustava státního zastupitelství, od zahájení činnosti EPPO nadále nemá k dispozici informace o nově zahajovaných trestních řízeních, ve kterých příslušná dozorová oprávnění od počátku vykonává právě EPPO. Centrálním bodem komunikace s úřadem OLAF tak nadále namísto NSZ bude odbor mezinárodní spolupráce a metodiky Národní centrály proti organizovanému zločinu. S touto součástí Policie ČR bylo projednáno převzetí této části agendy spolu s předáním nezbytných informací k zajištění dalšího fungování komunikace s úřadem OLAF. O realizovaných změnách bylo vyrozuměno jak vedení úřadu OLAF, tak jednotliví vyšetřovatelé tohoto úřadu, do jejichž působností patří komunikace s českými orgány. NSZ, resp. odbor závažné hospodářské a finanční kriminality nadále zůstává součástí sítě AFCOS a vůči úřadu OLAF zajišťuje dílčí výměnu informací týkajících se trestních řízení nespadajících do působnosti EPPO, stejně jako přijímání justičních doporučení OLAF, ve kterých je dána působnost orgánů tuzemské soustavy státního zastupitelství.

Odbor závažné hospodářské finanční kriminality VSZ v Praze uvádí, že zveřejněný ohlašovací formulář EPPO neumožňuje popsat případy rozsáhlejší trestné činnosti skládající se z řady skutků a trestných činů, z nichž jen některé skutky a trestné činy spadají do působnosti EPPO. Formulář neumožnuje omezit podání jen na trestné činy, které jsou neoddělitelně spjaty s trestným jednáním spadajícím do působnosti EPPO ve smyslu čl. 22 odst. 3 nařízení 2017/1939.

Podle **VSZ v Olomouci** se vlastní oznamovací formulář jeví být zbytečně formalistickým a je problém s jeho kompatibilitou se systémem ISYZ. Vyskytly se problémy s doručením obsáhlejších listinných příloh k trestnímu oznámení na konkrétní adresu EPPO, zejména za situace, kdy ve fázi podaného trestního oznámení není zřejmé, který konkrétní pověřený evropský žalobce bude ve věci činný, a samotné listinné přílohy jsou pro svůj rozsah obtížně převeditelné do elektronické podoby.

Z vlastní činnosti **VSZ v Olomouci** jsou evidovány pouze jednotky případů, kdy dojde k doručení trestního oznámení tomuto státnímu zastupitelství, ačkoliv věcně příslušné k jeho vyřízení je EPPO.

Z **vyjádření náměstka nejvyššího státního zástupce Mgr. Jiřího Pavlíka ke zjištěním Evropské komise k adaptační právní úpravě týkající se EPPO ze dne 4. 9. 2021 sp. zn. 1 SPR 190/201** mj. vyplynulo, že pokud jde o českou právní úpravu, z ustanovení § 34e zákona o státním zastupitelství plyne, že státní zastupitelství je povinno neprodleně oznámit EPPO skutečnosti

[4] Ke zprávě o činnosti Úřadu evropského veřejného žalobce srov. webový odkaz: https://www.eppo.europa.eu/en/documents. Lze tu vyhledat zprávu v širším rozsahu v anglickém jazyce i zprávy týkající se jednotlivých (zúčastněných) členských států.

nasvědčující tomu, že byl spáchán trestný čin, u něhož by EPPO mohl vykonat svou pravomoc v souladu s čl. 22 a čl. 25 odst. 2 a 3 nařízení 2017/1939. Lze jen doplnit, že tomu pak odpovídá úprava v čl. 1 odst. 10 pokynu obecné povahy č. 9/2019, o postupu státních zástupců v trestním řízení, ve znění pokynu obecné povahy č. 1/2021, pokud je zde stanoveno, že státní zástupce neprodleně oznámí EPPO skutečnosti nasvědčující tomu, že byl spáchán trestný čin, u něhož by EPPO mohl vykonat svou pravomoc podle nařízení 2017/1939, nebo případné poznatky, jež mohou sloužit jako podnět k zahájení trestního řízení (čl. 13 odst. 8 pokynu obecné povahy č. 9/2019) pro takový trestný čin. K žádosti EPPO lze údaje uvedené v oznámení doplnit nebo upřesnit. Oznámení i jeho případné doplnění státní zástupce zašle na vědomí NSZ. Citovaná úprava v § 34d zákona o státním zastupitelství zavádí toliko **omezenou koncentraci informační povinnosti** podle čl. 24 odst. 1 nařízení 2017/1939 za Českou republiku, a to mezi policejními orgány (viz § 12 odst. 2 trestního řádu) a státním zastupitelstvím. Text daného ustanovení se vztahuje ke stanovení povinnosti státnímu zastupitelství neprodleně oznámit EPPO skutečnosti nasvědčující tomu, že byl spáchán trestný čin spadající do působnosti EPPO, pokud takovou informaci zjistilo z vlastní činnosti, obdrželo samo od jiného subjektu (např. fyzické nebo právnické osoby nebo orgánu veřejné moci) nebo pokud mu takovou informaci poskytl policejní orgán podle § 158 odst. 1 věty druhé trestního řádu.

Tato právní úprava a její výklad koresponduje s výše uvedeným názorem týkajícím se určité možnosti koncentrace oznamovací povinnosti EPPO na národní úrovni. Tato právní úprava byla přijata z racionálních důvodů, neboť pokud policejní orgán zjistí skutečnosti nasvědčující tomu, že byl spáchán trestný čin, má podle národní právní úpravy (nařízení 2017/1939 v tomto zvláštní právní úpravu nestanoví) bezodkladně zahájit trestní řízení a činit úkony k objasnění věci a zjištění pachatele. Je obecně známo, že v praxi trestního řízení nemusí být na jeho samém počátku zcela zřejmé, o jaký trestný čin se jedná a všechny rozhodné skutečnosti pro jeho posouzení. Podle právního řádu České republiky je to státní zástupce, který je tzv. *dominus litis* přípravného řízení trestního, a za této situace je tedy zcela namístě, aby to byl právě on, kdo dosud zjištěné skutečnosti posoudí a rozhodne, zda věc spadá či nespadá pod informační povinnost vůči EPPO podle čl. 24 odst. 1 nařízení 2017/1939. Ani tato právní úprava samozřejmě nevylučuje přímou (nezprostředkovanou) komunikaci mezi policejním orgánem a EPPO (evropským pověřeným žalobcem), pokud informace o podezření na trestnou činnost budou mít původ od EPPO nebo půjde o informace, které nedosáhly zatím úrovně podezření na trestnou činnost. Podle národní právní úpravy je úkolem policie mimo jiné vyhledávat trestnou činnost a v rámci této vyhledávací trestné činnosti (toto je upraveno v předpisech správní povahy a nejedná se o úkony v trestním řízení) může s EPPO též komunikovat nezprostředkovaně [k tomu srov. např. § 60 a násl. a § 69 a násl. zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky].

Aktuální složení týmu evropských pověřených žalobců v čele s evropským žalobcem Petrem Klementem

Nejvyšší státní zástupce nejpozději do poloviny kalendářního roku předkládá prostřednictvím ministra spravedlnosti vládě zprávu o činnosti státního zastupitelství za uplynulý kalendářní rok.

§ 12 odst. 6 zákona č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství, ve znění pozdějších předpisů

V Brně dne 28. června 2022

JUDr. Igor Stříž
nejvyšší státní zástupce